

Digitales Brandenburg

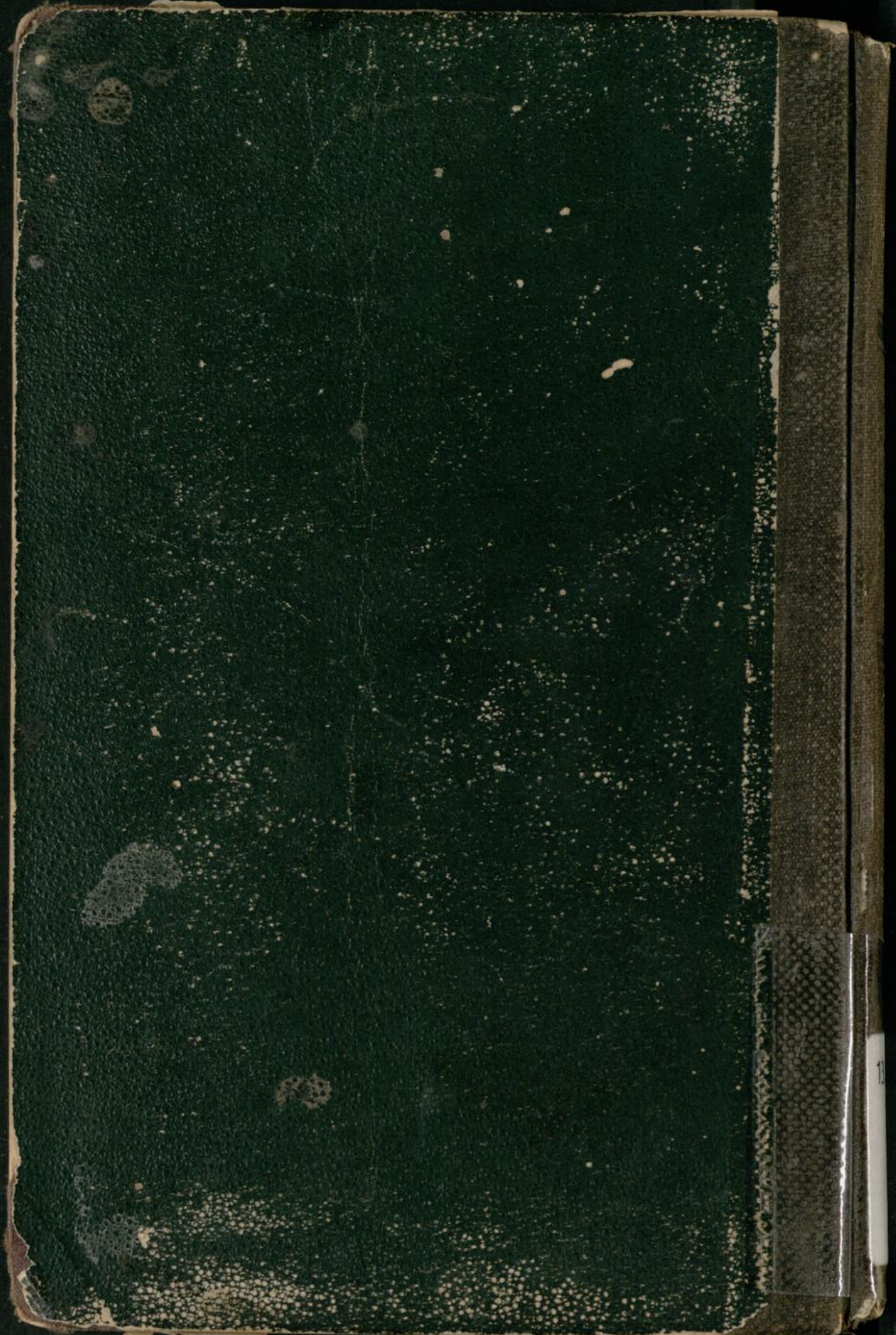
hosted by Universitätsbibliothek Potsdam

Leshon hakhamim

Mondshain, Zelig Tsevi

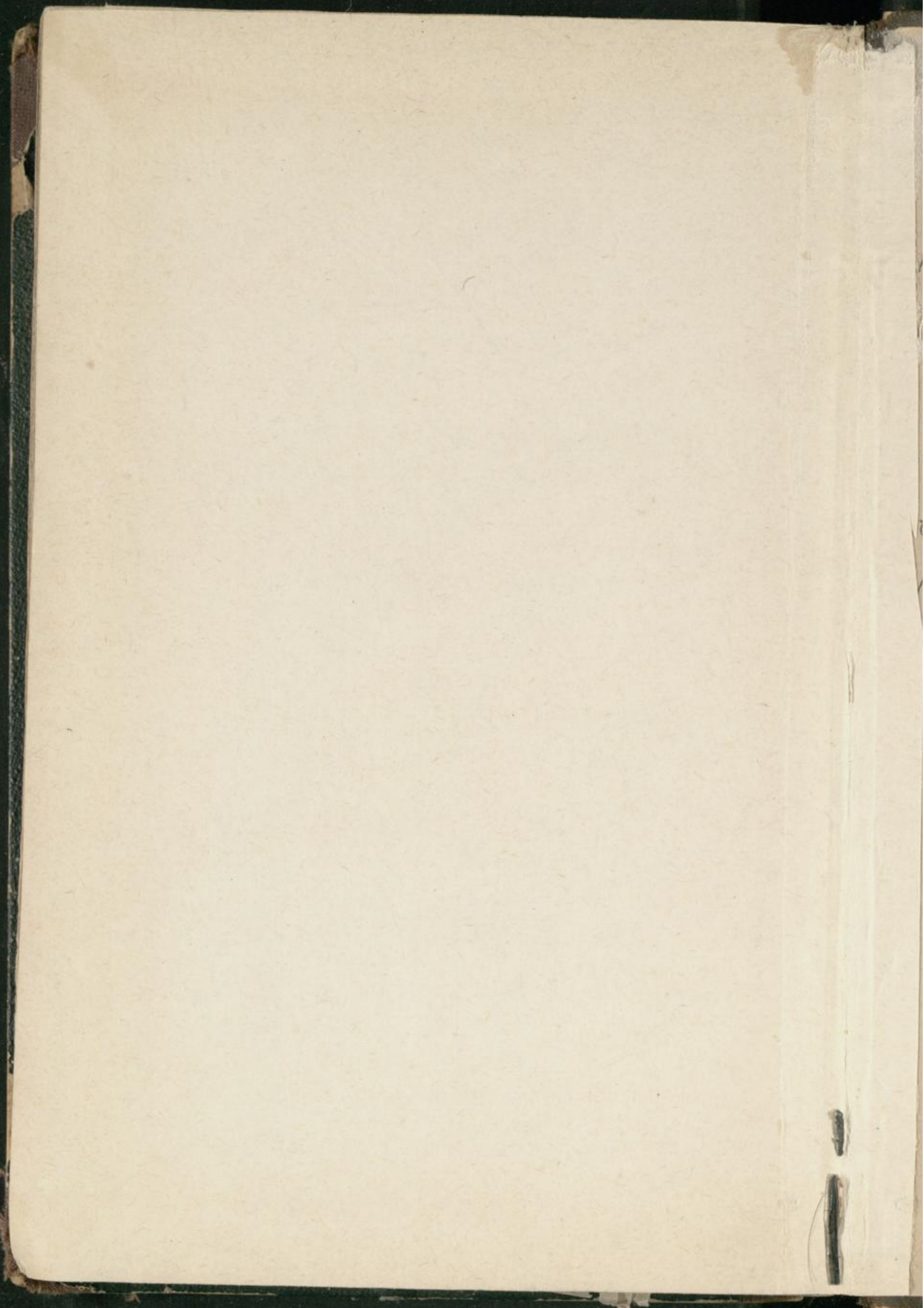
Lemberg, 605 = 1866

[urn:nbn:de:kobv:517-vlib-9513](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:kobv:517-vlib-9513)



1. תלמוד המ' לילי - האסטרולוג
 2. ס. תלמוד הרה ולתת לאו סודות
 3. ס. המוסר אל אהרן - אבות
 4. ס. הלכה ספרות בסודי נבחרים / ס. הלכה ספרות בסודי נבחרים / ס. הלכה ספרות בסודי נבחרים
 ס. הלכה ספרות בסודי נבחרים / ס. הלכה ספרות בסודי נבחרים / ס. הלכה ספרות בסודי נבחרים
 ס. הלכה ספרות בסודי נבחרים / ס. הלכה ספרות בסודי נבחרים / ס. הלכה ספרות בסודי נבחרים
 ס. הלכה ספרות בסודי נבחרים / ס. הלכה ספרות בסודי נבחרים / ס. הלכה ספרות בסודי נבחרים
 ס. הלכה ספרות בסודי נבחרים / ס. הלכה ספרות בסודי נבחרים / ס. הלכה ספרות בסודי נבחרים
 ס. הלכה ספרות בסודי נבחרים / ס. הלכה ספרות בסודי נבחרים / ס. הלכה ספרות בסודי נבחרים
 ס. הלכה ספרות בסודי נבחרים / ס. הלכה ספרות בסודי נבחרים / ס. הלכה ספרות בסודי נבחרים

Erworben mit Unterstützung der
 Fritz Thyssen Stiftung



7 800, 10/10

800, 10/10

10/10

10/10
10/10
10/10
10/10

לשון חכמים

חקק ראשון

חקק בן אהרן
רד האוניברסיטה

בו ברכות יעשה מורה

בנר מצוה ואור תורה

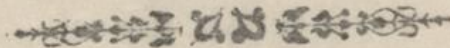
לפורשי ים התלמוד מאיר נתיבה

מגיד ליעקב דבר חק הכתובה
יפתה בכנור המליצה רברי חכמים ותורתם
כי על אדני התורה והחכמה יסדותם

ר. ח. א. א. א. א.

לשון חכמים חטיב דעת (מסלי סו)

ולשון חכמים מרפא (מסלי יב)



למיק

כי מדעה אחר נתנו

מאמ

מאת

זעדיג צבי מאנדרשיין

LuSchen חאחומim

Druck u. verlag. D. S. S. Engel, Lezin & Comp in Lemberg 1864

סימכת חזקה

זוהי חזקה

אמר רב הונא:
לשון חכמים ברכה
לשון חכמים עושר
לשון חכמים מרפא
כמוטם דף ק"ג

23V10694

לחיד
לופה
סוקל
חמה
החלי
יה
מכס
ליס
חיס
לקס
לקח
לכח
סור
כי
לש
לע
רשי
לע

Ludwig & Sohn
No. 11, Berlin

11.22
11.2

בעוה"י

לכבוד איש המדות, מוכיח בשער, הדרת עמו ותפארת
עדתו, המשובח בחן שפתיו, הרב המופלא החכם המפואר,
מליץ דובר צחות, עושה צדקות ודורש מובת עמו, בכל
חושיה לו עשר ידות, אב בתורה ואב בחכמה, כש"ת מוה'

יששכר בער לעוונישטיין נ"י

דורש מהולל בעיר לבוב יע"א

יובל שי

ספר לשון חכמים

אדון נכבד! ווי לא ידע צכל אלה כי אלהים נחך עליון על רוצ
אחך נוחלי אש דה, צטאר רוח לך, ואשר מלאה כקן ירך לחורה ולתעודה
לופה לציה ישראל סך לחזק כל צדק, כי חגל למוסר און חכמים, צרכים
סוטלות חאונן צקסס על שפתך, צדצרי פי חכס חן דצר דצור על אופכיו,
חמהר לדצר לחות, והולק חן צשפתך, לטוכך עט סופר וחסיר, עליה למרוס
הנליחה, סציה סצו לקחה וחטונה צלרס לטיר צטירי ליון צלללי יהודי צזמרת
יה (ידיטע קלענגע) כרן יחד ככצו צוקר, והוכשלה הזאת חחה ירך להסיר
מכסול מדרך עומו, חרים כסופר קולך להגיד לחועים פטעס, קול קורא צמודצר
ליטר צערצה וסקילה לאלחנו, וסקילות צלצ עקוצ וכל רוח הוחל הטוה, חחה
היטרהו צדרך יטרה וכל מעגל טוצ, נופת הטופנה שפתחך, דצט וחלצ חחה
לסוכך, צעה חחל רוח הקודס לפעמוך וחלהצ לצ טווע מוסרך הטוצ צטועס
לקחך לעקות לרק וועפטו, וכל ווקוס אשר ירחט שויר וסיה יעלה צכרס הי
לצאות חחה הצער כל חדק, חסדר כרס צחה, חזרע ללדקה וחטע טורק גפן
טוריה, חסקהו לצקרים ולרגעים חצחטו, עד יסגטגו פלחותיו ויעטו פרי חצוה
כי הערוף כוטר לקחך וחזל כטל חמרתך לא יטוצו אליך ריקס כי אס עטו
אשר חפלה והלליה אשר סלחחס, כי לסון למודים כחן לך הי אלהים לדעה
לעוה חח יעף דצר, צהעלוהך חת הנרות נר וולוה ונה אלהים כשמת חרס,
ויהי חור צכל מוקצוחטו, אשרי העדה לה ככה חחה דורס וחחה וקיים, אש
צצן וחכס יודע להלוך כגד רוח כל חרס, ויודע לכלכל דצרו צלדק ועל
שפתיו

שפתיו יוקיף לקח , כי ידעם ברבים ויכבד התורה להראות העמים והספרים את
 יפיה . הלוא כה דבריו כאש , לפניהם לב מולק כחוסה כדג יעס , וכפטיש
 יפולץ קלע לב אצן חסור ליתן תחזיו לב צפר , לב רגס , לב חניכה וחמלה
 לחונן ענוים ציטועה , להסכיל לדל ציוס רע . וגם רבות פטיי'ים גם אני מנחם נבנתי
 צטועי אוחך מדבר על הציות חולץ להצות אש המליכה , אס לטצט אס לחקר
 צטפתי נבין מלאחי חכמה והפחה רוח חיים צעלמות היצקות אשר יטועו דברי
 מליכותיך הנעימים . הכי קראו שמך יספר , כי יסבר פי דוברי סקר עלינו . כי הראה כי
 קטן יעקב ודל צזוי צגוים על דבר דתו , אתה צחכמתך גולל חרפת חנס מלאחס כי תקח
 כפצות צניעס לח מליך , תדבר עוז צעדס לפני חורי וצרי ארץ הדואגים לעוצת
 עמים החוקים צללס . מהיר צמלאכת ה' לפני מלך תחילצ ותהיה לפה ליוצני
 ארכנו , אל תחן מנחה לך עד תוליא כאור ומפער . צהראוחך כי גם צנו חכמים
 וכזמים ולא אלמן ישראל מדורשי לטון וספר . מליץ יוסר סנד ותמטך חצל מליכיס
 יודעי דת ודין עמך , כהחכס העלין המפואר הורס עוז לעמו ודובר טלום לכל
 זרעס , הראש לעדה ישראל הקדושה צלצוב יע"א , כגיד רצ צבורת , יועץ פלא ,
 יטצ צטצת תחכמוי , הארון מוה' ד א ק ט א ר ל א נ ד ע ס ב ע ר ג כ"י ,
 לתגיד לפני הוד כסא מלכנו יר"ה אשר יטיס להטיצ עם החוקים תחת טצט
 מלכותו , כי כניס אנחנו משרתיו עוטי רלונו , סרים למטועתו ודורשים טלום
 מלכותו ומעתידיס צעדו טיכון טעו היקר עד צלי ירח ועד דוד דוריס .

לכן צזה צלתי צמגילת ספר כחוצ לכבוד התורה והחכמה , צו דוצניס שפתי יסרים
 חכמים כדציס , חילי הלדק ידועים היסרים צלצותס , הנלחציס והנעימים
 צחייהס וצמותס לא כפרדו מלאחנו , עוד לטעס ולזכרס תלות כפטינו , והמה לכה
 וסוחרה צעד סוחרי הטוב והטושה . וקראתי שמך היקר כטעון תורק צראש ספרי , וסד
 סר הארץ ל א נ ד ע ס ב ע ר ג יענה כי רכצ אלהיס רבותיס הדוכניס צותי המדע דוכני
 ישראל ופרטיו רבים ואנטיס נחמדס כעוך אלופי יהודה , טכניס צתורה קיני צקודס
 לו נחוכיס , למען לא יאמרו דורות יצואו כי חקר חכמים הינו צדור סזה , עם
 יטעו חילי מקינן על מפלת החכמה וכי כעדריס דורשי . ידע ישראל וגם
 דוד סצא יטעו כי התורה אשר הופיע אלהיס מפארן אס דתה כטקס ציעקב
 המטק להחכמה ועוד הצלת מוקדה על מוצח לב ישראל וצאור תורה כראש אור .
 עוד רד ישראל עם אל ועס קדוטי כאעון , ואדיריהס יטלחו לעיריהס אל מי
 התורה וציח יעקב ילכו צאור ה' , ואככי רק להחועיס אשר אין להטיצ טותי דברתי
 ואיחל כי לא חדצה על און לא טוענת .

ואנכי מלהצח החכמים הרהצתי עז צנפטי להקדים לפיך מנחה קטנס
 סוחת , כגדה כל זקני עמנו אכבוד .

אף ידעתי מך ערכי , עם אני עס חיי ומס כחי כי איחל ליתן טס עולס
 וזכר

וזכר רצ בפעלי, אשר עוד כעלם מומני הירלחו לב חכמים, והלא מלער הוא לפכי
 איס אשר טס לו על פני חולות וצין כצוכים יתהלל, לא יכלחי עלור צמלין
 להעלות על הגליין רגשי הודה אשר קרצי יהמיון ויפרלו לעצור בדוחיו למען
 הגר לעיני הטמט כ כצודו אשר כצוד חכמים יכחל אטמח .
 ארון קצלני צרלון כי גם טרים קדמוך הציאוני חדרם ובהיכלם כולו חומר
 כצוד לטמי . עוד זכר אזכרה יום הלכתי בחצרת ראשי העדה המעוטה דפה היה
 הארון המהולל דאקטאר בלומענפעלד ה' עליו יהיה והגביר ראזיכטיין
 כ"ע אשר הנה עם רעיהם הנחמדים יקרו וצנו ציה מקדס מעט ואז אך טעו
 אכן הפכה ואכן מוסדות . ומדאגה צדצר אמרו צאזני : "אנחנו הצוכים היכל ה' וני
 יודע הימלאו עטרה יעמדו למנין לצא חלרוחיו לטמוע אל הרכה והתפלה" ואכזי
 כטאחי על הצית דצרי צן אמוץ : עוד יאמרו ציך צאזניך לר לי המוקוס גטה
 לי ואטצה . הנה הראוני כל זאת וקדמו טרים אחר כוכים אשר למרו בן
 היעצ צמקלות , הטמינו קול זמרה לפכי , כי צעה הזאת אנכי ורעי היקר החכם
 הגביר הנעלה ווי יעקב גאלדעכצערב כ"י ורענו ה' צירקענטהאל כ"י ראשי
 העדה ציכו צית תפלה , צית חולים , וצית ספר צעירו .

ואוחירה לאל הטוב להאריך ימים וטכוחיך צנעימים ורצ טגוס לך
 ולאוהבי תורהך אל יהי מכסול , תעטה חיל צחורה וחכמה ועץ הדעת תסקאו
 לצקרים פרי יעטה לך לכלכלך לעה זקנתך , עוד חנוצ צטיצה דטן ורענו, כעחירה
 ענדך אוהצך וכצוד חכמים ומוקיר רצן .

לבוב ג' לסדר עקב תרכ"ו

המחבר

זעליג צבי מאנדשיין
 מורה דת משה בעיר באל חוב



הוא יושב בארץ ישראל

בשנת ה'תרכ"ו י"ג באדר א"ת

לידוד החכמה ודורשיה מודע לבניה ומשחריה , כבוד

מה' זע ליוג צבי מאנרשיין גיי (

הסֵהר כִּי יֵהֶל בְּלִבְנֵת אֹרְהוֹ

סְבִיבֵיו כְּכַבִּים בְּחֶדְוָה יִתְקַבְּצוּן

אִישׁ וְאִישׁ בְּהֵלוּ וְשִׁישׁ לְעֹזְרָהוּ

בְּהִשְׁגָבוֹ יַעֲלוּ בִיקְרוֹ יִחְפְּצוּן

כָּכָה בְּבוֹאֶךָ , אֲשֶׁר צָבִי ! עִם סִפְרֶךָ

דוֹרְשֵׁי הַדְּקָח הַתְּקַבְּצוֹ כְּדָמוֹ

יִחַד יִבְכְּרוּךְ כִּי בָהֶם בְּעֹזְרֶךָ

בְּהִשְׁגָבְךָ יַעֲלוּ וְשִׁישִׁים הַנָּמוֹ

כִּי לָקַח וְדַעַת מִפִּיךָ יִזְרוֹמוּ

וְכִנְחָלֵי אֹתָן סְבִיבֶךָ יִשְׁבִּיעוּ

יֶאֱדָמוּ דוֹבְרֵי בְדַע , נֶצַח יִדְמוּ

וְתוֹרָה וְתִשְׁיָה רַב־עֶרְכֶךָ יִרְיעוּ :

אוהבך ומכבדך

י . ק . ר .

לבוב כי אלול כל יעזבנו אל ובר ישנו לפי :

(*) הסדרים הזאת סר אוחזי סיקר הנודע למליץ עפולר סחכס יל"ר צנוא לננס פס ספרי עמודי העולם ואמרי ישר .



ראש דבר

אחוך שמע לי וזה חזיתי ואספירה אשר
חכמים יגידו ולא כחרו מאבותם
ליוז ע"י

אהוב את מוכיחך ושנא את משבחך
מפני שמוכיחך מביאך לחיי עוה"ב
ודמשבחך מוציאך מן העולם
(לזנות דר"נ פכ"ט)

הודות לאל גמל עלי כי אני חלקי גפול לי בנע"מים, אף נחלתי שפרה עלי
כי ה' תמך גורדי אשר זה לי כעשרים שנה עובר אנכי בכרם ה' צבאות להרים
שפת קרשנו וללמד לעם דעת. והנני נמנה בין אלה השולחים דבריהם בראש כל
חצות במקום חכמה בנתה ביתה לקרא לעוברים, עזבו פתאים וחיו ואשרו בדרך
בינה. והנה כבר אמרתי עם הספר עמודי העולם ואמרי ישר כי לא שמת הכבוד
מטרת עבודתי עבודת הקודש רק קנא קנאתי להאמת. כי לא כגורל מחברי
ספרים מעמים זולתנו אשר כבוד חכמים ינחלו גורל חכמי עמנו רק כלימה תכסם
וחרפה שוברת לב כבגד תעטם. עת נוע ינוע מחבר עברי על ערי העברים לבקש
קונה ספרו, והי' כי ידפק על דלת אחד עשירי העם, בדרכו על המפתח ובעל
הבית עוד לא ידע מי זה הוא, ומה בקשתו, אז ישמח לקראתו וכנגיד יקרבהו
וישאלהו מה מני תקנה, ויאמר מעום נא כי טוב סחרי ואתנני מרבדים ואמון
מצרים וטוב הארץ בידי, לא כמרכלת כנען האחר בידו מאזני מרמה רע רע
יאמר הקונה ממנו, ואז לי אז יתהלל את ערבתי לקח לשלם. אולם בשמעו
המחבר אומר לא מסוחר הארץ רק מחבר ספרים הנני, אז בהתודע לו כי בכספו
הוא, משנה פניו וישלחהו בדברים רך ושוב ומחר אתן מחיר ספרך, והי' כזה
יום מחר, כי יבא על שכרו לא יוכל להתאפק רכר הנצבים עליו ויקרא מי ביקש
מידך לעשות ספר, הן עשות ספרים הרבה אין קץ, יש לנו רב עם הספרים
אשר כבר עשוהו, והמה לעודמים לפנינו ומי יתן ונלמד מתוכם. או לא יבוש
לאמר לא ידעתי ספר, חבה כמעט רנע, לך ובא בחדר בני הרך בשנים
השוקד על המדעים ולכל תכלית היא חוקר, והנה בא עדיו ויחפר, כי הבן משכיל
אשר יאמר מי שדי כי נעבדנו, יושב בעליות מרוחים, נצבה שגל לימינו, אחרי
אשר שמע מגמתו שואל אותו מה בצע לי מספר עברי אשר בשפת לא אשמע
ידבר, האחדל מקרא ספרי עמים אשר שפתם חיות הנה, וידברו מאזכ אשר בקור
ער ארו בלבנון, ואלך לדרוש אל המתים המצפצפים והמהגים. ורעיתו אשר
צרה עיניה באורח כזה ירע כספה המקודש לבנדיה החמודות לשביסים ושהרונים,
לחגר לכנעני ולרקחות ולמכחות, אף הוא תענהו כמותו ותבוהו בלבה, ובעיניה
תלמוש

חלוש לה, תמוד אותו מקדקדו עד עקבו. והמחבר אשר רבת שבעה לה נפשו
 הבזו לנאיונים עוזב נכלם ביתו, וקורא בדברי המליץ: ארור כל שרעף ורעיון
 בנפש כי הם סידו יגדירו, ואומר: ה' אלוה מה חתן לי לשון למודים אם דבריך
 היו לי דראבון נפש. והנה לא ידע אר מי ישעה בספרו, האם אל בווי דעת
 ושונאי החכמים אשר לבם יצק כמו אבן, והמה ישימו תהלה בכל דבר חכמה,
 או לאלה אשר בקדושיהם יאמינו וישימו לאל מלתו, ישאלו אותו את מי אין כמו
 אלה, ומה יעצת ללא חכמה, הבאת בסוד אלוה, ודעת קדושים התדע - והנה
 הענין לחבר ספר עברי נתן אך לענות בו מחברו, וביותר אם יתערב לקנא קנאת ה'
 צבאות וריב לו עם עושי עולה, ויוכה לגבר עם רעהו להרים מכשל מדרך עמו.
 אף כי אהבתו לעמו ולהאמת תעשה זאת לבא בתוכחת מגולה מאהבה מסתרת,
 בכל זאת לא שב אף הבורעים בעם ממנו לתעב ספרו כשקץ, והוא את רשעים
 נמנה, ונגש ונענה כח נוגש נסתר יאלצהו בהכרח לחבר וללמד, (והשפע
 ההוא האלהי יגיעם ולא יניחם לשקוט יקובל ממנו או לא יקובל. מורה לוי
 לשני) ולא ימנע הטוב מההולכים בתמים, ויכתוב את אשר ישים ה' במחשבתו
 בידעו כי האמת יורה דרכו, ואם דורו נסע נגלה ממנו, דור ישוחח לרעה לו,
 דור מתקומם לנגדו לרדפהו במשטמה. יקוה כי דורות יבואו ובנים יורדו יגידו
 ויספרו כי כן עשה בעמיו. (לא יחלש האמת ולא יחסר בחלוק עליו כל אנשי
 הארץ. מורה ט"ו לשני) ועל כלם רע גורל המחבר אשר בספרו ילחם עם שונאי
 החכמה, כי המה בדברים לא יוסרו, וכל אשר יוסיף מחבר כזה להסיר סיני
 האולת והבלי אמונות שוא אשר שבולת הזמן נרפס ליד מעגלי האמונה הטהורה,
 עוד יוסיפו שנא אותו, וקנאים להאולת פונעים בו. וכל אשר יוסיף להביא
 מעד ומשען לדבריו בהראותו כבוד עושר דברי חכמינו הראשונים אשר היו כמלאכים
 וכי גם המה לישועת ספרו ומחשבותיהם כמחשבותיו, עוד יאמרו ראוכי רעה זה
 מבקש ובא עברי לצחק בנו. כאשר עיני חזו ושמעו אזני דבת כסילים יקומו
 וידברו כי אשר הפכתי בספרי דברי חכמינו הראשונים והחפאתי עליהם דברים אשר
 לא כדת, והעיו פניו אויל אחד חכם וקדוש בעיניו ואמר לי שראה הראיות אשר
 הבאתי בספרי עמודי העולם מספרי המאורות הגדולים כהרמב"ם ודומיו, על דברת
 הכשפים שאסרתם החורה באשר המה הכל הנלים (מכשפה לא תחיה בפ' משפטים
 אמר הראב"ע הזכיר הנקיבה כי היא הנמצאת בכשוף יותר מן הזכרים וכן בספר
 פועל צדק להש"ך ז"ל דבר הכתוב בהוה) וכפי דברי הנדרשי להרשבא זצ"ל המה
 מביאים להסרת הבטחון מהאל יתעלה כאשר נא בפנים הספר הזה במאמר התורה
 והחכמה, וכפי סכלת האיש הזה לא ירדתי לעמקת דבריהם, ואמר שנהפך הוא
 והכשוף אמת וכחו גדול. אף כן אשר עינים לו יראה ויבין כי חכמינו הפילוסופים
 השתדלו בכל עז לטהר אמונתנו מהבלי שוא ככשפים וכדומה, ובעל ספר אמונת
 חכמים מבין דבריהם כמוני כאשר יוכל הקורא לדרשם מספרו, רק רוח אחרת אתו.
 כי זה יאהב הפילוסופיה וזה יאהב הקבלה. וצרכי מחשבות בני האדם מרובים.
 כאשר אמר החכם דן יצחק אברבנאל בספרו משמיע ישועה: וכבר ידעת מה שכתב
 המימוני בהקדמת הפרקים אשר הוציא מדברי גאלינוס בהכמת הרפואה אמר שהבזר
 יבחר לעצמו. ר"ל שהאדם בוחר בדברים כפי דעתו, ופעמים ייטב בעיניו דבר
 אחד ויבחר בו מבין הזולת. והרב ר' מגשה בן ישראל אשר נסה ג"כ לדעת אחרת
 בספרו נשמת חיים אחרי שהביא דברי הרמב"ם בפרק ששי ואחד עשר מהלכות ע"ז
 ודעת הרב"ע כפי קדושים אומר: וכבר אמרתי לך שהפילוסופים האלו מבני עמנו
 לא האמינו אלא מה שבא עליו המוסת. וכן בעל בחינת הדת: ואמרו בענין
 בעלת אוב כי אין ראוי שיאמנו הדברים כמשוטטם כאשר להם מנחישים מן השכל.

זכן עקידה שער ס"ה והנה כאמת לא יוכל שאת שתהיי הנפש האנושית חת
 ממשרת מלאכת אונ הפחיתות, לכד זה מצאנו ראינו מפי קצת נאונים ז"ל שאמרו
 דכנון דא ודאי אין לחוש לפשט הכתובים גם כי הסכימו מדרשי חז"ל עמדם. גם
 הרלב"ג (שמואל א' כח) אומר כי עד דרך האמת לא הועלה ממנו ולא הגיע ממנו
 דבור לשאול על דרך האמת אבל הי' זה כלו פועל מפעולות הדמיון כמו שזכרנו.
 ואנחנו כאשר מביאים דברי חכמים האלו למען למד תועי רוח בינה יאמרו עלינו כי
 תועים אנחנו בדרך ומכנים אותנו אפיקורסים, ואף כבר שאל הבדרשי בתשובתו
 להרשב"א ז"ל, ואיך יקרא מין ואפיקורס מי שיאמין בדיעותיו היקרות. (בדיעות
 הרמב"ם) והעקרים בפ"ב מספרו הורה אותנו להאמין שלשה העקרים שהמה מציאות
 אלהים, תורה מן השמים ושכר ועונש. אשר אליהם רמזו במוסף ר"ה במלכות
 זכרונות שופרות, והנביא ישעי' כוללם בפסוק אחד הי' מלכנו הי' שופטנו הי' מחוקקנו
 ואמר כי המאמין בהעקרים האלו וטועה בסברה כאיזה דיעה חקיריות הוא בכלל
 חכמי ישראל וחסידיהם ואסור לחלוק עליו ולספר בננותו. ואני האיש ראיתי
 מחרפי החכמה עוד יהללו נפשם על סכלותם. וקיים לעת כזאת מאמר הקהלת:
 נתן הסכל במרומים וחכמים רבים בשפל ישבו, ואיש ישר הולך וחיי צער יחיי.
 יתנחם רק בדברי החכם:

אם ראית נבל רום, גם איש נכבד שפל נמצא
 הן תבל כמשקל, תרום חסר, תוריד יותר ארצה.

לכן קנא קנאתי להחכמה אשר אין דורש לה וכתבתי מה שכתבתי בספרי
 באשר ידעתי כי תועלתם רב לצעירים לימים. והנני קורא שם ספרי זה בשם
 לשון חכמים, מאשר לרוב הבאתי סעד וחזוק לדברי לשון חכמים תישב דעת ולשון
 חכמים מרפא, והייתי כמלקט שכלים בעמק רופאי העם, רופאי הנפש. וכבר אמרתי
 אשר עשיתי כדבורה תאסוף צוף דבש ותמיץ נופת מציצים ופרחים, כן רדיתי חלת
 דבש ומתק חכמה מפנינים מספרי חכמינו הקדושים, והגות לבי רק דעת
 קדושים אדע.

חדשים גם ישנים דודי צפנתי לך (ש"ה) חדשים דברים שהבינו חכמי הדור
 מחדש, גם ישנים שהורו הקדמונים, דודי צפנתי לך בספריהם. (ספורני
 בפירושו לש"ה) ואשר רחש לבי דבר טוב ואלהים העירני בצדק ללמד להעם דעת
 אמרתי לא אכלא עמי מלכתוב, הן רוח הוא באנוש ונשמת שדי תכננו,
 ומסקור התורה והחכמה הן שאבו וגם ישאבו כל צמא לדבר הי', והחוב על כל
 אדם אשר נתן לו הי' לשון למודים לכתוב בספר אשר חננו חונן הדעת, כאשר נאמי'
 בספר חסידים סימן תק"ל: כל מי שגילה לו הקב"ה דבר ויכול לכתוב ואינו כותבו
 הרי הוא נוול למי שגילה לו, כי לא גילה לו אלא לכתוב. ודברים האלו
 מביא בעל ספר הכרית חלק כתב יושר ואומר: חייב כל איש אשר חנן אותו
 אלקים בתורה או חכמה או מוסר השכל לחדש אמרי בינה ודברי אמת לכתבם
 על ספר לא כדעת קצת חכמי ישראל האומרים די לנו בספרים הקדמונים. בי
 כל האומרים זה לכבוד עצמן יאמרו ככה. וצדקו דברי החסיד בעל חויה
 בהקדמתו נאמרו: כאשר זממתי להסיר משא השורה הזה מעלי ולהניח ממחבר
 ספרי שנתי וחשדתי את נפשי, על בחרה במנוחה ולשכון במעון העצלה
 בהשקט ובנחת. וידעתי כי כמה שכלים אבדו בעבור המורא, וכמה חסרונים
 צדס אותם הפחד וזכרתי דברי החכם האומר מן הזהירות שלא תרבה להזהר.
 אם הי' כל מתעסק שותק ועומד לא הי' מדבר דבר

אחרי

אחריו הנביאים עליהם השרים ונתחזקתי ונתאמצתי לכתוב בס'
 דברי יען שמעתי שדברי ספרי עמודי העולם ואמרי ישו וגם המה אשר באים
 בספרי בכני יצחק מנר ירחים , אוצר חכמה וכרומה מצאו הן בעיני חכמי
 דורנו . גם שמחתי כמוצא שלל רב וששתי על דברו כאשר מצאתי גדולים
 בתורה ומדע מסכימים לדברי וקלעתי לדעת גדולים . בספרי אמרי ישו בהמכתב
 אשר ערכתיו להמליץ המהילל מה"ל כתבתו על מאמר הז"ל : ע"ה מותר לנחרו
 ביו"כ (פסחים מט) : חלילה וחלילה לחכמינו אשר מפי'הונו אנו חיון להתיר שפיכת
 דם אדם באדם אשר אסרה התורה בעשרת דברות קדשה . אבל נודע מאמרי
 פרק גיד הנשה דברי חכמים ברשון הבאי וגוזמא קתני להראות כי שואו הכסל
 ואהבו התורה והחכמה והנה מצאתי האדם הגדול בענקים הרב אלפסי פרק שלישי
 פסחים מביא המאמר הזה : אמר ר' אליעזר ע"ה מותר לנחרו ביו"כ . אמר שם
 רבינו נסים לאו דוקא שאין דמו של ע"ה מסור כידונו ואדרבה התורנו נהרג אלא
 מתוך ששונאים ת"ח עמי הארץ מנומין בה ומה שאמרו מותר לנחרו ביו"ה שחל
 להיות בשבת וכל הני מילי ודאי גוזמא נינהו אפילו לישא כת ע"ה אסרו . ואמרו
 ד' דברים בע"ה , אין מוסרין לו עדות ואין מתדיין עמו בדרך . וכן בככבי יצחק
 חלק י"א אמרתי שם במכתבי : דכמים היהו בדבריכם שמא תחובו חובת גלות
 דבריכם לשאינו ראוי . ומצאתי בספ' בנות ברמה פירוש על אבות אי"ה : חכמים היהו
 בדבריכם לבל תגלו אותם לכל אדם שמא תחובו חובת גלות ה"ל חובת עון ואשמת הגלוי
 לאינו ראוי , ורבים כזה . לכן בטוח אני באלה כי לא אעמוד לריק ולא אגלה חלילה
 בתורה פנים שלא כהלכה . ומדי דברי התנצלות להסיר תרונת המתרעמים אשיב לשואלי
 לחכם תירגי מעיר לבוב ה"ה המשכיל סופר מהיר ודובר צחות מזה אהרן
 דארנצווייני נ"י ששאל אותי במכתב איך הבאתי בספרי אמרי ישו המכתב מכתבי
 קודש להרמב"ם שכתב לבנו ר' אברהם ז"ל בדבר רחיצת מקרי . זה לשונו : זה
 שאמר עלי שאני רוחץ מקרי הוא שקר . ובעלי טבילה יאמרו איך ותכן זאת עם
 מאמרו מעולם לא בטלתי טבילה לקרי . דעו כי בכתבי קודש אשר כבר
 יצאו לעולמים בדפוס נמצא שאני רוחץ ובהוצאה החדשה בלבוב אשר עלה בה
 הרולי השניאה בדפוס נמצא שאני רוחץ , אולם מתוכן כל דברי המכתב נראה
 שהנוסחה שאני רוחץ הוא האמת שיצאה מרבינו הקדוש . ואסיים בדברים
 אשר פ"ים בהם ספרו בעל שלשלת הקבלה : אמנם כבר הקדמתי לפיך כי נמצא
 ופעויות הרבה בדפוסים וגם סגנון מחולף בין המחברים והסופרים והדפוסים . באופן
 כי האחרונים כמונו היום אין להם מקום להכריע וצריך אני להכריז בכל מקום דברי
 הפירוסוף שאמר : רוצה אני להשיב לשואלים כדי לשמוע ולא לשואלים לנצח .
 וגם אמר פלוטארקי : קבצתי גדחה מכתבים שונים אשר רבו עליהם הדיעות ולכן
 צריך לזה הספר קוראים שיהיו אנשי מדות האהבה ונחת ולא יהרסו בהנצא
 זעלו תואנית תחת היותי דורש לתת לנפשם עונג ועדון . אמנם אפילו שלא
 זעלה לידי א"א להראות אל כל העמים חוש השדרה מכונת רצינו ריינו . לכן
 נאחכה כי לשון חכמים תאשרני . ולשון שקר אשר עד איגיעה לא אירא .
 בי המבקרים ומחפשים מומי מחברים המה כתולעת אשר לא הנוסר וענבי רוש
 אך אשכלי סמדר יאכלו . והמה מעלימים עין מהמדות הטובות אשר לריעים
 ומחפשים אחרי מומו אשה אין חפשי ממנו . כמאמר החכם : סאא זמקתה
 הצצה וזעם המשיח המנוח החכם . ישנו הא יחדשו והשני ירם
 סמדר והבער בעזבו את המדות חבירו עד יגדה את קלונו דמותו . כזבוב עת
 יעזוב כל מתים הנוף ויסול על שחונו . והן נודע כי הביקור מלאכה קלה . כאשר
 דאיתי להחכם הררשן המפואר יעללענעק נ"י ששביא דברי ספר סמדרית הבית
 שכתב

שכתב כי יכור לעשות זאת אפילו מי שלמד איתו. וכן בספר רצוף אהבה
 בהקדמתו זה לשונו: וישלח פיו ולשונו וידו נכח על שורה אחת נגד המחבר ספר
 שלם ואין אתו דעת ותבונה לחבר יריעה קטנה כי נקל למצוא עולה ושחיתא בחיבור
 אחד. וכן בספר חמדי ה' דרך כ"ו: המעלה עדי זהב על לבושנו שלא היה בשאר ספרות
 הפחיתות כאשר ימצאו רבים כשנעון ינהגו המקנאים קנאת פותה כששומעין דבר חכמה
 מפי חכם אז יבזו ויגנו הכתב הטוב. ואחת אמיתי אשר כוחית נוגשים אצים על
 המחבר לאמר כלה מלאכתך וזממך הפק אל תכרא דבריך ואם גם תרדפך חמת
 כסילים ויהלמך עברת המתקנאים, כי אלהים אשר יבקש נרדף יעמר לימין צדקך:
 ורבו כמו רבו תכליות עשות ספרים למהר לבות בני אדם מחלאתם.
 לעורר הישנים משינת האולת ולהקיץ הנרדמים כחיק הסכלות ללמד תועי רוח
 בינה. זה יעורר ללמוד חכמות, זה יזהיר בני אדם לעשות הטוב והישר, ויש
 אשר אך לעבורת אלהים יגל און אנשים למוסר ויזהיר מלקרב
 אל היכל החכמה ולראות כבלע את הקודש בחשבו כי יציץ ויפנע ויקצץ
 בנטיעות גן החכמה. ומפרישי התורה נחלקו לארבעה ראשים הנקראים פירס והראבי"ע
 בהקדמת פירושו להתורה מדבר מחמשה דרכים ומכל דרך ביחבה, וסיף דבריו:
 דע כי יש בלב דיעה מחכמת יושב קדם נטועה וכו', והמלאך בין אדם ובין
 אלהיו הוא שכרו, וכל דבר שהדעת לא תכחישנו כפשוטו ומשפטי פירשנו.
 והרמב"ם ז"ל מונה בפירושו לפרק חלק הכתות השונות בניאור והבנת דברי
 האגדות והמדרשות לחז"ל, ובעל אפיקי יהודה מינה דרך המחברים ומחלקם לארבע
 ראשים. ומחברי ספרים גם הם נצבים לדיב איש את רעהו אשר זה בונה זה
 שותר. אשר בצדק שואר בעל אפיקי יהודה: מאין יצא ההתנגדות הלזו בענותם
 וכי קנאה ושנאה יש ביניהם נצוח ותחרות. הלא זה נדר החכמים לחפש האמת
 באשר הוא שם. רכן עוד כל ימי הארץ לא יתאחדו בני אדם בדבר אמונות
 ודיעות, ולהגן בעדם יפה דרש הבעל עקידה את הפסוק עשות ספרים הרבה
 אין קץ זה לשונו: דברי חכמים כדרכינות אמר כי דברי החכמים המדברים
 דברי החכמה הם כדרכינות שמיישרין הפרה לתלמיה וכמסמרות נטיעים בלתי
 זויס ממקומם ואפילו כל רוחות שבעולם נושבים בהם ואם היו רבים בעלי
 אסופות סגנון שר זה אינו כסגנון של זה כלם צופים אל עקר אחד מאת-
 שכולם נתנו מרעה אחד. ברוך הוא המשפיע זה השכל בכל אחד ואחד מהם ואם
 כן הוייב מזה שמשך התועלת מחכמתם ודבריהם למי שלא יהיה במדרגה פחותה
 מן ההרגש המיוחס אל הפרה והשור החורש (כשמו תורת אלקיו בקרבו שומר
 בזה תמונתו וצלמו, ולא יחליפם בתבנית שור אוכל עשב. אפיקי יהודה)
 דיותר מהמה יראה, לכן בני הזר הרבה מהם רצוני יותר מבהמות המתיישרות
 בדרכינות כמו שהוייב לפי ערך המיישר והמיושר, כי זה ולא זולת תכלית
 כונתיהם בחבוריהם שאם לא כן עשות ספרים הרבה מזולת שיושג הכתוב בהם
 ויעשהו אין קץ לשום תכלית דו שיועיל אדרבה היא להג הרבה יגיעת בשך לעזר
 ולא הועיל. ואמנם כן הוא אלה אשר לא יועיל לנפשם שום ספר חכמה המה
 נמשדו כבהמות נדמה, כאשר אמר בעל נצה ישראל בפירושו לספר רוח חן על
 המאמר: אשר לא השתדל בקניות חכמת הוא בהמה בצורת אדם, זה רשונו:
 המחבר שכל דעתו לומר בהמה בצורת אדם ולא אמר בתואר אדם, אף ששם
 חתואר היא שיאמר בלשון הקודש על תמונת הדבר בהחלט, אבל שם צורה
 יאמר לפעמים על הצורה הטבעית המעמדת עצם הדבר. דע שרמז בזה שאותן
 אשר לא שלמו נפשם במושכלות לא בלבד שלא על שם נשמה אנושית יקראו
 בנחלתם אך על נפש בתמם המה ירעו את גויתם, שעל עינם מקור השלמות
 ולראות שחם בהמה המה להם, המה מרו עצבו רוח השכל כמקרה הכהנת
 קרה

בס'
 נאים
 חכמי
 ורבים
 כתב
 נחרו
 ויכת
 ומר'
 כסל
 ישי
 שם
 ולא
 זחל
 מרו
 חק
 לות
 הרו
 לור
 לה
 אלי
 יר
 גבי
 זה
 עם
 בר
 בה
 זה
 יש
 נא
 פן
 רי
 -
 בן
 א
 א
 בן
 -
 ש
 גם
 ת
 ור
 ת

קרה גם אותם . אף כי הצורה האנושית אשר יעץ יוצר בראשית בכללות מין
 האדם נהפך באנשים אלו לרועץ , כי מעט השכל אשר להם מצד הטבע האנושית
 שב למטה רשע בכפם וצורתם המינית היתה לזרא באפם , ובפרוש שרי קרני
 חוד על מוחם עשה יעשו להם מהם קרני ברזל . במצחם אשר הם בכריהם הרעים
 מועדים להזיק כל מבקשי ה' ומביני חכמתו , ובכן הם יותר נרועים מבהמות שדי
 וחיהו יער השומרים שלימותם על מה שהם ברואים , והמה אם ירעו או ישחיתו
 כך הוא טבע קיומם ואודותם , כי לא יבוזו לארי כי ידרם ולואב כי יטרף כי
 למלאות נפשו כי ירעב . וכך גזרה צורתם , אבל אלה קלי עולם ישתמשו
 בצורה האנושיות אך להרע ולהזיק מבלי יתרון להם , וזה שאמר בהמה בצורת
 אדם , ועוד אני אומר על צד המליצה שאולי על כיוצא בבהמה שזכר המחבר
 נאמר בערבי פסחים מרחיקין משור תם נ' אמה שעל שהוא אדם ובהמה בנושא
 אחד ומשול לשור ננח יותר מזולת הבהמות , יען ששור ננח אף הוא אם בן
 ינח או בת ינח , לא בשביל קיום טבעו והנאותו , וכמאמר המורגל בנמרא ,
 קרן אין הגאה להזיקו וכונתו להזיק . אבל הוא בעבור האיכה אשר הושת בין
 נפש האדם וצורתו האנושית ובין נפש השור וצורתו הבהמית , ובשנאתו יהרסנו
 וכמו כן כי יגוף שור שהוא איש החוטא בנפשו
 המשכלת את רעהו הטוב ממנו מבלי יתרון לו אף
 זה בעבור השנאה המוסכעת בין נפשו הבהמית ובין
 האיש השלם שהיא המושכרת ובכללה ישמוס אותו
 והוא אויב לו מבקש רעתו . ואמרו עוד שם : אל תעמוד בפני השור בשעה
 שעולה מן האגם מפני שהשמן מרקד לו בין קרניו (עד ביומי דניסן) פירש רש"י
 ביומי דניסן הצמחים נולים ולבו גם בהם ונוגח . ועל מה שאמר השמן מרקד , פירש
 הרשב"ם ז"ל לאו דוקא אלא משונע , והמליצה אף כזה נמתקת עם הרמיון הנזכר
 שעל שור אדם הנזכר נאמר שליותר צריך לזהר לעמוד בפני אותו שעם מיעוט
 הכרחם ובהמיותם יד המזל חכון עמהם , לערוך שלחן תאותם , שארם כמותם
 ועונתם , והזמן ינהל את נפש בהמתם לרגל ההצלחה המדומית עד אשר חשבו כי
 לעולם חסרו אהם והמזל לצמיתות דבק לאהבה אותם , וינבה לבם בעבור זה וזחה
 דעתם ליגה היכאים כמו שינס לב השור ליגה בראות עלות הצמחים והן הן
 השורים הנזכרים אשר מעט ההבחנה הנשאר בהם מצד הצורה האנושית הוא כנוי
 לקרני השור , כי כמו שקרני השור אינם כרים יצליחו למלאכתו ושישיג טבעו
 על ידם משאת מאומה כמו שהם שני וציפורני ב"ח אבל הם כלים ישחיתו בלא
 יועיל . כן מעט ההשכלה באנשים כאלו לא יצליח לעולם למלאכת דבר עיון
 אמיתי , ושיעלו בשכלם דבר מתוקן , כי מארבים ישים לו חסרו והשכח טבעו
 לפי קרת מכוא פתחי לבו לבלתי נחן עבוד בו בחינת הענינים בשובה ונחת ,
 להבין אשר יאות לקנין וענין , או שור ובנין , או בזאת גאות לו טבעו הבהמית
 להבהיל רוחו ולמהר לבו בהשתחת הדברים והויסת הענינים , ומכל אשר ישמעו
 אזניו לא יחשך סיו מלענות אבתרי אדרבה , או האח מצאתי תברא איסכא
 מסתברא , ותמיד נסות טבעו יעניקהו דעות שרוכות , וחשכי חומרייתו יחליצוהו
 לדבר תהסוכות , וכל מנמתו להבהיל השומעים בדבריו , ולמתנגד בחפזו על
 מוצא פי חבירו , ומגרעות יתנו לו רוע מזנו והפסד הרכבתו , והי בעת התוכחו
 ועבר עליו רוח קנאה ואז בקול רעש גדול ירבה צעקה ואנקה ויקרא אל חבירו
 בחזקה , ועל כל פרק ופרק תקיעה תקיעת כפים ונתוץ רגלים אשר מרוב תנועת
 הגמרת אדם מניחו בוית זו , ובתוך כדי דבור מוצאו בוית אחרת והי כאשר
 ירים יד מירוסו ונבר את רעהו אם בצעקה , אם בעבור השפטו איש כמיל כמוהו
 אשר הוציא דבר שאינו ברור ספיו , ומחמת השנות והשלש הדברים יתברך
 בלבבו

לבנו לאמר כחי ועוצם זעקתי הוא עשה לי את הכבוד הזה . ואתה אם תתן
 אלה נפשו לאמר , אמור נא מה עשית את האיש , ומה לך כי נזעקת , חר
 פשי כי אין יודע מכל החיון מה דבר מה ענה , מה סתר ומה בנה , מה אבד
 מה קנה , או מה הרס ומה תקן ומה מילא ומה ריקן , ומכל דברי זעקתו אין
 ועצור לו בשכלו , הכל כאשר לכל הלום אחר הוא לו . אמור מעתה כי מעש
 ישכל אם גם דומה לקרני השור המועדים להזיק והטיב אין אתם , והן הן השוריים
 שבדברי חז"ל הן הן הבהמות בצורות אדם שבדברי זה המחבר , אשר בשעה
 שעולה מן האנס , רצה לומר לעת מצוא שזעת הפרינסה , ואז רוח הגסות נוספה גם
 נוספה על שאר המדות הרעות הלא ישאר אך עשוק מרבי התכונות הרעות אשר
 חומרו עליו יערה , והיה משונע ממראה עיניו אשר יראה , והוא השטן הזרקד
 בין קרניו אשר הקרניים הם מעט השכל אשר בו כמדובר והשטן הוא השנעון
 וכפידוש הרשעים . ומעתה שומר נפשו ירחק מהם ומהמהם וישוב הנלה
 ממצוא חפצו ודבר דבר עם המונס פן יאספו עלימו רעות חצי שנעונס יכלו בל
 וביותר תלמיד שהוא חכם צריך שמירה מהם כי מחמת טבע שכלם המתהפך
 אנה ואנה אין הם והחכם המכלכל דבריו במשפט והמבקש אמתות כל דבר יכולים
 לדור בעולם אחד ובטבע הפך שונא הפכו . ולשלמות המליצה
 אמרתי עוד שזה הוא שאמרו חז"ל נהא דתורא (פרש לחש המציל מנגיחות
 השור) הן הן אשר רוסו תחבולה להמלט מנגיחת שור איש הנזכר , והוא
 שהרואה שופה בקלקרו , בשנותו את מעמו , להוריד ריר החלומות ודבר
 הבאי על זקנו , זקן אשמותיו , שיורד על פי מדותיו , יזיר עצמו מלהראות
 בלתי מאמץ לקול נפלאותיהם , ומתנגד אל חלומותיהם וכל דבריהם ולהגיה
 בפניהם דבר לא שערו הם וזקנותיהם , אבל אדרבה יכרה און ויפצה פה ויפתח
 עין בשמוע חדושיהם , ויענה הן הן אחר ספוריהם , ואם אתה עושה כן אשריד
 מנגיחותיהם ושוב לך עם בהמיותיהם , ודי בזה למשכיל . קורא משכיל הנת
 עצרתי כח להעתיק לך דברי פי חכם הן כאשר הסגן הסכנתי להציע לפני קורא
 ספרי דברי חכמים אשר המה דברי דבור על אפיו כתפוחי זהב במשכיות כסף
 ומי האיש אשר יקרא הדברים האלה ולא יודה כי המה אמיתיים ויציבים , וזמ
 אשר התוכח עם שונאי דעת בימינו ולא ידע מהנסיון כי המתוכח עם שונאי
 חכמה כאלה אך משחית דבריו הנעימים , ומעמיס על עצמו שנאת חנם
 ואיש חכם כי נשפט את איש אויל ורגז ושחק ואין נחת . כי המה בלא דעת
 ידברו ויסכרו און משמוע מופתי השכל ואך בזאת יאותו לסכלים כמותם , שיקראו
 להחכם אפיקורס . לכן טובה העצה היעוצה לחסום פה מלדבר עמהם
 כאשר גם אמר בעל בחינת הדת : ואילם עם האנשים בשותף (רובצ לומר
 אשר אינם אנשים כי אם בשותף השם לכד מאחר שהסרה
 מהם הדעת שהוא צורת האדם) אשר יאמינו דברי חכמינו בהגדה כפשוטם אין
 ראוי לדבר ולא לחלוק כי אחרי היותם בתכלית הסכלות ופתי יאמין לכל דבר
 לא יקבלו שום סברה ולא תועיר אתם המחלוקת והם באמת כאשר אמר רבינו
 משה (הרמב"ם) כמכבדי החכמים בעיניהם והמה מבזים אותם תכלית הבזוי ולכן
 געזבם ולא נאריך הרבור גם . ועל המלעיגים על החכמים והמה נבערים מדעת
 ראיתי על המשנה (אבות ס"ד) ואל תהי ראש לשועלים מביא החיוויס מדרש
 שמואל בשם הר"י לירמא : שלא יתירשל מללמוד החכמה עד שיצטיף לנצח
 בערמות ותחבולות כגון שתשחק ותלעג על הבורך ובוה יסתמו וכיוצא בזה ותהיה
 דומה לשועלים המנצחים לשאר בהמות וחיות בערמות מצד מעוט חכם . כן
 הבערים בעם רוצים לנצח החכם כי ימלאו שחוק פיהם . והנה נראה

כהיר

סין
 שית
 קרני
 יעים
 שדי
 חיתו
 כי
 ששו
 ורת
 חבר
 שא
 בן
 בין
 יפנו
 שו
 אף
 ין
 תו
 זעה
 שיי
 דש
 גיל
 עוט
 יתם
 כי
 וחה
 הן
 ננוי
 בעו
 לא
 גיון
 יעו
 יית
 יעו
 כא
 הו
 על
 חו
 ירו
 עת
 שר
 הו
 ד

בהיה מדברי החכמים אשר היו לפנינו כי אין דור מן הדורות ריק מחכמים בעיניהם אשר יבזו לשכל מלון נבונים באמת, בפרט בדורנו עם מעוט השקיד בלימוד התורה והכמה, וכל החכמים מספרי רביהם הדורשים לטובתם לנסו להצדיק ולהעניק לו כסף וזהב עבור ברכת ידיו נחרבו בזו דעת וכך הכם לב באמר לנבל וחוטא יקורל, טוב להאזין לעצת החכם באוני כסיל אל תדבר מן יבזו לשכל מליך, וחכמים יצפנו דעת, כי כבר שר המליך:

משחית דבריו כל דובר על און סינה באולת כי לא שומעת זכור ומה יסכן לחכם להחוכח עם בני עמנו מה ארץ נאליציע אשר אין גנם אחד שלא ידע ליפות אותה באיזה מאמר מהתלמוד או לפחות מרש"י אשר רמד בנערותו, ועליהם נאמר טוב אויל מחצי אויל. אם נזכירם על מעשים לא ישרו בעינינו והם לא יאבו שמוע דברינו והיה זה להם לאות ולמופת כי עזבנו יראת שדי יען אמרו בתלמוד כל מי שיש בו ירא' שמים דבריו נשמעים. יבינו נא הנוערים כי בהקשי מטעים כאלה וכלו לפטר עצמן מן הרין מריכי כהן ונבוא. הן משה רבינו אמר רא ישמעו אלי וישעיה הנביא הטיף במליצתו ואמר השמן לב העם הזה ואוניו השע. ינידו נא מדוע לא שמעו בני ישראל לנביאיהם, ולהביא ראיה ולהוכיח דבר אמת מאגדה או מדרש צריך שקידה יתירה על דברי חכמים להבין חרותם. חכמינו בעצמם אמרו ירושלמי (הוריות פ"ג) ולא שלטנו אלהים לאכל ממנו זה בעל אנדה שאינו לא אוסר ורא סתיר לא מטמא ורא מטמא. ואין פוסקין הלכה מאגדה כאשר ינא במאמר סתרי תורה. וכן אמר בדבר אנדות בתולדות אדם וה"ל: אולם דבר אחד יהיה לנו כלל בזה הסין והוא כד זמן שיתבאר לנו סתירת המאמר ההוא הפרטי ממאמר אחר כללי כוסכס מהחכמים ז"ל, ג"כ נדחה הפרטי מפני הכללי תמיד ונפרשהו ותהיה הסכמת דאמוני על הכללי דים אמרו עתידה הארץ להוציא גלוסקאות וכלי מידת אבל זה המאמר נדחה מפני מאמר הכללי אין בין עוה"ב לימות המשיח אלא שעבוד מלכות בלבד. ויען נמצאו אנדות שונות כמו בענין שכר ועונש הבא נמצא ספורים מהליותן שסרס הזכר ומלח הנקיבה לעתיד לבא או הספור משור הבר בהררי ארץ ומיין המשומר לעשות אויסמן לצדיקים לא יביאו אותנו מאמרים כאלה והאמין בשכר נוספי לאכל מעדנים ולשתות במזוקי יין לעתיד אחרי אשר נמצא משכפ נחרץ במאמר: עולם הבא אין בו לא אכילה ולא שתיה אלא צדיקים יושבים ועטרותיהן בראשיהן ונהנין מזיו השכינה: אשר לכן אמר הרמב"ם (הלכת תשובה פ"ה) וחכמים קראו לה דרך משך לטובה זו המזומנת לצדיקים סעודה ושמא תקל בעיניך טובה זו ותדמה שאין שכר המצות (אם אינו לנוף) יהיות האדם שלם בדוכי האמת אלא להיות אוכל ושותה מאכלות טובות ונוער צורות נאות ולובש בגדי שש ורקמה ושוכן באהלי שן, ומשתמש בכלי כסף וזהב ודברים הדומים לאלן כמו שמדמין הערביים המפשים האוילים השטופים בזימה. אבל החכמים ובעלי דעה ידעו שכל אלו הדברים דברי הבאי והבל הם, וכן רבינו בחיי פ' בראשית: עתיד הקב"ה לעשות סעודה מבשרו של לויתן ואין תכלית הכונה באותה סעודה כונת המאכל והמשתה שאין זה עולם הבא. ובעל תוס' יו"ט על המשנה כל ישראל יש להם חלק לעוה"ב אומר: ועוה"ב אין בו לא אכילה ושתיה ואע"פ שיש בו גוף וגוה אלא צדיקים יושבים ועטרותיהם בראשיהם (המושכלות לפי הרמב"ם) ומפני שאין כל ישראל שוין בו אלא הגדול לפי גדלו תקטן לפי קטנו לכן אמר שזה, ומכאן אני מוכיח שעוה"ב האמור במשנה זו אינו מעולם שהנשמות מונחות בו בזמן הזה אלא העולם של תחיית המתים.

רצח עקרים מאמר ד' בספרים האחרונים , וכן בספר שנינו אמונה בסוף שמביא
 נוסח התפלה אין כערך ה' אלהינו בעוה"ז ואין זולתך מלכנו וכו' ועוקצים ס"ב
 עתיד הקב"ה להגחיל לכל צדיק וצדיק שי עולמות כלומר שההואת וקורת רוחא
 שיש לכל צדיק וצדיק בעוה"ז היא ש"י פעמים כנגד כל העוה"ז (הרמב"ם בספרו שו"ת
 שם וכן ה"ע מברטנורה) ורבינו אשר אמר שם : כשהשלים כל דיני התורה
 הקדושה חתם במאמר מדנה בשכר ורוצה לומר ש"י עולמות שאם יתקצו נכנס
 מיני תענוג זה העולם והובסכו כלם ש"י פעמים יהיה כך עונג כד צדק לעוה"ז
 אמנם התמדת הזמן אין לו תכלית אבל כל נפש שתזכה לעוה"ז לא תאבד לעולם
 וזה ר"ל יש ר"ל המציאות החמדי שאין לו תכלית . הנה נראה כי כל גדולי
 עמנו עמלו בכל עז לקרב דברי האגדות אל השכל וכן נבינם אנתנו וזאת
 מנמתי בספרי להשכיל לבות התועים מדרך השכל , ולהאיר עיני העם ההולכים
 חשבים ובכך מקום הבאת תנאי המסייע לרבי להראות כי לא מלבי בדיתי וכן
 עק הבורחים בעם אתקושטה אשר יחשבו עין להתברר אם ילבוש ק:את לרחוק
 ננה איזה ריעה שוא אין לה יסוד בתורה . כי כמה ספרים יקרא ערך הסרג אס
 כן דמו מחבריהם . חכמינו אמרו מפרסמן את התנאים מפני חלול השם (יומא פו) נס
 רשות נתונה לחקור על הספרים . מי המת מחבייהם . כי רבים המה אשר תלה
 ספריהם באילן הגדול כאשר יבא בפנים ספר במאמר סתרי תורה איך נודיעם רוב
 ספרי קבלה ותלו שמם על הארזים וכדומה , וגם הבאת דעת גדולי עמנו ברבנות
 ספר הזהר המיוחד לרשב"י ואינו , כמו שמביא בעל שם הגדולים מערכת ספרים
 אות ז' דעת הנאון יע"ץ במספחת ספרים שהוכיח שהורה אצו מרשב"י , זה לשונה
 עתה מקרוב בא מספחת ספרים וראיתי בהעברה בעלמא שעשה פלילות עד שכתב
 שאינו לתנא אלא לאחרון וסקפק על הגדולות והנוראות אשר בזהר וכן רבים
 מחזיקים בדיעה הזאת כמו שבא בפנים הספר בשם ר' יצחק מן עכו . וכן בעל
 בחינת הדת מביא ראיות הרבה שאינו מרשב"י , והנה בזה לא הייתי אישריב ומדון
 לבני עמי כי זולת חכמת הקבלה ישראל חי וקיים ודי לנו בנגלות ומה לנו לדרוש
 במספרא ממנו . וזכר אני שהחכם יש"ר מביא בסוף ספרו ילקוט יש"ר (אשר
 אינו כעת בידי) בשם הרב הנאון ר' יונתן אייבשיץ ז"ל שזה האיש אשר אמר
 שהורה אינו מרשב"י אין עון לו ולא יחשב לאשמה כי אין זה אחר מעקרי
 דתנו להאמין בזה הספר אררבה ידעתי מהנסיון כי הרוצים לחפות על הזהר
 ועל הקברה המה סתראלים בלימוד תנ"ך , דקדוק ונס"ת וימאנו בכל סברת
 השכל ובחכמת העולם . וגם זה אשר אינו מאמין בניסי הרבי של החסידים לא
 יססיד אמונת דתו כי כת החסידים עם רביהם המה חדשים מקרוב באו והחכם
 יאספ בספרו דאס יודענשהום אינד זיינע סעקמן מספר איך קם נגד הכת הזאת
 הרב החכם ר' יעקב עמון בחרמים ונדוי ואסר לבא בחברה אתם . וע"י רבי
 החסידים השפיל עד ארץ ככיר הדבנים נושאי דגל התורה כי המשרה נתן
 מההמון על שכם הרבי להושיב רבנים לכסא או להורידם , ולהרבי העושר והכבוד
 וירבו סיסים למרכבתו ובכל עת בנדיהם לבנים והנה זה אשר קראו לו לפני
 הרואה לא הכירו מלך ישראל הראשון בבגדים הלבנים בעת שאל אי זה בית
 הרואה עד אשר השיבו אנכי הרואה . אמרו על ר' חנינא בן דוסא שהי מתפלל
 על החולים ואמר זה חי וזה מת אמרו לו מנין אתה יודע אמר להם אם שגורה
 תפילתי בפי וכו' (ברכות פ"ה) ושם כשחלה בנו של רבן גמליאל ושגר ב'
 ת"ח אצל ר' חנינא בן דוסא לבקש רחמים עליו כשאמר להם לכו שכבר
 חלצתו חמה אמרו לו וכי נביא אתה , אמר להם לא נביא אני ולא בן נביא
 וכו' . הנה לא התפאר לאמר ידעתי זאת כי הודיעו לי מן השמים ואיך נאמין
 עתה

מים
 קיד
 נסו
 אמר
 שכל
 מעת
 יציע
 למוד
 אם
 להם
 שמים
 זן מן
 הטיף
 בני
 צדיק
 שלמי
 זרא
 סתרי
 בזה
 ומכס
 אמונ
 גאמר
 לכות
 שורים
 אלק
 ואמין
 ששכס
 שבים
 שובה
 וחקר
 שלם
 לובש
 דומים
 זכמים
 פ'
 הכונה
 על
 ככילה
 שיהם
 גדלו
 ונה זו
 מ

עתה אנחנו בעושים נפלאות רבם וכל חסידתם להתפלל כל היום . שלמה
 המלך ע"ה אמר אל תצדק הרבה למה תשומם . אמר ראביע בפידוש שם .
 אם תתפלל כל היום תסור מן הישוב . ויש בהם אשר יכו בראשם בכותל או
 יסצעו גומם לעשות נחת רוח לבוראם . אמרו סומה פינ , חסיד שומה ורשע
 ערום ואשה פרושה מכות פרושין הרי אלו מכרי עולם . פירש רש"י ור"ע
 מברטנוריה : מכות פרושין פי שעושה עצמו כעוצם עיניו שלא להסתכל בנשים
 ומתוך כך מכה ראשו בכותל ויוצא ממנו דם . ורק נביאי הבעל המה התנודדו
 ברמחים עד שפוך דם :

והנה להראות מי זה אשר נקרא חסיד באמת ואיזה מענל ישראל , יאות
 לאיש ישראל באמת ובתמים ולעורר האהבה אל התורה והחכמה יחד , ואת
 מנמתי בספרי . ואלה אשר שונאים בשער מוכיח מעידים על עצמם כי מוסס
 ומשתתם במ . ואיש ישרה נפשו בו לא יחרה אפס בשפוך המליץ בון עליה
 תועים ואין להשיב , כי אוהב מוסר אוהב דעה , ורק לץ לא יאהב הוכח לולכץ
 אל חכמים לא ילך . ואני רק מאהבת עמי ואשר כל מנמתי לראות אותו נוי
 אשר צדקה עושה ומשפט אלהיו ירוש באמת ובתמים , כתבתי ספרי , ורא
 עוד ירעו וישחיתו בני עמי לנבוניהם וראו כל העמים ישראל שוכן במת
 בזרועות המדע ושם ה' נקרא עליו ואמרו עם ה' אלה עם חכם ונבון . ואני
 תאמת והשכום אהב ודורש טוב לעמי ולכל אדם :

בא לחוב לסדר קדושים תהיו תרכיה



עורר
 וזו
 אח
 כז
 כס
 לק
 נק
 כר
 לה
 דו
 א
 א
 כ
 כג
 ה
 ה
 ול
 לונ
 צי
 לה
 לונ
 תק
 לה
 כר
 א

קורא הדורות

שאלו ימות עולם

בינו שנות דור ודור

דברים ל"ב

וזה מאור יגזה לבנו בדרכי ה' ובגאווה ובגודל לבב כשור ממוכנו כי נביע
מרחוק ונספר שנים עצרו שני חיי גדולים חקרי לב ענקים צחורה ונדע , אשר
מועצי יהודה ילאו , יראו עינינו וישמח לבנו כי נקרא בספריהם אשר הסאירו
אחריהם זרקה , ואך תהיה תפארתנו תפארת בני אבות מאוסרים כאלה מוסכילים
כזהר הרקיע בכל חכמה ותקיה , מקוררים ולילים דוברי לחות אשר רוח ה' דבר
צם ומלתו על לשונם . אשרינו ומה עוז חלקנו חס אכחנו כלר מגזע ישרים אשר
לקדושים בארץ הנה ואדירי התורה אשר חפלטו צם לור ממונו חלצנו ומקצת צור
נקרנו , בהתיחסנו למשפחתנו חכמי ישראל אשר הנה לב העם (עקרים ו"א פ"י)
כראה חכמי חקר נאספו כדיבי עמים עם אלהי יעקב , וינצדו זכרם ה' לזכות
להגדיל תורה ולהאדירה . הן כשתמוס על רוחצ לידה וכתפלא על מחשבותיהם כי
דמו ולסוכנו תהגה תהלות אל אלים אשר צחר באנוס להאליל עליו ומחכמתו והפלה
אחד הישר באדם אשר קאר רוח לו להיות למופת עמו לעלות צוועלות רמות צחור
אדם המעלה ולסכון מורומים .

ודגה אך ספרי דברי הימים לזית ישראל , יעצרו לפכינו הזני מרוס אשר
צני עליון כלם , ואם אמרתי אספרה כמו גודל תועלת קריאת ספרים כאלה אשר
נגד זקנינו כבוד יציעו ואם אחיה יקר מועלת דעת איס קורות עמו וחכמו , הן תקלר
היריעה והכיל , כי אם קריאת ספר תולדות וקורות איס אחד לצד עלה צחור האדם
המועלה היא רצ התועלת לאיס אשר חפלו להסלים נפשו בחכמה וצדעת ובכשרון
ולאדם אשר רלונו וחפלו צמוסר לחיות חיי ישרים ולעלות בדרך חיים למועלת
למוסכיל צעת ישחוכן כליותיו לדעת זאת צמה זכה זה את אחרו ומוער לאשר בדרך
ציקה וכל מעגל ישר , כי יסור לראות איך גל המוסכה הלועה על פני החצונה ,
להציט כל כבודה פנימה , עד נצעו לפכיו מלפומיה ומלאה בקן ירו לתורה ולתעודה
למען יאחו לדיק דרכו לסוור ארחות לרק מוספע ומישרים ישמח למעוע כל מעשי
חקפו ובזורתו ויקחו למופת לאחוז מעשה לרק , יראה מה עשת ויעשה כוונה
להוליא צסקידתו ונח אל הפועל כחות נפשו המוסכלת למועלות רמות ומדות טובות
כרדמים בחצו , כי מוסכיל על דבר ימלא עוז שומר רלון יסיגהו , ובזה דרכו
אשר לא יפלט כתיבותיו ובחשך ילך , בחשך שמו יכוסה וימות באין מוסר , כוואמה

החכם : אדם תועה ודרך השכל , צקהל רפאים ינוח , כי כזרע צארץ כן עמונים
 צקרצ איש ולצ עמוק הכשר דעת וחכמה מצטן וולידה . וצאפס יד חרוץ אקר
 כפולח וצוקע צארץ פורה ראש ולענה ישרש עד תלמיח גנה זרועיה , תעלה צלצו יראת
 שמייר וסית . לכן יד חרוץ השדר כל מצימות שוא ועשתנות כסל ומתלמי לצו צכירו לו
 ביר ללדקה למען לא תעשה צאוקים כאשר הנה למצמורי הצלי שוא אשר חקדם
 יעוצו ולורחותיהם עקקים לחיות חיי השלוח . אם כן אמרתי רצ התועלת מקריאת
 חיי איש אחד , על אחת כמה וכמה רצו הטובות אשר תלמחנה לאיש ישראל כי יצא
 דור אצותיו וקדמוניות יחצוק , איך כה"י צני ישראל לגוי , איך לקחם אלהים לחצל
 בחלתו צהפרידו עמו ויעקב צחר לו יה לטבולה ומולכת כהנים , וחצה יתירה נודעת
 לצרותיהם לצרם אלהים ללמדם דצר חק ונשפטו ופקודיו ישרים וגם נשא אותם
 על כנפי נשרים צמדצר גדול וטורח ארץ ליה וטמונה , לא עצר צה איש , וכתן להם
 דגן טמים לטצוע . וגפן הסיע ומולרים נטע צארץ הצני אשר צחר לטכן טמו
 טמה , אחרי אשר גרש גויס צגלל תועבות עשו לקטר למעשי ידי אדם עץ ואצן
 שקולי חלילים לא אלוה . ומתורחו כלמוד כי צעת אשר טמרו צרית ה' ועדותיו כי הצא
 חכמה צלצם ודעת לנפסס ינעם אז מצימה טמורס הצוכה כלרם ווכל אקון ופגע .
 אולם צעת הפרו צרית וגצרו פרעות צישראל , אז נתנס אלהים צידי אויביהם
 ומציצ אשר העיקו להם כעגלה המלחה לה עמיר , וצהתכרצ עם וקצו עד ה' אז
 ישראל נטע צה' ומקסיו כי טלח לפניהם ומלחך פניו חכם כומלחך ה' לצאות אשר
 טפתיו טמרו דעת והי' לעמו מצטח עז ומחקה מורס מים הזדוכים אחרי אשר קראו
 בדצות ולדקות הטמיעו קנו אחרי נפלים ועשו חיל . טלס טות לרקס כי טמרו חקי
 אלהים ותורחו כלרו צלצם , ונראה כי אך צחורה וצחכמה חגצר יד העם וצמיטרים
 לאום ומלאום יאונך כדצרי החכם לדקה תרוום גוי . וגם רצ התועלת לאיש יצא
 עד דור אצותיו וישראל ליונים ראטונים וקדמוניות יחצוק עת יתגולל לפניו חיי חכמי דור
 ודור ודורטיו מופעלות מומימים צימי ומגוריהם ועלילות ומלעדי גצר כל חכם צדורו ,
 איך טמרו חרות חקי אלהים ומלותיו , איך אהצו אלהים צכל נפסס וצכל מואדם
 ועלו מוטיעים צהר ה' להוריד עז ומצטחם חורה וחכמה , ואיך ליוו צניהם אחריהם
 לעשות מוטפט ולדקה , ואיך אין די עולה וקרצן אשר לא נדצה לצם להקריצ על
 מוצח אהצת אלהיהם הטיוצו לנפסס והלטעידו לדרך עולם , למנות ימיהם כן ידעו
 להציא לצצ חכמה עאשר ידעו אשר ימי חיינו ומעשים ורעים , לכן החזיקו צאמונתם
 אם גם לרות רצות אפפוס דרשו החכמה וון המילר והכחו צרכה אחריהם צספרים
 אולר כל כלי חנדה אשר הנה אור לנתיצתנו וצלעדס כחולמים היינו , נוטל
 כצהמות נדמינו . כאשר הנה גם כן תכלית ספורי החורה הקוראים דורות מראש
 להגיד צנה יזכה גצר את ארחו ואיך ירלחו עוטשו , כאשר אמר
 הרצ המורה פ"י לטליטי : דע כל ספור הוא לתועלת הכרחית צחורה אם לאות
 דעת טהוא פנה מפתות החורה או לחיקון ועשה וון המעשים עד טלא יהיה צין
 צני אדם עול וחמס וכן ענין ספור הוצול וספור קדום ועמורה ללמוד מהס ראי

על

על הדעת האמיתי והוא אך פרי ללדיק אף יש אלהים שופעים בארץ וכו' . והרב
ספורני בקפור כוונת התורה זה"ל : והוכוון בחלק הספורי זה הוא להודיע
בנסיון הקדמונים אורח חיים למעלה למוסכיל וזה בהודיע דרכי לדיקי הדורות ופרעי
פעולותם אשר צם ואלאו חן צעיני אל יחצרך לזען ילא אדם בעקבותיהם .
וכראה כי גם גלות החיל הזה אחרי אשר אצדנו ארלנו ועלעלנו טלעלה גבר והלך
ישראל בארלות קטות גולה וקורה אם חורת אלהיו בלבו ופי וולך שמה , אז נתן
אלהים חנו צעיני וולך וקרים ופרח וטה העם וטה עז ותגבה קוונתו בגבהו
צרוז דליותיו , כי עונלו צכיו למודי ה' לעלות בקלס החכמה אשר וולך ארלה וראשו
ונגיע השמימה ונפתחו לפניהם שערי צינה , אז עלו על גפי ורומי ההלכה לפני
ולכים יתלבו ובעלתם קאלו כאשר ישאל איש בדבר אלהים , ואשרי קוונע להם כי
החכמה תעוז לחכם וועטרה שליטים לפני ולכים תכחו ותרחיצ לו , והגדולים חקרי
לז הן הנה אשר הקים ה' וועת לעת להאיר להעם ההולכים חסיכה ואין נגה , והן
המה היו וועזו לעומם ונשגבם לעתות בלרה כי ה"י כח זהם לעמוד בהיכל וולך
ורומי ארץ לדבר עוז על עיזם ולגולל ועליהם חרפת וחרפיהם . כי רק איש קוונע
לשון עם ועם וידיו רצו לו לכלכל דבריו צונקפטו ואשר ה' אלהים נתן לו לשון למודי
לו יד וסם צצית וצחונות חורי ארץ יושבי על מדין להוליא לאור לדקת עמו .
בהיותו לו לפה ולמליץ צריצו ריצו בחכמה הטובה וכלי קרב . וצוקור חיים שכל
צעליו יליל ונוות וטיס להרג , בקום עליהם אדם בחרות אפס צם ויחרלו לשון
רמיה נגדם להצאיט ריחם צעיני אדומי הארץ , בקום עליהם אנשי זדון בעלילות
רשע להחנפל ולהחגולל על נקי להרג חנם , אז הנה בחכמתם יוליאו לדקות ישראל
כאור קוונע , ונקדש ה' צם לעיני עומים רצים ועם יעקב נושע ונולוקתו בתצותם .
והנה תורה לזה לנו וטה היא כח וועטי ה' תגיד לעמו ראשונות תשמיענו
וקדמוניות תחיה לנו , את אשר קרה לזון היום אשר ברא אלהים אדם על הארץ
עד נהי ישראל לגוי וגם ספרי כציאינו אשר יגידו הצאות יספרו קורות אצותינו
וגם הנה בכתובים כלס יספרו הקורות אשר נהי ונראשית עד נתן אלהים לעמו
נחלת גוים ויסב ישראל ארלו שאן איש תחת גפנו ותאנתו . גם אחרי כפול ארלנו
סנית ציד לר וגלה כבוד ויעקב וילא ונצח לזון כל הדרה כי אש חכלה ארונותם
וצני לזון היקרים הנקולאים ילאו ונונה סצי לפני לר ועדר קיות יעקב כפזר לכל
עבר ופכה , וילכו באשר הלכו עד כנפות הארץ ונגוי אל גוי ונונולכה אל עם
אחר . אפסו חווי עליון , חדלו דוצרי לחות חדלו , פסו וועת צתי קדשנו
נהרסו וצית ישראל אשר צבו על ונצבתם הלכו אל אדנות נכר , אז תלו על ערצים
כנורותיהם צעת קאלו סוציהם דצרי סיר . וגם אפסו כותצי קורות עם ישראל
חמו ונספרי התלחות עברו עליו . רק זעיר סם זעיר סם קמו אנשי חיל חכמי
לצז וחרתו על לוח צענו צרזל ועופרת אשר קרה לאצותינו , אחרי הפיץ ה' אותם
לארלות וצעומים התצוללו . ונאשר לרות האחרונות השתכחו הראשונות החרישו
ולא דצרו ואלמו דבר ונקולר רוח וועצודה קשה (אמר רשב"ג אף חנו ונצצין את

תלמות

הנרות אצל וזה נעשה שאם באתו לכחוב אין אלו מקפיקים (שנת י"ב ע"ב) ומשחרב
 בהמ"ק אין לך יום שאין בו קללה) (קוטה פ"ט) ואך כלולל צמים אדירים ולועק
 להעומדים ציצטה להליכו ומצולת שטפתהו, הוא לא יספר כל אשר מלאתהו אף
 מועדו קרקוליו צעת ככי נהרות שחקו אצני שפת הכחל ושטפו וצקעו עפר כפות
 דגליו עד גרפו נחל, רק בקולר מלין יקרא לעזרה, לא יבזיר אמרים רק היא
 באחד: הושיעני. כן נשוע קול ענות קול יעקב יסויע כארצ מוארץ קולו
 צעת עזר על נפשו המים הזדונים. אולם צעת הרחיב ה' לישראל קונו יחיד
 קגולה אשר יד להם בלשון וכתבו קורות אצותיהם אשר קפרו להם ולא בחדו
 מוצותם, עוד בהיות ישראל בארצו חי אש בצור חיל חכם ויודע לשומת יוסף בן
 מתתיהו הכהן המוכנה יאזעפוס פלאוויאוס מוצרע חשמונאים והוא גם כל מעיט
 בחכמה ולמד דעת חקי הכהגה המדינה. בהיותו בן עשרים ושש שנה נקע לרומא
 להלדיק נפשות קועי היהודים והכהנים אשר על לא חונק בכפס אפרם בליב הרומים
 אשר צירושלים להוצילם לרומא אל קיסר נערא. הוא לחם ומלחמות תנופה לפכי ה'
 קנא לעמו ולמקדש השם, וצעת כציסת עיר ירושלים הליל רצים בתחוכמו וספרי
 קודש שצהיכל כי ואלא חן לפכי עיטוס, והוא כתב בלשון יוני טבעה ספרים
 המודרים ומלחמות היהודים ונעת היותם לעם עד חורבן ירושלים, והקיסר עיטוס
 ענד כבוד לראשו במכתב מהלל והליג ספריו בעקד הספרים אשר צרווא, ותחת
 מושלת הקיסר דאמאליוס אשר אהבו וכבדו כתב עשרים ספרים, צמו יוספר מקורות
 היהודים ויום ברא אלהים אדם על הארץ עד זמנו. ספריו נעתקו כמעט בכל לשומת
 איראפא. בטנת תקל"ה ילא לאור העתקה אשכנזית ומספריו היקרים (זהב טבא)
 (ועתה נעתקו ספריו על ידי החכם המלין טולמאן בל"ע)
 אחריו לא ה" כוונהו אשר יכתוב זכרון בסקפר קורות עם ישראל רק ומפורים המה
 בד צד בסקפרים טובים ולרוב כתבו רק קדר הדורות להתיחם חכמי ישראל לנהלדותם
 לבית אצותם. כאשר עשה הרומצ"ס בהקדמתו ליד החזקה והנשכה והראצ"ד
 בדברי הימים למלכי בית שני. ולדעת קדר הדורות כתב התנא ר' יוסי ספר קדר
 עולם. ובספר שם הגדולים מערכת ספרים כותב יט ארבעה קדר עולם, לתנא
 ר' יוסי, קדר עולם זוטא ליעצן, קדר עולם כללי הש"ס להרומצ"ס וקדר עולם
 דינים לרי שמוחה. וספר קורא הדורות לרצונו יוסף עוב עלם שכתב קדר תנאים
 ואמוראים. וכן נוכלא תולדות חכמינו וקורות הדורות בספר לונח דוד ציוחסין בטלשלת
 הקבלה קדר הדורות וספר שם הגדולים. וסנים האחרונים הכי ככדדים. על ספר
 קדר הדורות כתב בעל שם הגדולים: הן הראבו את כמו בתלמוד ועולם בקיאמו
 דכל רז לא חנכ ליה, והרגיל בו יכיר גדולתו כי הצבלי והירושלמי והמדרשים
 כמאן דמונח בביסתייה. וחלק התנאים והאמוראים וצבילים את הרעיון. ובאנות
 ישמונם הקורא על ידיעת הנוצר הזה והוא כתב: על בעל טלשלת הקבלה שפכתי
 קוללה להסיר קולת וון הפקולת. וכן מלרף לחכמה ליס"ר כתב: בעל טלשלת הקבלה
 קלקל חצרו בכזזים עד שהאמת שצתוכו אינו נכרת. וספר לונח דוד אס כי הלך
 צדך ישרה בקדר דורות המוכרים בתנ"ך אצל בקדר תנאים ואמוראים הלך בקלרה

נקטו חד צדקה . והחכם צעל היוחסין ישועות חסן הפלח לעשות באסיפת חכמי
 המוסכה ואמוראים מהתלמוד . וחזן הספרים המעטים כספר שצטו יהודה וכדומה
 שומדצרים מהמאורעות לעם ישראל כתצו רבים מהחכמים שחיו אחרי הגאונים
 בהקדמות ספריהם התלמות עצרו ראשיהם צעת הלכו כבוסים בגולה , גלות שפאטיען
 וספרדי ופרטוגאל , וככרים הכזירו עולם עליהם , שפכו דמי אלפי אדם והעלו על
 יקוד אש רצוצת אכסים חפי פסע לומען הצלע , אונר אויב ארדוף אשיג לחלק שלל
 ומתורחם ילמדונו איך הקים ה' להם מושיע ורצ והלילס על ידי חכמיהם צהיות
 להם למוליץ להוכיח צר לצס ונקיון כפס . ונראה כי גם השליך ה' אותם אל ארץ
 אחרת ארץ אוכלת יושציה , וקרב העם קרא אש חכם להוליח לאור לדקה עמו .
 ובס לעת כזאת ריוח והללה יעמוד ליהודים על ידי משכילים וציינים צכל חכמה
 ומדע ולסונס לחות מדצרכה , כהרב הלדיק גציר לחזיו נדיצ ושוע השר **משה**
ביאנטיפיארע ה' יאריך ימיו צנעימים , והמליץ לו יד ושס צלסקונת החכם
אדארף קרעמיע נ"י וכסנה צעיר המהוללה ווינא , פאריז מודצרים עוצ על
 עומ וסלום לזרעם .

ועוד צה התועלת כי נקרא תולדות חכמינו צספרי דצרי הימים לצית ישראל
 כי נראה איך אצותינו מוקרו למות כפסס לומען קדושת השס ולא ונשו מודתם , גם כי
 י' אויב לארץ כלחם ודומס שפך כומס , אז תחדש צקרביו האהבה העטורה
 לדתנו אשר צדס אצותינו נחתס . כי לא רק צינני התכאים אשר עמדו יון ורועי
 להשכיח תורה , כמו סמולא ירושלמי צרכות פ"ע ר' עקיבא ה"י עומד וכידן לפני
 עורטקרופוס סנחפס על שה"י עוסק צתורה ונלכות יון גזרו שלא יעסקו ישראל
 צתורה וכמולא צמדרס כסולד רצי גזרו שלא לומל אצ אח צנו , אך גם צדויות
 אחריהם תחת מושקלת עומים אשר עוד לא נגה עליהם אור החכמה , ועוד לא הלחת
 צהס אהצת אדם כאשר לעת עתה , אז צעת סנלח הדת עוררת ודכים וסנלחת חנס
 על עומי , רדפו ישראל חרומה צעלילות רשע , כמולא צספר שצטו יהודה צפרטות
 וצאריכות צספרי קורות ישראל החכמים יאסע , גרען ודומיהם . נראה כומה קדושים
 וחכמים פסעו לטצח לוארס לומען לא יחללו צרית אלהינו ולצל הפר תורתו .
 הלא צכל לצצנו כחאומן להחזיק צומעו התורה אשר ונחיר רצ הרציו צעצורס
 כאשר שר השירה על הגצת הספר תורה החכם ריוער צספת אשכנו ונעתקה כומה
 פעומים צספתנו צצבורי עתים החדש להחכם יש"ר , ונקריאת ספורי קורות עומי
 נראה איך צכל לרתו שלח ה' לפניו ונללך פניו ויוסיעו , וקיים צו הצטחתו היקרה אף
 גם זאת צהיותם צארץ אויציהם לא מאסתים ולא געלתיס לכלותם כי אני ה' אלהיכם
 כאשר דרשו ומגילה פ"א , לא מאסתים צינני הכסדים שהעמדתי להם דכיל
 וחציריו ולא געלתיס צינני הונן שהעמדתי ומדכי ואסתר לכלותם
 צינני היונים שהעמדתי להם שומעון הלדיק ומתתיהו צן יוחנן כסן גדול וחשמונאי
 וצניו להפר צריתיהם אהס צינני רומיים שהעמדתי להם צית רצי וחסו ידו רות .
 וצראותו תקועת אלהים סתר לנו ומלר ילרנו חולד צנפטינו אהצת אלהים אשר
 כפלגי מים לצ ונלכים צידו , כי הטע לצס לטוצ לו , כי תחת אשר לפניס חרשו

מוחצות להשכיח תורה וישראל ולהפיר דת ונקה, עתה הרחיב ה' לנו וחקקה אחת
 לנו ישראל כללזרחי הארץ לעשות מוקנה וקנין. ודת תורת ונקה יקר בזמן הזה
 וככבד צעיני כל עמי ארץ, ומפיר חק ומשפט ישראל המופריע אותו ונעבוד אלהיו
 עכשו יסא כחטא אלה אשר מלכות המלך אינם עושים, ויטב ישראל עתה בטח
 ושלחן תחת שבע מלכות חסד אשר הוא וכסאו נקיים ועול וחומץ כי יעבר עלינו,
 כי מלכנו הוא כאז רחמן אל כל העמים החוקים כלנו, לכן אהבת מלכנו וקריו חכמי
 חקד אל תסור מומנו לעולמים ונחפלב בטלומס לכוכן כסאו עד כלח ולפני שמש ינון
 טס מלכנו וכדושט שלומנו, כאשר לנו הכציא ירושה: דרשו שלום העיר. וכאשר אמרו
 חז"ל צאצות היו נחפלב בטלומס של מלכות. ונתן שבה והודיה לטס ה' אשר זכר
 אותנו בטפלתנו כי קפו חמו צלחות טכות מפילה צעת כסה ערפל לאומים ורדפו
 צכי עמנו חרונה, כתנו למוסיקה יעקב וישראל לצוזים. עתה לא יצט יעקב ופניו
 עוד לא יחורו צטס יהודי צראותו צניו זרע צירך ה' ונהירים צנולאכת חורט וחוסב
 וצכל חכמה ומדע, כי אפס הנוץ חס רומס מן הארץ והיתה מנוחתנו כבוד תחת שבע
 מיסור מלכות חקד כוכן צומשפט כסאו. וחכמו לצב צנו אשר לפני מלכים יתלצו
 צהס נחכבד לעיני כל ישראל ונגד זקניהס כבוד. והנה נחועלת קריאת קורות
 ישראל עוד זאת אשר כראה כי ה' משבצ לעמו ה' לעמות צלרה, הוא לחס לנו וילא
 צלצאומינו צקוס על אצותינו אדם להכרית את שמש, כי לא כאשר עתה היוים
 הראשונים, עת טכון ישראל תחת מלכות שפאניען ופארטוגאל וספרד אז אין יום
 צלא חקון ופגע, כשל כח אצותינו תחת עול קבלס כי קמו ונשטיני דתנו על
 עס ישראל צעלילות לומען התגולל ולהתנפל עליהס לכלל עקסס, ויענו וידכאו אותס
 חכס. אשר על עת לרה ליעקב הזאת כתצ החכס גרעץ צקספרו דצרי היוים לצית
 ישראל לאמר: אל הפלעים וחצורות פלע ואל נוכח אגרף רשע ואל רפסי רגל
 אשר דכאו תחתס עס ישראל אשר אמרו להס טוכיהס ונכדיהס שחי ונעצורה ואל
 מדורת יקודי עליס ואט אשר נערכו לקדושינו ששחו עוד קשחת צזיון חף וקלף
 צוז הביאומיס. ככצה וחדל איסיס חצנו עס ישראל עטו עליהס צוקה ויאנחו צכי
 ישראל מפני חמת המליק, עוללי טפוחיס כתנו לומנוס כטיע חלות וצכי יעקב המוקולאים
 חצקו אטפתות וכדיצי עמינו נסאו ועל למדס אות קיקלון ודרחון. כל זאת צאתהס
 מאלה אשר ידעו טס ישראל לור מקצת ציר נקרתס, מאלה אשר כצרו צלצס עתותיו
 עצרו ציד ה' הנה ושמו כי נקרא עליו, גדלו ורוממו יחדיו כציאי ואכסי אלהיס
 מומעי יהודה ילאו ועל לקדושיהס, שרו וזמרו סיריהס צצית אלהיהס ושאו
 מומעיני תורתס עזי וזמרת יה, התפרקו עדי ישראל ועליהס וקראו שמש עליהס
 הקירו מולנפת והרימו העטרה שעטרה אומתו ציוס כלילתה ושמו הכתר על ראשס
 וירשו נחלת חיי. כל המחזות האלה מוחנת שפיכת דס נקיים ומראות כלה
 וכחלה צוקה ומצוקה ומצולקה ומצוקת חלכאים צדמס השפוך על כל כותצ קורות
 הדורות לצית ישראל לטפר ולהודיע ולצל לכקותס תחת כנפי העצ העצרה, רק
 להגידה לעס עולם ואל יכחידנה תחת לקונו, וכל זאת לא לומען התמרתר חמת

וצדק סוכנו אלה רחמי ה' , על עמנו ככל שכתב ה' , וידע סוכנו ה' , נכדי

בכדי ההרובים על קדוש השם נגד כיני וכנדי רודפיהם ולהתעורר קלף גואלי הדם
 המוקנאים נקמות דם השפוך חלילה לרדוף צלף את הצן בעון האז ולפקוד חטא
 אבות על בניו , רק כספר כל זאת לנענן להגיד תלמות יעקב וקוראותיו
 ולהשתומם על תוקף גדולת פרשת רכבי ישראל וקדושו , איך כעמוד צדק קמו
 נגד כל ונשטין צדקם ולא נשו כחוט השערה מגבולות גבלו ראשונים , איך יקרו
 צעיניהם חקי אלהים ונשפטיו ואיך אך זה לצדו להם לדקות ועז וצבל לרותיו ישראל
 עוד רד עם אל ועם קדושו כאמון , לצדד כלציא שכן ותלחו צושפטו ידו לא נש
 ונעדות אלהים ותורתו שמר בלבו , וכאציו הראשון יעקב איש חס שר עם אלהים ואנשים
 ויוכל . ואף שטומוהו ורצוהו בעלי חלים טסקי רומי קשת לור ויון ודמו לא יזכר שם
 ישראל עוד , אמרו שטומוהו וישטומוהו צטיט היון . וכאשר יענו עבדו
 וענו אותם , כן החכמה ירדה פלאים ועץ הדעת עמד כאלה צשלכת נוצלה עליה .
 כל כלכי פרחי הוד אשר כראה צארץ עת זרחה שמש רצונו סעדיה גאון , אלפסי .
 הרמזים , רש"י ונשוררי יה ראצ"ע ר' יהודה הלוי ר"ט צן גצירל וכהנה , כדפו
 נפלו לארץ נורח האולת וכסל רשע כי הפיח צהם ויאחו צליכית ראשם ועד הגפנים
 קומדו נתנו ריח , קציצם נקערה נאור נורח כהה ענות כסל ולדקת כצערים נודעת
 אשר הפכו דברי אלהים חיים צתורות נסגרות אשר התפארו לצא צקוד ה' . הנה
 עושי עלקמאות וצטנות קדושים אשר הולילו מתעלמות שמו שמות צארץ , כי צמקום
 אשר פרחת תורת נשח וניינוני וחכמותו , צמקום יפה פרי זית עלה שמיר וקית
 וסדי החכמה עמדו צתה צמגרטי ערי יהודה , כל ונעיני דעת נסכרו שטמום פלאי
 שם אשר צדו ונלצם נורדי אור , ונהרי החכמה אשר הציעו אליהם בני ישראל ונהרו
 כזהר הרקיע יצאו ודללו ונושליכי צאור חכה ללודר נפשות . והנה צעת הזאת
 כאלמו כל ונענינו זונירות ודוצרי שיר כי צכל עת לרה ליעקב אך הסכה צוער
 ויתנולח חנות נגד תשיה , הצוערים צעם צלחת יצערו וצצער כאש חנותם נגד דורש
 דעת . גם יודעי דת ונציני דין קראו צגרון אל תדרשו חכמה כי השצוה כסוכלת
 התורה ותהי אורייתה . ואף הקים ה' צכל דור ודור חכמים ונחוכמים צכל חדרי
 התורה והמדע , נשוררים נענינים אשר זמרת יה צברונם , צכל זאת הנה האירו להעם
 ההולכים חשך אך בצרק הנאיר חשכת לילה עד ארגיעה ואינו . הרמזים ה'
 הראשון אשר עשה שלום צין התורה והחכמה כנולח צסדר הדורות וגם צסם
 הגדולים . הוא ה"י נזרע דוד הנולך ע"ה כך כתב הרב נהר"ר שלמה צן הרשצ"ן
 צקי ונחנות ונלה . ונודצרי הרב ספר יחסין כראה שחי ע"ה שנה . והנה כל תוקף
 גדולת פרשת הרמזים איך כל פערי חדרי התורה והמדע לפניו נפתחים הנה ידוע
 לכל ישראל . והרמזין כתב אליו צאגרתו לרצני לרפת ההוצאה צמלרף לחכמה דף פ"ח :
 הלא שאלתם עוצרי דרך המאריכים לשון המפליגים ונליכה צתהלת הרב הגדול
 צמעלת חקידתו צתוקף אמונתו צעולם ענותותו צגדולת יחוסו צנדצת כיסו צמועסיר
 הנפלאים צנוליו הנוראים צהיותו ציראת אלהיו דצק וחוסק וצתלמודו נושק אזהצ
 דצרי חכמים ונחצקם הם נחמוד עיניו ונחמוד לכפשו עטרות לראשו . מי חכה

הלדיקים

ה' עמו וכו' . והנני מעיד עלי לפני רבותי שמים וארץ שכל ארלות ונלכות תיוון
 קהלות רבות עוסקות בחורה ובמלוה לשמן והיו תזכירין עם הרצ בכל קדיש בחייכון
 וציומיוון וצחיי דרצנא וטה זר ויימון אשר האיר עיניהם בחורה והעמידן בקרן
 חורה לצטל מהן גזרות קשות וכבוד המס מישראל כי הי' כטיע חלות ורומס ומעליהם
 עול הגלות הרים ויחלו מעט ומטא ונלך וטרים (כי חכוסים היו היהודים תחת
 מלכות ישמעאל לעצור דח וטה) :

והנה האיש הגדול הזה יען חצר ספר המורה אשר מלא דבר תורה ואורה
 של חכמה, קמו עליו הרבנים הנעדרים ומחכות העולם וקראו ונלא אחרי ספרו כמו
 שאמר בספר עם הגדולים : וטודע שילאו עליו עסיקין באחרא דזקוקין . ואני בעניי
 אומר בא וראה תוקף גדולת ומעלת הרמז"ס ומעשיו לש"ס כי בחצור זה הפליא
 לעשות כי איזה ומפלספים יפן שעניניהם יסיתו כי הרמז"ס פליסוף גדול ומטיס
 און לדבריו בס' יד החזקה . (וראיתי להגאון מהר"ר יעבץ בספרו ען אצות דף ל'
 שהחליע לומר דלא חיברו הרמז"ס . ואיך יהי זאת שהרי הרמז"ס נח נפטיה בסכת
 ד' אלפים התקס"ב והמזוכה הגדולה שהי' ע"ד המורה כמו שצא
 באגרות הרמז"ס הי' צקוס האלף החמיסי וא"כ עדיין לא עברו שלשים שנה ומפטירת
 הרמז"ס ואין גם אחד שאמר שהמורה אינו מהרמז"ס . גם הרמז"ן באגרתו אשר
 הפליא להגיד שצח הרמז"ס לא עלה על לבו לאמר שהוא וזויף . ועל ספר יד החזקה
 כתב סדר הדורות כי עשר שנים הי' יוסב רבינו וטה בחדרו ולא ילא מהפתח עד
 סקיימו . וכוספר בסדר הדורות דף פ"א הרמז"ס הי' ידע חכמת הרפואה
 ולסופות הרצה כמו ערבי יוכי וכסדי . ורש"י זל"ל מבצע התנא ר' יוחנן הסנדלר אשר
 דקדק מאוד בלסונו שרמז כוזה חדושים צטינוי ארת קדמוהו צפירושו על מקראי
 קודש ועליו אמרו כל פירוש לרפתה השלך לאשפתח חוץ וספרטן דחא וצן פורתא ר"ל
 חוץ ורש"י וספרטן התורה ורצנו יוסף טוב עלם .

והנה בכל תוקף מפארת גדולת הרמז"ס כמלא בספר שלסלת הקצלה וכדומה
 בי אחרי שהי' כתוב פירות ומשצחות על מלצתו קמו אכטי בליעל ציוני הרמז"ן
 ורד"ק ותחת שהי' כתוב על המלצה על הרמז"ס ומצחר האכטי כחצו מוחרס ומין .
 אמנס אח"כ שצו בתשובה ותקנו המלצה כצראשונה . ואחר כן בא ר' יהודה
 אלחריזי המפורר המהולל וכתב על הרמז"ס : יוס עלו כל חכמי הצל אל מעלות
 רמים וגבוהים עלו למרום השכל , אך וטה עלה אל האלהים . ואם באחי לכתוב
 את כל כבודו ורצ עשרו בחורה וחכמה ואת הטוב אשר עטה לעמיו , אלא מוגדר הקלור .
 יקרא נח הקורא בספרי החכס גרעען תולדות חייו ומיי הרמז"ן איך קמו מיימיכים
 ומכבדי הכחמיני , יען הרמז"ן המליח הקצלה ומלא ועד עתה בנחשכים הוסצנו . בית
 ישראל נחלק לטני ומספחות אוהצי הורה וחכמה ואוהצי תורה וקצלה, ועוד עתה
 לאמר על שני הכחות דברי ספר בחינת הדת : גצרה המחלוקת באמתנו מחד
 אכטי זאת הכת יאמרו על הכת האחרת שהס כופרים ומגלים פנים בחורה וסאל
 קולם

קולם אלל ההמון צצהלות עלמות וכת המהפלספים יאמרו על אלה שהם פתאים
 וסכלים ומכני אור התורה ורצתה הסנאה צין אנשי שתי הכחות וכ"ס צין סכלו
 שתי הכחות עד שקצה התורה כמעט לתורות רבות . לכן אל כתמה על החפץ
 אם נראה כי גם עוד עתה אשר כל האומות הולכים לפנים ולא לאחור צחמות
 העולם אם עוד נמלא צנו סונאי החכמות . כי כאשר נקרא קורות הדורות ונדע איך
 רק צלר לעמנו ונקולר רוח ונעצודה קשה טבה צאולת , וכרפא לישראל ונגלה כבוד
 החכמה . ואל עוד יריצ איש ואל יוכח אטוש עם דורטי החכמה כי גדולי חכמונו
 אהצו החכמות אף נרדפים היו ומכני עומס , כאשר כתב החכם ברעעץ צתולדת חי
 החכם הנשורר בצירל שהוכרח להרחיק כדוד ונארלו ומוולדתו להחיש מפלט לו
 מריצי עמו . צפרט צדור דעה הזה עלינו להלל ולקצח לחכמים צחכמות העולם
 אשר יהגו צתורה ה' וצה חפלים כי אלה אשר יאחזו צתורה וגם מחכמה אל ינחו ידם
 כוכתם לשומים כאשר אמר על חכמי זמנו צעל צחינת הדת , זה"ל : ואיך שיהי ראוי
 לדונם לכף זכות כי נראה שלא היתה כונתם צזה אשר ערצו טני הלמודים התורני
 והעיוני יחד אלא להגדיל החורה ולפארה צעיני החכמים .

והנה אשר אונתי ונתועלת קריאת דברי הימים עוד זאת לצל כאמר כואש
 צקום עלינו אדם ומאנטי צריחנו , אלה שומרי ליון האומרים שוא לכס דורטי חכמות
 העולם כי שאלו דרכיה יתמוכו , צזאת כתחם כי נקרא צספר אשר צכל עת וצכל דור
 היו סונאי דעת . יס אשר ונרוצ אהצתם אל התורה לומען לא תנוש מפיהם ולקיים
 והגית צו יומם ולילה ימאנו צחכמות העולם , ויס אשר ראו דורטי החכמות צגדור
 צהתורה ונרוע לצצ , ויחרלו ונשפטם כי החכמה תזיק להתורה , ויס אשר הנה
 ונלמודי התלמוד ונפרטיו . אולם ונאשר אחזו התורה ערום צלי ידיעות שאר החכמות
 והטה אותם אלהים חכמה , לכן כל דבר חכמה ירחיקו , ודיעותם נשצטרו ונאגדות
 אשר יקצלו אותם כשפטום . הראצ"ד אמר על הרמז"ס : ולמה קרא לזה (שאמר על
 הצורא טיש לו גוף) ויין וכמה גדולים ועוצים ומונו הלכו צזו המחשבה לפי מה
 שראו צנוקראות ויותר ומה שהוא צדברי האגדות הנשצטות את הדיעות (הלכות
 השוזה פ"ג) והנה אם נראה אשר חכמים גדולים ועוצים ומונו נרדפים היו
 כל ימי חייהם עקב שקידתם על הטוב והמועיל , וגדולי עמנו כהרמז"ס וכדמות
 העמודים אשר צית ישראל כשען עליהם גם הנה הכו משוט לטון אז יתחם לצנו
 אם ונורדי אור ישינו צנו תהלה .

גם גדולים הועלת ידיעת דברי הימים לצית ישראל צדת ודין כי נדע על
 ידיהם איך צה הקצלה אלינו , כאשר הולך ומונה תועלותיה לכפס עומל עומלה לה
 צתורה וצמלות הרצ צעל טלשלת הקצלה זהו קלור דבריו : ונתועלותיה צמולה להעיה
 קנאת הכופרים להרצות חכמה כי יראה טלשלת גדולי טל יוחסי החכמים הנה הצורים
 אשר מועלם אנטי טס ואחריהם צפיהם ירלו טלה ללאת צעקצותם : ונתועלותיה
 צאזרות להודיע ולהודע הצורים שצצרו צאומתינו . ונתועלותיה צהוראה כי צדיעת

קדר קדינות תורת החכמים כדעה נרדפה לפסוק כצחרתי על פי הפרטים צידנו .
ומחשבותיה צניקים לפרסם ענין הנפלאות שעושה הש"ת בכל יום לישראל .
ומחשבותיה בקדושת ה' והוא להלתיז תקופת הקורא לקרש שם שמים בכל לצבו
ובכל כפשו וצכל ומאודו כאשר עשו שלימים וכן רבים . ומחשבותיה והיא גדולה
וחכלם והוא השתלשלות קבלת תורה מצע"פ ומאדון הנביאים ליהושע ומנונו לזקנים
וכן מדור אל דור ומרצ אל התלמיד עד שצא רבינו הקדוש שחבר המשניות ומנונו
עד רבינא ורבי אשי שחברו הגמרא ומהם אל עמודי הגולה שחברו פסקים ומהם
עד דורנו זה . וכן קדר הדורות מושג אחת לאחת תועלות ידיעות הדורות מי
הרצ ומי תלמידו ואומר שזה נתיצ הישר אשר דרכו קדמונים הרצ אלפסי והמורה
הגדול רמב"ם להצין ולהורות קורא הדורות שאין הלכה כתלמיד נגד רבו ואחרון
נגד ראשון שלפניו . שכית שנוכל להקשות מדבריו על רבו (עיין שם ההקדמה
הגדולה המפורשה) וכן צעם הגדולים הראה לדעת כי הכרחי היא צפוסקים לדעת
המחברים מי קדם בזמן לפני מי לדוגמא הראצ"ד ז"ל ומגדולי הפוסקים הנה יש
שלשה : ראצ"ד הזקן , ראצ"ד צעל השגות , ועוד ראצ"ד אחר , כמו כן הרצ"א
ר' שלמה בן אדרת , ר' שמשון בן אברהם . הרא"ש : הרא"ש ונלוכיל , הרא"ש
מפליזא , הרא"ש מנוליטולא , דרשם ומקשר שם הגדולים שם תולאם . ועל דבר
קורות עם ישראל צפרנו מעת שריפת בית קדשנו כתצו רצ"ם וכן שלימים החכם
יהקט , דעסויער . אולם הפליא עלה והגדיל תקיה ביתר שאת החכם המהולל
דאקטור גרעין צרעסקוויא אשר אסף בחפניו ידיעות כל הקורות אשר עזרו על
עם ישראל וכדחי יהודה כאשר הנה שמה צארלות שוכות , וגם תולדות גדולי עמנו
המאורות הגדולים וככזי אור צעמי החכמה אשר נפשותם לרורות צלור החיים
לאור צאור פני ונלך עולם , ואשר הנה חיים עורכה כלם כתוצים מנונו וצאלצע
הרצ החכם ש"ר מפראג החכם לוכן וכמוהם ולא על איש אחד לגמור המלכה
הזאת . ואכזי אשר כל ומנתי צקפרי להראות כי לימוד חכמות העולם זה לא צלצר
אשר אינו הוא נגד דתנו רק מחוייבים אנחנו ללמד לידע אחדות הצורא ותוארו
הרמים , ולמען התעורר צקרצנו אהצתו ויראתו להצין חקי אלהים ומשפטיו צלי
שום סיג הצלי שוא . לכן אונתי אקפר כל ומחנניו איך אהצו החכמות למדו
וקלסלו אותם , לאשר חכמות העולם כחכמות החקצון ההנדסה תקופות ומזלות הנה
ידיעות הכרחית ללימוד התלמודי כאשר אמר צעל יערת דצט צקפרו ח"צ דף מ"ט :
כי מצעה נרות המורה שצמקדש הם מצעה חכמות כי ידוע כי חכמה הוא מוכנה
צעם נר חכמת אדם תאיר פניו ומצעה נרות הם חכמת חילוכים ונר מערצי היא
חכמת תורתנו הקדושה , שכינה צמערצ וכל החכמות משתלשלות ומתורתנו ומשם
מקורם ושם יסובו כי כלם הם נערות המפרתות את המלכה כו"ש הרמב"ם שם
לרקחות ולעצמות וכלם לריכים לתורתנו . כאשר הארכתי צזה ומצרת קפר מיוחד
כי כל החכמות הם פרפראות ולורך לתורתנו כאשר חכמת גימטריא ואלגברא לריך
מאד למדידת עגלה ערופה ומדידת ערי לויס ומקלט ותחומי ערים . חכמת המשקלות

שהוא חכמת ויחאכיקי לריך לז"ד לרקרק להצין צמאזכי לרק ועול , חכמת הראי
 שהוא אפטיק לריך ז"ד הגדול לצרר זיפי מרחות מוקות מורים פרלופים ומוקים
 כפלאים וני שאינו בקי יאמר כי רוח זרה צחוך המראה . חכמת התכונה היא
 חכמת ישראל סוד עיצור לדעת מהלך תקופות ומוזלות ולקדש חדשים , חכמת
 הטבע אשר נכלל זו חכמת הרפואה בכלל לריכה מאד לחכמת התור' להצחין כאשר
 יכה איש רעהו אם יש בו כדי להמית . חכמת למחים ומוחלצים כונה גדול כח
 החכמים בזה צעמן כלאים . חכמת אלקיינייא חכמת הליוור , וחכמת המוזיקא אין
 לדבר כי היא חכמת השיר , וכמו כן חכמת צעלי כיווסים שהיא נשפט הכולל וסוה
 לכל נפש הכל לריכין ז"ד לידע להצחין צין נשפט אלהים ונשפט בני אדם . חבל
 אמרו שאין רה"ק שורה אלא על מי שכבר קנה חכמה ומוסקלות בחכמות וצחקירות
 וכו' . והנה כאשר נשכיל צעין פקוחה צס"ס וצמודרשים כראה כי חכמי הס"ס
 היו צקיאים בכל החכמות ואהצו אותם ואת דורשיהם ככראה מדצריהם היודע לחשוב
 בתקופות ומוזלות ואינו מוקצ , עליו כאמר את פועל ה' לא יראו (שצת דף ע"ה)
 תקנו בדכה לרואה חכם בחכמות העולם . שמואל ירחנאי שצח עלמו כהירין לי שצילי
 דרקיע . וספרו צצות דר"נ שאלכו ארצעה חכמי הס"ס לקבל פגי פילוקוף חצרים
 ואמרו האומר דבר חכמי אפילו צאומות העולם נקרא חכם (וגילה פ"ח) וצנתיות
 עולם כתיב התור' פי"צ : ומוה שאמרו הרואה חכם צאומות העולם יצרך צרוך
 שכתן וחכמתו כראה שיש ללמוד חכמות איומות כי למה לא ילמודן שסן מן הש"ת
 שכאמר יהצ חכמתא לחכמוין . וחו"ה בהקדמתו : והחכמי נחחלקת לשלשה חלקים
 החלק הראשון חכמת הילירי והוא חכמת טבעי הגופות ומוקריהן והחלק השני
 הוא חכמת השמוס והוא חכמת המוכין והשעורים וחכמת הכצצים וחכמת הגון
 והחלק השלישי חכמת האלהית והוא דעת האל י"ת ודעת תורתו ושאר המוסכלות
 וכאישים הרוחניים , וכל חלקי החכמה לפי מחלוקת עניינית הוה שערים פתחם
 הצורא ית' למדברים להסיג מהם התור' והעולם . ואמרו צמוסנה תקופות וגימטריאות
 פרפראות לחכמה (אצות פ"ד) אמר סס תוסיו"ט ונאלתי להמגיד צריש פ"ח מהלכות
 גניצה שפירש תקופות שהיא חכמת החשבון וגימטריאות חכמת השעור פרפראות
 לחכמה פירש לחכמת התכונה הקרויה חכמה וצ"ה . וחכמי הס"ס קראו
 לפילוסופיה עיול צפרדס כמו שהוכחתי צמאמרי התורה והחכמה , כאמורס חגיגה
 ארצעה נכנסו לפרדס . ואמרו וגיילה פ"ג הרצה לפו לדרוש צמרכבה ולא ראו אותה
 תינויהם , וחגיגה פ"צ מדפתח ר' אליעזר צן ערך לדרוש צמעסה מרכבה , וסס ארצעי
 נכנסו לפרדס אמר המהרש"א עיין פירש"י ותוספת ופירש צערוך כונה פרדס
 צוענין ג"ע שהיא גניזה ללדיקים כך אותו מוקוס הוא צערצות . וצק' יסן ונלאתי וז"ל
 נכנסו לפרדס החכמי והיא חכמת אלהית . וכן המוצ"ס הלכות יקודי התור' פרק
 ד' וענין ארצעה פרקים אלו (היינו שצארצעה פרקים דיצר וחכמות הטבע וחכמת
 אלהית) שצמוס ונלות אלו (פירש כסף נשנה חמש המלות לידע שיש אלוה ולייחדו
 ולאהצו וליראה מפניו ולשומר מלותיו) הם שהחכמים קוראים אותו פרדס כמו

שיהיה שם זה , כסאיהם ויהי חזונו סיחה סוף וצ"ה ויהיה שם זה
 שאמרו שיהי

שאלו חרצנה ככסו לפרדס ואומר כסף משנה ונקרא זה הענין פרדס בטביל צי
 ענינים א' כמו שהפרדס יש צו ויני מעדנים תאוה לעינים ונחמדים למראה ועינות
 מים חיים שהם משוחחים לצו ומרחיצים הנפש כך חלו העינים וכו' . ואע"פ שבדולי
 ישראל היו, וחכמים גדולים היו לא כלם הי' זהם כח לידע ולהשיג כל הדברים על
 צדין . ואומר אני שאין ראוי לעייל בפרדס אלא מי שנתמלא כרסו לחם ובשר ,
 ולחם ובשר לידע האקור והמותר והיותר משאר הנולות שהרי אמרו חכמים דבר
 גדול מעשה מרכזה ודבר קטן הווייה דאצ"י ורצא אעפ"כ ראויין הן להקדימן שהן
 מיישצין דעתו של אדם תחילה וכו' . צקובה אמרו על ר' יוחנן בן זכאי שלא
 הניח דבר גדול ודבר קטן . דבר גדול מעשה מרכזה ודבר קטן הווייה דאצ"י ורצא
 אומר הכסף משנה שהרי הדרוש של מעשה מרכזה הוא הצורה יתעלה בין לדעת
 חכמי הקבלה ובין לדעת חכמי המחקר . והמורה בפתיחתו כתב וכבר צארו וזכרו
 זהם שמועסה צראשית היא חכמה הטבע ומעשה מרכזה שהוא חכמת אלהים .
 והרשב"א ז"ל אחר שהגידו לו שפילוסופי זמני יזיקו בלימוד הפילוסופיה לדת תורת
 משה , כתב : אוי להם לצדיות ומעלצונה של תורה כי רחקו מעליה הקירו המלכפת
 והרימו העטרה איש מקטרתו צידו וישימו קטורה לפני בני יון וקטורה . לא הכירו
 פנים במוספט אלל הצבירה ולפני העטירה נחנו ומפט הצבורה וכו' וגזרו וקבלו
 עלינו ועל זרענו ועל הנלוים עלינו לצל ילמוד איש בסקרי היונים אשר חצרו בחכמו
 הטבע וחכמת האלהים והיום ועד חמשים שנה עד היווה בן חמש ועשרים שנה .
 ואחרי אשר כתב אליו המליץ הצדדשי תועלת הפילוסופיא באמונה , כאמרו שם
 ממועלת הפילוסופיא בטול מה שהאמינוהו קלת הקדמונים והיא דעת אמרו צו שהנפש
 תתגבל ומגוף אל גוף (אשר הגאון סעד"י צסי אמונות מאמר ז' פ"ו ג"כ . ונחיש האמונה
 הזאה וכן העקרים) (מ"ד פכ"ע) וכן האמונה בכסוף שכתב שמוציא להקרת הצטחון צאל
 ית' , קבל הרשב"א דבריו בחוד השוצותיו ונענע לו ראשו . כמו שכתב בעל
 תולדות אדם : והנה אין גם אחד בכל המושכילים שלא יספוע שדברי החכם הזה
 מלאו הן צעיני רצינו שלמה צר אדרת כי החכם הזה הרצה להפליי שאם יש שבגה
 דדבריו שיפקה רצינו את עיניו כי מפיו הוא חי ואלו מלא רצינו עול דדבריו היה
 מודיע לו ולכל בית ישראל ראו כי רעה נגד פניכם צוכתב האיש הזה . אולם רצינו
 החריש ולא ענה דבר על זה , היא כדמות ראייה גדולה שנתקבל צרטון דבריו עכ"ל . גם
 הצאים אחריו , הראש כתב צהשוצה כלל כ"ה ואף שלא ידעתי מוחמה חילוכית שלכם צרוך
 רחמאל דק"צין וינה : כונחם היתה לש"ס ממהצחם את התורה , ומדאגה צדבר פן יצוא
 העם לידי כפירה צהשענס עכ צינחם . כאשר אור הכותב מוסכת מגילה פ"א צדבר דברי
 העקרים שמוכה העקרים מדהנו מה זה עקר ושרש אומר : ואני צהווי לא הלכתי
 בצדולות , ואין לורך לחקור אם הוא עקר ושרש . והנה הוא כאשר הצחתי שחכמינו לא
 אקרו לימוד החכמות כאשר אור צעל מנרת המאור : אמרו חכמינו מנעו צניכם מן
 ההגיון ולא אמרו מנעו עלמיתם שלא מנעו רצותינו לשום אדם מלידע בכל החכמות
 שהיו צעיניהם דבר גדול ואשר נמלא קוטה פ"ט ושלא ילמוד אדם את צנו יוכית
 פירש צרטורה חכמות יוכית והם רמזים וחדות שהיו להיונים , לא היה מכירים

בהם אלא הרגילים בהם , ואמרת דעתי קצו הנקראת מיטהאלאביע . וכן בעירובין
 דף נו"ט פרק"י חכמת יוכית לטון חכמה שמדברין בו בני פלטרין ואין שאר העם
 מכירים בו . והנה נראה עין צעין אם נקרא חיי חכמינו כי הם אהבו החכמות
 ובכל דור ודור קמו גדולים חקרי לב לקשר התורה והפילוסופיה בקשר אהבה כאשר
 כתב בספר מיוחד החכם דאקטר בער דרעזדען ז"ל קורות הפילוסופיה באומנתו
 ואשר לבו לפון מהסכל על כן לא ירומם עושהו וישנה החכמה . כאשר עשה
 בזמנינו ראיתי צבית ישראל סערוריה סירצו את דורשי החכמה ויכנו אותם
 אפיקורסים לכן ירחיקו אותם מהסתפח בנחלת ה' כאשר ראיתי רבים עם ילדי
 ככרים יספיקו אם יראו כי שוואים הם יען ילמדו ספרי הרמזים והצ"ע וכדומה
 אשר בלדק שאל הדרשי באגרתו להרשב"א , ואיך יקרא מי שיאמין בדעות היקרות של
 הרמזים ויין ואפיקורס . וזאת היתה להם מאשר נעלם מאתם קורות ישראל ואיך היה
 צבו חכמים גדולים אשר התאמלו בכל עזו לעשות שלום בין התורה והפילוסופיה בהראותם
 כי הנה שניהם נחוכים מאת ה' החוכן לאדם דעת . הן אמת כי לא כל הרולה ליעול את
 השם יצא ויעול ואין שכל כל אדם מוכשר לחכמות הרמות , כאמרו ראמות ובגיש לכסיל
 חכמות . לכן אמרו ציורי דעה הלכות ח"ת הפסק דין צמס הריצ"ש ותלמידי הרשב"א
 שרלו לחזק התורה בצביל שראו שהדורות הולכים ומתמעטי ודלים וכל איש איך לצלע כל
 מוגמתו : ואין לאדם ללמוד כ"א מקרא ושנה ובגמרא והפוסקים המושכים אחריהם
 וצוה יקנה העוה"ז והעוה"צ חבל לא בלימוד שאר החכמות (ריצ"ש ס' מ"ה ותלמידי
 רשב"א) ונו"מ נותר ללמוד באקראי בשאר החכמות ובלבד שלא יהיה ספרי מינים
 וזהו נקרא צפי החכמים עיזל צפרדס . וכתב הש"ך ולפענ"ד פרדס הכז"ר כ"ב
 חכמת הטבעיות . והנה כאשר נחקר בקדמוניות ונבוא עד דור אבותינו הקדושים
 בראה כי אהבו החכמות . ר' יהודה הלוי אשר חזר ספר הכוזרי כתב עליו קדר הדורות
 דף ע"ט ר' יהודה הלוי חכם מופלג בכל חכמות והוא היה מפורר ומלץ בעים
 סירי הרבה . ועל ספר הכוזרי כתב מאור עינים פל"ו שהוא מלא ברכת ה' בדיעו
 אמונתיות אשר כל יהודי כאמן בצריתו יאות לו ללמוד ואזהרה השמר פן תעזב את הלוי
 והחכם התורני רש"י ז"ל אשר שמו היה ר' שלמה ירחי צר ילחק מעריות
 לרפתי חי ס"ד שנה וכתב בספר יקוד עולם פרק"י היה
 מוכנה פרטנדא ר"ל מפרש הדת ונראה צושנה המקבל שדה מחברו פרק"י
 ה"י חכם בחוכי . ובס' שפתי ימים סוף אות ר' כתב פרק"י ה"י חכם ברפואה
 דראה ספר רפואות שלו כ"י . ובסדר הדורות דף ע"ו ר' ילחק ככר ר' שמואל כגיד
 ה"י פייטן גדול וידע חכמות יוכית ובספר הדורות להחכם גרעטן רבים היו גדולי
 ארץ אשר על שרשי החכמה התחקו תולאם שמה בספריו איש על דגלו העומד
 לכס . וגם למדו לטוות שומת כי גם הסנהדרין מלוויים ה"י לשמוע שבעים לשון .
 ואמרו חז"ל ירושלמי מגילה פ"א ארבעה לטוות נאים שיסתמו צהן העולם ואלו
 הן : לעז לזמר , רומי לקרב סורסי לאילי"א (לקינה) עצרי לדור , בשלשלת הקבלה
 כתב על ר' עקיבא בן יוסף והי יודע ע' לשון . כנראה פרק"י פ"ק דסנהדרין
 (ובוס' שבת פ' צוה אשה קרי עקיבא עשה משתה בנשואי צבו ועל כל כוס וכוס

שהציח ה"י אומר חמורא וחיי לפוס רצנן וחלמידיהן . הנרא' שאמר כן ופני קלא
 כצרא יין אלל לנחס אזילים ע"כ אור חמורא לת"ח צצית המנחה ולא צצית אלל
 לכן אומרים לחיים לטהות צצית שומחה לחיים ולא צצית אלל . ר' שמואל ירחיכא
 וזרע עלי רופא לרצינו הקדוש כנרא' צצ"ו פ"א וכתב צספר שלטלת הקבל' שהי'
 חכס צתיר' וצחכונה יוכית . רצינו סעד"י גלון שהי' וזרע ר' חניכא צן דוקא .
 ר' שלמה צן גצירל הי' צין הרצנים אחרי הגלונים וכתבו עליו ר' שלמה צן גצירל
 הי' חכס גדול מדקדק ונשורר נפלא וחכס צלסון יוכי . ר' יהוד' הלוי משורר גדול
 צן כ' שנה הלך לארץ ישראל כנרא' צפיעיו . וקבלתי וזקן כן נוספר צעל שלטלת הקבלה
 שצהגיעו לירושלים קרע את בגדיו והלך צקרקוליו על הארץ לקיים וזה שנאמר כי
 רבו עזדיך את אזניה . והי' אומר הקנה שחצר ליון הלל תשללי , וישמעאל אי'
 לצט קכאה עליו והלך אליו צסוקו וירמסו . אחר הרד"ק הי' הסר דון שלמה
 צן דון יוסף . והי' איש חכס גצור ונלחמו ופילווקף גדול ושימחו מלך פארטובגל
 לראש על כל חילו מהפרטים ורוכצי קוסים . החכס ר' יוסף אזולעפיע והחכס ר'
 מאיר אזולעפיע הסר דון ילחק אזרצנ"ל והחכס ר' נוסה כרצוני הרלצ"ג והר"ר ילחק
 ערומעל וכהנה ידעו לטכות וחכמות . והחכס יס"ר נוקדיה צוכתצ אחוז כתב : וללמוד
 לטכות יכלה ילדותו ושחרותו ואז יהי צקי צבעה לטכות יהי וינו כאה להנהגה
 ואדנות : וצספר נתיבות עולם על הסו"ק סי' כ' כתב : וזה הוא זה לאסור ל' המדצרים
 ושלל לדצר רק צלסון הקודש וזה מן התנוה שהרי התורה נחפרטי צצעים לטון .
 והרצ ר' יהודה הלוי , רצנו צחיי החסיד . והרמז"ס כתבו ספריהם צלסון ערצי . ועי'
 לטכות האומות צצין וולות לוועזות הצלות צמודרשים ואגדות גם צרטי וצפירוש
 המנחה לר"ע מצרטורה אשר העתיקם לשפת אשכנז חכס זוננו : ונאלל שקלים
 פ"ג יוכית כתב צהן אלפא ציתא גמולא אור הרצ צרטורה יוכית כתוב עליהן היר
 רגילים ציוכית נוסרם דכתיב יפת אלהים ליפת ויטכן צאהלי טס . יפית
 טל יפת יטכן צאהלי טס . ואין לך לטון יפה צצני יפת כנו לטון יון . ואמרו
 מגילה פ"א : צדקו ולא יכולה התורה להתרגס רק יוכית . וציערת דצט ח"א דף
 י"ז וצזה צצין מה דהי' ציוני חלמי טציקס להעתיק לו התור' יוכית ג' יוים חטך
 דהא צכניקת ישראל לארץ כתבו כל תורה על אזנים צאר היעצ צע' לטון לנען
 ישמעו אומות וילמדו ואמרו דלכך נענשו ונגזרו לטריפת סיד הואיל ולא לנודו כנצואר
 צפרק אלו כאורין אונס יטוב הקוטיא זו הוא כך דודאי תורת ה' תנויו וכתבת
 להעתיקה צכל לטון דהיינו כשהוא נעתיק כדן וכתב וכשהוא נעתיק צזיוף וצטעות
 זו היא איסור גמור . וזה שהי' חוטך ג' יוים שהי' קשה להס להעתיק התור' לצל
 יהי ח"ו דצר כוזב . נוכ"ט צזונמי אשר צעו"ה אין חתנו יודע עד מה ואפילו
 פירוש פקוק אחד על צוריה אין צידם . הנה נראה מדצרי הרצ ר' יוכתן וכאשר
 נראה דצרי הרמז"ס על המנחה קייג לחכמה שתיקה שאין טוס איסור צלימוד לטכות
 ואדרבה החיוב על כל איש ללעז וקראי קודש צכל לטון טשווע , צפרט צדור דעה
 בדורנו אשר נעתיקה התורה ונחכמי ישראל צאר היעצ , וצלעדי העתיקתם נוסט חטך

החייב

החיוצ על כל איש ישראל ללמוד חכ"ך עם ציבוריהם והעתקותיהם אשר הנה ע"פ חקי חכמות הלשון והקדוק . גם נחצרו הרבה ספרי ווסר צקפת אשכנז ואמר יערת דצט ח"א דף ו"ד : והעיקר טילמוד כל אדם הן ת"ח הן ע"ה איש ואשה דף א' צכל יום ווספרי ווסר כל אדם לפי ענינו , טל"ה או טאר ספרי ווסר . וכן מה טהיא צלשון אשכנז כי הרבה ספרים צל"א טיש צהס ווסר גדול למאוד אטרי אדם ההוגה צהן וזה יהי לאדם ונוט לחומה צלורה טלא צקל ילכרהו ונך זקן וכסיל כי תחצולותיו רצות . והנער וידיעה לטכות לוועזות לא ידע הדקדוק וההגיון ע"ד הטלמות וכודע לכל ווסכיל הכרח ידיעה הדקדוק וההגיון להצנת התורה וספרי חכמינו חוץ פרט"י רצ"ע וכדומה כאטר טר הרד"ק : אשר למד ותורה לו לקנין ולא למד יסוד דקדוק ולא צן כחורט אשר ינהג טורים וידו ווצלי מלמד ודרצן . צלי הגיון לא יצין הקורא הספרים המוצרים צרונו טל עולם . כמורה , כוזרי , חו"ה וכו' . וצספר המלות להרמז"ס כמלא צטרט הטמיכי הרבה מחכמות ההגיון אומר טמה על מלות ז' "אלא על כד חקרן המלרף" לא יוצו דצריו צלי חכמות הגיון וכן לא יוצו רוצ דצרי חוקי יו"ע צלי ידיעה הדקדוק . כגון תרומות פ"ע ווסכה הי ד"ה לגנה . טציעית פ"ג ד"ה טלט וורציות , פסחים פ"ה וטס פ"ג ד"ה אלו עוצרין . אצות פ"צ צ"ה צור קיד וטס על הוסכה דרך יטרה . ווסכת עטרה דצרים כצראו ד"ה פי הארץ . וצצא קומא ווסכת ארצעה אצות ד"ה כזקים לשון הר"ן כל כזקים . צ"ו פ"צ ווסכה ע"ו אצירתו ואצירת אציו ד"ה טל רצו קודמות . ווסכת קנים פ"א ד"ה קנים . וכדומה הרבה . הנה הראת לדעת קורא נעים גדול תועלת ידיעה קורות עם ישראל צרת ודין ואיך אך צלימוד לטכות וחכמות טס ישראל לתפארת צעיני העמים ואיך כל חכמינו צדורות עצרו אהצו החכמות ודרטו אותם . וצמאמרים הצאים כרדפה לדעת תעודת האדם צתצל ונחורת ה' ללמד כי אך צה ועס החכמה יחד יסיג האדם האוטר האמיתי צזה וצצא והחכמה תחי צעליה .

העולם והאדם

כי אראה שמים מעשי אצבעותיך ירח וכוכבים אשר כוננת מה אנוש כי תזכרנו ובן אדם כי תפקדנו ותחסרהו מעט מאלהים וכבוד והדר תעשרהו (תהלים ט)

כי נטא אל טמים עיכינו , כראה טחקים כי רמו , קוי מרחקס ומרחצס אין חקר , וכדע אלוה טס לטנוט איהל צהס . צוראי הארץ ולאליה . עוסה עט כקיל וכימה . הירח וכצצי אור ומזרות אין מוספר עם גדודי אלפי טלאן , הוה טוב

חוב שנים יתהלך , רוכזי ערבות יה שמו לפניו רבזה הארץ , הודו על ארץ ושנים
 לזא הסנים לו משתחווים בהדרת קודש צרן יחד ככזי צוקר ויריעו כני אלהים
 ותהלתו ונלאה הארץ ושני שנים - ואל ארץ כזיע גיא ההריגה עמוק הכזי ארץ אוכלי
 יושביו , עליה בן אדם יליר אשה קרוץ ומחומר , יתוש כזזה חלוש הילורים , כמורו נח מנו
 עליו , ולא נוכל להתאפק לחוס ולחמול על חלקותו , הוא רודה בכל , ויר כל
 זו , הוא יסור על חיתו טדה ובהמות מדבר כורא , יקרא להם חיתו ארץ קרצו
 אחיו , וילודם ברשתו אשר עומן , וכנף רכנים אשר תחת כל השנים קורא להם רדו
 ופתאים אחריו ינהרו להציאם בכלוב , על שחל ופתן ידרך ירום , ועל חור פתן ירו
 הדה כצון לחם , וגם קל הוא על פני וים צעצרו עם לי אדיר לקלות הארץ , הן
 יסליך צנים חבה יפרט וממרתו במולכה איה חיות קטנות עם גדולות , יגרם במרמו
 ויאקפס בממרתו , ילכד במרמו ליתן זה לשחק זו , כל הוסת תחת רגליו מושל
 בכל שכיות חמדת תכל , כצעו לפניו ומלפניה עד תכלית אור עם חשך ירד , עד
 מעלמות יוליח אור . ויתן לכסף מולא , ומקיס לזה צ יקו , יחשוב ומקום ספיר
 אצניה , ועפרות זהב לו לנלא ציתו עוז , וכל תכלית הוא חוקר , יסיס צנים
 עזים כחיצה ומדבר לאגם וים כל הר יספל וכל גיא יכסא לפניו , יסיס ומקשים
 למישור , יאחו בהרים ויהפכס ויחליף בקעות לבצעות , כלבוש יחליפס , בארץ ליה
 יכונן עיר מושב , ויחשוף יערות לו , כבוד אומר כלו , ולו לצדו נמטה הארץ , כאשר
 אומר ומעיים זמירות ישראל :

השמים שמים לה' והארץ נתן לבני אדם (תהלים קטו)

והמריץ בראותו גדולתו אור : הן האדם הלז היה בתכל כאחר מלכא
 מרום צמרום , לזצו ונני יס רחצו גדותיו , יפרט ככפיו לחימן במדריו
 סתום יגלה , יאסף בחפניו גלילות הארץ ובמעלותו שחקים . ואנחנו כראותינו כל
 הכבוד הזה אשר לאדם הן כשתומם למחזה טדי כחזה , ומדה לא כצין לה . אך לאלהים
 פתרוכה , איך האדם הזה ה' אור עליו לטכון בערפל , והאנוש האנוש עד מאד
 הצל גם היא מראשית היותו עד אחריתו . בגיחו מוצטן בהגיעו לגבול חוף ים
 העולם כראו ילד זוכה לא ידע וני הציחו הלום , לפון לזו ונהסכל על מחקורו יחסר
 לו , ועל אנו ילדתו כשלח מרחס ותלפנהו חודש ימים , יסצ אחת עד יגמול ,
 ואחרי אשר תחלתו תקבחו ותרחלכו לונעעי ומלאתו ויגדל הנער ינסה רגליו ללכת
 והנה על טצכה יתנוך , יסחה לטחות צים רצ ומלילה , יפרוש ארצות ידיו ולא ידע
 כי האורצ יוסב במדרו . יני מוגוריו הונעטים ורעים גז חיס יעצורו כמו כחל ברפס
 זרמתם טנה יהיו ותלות לז כתבו לך אך ימותתהו וילירו הרעים מנוער ילרו לו ויליקוהו
 עד הקיץ ומסכתו כי ערצה לו ויקוץ בחיים , כסוכב צראס חצל כדף מוגל אל גל
 כצוך ככזכי יס , יהנו גליו וכמעט אכיתו חקצה להסצר על כפיים וסעיפי סלעי איתן
 כי תחוג ותנוע ונהמית רבגי לזצו אשר כים כגרס לא יכלו הסקט . (במדבר
 רצה : וירא אלהים כי טוב זה יום הויתתה . משל לטני ספינות אחת פורשת לים
 ואחת

ויחחח צלח צטלום , וידוע כי עולם הזה משלו לים סוער , והאדם לקסינה
 המוטפת צים , אשר על זה נשא המליך משלו ויאמר : העולם ים זועף רב
 מלולה והזמן גסר רעוע צכוי עליו , וחתה צן אדם על כרחך חתה חי הולך
 עליו . וזה יר לב האדם מלך זקן וכסיל אשר לא ידע להזהר עוד , סולל
 יוליכהו על תהום מאויי לצב עד למלך צלהות יוצילהו העומד על הפרק להכרית
 פליעיו . וכמעט עד ארביעה הגלים יפתחו לועם לצלוע אחו וחת כל היקים
 אשר צרגלו , ויאמר נבגרתו מארץ החיים (תמותה רשע רעה) . אולם צחמלת
 יולר האדם נותן נשמה לעם , לחוף ימים יסכן מגדל עז טס הי וצעפל וצחן
 בר אלהים לא יכזה הוא יחיר נתיצחו , לאורו יסע וילך עד יאספהו כצוד
 צורחו , ובר אלהים נשמת אדם אשר נעטרה צחממה ודעה כר לרגלו צליל
 חשך ואפילה מנידח אל חתן למות נפשו , וחפליעיו למען לא חצלעו
 מלולה . - הן זאת גורל נחלת לדיק לרקות חתה ועל כדיות יקים , אז כרו
 צל ידעך , לא כן הרשעים , צחשך ידמו , כאשר יפרו חק ולא יחמנו תורה
 צלמודה , כאשר אמר המליך : וצחעצו שמירת חזרת כתצ הדת חשאר עם
 הזמן כנודר יחיד צמדצר נורא , ונתיצה מעותה , צליל חשך , ורוח סערה ,
 וגסס טועף , צחין מעטן ומשענה , יחי דרכו חשך וחלקקות , ומללך הי
 רודפו , וצמה יסע חיפה . - הן לא רצים יחמנו , צני חלוק ראיתי כרצם כן
 חתה לחטא , ועל צני אדם הצנתי , והנה הכל קג יחדיו כאלחו , מי זה האיש
 החפץ הפנוקי חלד , חתה ימים לראות טוצ המדומה חשקי מחשכי הנפש , וילך
 ידרש יצקס אושר הנלחי , חין גם אחד עושה טוצ , כי צטרס ידע הנער דרך
 יצחר , חחוח אדם ישפכו עליו סיללה ימרחו לחי החמור ציין חמר מלל מסך
 אשר ישתה לשכר נשחת , וחמת פחנים העטה כסוי דצט ישתה ימלה , עד
 כמעט יסוצ חנוש עד דכח ידכה יסוח חחת יד עומל חצחנו , ויפל צעלומי ילרי
 לצו , לולל כח נפשו המטכלת זה כחו לחלוה תישרהו וחטוהו לחתיה לצחור
 כתיצות אל מות . והנה טני כמות , כח גוש עפרו אשר חין קלה לגויה , וכח
 כפשו - אשר לא צרעט , כי חס צרות דעה הריחו צירחת טדי , טניהס
 כלים גם רצים ולא כדע למי המה המחנית אשר נפגע צאדם . גלמו כי יראו
 עינינו יסנח לצנו וחגל כפסנו , כי מצטררו כחזה חלוה כוכן צחממה חת האדם
 וכפלחים מעטיו צנפשו היודעה עד מאוד . עת נציע כי הי זוקף כפופים עטה
 האדם יטר , זאת קמתו דמתה לחמר , צחחוגה כחמדה כתחרה , ופנת
 למעלה צחחלכו ככר , עיניו לנוכח יציו ועפעפיו ייטרו כגרו כתיצות צלצו
 צדרך חיים למעלה למשכיל . כצוד צת מלך פנימה יחידתו מעפעפי עיניו חון
 חליך , ועל מלחו קרני אורה ילהירו , יכהן פאר צללס דמות צורא , צכור
 חלהיו על ראשו חן ימלא . צכל זאת צכל יקר חפארת גדולתו אשר גדלוהו
 מלך טל עולם לחחוח יצקס כפרר מוטו , אשר לא חתיי חפארתו צרדפו אחרי
 מלחכה כחצוה וכמס . ומה חלק חלוה מועל וכמתה טדי ומרוויס חס הוא
 ימגאל צפת צג ארוחת החצל . - ואיך יסען על ציכתו צועט צמלכו וצחלהיו ,

יצטח על סכלו ולא ידע כי צית עכצים וצנחמו . כי סכל האדם נמשל כדמות
 ללפור קטן נאחז ציד כער קטן כוהג צו , צמטכו צפתיל הנעורת לסחק צו
 יפרט ככפיו וינסה לדלות , וזכה אך סוצצ סוצצ סולך , כן על סציצוחיו סצ
 הרוח ונפס . ומקום סצאו הנה סצים ללכה , כי סכל חקר סצונתו ירע הדרך
 לכגדו , יצקס לעצור ונעשה העולם לפכיו ככוחל . וילחלו אל הקיר (עיין
 עקידה פרשת וילא) הנה כן נודי הרך לפור צן אדם חליר ינחן , אס יאמר איס
 אחכמה אין לו צעולמו יזמר מארצע אמות סל הלכה , ולא ילך צרחצה צרחצות
 הסורה , ינהג סכצדות סכל דצר הקסה אשר יקריצ אליו , ותקוקתו לדעת
 זאה עולל צעיכיו , כי הקסה עלמו לדעת ונה לונטה ונה למעלה , ונה לפכיס
 ואחור כי יחצוכן . כסר אל מלאך ילחום כגד פרעות כי יסור לראות המראה
 הגדולה , וכמו הסמר עלה , והנה אין יוס אחריו , כי תהי דצר עולמו חליר
 כדצר אשר אין לה סמר , ואיך יתנחם סצונתו אשר היא לא נוחמה על גורלו .
 כי יעמוד לקן לידע סוף וקן הפלחות יקן צאימים , כי אין קלה למונעים אשר
 ילאו לסטן לו . תאות רעות ומכאוצי פלעי נאמכים יעלרו צעד כרוצ צינתו
 לרכוצ צותי המדע . וכפשו היודעת הן הוא רק המאור הקטן למוטלת הלילה .
 להאיר ליל חלדו . צהראותו לאנוס כי אנוס הוא פחת ופח צהס יפל סכמותו
 סחצלע כי יצא לראות כצלע את הקודס . ^ז צין לילה היה , לילה אור הרה
 בצר , וצין יוס לדתו ויוס מותו , או לילה אצר , וערצ צו ימולל ויצט . ונה
 סועילהו אורו זאה אשר סופיע עליו , ונה צלע מצינתו כי רק סרהחו סתוך הזמן
 כגציה נקפא , והעה אחרי עורו נקפה עיפתה כמו אופל . - יצט חליר
 כצל לין כן הקות אכוס אצדה כי ימות בצר , אוי ווי יחיה מוטמו אלה על
 לצו , כי האדם הנעטר כחכמה ודעת כמות הצהמה ימות , וכמקרה יקרה
 אוחו , תחת לאלים יסכן , וכל עוד כמותו צו , תאות אין מספר יעצרו
 אוחו על דעת קומו , יהמו יחמרו בלי מוסכיות לצצו , ויגרסו רפס וטיט עפרות
 חומרו אשר לא יחצוט , ויפלעו אוחו צונכות חדרי צטן אשר לא זורו ולא חוצטו .
 עי זה יחוד חידתו , ווי יקום סערה לדומה להסקיע המיח נפס האדם , להגיד
 לו ונה סעודהו כחצל ארלה , לנוי חנדה כל הכצוד הזה , ווי זה הוא ואיזה
 הוא יורהו צדרך יצמר , ווי חכס ויצן אלה אשר רק כי כצא אל מוקדסי אל
 בציה לאחרינתו .



(Faint, mostly illegible text visible through the paper from the reverse side of the page.)

התורה

תורת אלהיו בלבו

לא תמעד אשוריו

(סתלים ל"ז)

התורה אורה, טוב סחרה מכל סחורה, מתנות נתנה באדם להאיר מחשבי דרכו, היא נר לרגלו ואור לנתיבתו, הוא תניד לאדם מה טוב ומה אלהים דורש ממנו, ונשמת שדי תבוננהו ותורהו לבחור בחיים. זאת התורה אשר שם משה לפני בני ישראל עץ חיים היא למחזיקים בה ואש דת אלהי האיר חשכנו תביע דעת לאדם כמה נחשב היא אשר נשמה באפו, ונשמת שדי תחייהו תהוהו תעודתו בתבל, ורוח מבינתו יענהו כי לא לתוהו בראו, ולא תהיה אחריתו להכרית, וכי מות אדם אך מות ישרים לחיות אחרי היותו, ונדע מתורת ה' אשר תלמדנו, כי אך טוב אלהים לברי לבב החרדים לדברו, המחזיקים במעז דתו להקים להם שם טוב משמן טוב. התורה התמימה משיבת נפש האדם למנוחיכי כי לא במותו יאבד הכל אך חלקו בחיים בחיי נצח, וכי לעולם תחיה הנשמה אחרי היותה פה בארץ הנשמה אם אך טוב וחסד עשה כן אדם עלי תבל אם אך שם טוב קנה, קנה לו חיי עולם הבא, ודף צדקה אם היה ולא שם שמות בארץ ולא נתן חתתו בארץ החיים להאשים נפשו למשואות נצח, כי ישיא מות עליה בנשיאים ורוח אין, איש התהלך במתת שקר, רק תורת אלהיו בלבו ופקודיו שמרה רוחו, אז אשוריו לזכר עולם יהיה צדיק, עד נצח יראה אור וישבע נעימות בימין אלהים. כאשר נאמר במדרש שמואל: שלשה שמות נקרא לאדם הזה, אחד שקרא לו אביו ואמו ואחד שקראו לו אחרים ואחד שכתוב בספר תולדת ברייתן. רבי אמר ואין אנו יודעין איזה מהן נקרא אם זה שקראו לו אחרים ואם זה שקראו לו אביו ואמו, בא שלמה ופירש ויום המות מיום הולדו. נולד אדם מונין לו למיתה מת מונין לו לחיים, נולד אדם הכל צריכין לבכות מפני שאין אנו יודעין על איזה פרק הוא עומד, מת הכל צריכין לשמוח מפני שהן יודעין שיצא בשלום מן העולם. לשתי ספינות שהיו פורשות בים אחת נכנסת ללמין (לחוף הים) לא היו הכל שמחים בה, סקה אחד היה שם אמר חלופי הדברים אשר אני רואה זו שנכנסת ללמין והיה הכל צריכין לשמוח מפני שהן יודעין שיצא בשלום מן הים וזו שיצאה מן הלמין לא היו הכל צריכין לשמוח מפני שאין יודעין על איזה פרק היא עומדת. כך נולד אדם הכל שמחים, מת הכל בוכין ואינו כן אלא נולד צריכין לבכות מת צריכין לשמוח מפני שהן יודעין שיצא בשלום מן העולם. כשנולד דוד לא הרגיש בו בריה וכיון שמת הרגיש בו כל ישראל, הדא דכתיב והרד שמע במצרים כי שכב דוד, וכי מת יואב -

לא המתים יהללו יה ולא כל יורדי דומה

(סתלים קנ"ו)

לכן מה יעשה אדם חי כל עוד יתהלך בארצות החיים עליו לשמור מצות אלהיו

ארהיו ולהיות באמונה אתי כי זה כל האדם • וכשיניע למה נעשה יעמד (רמ"א
סימן ק"א) ויתחזק במצות כוראו ולעשות כעצת המליץ להרגיל נותו גם הוא
לבלתי השתמש במישני הגוף או לעשות כל מלאכה כי אם אשר חפץ בה השכל
להעזר בהצלחה , ואל יאמר הן עוד היום גדול לא עת עוד האספ התאות וכי יש
עוד ערן ועדנין להרע ולהטיב , כי הכל ימינו עלי ארץ ולא ידע אדם את יומו כדנים
הנאחזים במצודה ורק חי חי יורה חי ולא תודתו עפר ולא יגידו אמתו שוכני
דומה • לכן אמרו חז"ל כאבות יפה שעה אחת בתשובה ומעשים טובים בעולם
אזה מכל חי עוה"ב • אמר שם הרמב"ם בפירוש המשנה כבר בארנו שאין אחר
המות שלמות ולא תוספת , אמנם ישלים האדם עצמו ויוסיף מעלה בעוה"ז , ואל
זה רמז שלמה באמרו כי אין השבון ודעת וחכמה בשאול אשר אתה הולך שמה
אבל הענין ההוא אשר ילך האדם עליו ישאר לעולם , ולזה צריך שישתדל האדם
בזמן הקצר ולא יאבד זמנו אלא בקנות המעלות • והענין הזה עשה שלמה ע"ה
בקהלת בשבח הרווחתו ונגותו הפסדו , ובארו שאין ריוח וקנין אחר המות מן הדבר
אשר יבצר ממנו הנה , וזה כלו אמת • וכשתבין הספר ההוא בזאת הבחינה יתבאר
האמת • וכן אמרו אשר א"כ כי מצוך היום היום לעשותם ולא למחר לעשותם היום
לעשותם ולא היום ליטל שכרן (פ"ק דע"א) ולאשר עמל וחריצות בני אדם פה בתכל
ארצה שונות ותליפות המה , יש אשר נתן לו אלהים רוח עצה וגבורה להישיב
מלחמה שערה , כדי תרועת שופר מלחמה יאמר האה וישמה לרעש כידון ותנת
ולכל סאון סאון ברעש יריע , ויש שלום יעשה כי יראה מנוחה כי טוב , אזהב
שלום ורודפהו • ויש יועץ חכם חרשים לפני מלכים יתיצב ויכן בחסד נסאם
כי יחק משפטי צדק , ויש אשר הריחו אלהים ברוח דעת ללמד תועים ביה , ויש
כל היום יחרוש ישדר ויפלה אדמתו • ויש יסתר ארץ כי ראה כי טוב סחרה ואתנה
כנען הוא בידו מאוני מרמה • וכנהה רבים ושונים הדרכים ממעשי אנוש ותחבולותיו
ומאשר לב האדם אף מצער הוא בכל זאת לא יקיפו רחבי ארץ מחשביותו מוזמותיו
תחבוליותיו תשוקותיו ומאוי וסעיפי סעיפיהמה מלא רוח כל קרבו אשר קרב יערכו
עמו וכליותיו לא יכלו ולא יתמו לכסוף משכיות תכל אשר כלא יכלו , ובכל זאת
בלתה ונכספה נפשו אליהם , וכאשר ברא אלהים למות תוצאות הן המה חלאים רבים
ונאמנים כמספר תוצאות (ברכות ה' ע"א) כן רבו תחלואי הנפש המרוכאת מעון
הבית חומר אשר היא מעונה , ולאשר יצר רב האדם רע מעוריו ואין אתו יודע
מה לעשות בימי חי הכלו , ובטרם ידע בעור שכלו בחור בטוב ומאוס ברע נז חיש
מבחרי עתותיו אשר כח בהם לצבא צבא , נגד צבא חשקי לבו הצובאים עליו כל
ימי צבאו להעציב נפשו • לכן אלהים אשר עשה לנו הנפש הזאת , האלהים היוצא
נגעי לבב האדם וההכרח לשמור לבו ממנו תוצאות חיים ממלחמת היצב עת יצא
מעפר החומר און להתעפר הנפש בעפר חמר חומיו , הוא מחמלת על הנפש
באצלת ממרומים אתא מרבבות קודש , הופיע מהר פארן עם אשר רת מימינו אשה
בשקה ביעקב אש השוקה לדעת מה פער אר , ומה חי דורש מאדם , ואחת דבר
אלהים איך יצדק גבר פני יוצרו , ושמים שמענו כי כה דברו כאש כפאיש יפוצץ
סלע בני רשפו יגביהו עוף שביבי אש שלהבת זה • חכמים יחממו באש ולאוורתם
ילכו דרך חייהם • וגם מעין ישיתם וברכות יעשה מורה החוזה , הקורא כל צמאות
לבו למים • כנהר היוצא מערן יזרו מימו פרני אלהים מלא מים ממעיני החכמת ותוסף
ישועות אשר ער גדותם עץ החיים שתול בהררו , אשרי שותה בצמא את דברי
התורה הזאת הנוזלים מבאר מים חיים למוצאיהם ממקום אבני שיש מהור , אשרי
איש אשר כאיל תערג נשמתו על אפיקי מימה הנוזלים מהר לבנון ולא יעזוב מקור
חיים לחשוף מים מבורות נשברים אשר לא יצלוהו ולא יחילו מימיהם • והתורה הזאת

אשר
הואם חושביל עליו מיתה תוצאת קולתו וזו לא ית סזא חש"ה חם ק"א
זחא

אשר בראשית בהכמתא נבראה היא החלה לעורר האדם לחקור על מקור מחצב
 אנושותו ולאן רגליו מערות . והנה נפלגו בני האדם ונחלקו בדעותיהם על
 דברי המעשה אשר יעשו ועל דבר תכלית לביאם ולכרם אלהים . ואף לא
 דברה התורה בחדות אך באר הישב . והנביא קורא הניד לך אדם מה טוב כי אם
 עשות צדק ומשפט והצנע לכת עם ה' אלהיך . שונים דיעות בני האדם בדבר כונת
 הבורא נותן נשמה לעם ביצירת האנוש אשר מלאו חכמה ודעת וגם לסתת הייהו
 חסאת וובין . חסאים ירדפהו ולא ידע כי בנפשו היא והקר כבוד נשמת האדם
 אשר משדי הבא ותלך בנדוכות ובנפלאות הביאו לחקר על ענין תכלית בריאת עולם
 השפל ותכלית בריאת האדם , אם הכל הכין ופעל אל למענהו . והנה הרב הרמב"ם
 בהקדמת זרעים אמר : וחקרו על כל פעולות האדם לדעת תכלית בריאתו ומצאו
 כי תכליתו בלב ובשבילו נברא ושאר פעליו הם לקיים עמידתו כדי
 שישרם בו הפעל האחר והוא לצייר בנפשו המושכלות ולדעת האמתות ע"פ מה
 שהם עליו שהדעת נוהג ששוא ושקר להיות תכלית האדם לאכילה ושתייה ולבעירה
 או לבנות קיר . ונתברר כי תכלית העולם וכל אשר בו הוא איש
 חכם וטוב , וכאשר יתברר לאיש שהוא ממיני האדם הדעת והמעשה , רצה
 דומר בדעת לצייר בשכלו אמתות הדברים על פי מה שהם עליו להשיג כל מה
 שאפשר לאדם להשיג . והמעשה היא תקון וישר הדברים הטבעיים ושלא
 יהיה שטוף בתענוגים ושלא יקה מהם אלא מה שיהיה בו תקון נופו ותקון המדות
 כלם . ובספרו יד החזקה הלכות דעות פ"ג : ולפיכך צוו חכמים שלא ימנע אדם
 עצמו אלא מדברים שמנעתו התורה בלבד , ולא יהא אוסר עצמו בדברים ובשכונות
 על דברים המותרים , כך אמרו חכמים לא דיך מה שאסרה תורה ובכלל זה אלו
 שמתענין תמיד אינן בדרך טובה , ואסרו חכמים שיהא אדם מסנף עצמו בתענית .
 ועל כל הדברים האלו אמר שלמה אל תהי צדיק הרבה . והמליץ אמר הסתפק
 ממראה עיניך בשעור ההכרחי לעמידת החי אשר לא יעזבנו האדם וחי . קום בחר לך
 מזמרת הארץ מעט צרי לשמירת בריאות מעט דבש ולקחת תענוג ואת היותר
 תחרים והיה למאכל בהמות השדה ולבני אדם הדומים לה . וכן עקדה על הפסוק
 לא תשחית את עצה אומר : כי אין הרצון שתסנף עצמך בקצה האחרון (ראה שמונה
 פרקי הרמב"ם פ"ד) ונתן המעס כי האדם עץ השדה , ירצה כי כמו שעץ השדה
 צריך לקבל שפע מן האדמה להיות רענן וטוב , כן האדם צריך להעזר מדברים
 הזנים . אולם אמרו שלא יבקש האדם מותרות ולא יצבר כעפר כסף ולא ידע
 מי אוספס , אשר על ענין זה אמר הרב הרמב"ם בהקדמה הנזכרת : לולי המשתנעים
 נשאר העולם חרב שאין בעולם שגועון דומה לשגועון האדם שהוא חלוש הנפש
 ודל ההרכבה והוא נוסע מתחירת הגליל עד סוף הששי שהאדם כשיהיה חכם נבון
 מבקש האות אינו חכם על האמת שתחלת החכמה מחייבת שלא יקה אדם ממעדרים
 הנוספניים אלא מה שיש בו תקון צורך נופו , וכן בכוזרי מ"ב פ"ג : לתת לכל כח
 מנופו חלקו בלי רבוי וחוספת (בפרט מי שמשלא תלוי בו כאשר דרשו עושה
 צדקות בכל עת זה המפרנס אשתו ובניו) ומאמר הז"ל פרק המוכר את הספינה
 שאמר רב כל מה שברא הקב"ה בעולמו זכר ונקבה בראש ואף לויתן זכר ונקבה
 ברא ואלמדא נזקקין זו לזו היו מחריבין עולם ומה עשה סרס הזכר והרג הנקבה
 ושלחה לצדיקים לעתיד לבא . פירש בעל עקדה פ' שמיני והבחי פ' בראשית כי
 בזונתן בזה כי לויתן נאמר על הבור השכל בחומר מלשון כי לויתן חן . ואלולי
 נזקקין זו לזו , ר"ל שאם ילך השכל אחר החומר ותאותיו יסגר האדם . וכן אם
 יזקס החומר אל עבודת השכל לנמרי יבסר הענין הנשמי והזמני בהחלט בכל אי
 ממיני הפסכים תבטל הבריאה . ועל תכלית בריאת האדם מביא בעל חוס' יו"ט

במשנת חביב האדם שנברא בצלם . מענין צלם בעצמו שהוא כפירוש הרמב"ם בתחלת ספר המורה שהיא השנה השכלית אשר בו נתיחד האדם, ותכלית השנה השכלית הזאת היא ידיעת אלהים שהוא היתה כוונת הבריאה באדם . ובמורה י"ב לשלישי : ולזה שמו תכליתם מה שכוון בהם מאשר הם אדם והוא ההשגה . ובפרק נ"א לשלישי : ודע בני כי כר עור שתתעסק בחכמות הלמודיות ובמלאכת ההגיון אתה מכת המתהלכים סביב בית המלך לבקש השער , כמו שאמרו רז"ל ע"צ המשל עריין בן זומא מבחוי , וכשתבין הענינים הטבעיים כבר נכנסת בפרוודר הבית וכשתשלים הטבעיית ותבין האלהיות כבר נכנסת עם המלך אל החצר הפנימיות ואתה עמו בבית אחד . ובפרק כ"ח לשלישי : ואמנם שאר הדיעות האמיתיות אשר הם החכמות העיוניות כלם כפי רוב מיניהם אשר בהם יתאמתו הדיעות ההם אשר הם התכלית האחרון , והוא אמרו לאהבה את ה' . וכבר בארנו שזאת האהבה לא תתכן אלא בהשגת המציאות כלו . ובפרק כ"ו לשלישי כבר התבאר שאדם יש לו שני שלימות , שרמות ראשון והוא שלמות הגוף ושלמות אחרון והיא שלמות הנפש , ושלמותו האחרון הוא שיהיה משכיל בפעל ומבואר הוא שזה השלמות האחרון אין בו מעשים ורא מדות ואמנם הם דעות לכד . — והרבא"ע בספרו יסוד מורא שער ז' : את ד' אלהיך תירא . והנה מלת תירא כודלת כל מצות לא תעשה בלב ובפה ובמעשה . (כי כל המצות המה בפיך ובלבבך לעשותן) יזה היא המדרגה הראשונה שיעלה ממנו אל עבודת השם יתברך והיא כוללת כל מצות עשה , ואלה יגילו לבו וידריכהו עד כי ידבק בשם יתברך הנכבד , כי בעבור זה נברא האדם . כי לא נברא לקנות הון ולא לבנות בנינים נעזבים לזרים והוא ידור תחת הארץ ולא להתענג במיני מאכלים כי רגעים מעטים הם והיגיעה רבה גם יזיקו כרבם . גם משכבי הנשים יכלו כחובכשרו גם בשחוק והשתכר סכלות והוללת כי המשכיל יבין ימי חייו מעטים הם וכיד בורא נפשו ולא ידע מתי יקחנה .

והנה נראה כי יען האדם נברא לעשות טיב וצדק היתה כונת התורה הקדושה לחקן מעשי בני אדם כאמרם לא נתנה תורה אלא לצדק הבריות — וכן המורה תחילת פרק כ"ח לשלישי , כונת כלל התורה שני דברים והן תיקון הנפש ותיקון הגוף אמנם תיקון הנפש הוא שינתנו להמון דיעות אמיתיות כפי יכולתם . וכן ל"א לשלישי שכל מצוה מאלו התרי"ג מצות הוא אם לנתנת דעת אמיתי או להסיר דעת דע או לנתנת סדר ישר או להסיר עול או להתלמד במדות טובות , או להזהיר ממדות רעות . — וכן הרב ספורני בכונת התורה : אמנם התורה אשר שם משה מצוה ועושה לפני בני עמו היה המכוון בה לקדש ישראל להיותם נצחיים ומאשרים לחיי עולם לרצון לפני עליון מקדשם . וכן בער רוח חן בפ"ג זה לשונו : השכל האנושי יחלק לחלק מעשי ולחלק עיוני , והשכל המעשי בכלל הוא קודם בטבע וקודם לשכל העיוני בעבור שהוא תיקון הגוף , והעיוני היא תיקון הנפש אין ספק שאם לא ישרים האדם צרכי עמידתו הנשלמים בכח השכל המעשי הראשון , וכן אם לא ירחיק מן המדות המנונות ומהבלי התענוגים הגופניים אשר ירחק מהם בכח השכל המעשי האחרון לא יוכל שכלו לצאת מן הכח אך הפועל והנה הוא בהמה בצורת אדם . — ועל ענין תכלית בריאת העולם אשר כפי המקובלים היא לטובת האדם ההושם בראש הבריאה , כאשר פתח בעל שפע טל ספרו : כשעלה ברצונו המשוש להטיב לברואיו ברא את העולם . וככה החזיקו בדיעה הזאת עד אשר אמרו כי האדם מתקן העולמות העליונים בעבודתו עבודת הקודש אשר על הדעת הזאת לוחם בעל בחינת הדת כאמרו : התורה לא נתנה למלאכי השרת וגם כן לא בפעל אנהנו בה בעליונים ולא נשגם כי העליונים פועלים בנו ולא מתפעלים מאתנו והם

זהם ינהינו העולם השפל ככה האל ולא יתנהנו מהשפלים • והנה אנתנו בני האדם לא נוכל לתקן עצמינו ואיך נוכל לתקן העליונים •

והנה לחכמי עמינו דיעות שונות בענין תכלית בריאת העולם • בתלמוד אמרו כי זה כל האדם אמר ר' אלעזר כל העולם כלו לא נברא אלא בשביל זה ואמרו בראשית ברא אלהים בשביל התורה שנקראת ראשית שישראל ראשית המחשבה בבריאת עולם השפל מפני שהם מקבלי התורה (רשב"א ברכות פ"ה) ורבנו בחיי בפירושו על התורה במאמר יהי מאורות אומר : באר הכתוב שלא נבראו המאורות רק לתשמישו של עוה"ז הוא שאמר להאר על הארץ • והנה זה יורה כי העליונים עם היותם גדולים ועצומים נבראו בעבור התחתונים • ולהרמב"ם במורה י"ב לשלישי דעה אחרת באמרו ידמה כל סכל כי המציאות כלו בעבורו והכחינה האמיתיות היא שכל בני אדם הנמצאים כש"כ זולתו משא" מיני בעלי חיים הוא דבר שאין לו שיעור כלל בערך אל הנמצאות כלו הנמשך כמו שביאר ואמר אדם להבל דמה אף כי אנוש רמה , שוכני בתי חומר אבל המציאות הוא לפי דעתנו הוא מפני רצון הבורא אשר מין האדם הקטן שבו בערך אל המציאות העליון • אמנם האדם הוא נכבד מכל מה שב עולם מנו זה התחתון • כאשר אמר המשורר : תמשלהו במעשי יריך כל שתה תחת רגליו (תהלים ח) וכן בהקדמת זרעים אומר הרב : אך ער דרך כלל יש לדעת כי כל הנמצאים שתחת נלגל הירח נמצאו בשביל האדם לברו • ובעל ת"ש במסכתא סוטה פ"ג על המשנה , חסיד שומה , ורשע ערום , ואשה פרושה מכות פרושין היי אלו מבני עולם , אומר לשון הרמב"ם שאלו הדברים המפסידים מציאות האדם • ירצה מציאות האדם לפי שהוא עיקר הבריאה בעולם השפל • וכן עקדה שער ארבעים לבינה אומר : והנה יתחייב מזה שכר אלו הנמצאות הטבעיות עם כל חוזה התחכות הן לא ישמשוכי אם לעבודת איש השלם ותועלתו אחר שלא נברא אלא בשבילו • וכן שער ה' אומר : אמר כל שתה תחת רגליו כי הוא האדם סבה להם וכלם נבראו לעבודתו וכן שער ע"ה דורש הפסוק אנכי עשיתי ארץ ושמים ואדם עליה בראתי (ישעיה מ"ה) ובחז"ה שער הכחינה פ"ה : האדם הסבה הקרובה להיות העולם הגדול הזה • ושל"ה בחלק בית ישראל בית דוד דף כ"א : עתה אבא הענין , דע כי העולם בראו הקב"ה לתכלית האדם וה' אלקים עשה את האדם ישר - ובעיקרים מאמר א' פ"א זכשנברא האדם נשלמה היצירה כי התכלית בכל דבר סוף המעשה • ולזה היה האדם סוף היצירה • וכן בעל מנורת המאור : כשברא הקב"ה העולם הזה היה בעבור האדם • ובעל מעשי ה' דף ל"ב שכל מה שנברא לא נברא אלא בעבור האדם השלם אולם העולמות העליונים השמש והירח וככבי אור המה לא נבראו בעבור האדם כדעת הרמב"ם במורה י"א לשלישי באמרו כי יתחייב מזה השקר הנמור וזה כי התכלית יותר נכבד מן הדברים אשר הם בגלל התכלית והי' מתחייב אם בן שיהיה מציאות העליון השלם והנכבד מפני הפחות ולא ידמה זה משכיל אשר על כן אמר המליץ בדבר יצירת המאורות לא שלכך נוצרו לעבוד יצורים אובדים שהמה נכבדים מהם ונבוהים עליהם חרילה ליוצרים להכניע היקר לזולל והעומד להאובד • רק העולם השפל וכל אשר בה נברא בעבור האדם אשר הוא מבחר היצורים החיים על האדמה אותו חנן בוראו בתבונה ודעת ונתנו עריון על כל בריאי הארץ ותכליתו לראות בנועם נצחי אחרי אשר מרא תעודתו כתבל , ועשה אך טוב וצדק בעמיו להתעסק במישכלות כי זה כל האדם כדברי המשורר :

השמים

השמים שמים לה' והארץ נתן לבני אדם. (תהלים קנו)

כי אדם אין בארץ אשר עלה שמים ויורד, אם יאמר אנוש אעלה במתי
עב, אעופה ואשכונה ארחיק נדוד עליות שחקים ארקיע, ואנביה עליון על כל הארץ.
הנה מלך של עולם אומר לו רדה, כי יושב בשמים שוכן עד סך בענן לו מעבור
בן אדם, חק נתן לו כל יעברנהו וקרא לו עד סה תבא. שכן ארץ ורעה אמונה
עבוד את האדמה ושמרה והיה אם תשמע אל מצותי ונתנה הארץ יכולה אתן לך
מטל שמי, ומשמני ארצי ומחלב חטים אשביעך. אפתח לך את אוצרי הטוב,
וכל טוב הארץ אתן בידך, לכן אנשים נדע נרדפה לדעת את ה' כשחר נכון
מוצאו ויבא כגשם לנו כמלקוש יורה ארץ (הושע ו') למען נמלא תעודתנו אשר
כה נבראנו בכל כחינו נעבוד ויצרנו אשר כל פעל סה בעולם השפל למענינו
לטוב לנו כאשר אומר מדרש תהלים: עולם חסר יבנה משל למה העולם דומה
וכבודו של הקב"ה למלך שהיה לו אוצרות מלאות כל טובה ואמר על מי ארו מונחין
לוקח אני עבדים ומאכילן ומשקן והן מקלסין אותי כך ה' העולם תהו ובהו
עמד וברא את העולם וברא את האדם והשליטו בכל טוב כדי לקלסו ועלינו מה
לעשות לקלס ולברך וכן הוא אומר כל הנשמה תהלל יה ואומר ברוך ה' לעולם
אמן ואמן, וכמה נאה דודש המדרש הזה בעל בינה לעתים (עת צאת דרוש שני)
בתכלית בריאת העולם והאדם. זה קצור לשונו: ה' ילענ וקלס אצל המתפרסמים
מאמר האומר היות האדם סבה תכליתית אל הבריאה כדה ובאו על זה בשני דרכים
האחד כי בקשת התכלית עצמו למה ברא הקב"ה העולם היא בטלה, כי לעולם לא
נבא אל קצה, שאם נאמר בראו לתכלית המין האנושי עדיין נשאל מה בצע בכריאת
האדם, וכי נשוב לשיעבוד את קונו נשאל עוד ומה נועיל אליו יתברך כי נעבדנו
וכן מדבר אל דבר עד שלבסוף נגיע בהכרה לומר כך ה' רצונו יתברך כי לא יתן
ולא יוסיף אצלו שום שלמות מציאותינו או עבודתנו. והן אמת כי צדקו בזה לומר
שאין לשלמותו ית' שום צורך מבריותו כי לא יוסיפו במעלתו מאד להיות עצם
גדולתו בלתי תלוי בזולתו. והוא אצלי מאמר המשורר ע"ה כי גדול אתה
ועושה נפלאות אתה אל הים לברך יכו וכו' ומצד זה לא היה מקום לומר
היות האדם תכלית הבריאה אבל עכ"ז מצד טבע מדת השלמות שהוא להשיע
מטובו ולהשלים הזולת ברא ה' העולם עם בלתי היות לו צורך לכך למען ישתלם
המין האנושי בהכרת יוצרו וגדולתו וזה כל פרי מעשיו - אמנם כת אחרת באה
בדרך שני לומר כי אחרי הוראת היות לעולם תכלית רחוק היא שנאמר היות האדם
הוא התכלית הזה כי אפילו נודה היות כן אצל עולם השפל להיות
המין האנוש היותר שלם שבנמצאות השמלות לא יתכן כן בערך הגרמים השמימי
כי להם ג' מעלות עצמיות על האדם, הא' מצד חמרם שהוא נשם ממשי בלתי
מורכב וממילא דוא בלתי נפסד כפי הטבע. והאדם בעל חומר מורכב ונמשך היות
כרה ונפסד וקצר ימים. הב' היות השמים וכל צבאם נופים מאפים ומוהירים
זהשפלים הם נופים חשוכים. הג' מצד המקום כי הגרמיים השמימיים הושמו בצד
המעלה והמין האנושי למטה וזה סורה נריעתו. ואולם יאמרו כי כל אלו החסרונות
יש להם מקום מצד החומר אבל מצד הצורה אשר באדם האמתי בהיות נפשו הצובה
ממהות גדולתו יתברך לא יכנסו בערכם השמים וחיריהם ולזה נתכוונו ז"ל כשאמרו
במ"ר פירשת אחרי מות: רבי לוי בשם רבי סימון בן מנסיא אמר תפוח עקבו של
אדם הראשון היה מכרה נלגל חמה קלמטר פניו עאכ"ו. הנה הרב בער עקדה ז"ל
פירש עקב זה על השכר. ולי אספר כי נדר התכלית הוא היותו בא בסוף כל
הדברים וכל הקודם אלא הם באמצעיים אבל היא תחילת המחשבה כי הוא הדבר

הראשון

בכ"ה

הראשון אשר יעלה ברב הפועל שבעבורו יפעל. והנה האדם ראינוהו אחרון במעשה לכל הנבראים זה מורה היותו התכלית וממילא היה הראשון במחשבה, והוא אמרו אחר וקדם צרתני אחר בפעולה וקדם במחשבה, והוא מבואר כי היותו האחרון הוא כבריאת גופו וחמרו ולזה אמרו שאם תפוח עקבו שהוא משל אל החומר, ולפי שבא בסוף קראו עקב שהוא הקצה האחרון שבאדם. הנה אחרוניות זה הוא מכהה ומשפיל מעלת גלגל חמה ראש ככבי מעלה כי להיותו נברא בסוף מורה היותו במדרגת התכלית אצלו והשמש ושאר כוכבים האמצעיים כל שכן קלסתר פניו שהיא הצורה האלהית היא נשמתו האצולה מכסא כבודו יתברך כי וראי תעלה למעלה מכל העליונים - כאשר אמר המשורר על האדם ותחסרהו מעט סאלהים וכבוד והדר תעטרהו לכן עבדו ה' ביראה, אומר אפילו בזמן שתעבדו את ה' תעבדהו ביראה שמא אתם מקצרים באיזה דבר מן העבודה, ומבואר בזה מאמר החכם בנו ע"ה הולך בדרכי היושר בו הוא ירא ומפחד מה' אולי אינו משלים די חינוכו והאיש הנלוו בדרכיו מלעיג עליו ומבזה אותו באמור כי היראה שייכה בפעל החטא והעון אבל זה המתעסק בדרכי ישרה ממה יפחד וירא. ולא ידע העני כי זה היא הנרצה והמבוקש יותר כדברי משה עליו השלום מה ה' אלהיך שואל מעמך כי אם ליראה את ה' אלהיך ללכת בכל דרכיו (הדבק במדותיו מה הוא רחום אף אתה רחום). ולאהבה אותו ולעבוד את ה' אלהיך בכל לבבך (זו תפלה) ובכל נפשך (אפילו נוטל נפשך) לשמר את מצות ה' ואת הקותיו אשר אנכי מצוך היום לשוב לך.

התורה והמצוה

ואתנה לך את לחת האבן והתורה והמצוה
אשר כתבתי להורותם. (שמות כ"ד)

תורה זה מקרא, והמצוה זו משנה,
להורותם זו נמרא (זכרות ה')
וירא מצוה הוא ישלם (משלי י"ג)
ושומר תורה אשרהו (משלי כ"ט)

הט אונך ושמע דברי חכמים. ולבך תשית לדעתי
כי נעים כי תשמרם בבטנך. יכנו יחדו על שפתך
(משלי כ"ג)

אזכרה ימים נקדם כי לעצור צדק חרדס עד צית אלהים, צקול רכס

ומרדס

וחודש המון חוגג (החלים נ'י) גפן הסיע חלשים מוצלחים נטע בארץ חמדה
 אזה לטכון שמו שמה וישב ישראל צמח חיש תחת בפני ותאמרו . והיכל ה'
 וארמון עמודו על חלם , אז הכתמים ירעו חיה ה' והכזיאים כבאו צמחו אשר
 שלחם , כי ה' שוכן בציון שפך רוחו על זרע יעקב , לא תוהו בקשותו , מליון
 ילחה תורה ודבר ה' מירושלים וה' זהיכל קדשו הם מפניו כל הארץ הקים
 עזבנו לכזיאים , בזר אומר ויקם לו דברי הצטחחו : וכבאו צמיכם וצנותיכם
 זקמיכם חלומות יחלומון בחוריכם חזיונות יראו (יחל ג) אז כל צמינו למודי ה'
 ורצ שלום צמינו . שלום רצ ה' לאוהבי תורה ואין למו נכשל , בכל חררי
 התורה הזהירו כוהר הרקיע . וגם אחרי צעון יושביה נחרצ הארץ וכשלח אש
 בערי יהודה וכאלכו ארנוכותיו והגלו צבלה עוד לא חזרה כל תפארת ולא עוד
 כבלה כבוד מיעקב כי הסיצ ה' שצות עמו וגדול ה' כבוד הציה , וכראה כבוד
 ה' את עמו יגל יעקב וישמח ישראל בעושי , צמי ליון יגילו צמלכם והטף יעיפו
 כזיאים לאשרם לתורה ולתעודה . עזרא הקופר תהיר צדת אל החזיר העטרה
 ליוסנה תורת אמת היתה צפיהו שפת כהן שמו דעת ותורה צקשו מפיהו . אולם
 צנפול עם ישראל שקיח ציד לר והיכל כחץ וארמון כעצב מלכה ושריה צבויס חין
 תורה וילא מצח ליון כל הדרה חזרה חכמת חכמינו וצינת כזוכינו כסתרה על
 בן תפוג תורה וכמעט כסכחה , כי שרי יאודה ארזי הלצטון אדירי התורה באו
 למלחמת ה' , שפכו לארץ כלחם בעצור ארלם ועולליהם האמונים עלי חילע כי
 הלכו שצי לפני לר . אז למען הליל לנו פליטה גדולה את דברי התורה הזאת
 גדולי יקירי ירושלים קדושי עליון חדלו מדאוג על חזרה ארלם ולמען תורת ה'
 שלח חמיס מפיו ומפי זרענו הקימו צתי ספר בארץ סוביסם . העמידו תלמידים
 הרבה להגדיל תורה ולהאדירה ולמען לא תסכחה תורה (תמורה י"ד) אז חכמים
 גדולים אשר שמוס וזכרם לזכר עולם יזי לצרכת כלח כשמעון הלדיק ורי יוחנן
 צן זכאי ושאר שרידים אשר ה' קורא , יקדו צתי מדרשות צינה וציושלים
 כאשר סיפר באציה דר"כ פ"ה ר' יוחנן צן זכאי בהגיעו אלל אספסינוס הצא
 להחריצ ירושלים אמר לו אחה הוא ר' יוחנן צן זכאי שאל מה אתן לך אמר ליה
 איני מוצקס ממוך אלא יצנה אלך ואשנה צה לתלמידי ואקצע תפלה . וכרלה
 לו למלאות משאלתו וצקשתו כי הוא ה"י מאוהבי הקיסקר כזכר סס . וזה ר'
 יוחנן צן זכאי כולד שכת ג"ח תסי"ג וחי ק"ך שנה ה' שנים אחר החורבן . והי'
 תלמוד הילל . והלל ושמאי אשר קיבלו משמע"י ואצטליון . ושמעון הלדיק ה"י
 עסיירי כנסת הגדולה . והי' כהן גדול . אמרו עליו (משכתא תמיד כ"ח יומא
 כ"ט) שהי' יולא מלוצם צצגדי כסונה כנגד אלכסנדרוס וירד והסתחוס לו ,
 אמרו לו עבדיו אדוכי מלך כעוך משתחוס ליהודי , אמר להם דמות דיוקנא של
 זה אני חוזה במלחמה וטלח .

והנה ארבע מאות ושמנוים צתי כנסיות היתה צירושלים , וכל אחד ואחד
 ה"י לה צית הספר וצית גמרא , צית הספר למקרא (לא כצמינו שאין צית ספר
 למקרא) וצית גמרא למשנה וכו' ואת צית הגדול סרף באש זע מדרשו של ר'
 יוחנן

יוחנן בן זכאי (ירושלמי ע"ק) . וגם החכמים אשר באו בדורות אחריהם שמו
 כל השתדלותם בדרישת הדינים ומספטי התורה להיליא בכללים ופרטים וחרת
 הנזקרת להם ונעתיקי השמועה איש ופי איש להורות הלכה לעשה ומקרו
 הלכות וסיני לתלמידיהן ותלמידיהם לתלמידי תלמידיהם עד כתיבת המשנה איש
 ופי איש ע"י רבנו הקדוש והגמרא ע"י רבינא ורב אשי , כאשר יורה המשנה
 (עדות פ"ח) אמר ר' יוחנן מקובל אכי מרבן יוחנן בן זכאי ששמו מרבו ורבו
 מרבו הלכה לעשה וסיני . וכן למדו ביאורי תורת משה איש ופי איש עד רבי
 יהודה הנשיא הנקרא רבינו הקדוש שדרש הפסוק עת לעשות לה' וכחצ צטוב
 טעם ודעת כל דברי הקבלה אשר קבל מרבותיו . כאשר אמר הרמב"ם ז"ל
 בראש ספרו היקר יד החוקקת זה לשונו : כל המלות שנכתבו לו למשה בסיני בפירוש
 נחמו שנאמר ואתנה לך את לוחות האבן התורה והמצוות התורה זו תורה שנכתב
 והמלות זו פרושה . התורה כתבה משה רבינו קודם שימות בכתב ידו וכתן
 ספר לכל שבט ושבט , וספר אחד נתנוהו בארון לעד . והמלות שהיא פירוש
 לא כתבה אלא ליה זה לזקנים וליהושע ולשאר כל ישראל וכן יחשיב כל ימי
 חייו למד ע"פ וכן קבלו איש ופי איש עד רבי יהודה הנשיא הנקרא רבינו
 הקדוש . ועד זמנו לא חיברו חיבור שולמירין אוחו ברבים בתורה שבכתב אלא
 בכל דור ודור ראש צ"ד או כביא שבאותו הדור כותב לעלמו זכרון השמועות
 ששמו מרבותיו והוא נלמד ע"פ וכן כל אחד ואחד כותב לעלמו כפי כמו
 מציאור התורה וההלכותיה כמו ששמו ומרזרים שנתחדשו בכל דור ודור בדינים ,
 שלא למדו מפי השמועה אלא במה ששמו ושלש עשרה מדות והשכימו עליהם צ"ד
 הגדול . לפי שראה רבינו הקדוש שהתלמידין מתמעטין והולכין והלכות עתה זקנות
 ובאות ישראל מתבלגלין והולכין לקלויות חיבר חיבור לתורת צד כלם ויקב הוא
 וצ"ד ולמדו המשנה ברבים . ואלו הם גדולי החכמים שה"י צ"ד רבינו הקדוש
 וקבלו ממנו שמועון ובמליאל וכו' , ואלו הם גדולי החכמים שקבלו ממנו
 ועמם אלפים ומשאר החכמים . רב חיבר ספרא וספרי לזאר עיקר המשנה .
 רבי חייל חנה החוספתא לזאר עיני המשנה ורי הושע וזר קפרא חזרו ברייתת
 לזאר דברי המשנה ורי יוחנן חזר הגמרא ירושלמית בארץ ישראל אחר חורבן
 הבית בקרוב שלש מאות שנה . ועגדולי החכמים שקבלו מרבו ושמאל וכו' עד
 רבא . ממנו קבלו רב אשי ורב הונא ומר בר רב אשי קיבל מאביו ר' אשי .
 זכאלא מרבו אשי עד משה רבינו ע"ה ה"י ארבעים דורות . ורבינא ורב אשי הם
 סוף חכמי הגמרא . רב אשי חיבר הגמרא הצבליית בארץ שנער אחר שחבר ר'
 יוחנן הגמרא הירושלמית בכמה מאות שנה . וענין שני הגמרות הם פירוש דברי
 המשניות וביאור עמוקותיה ודברים שנתחדשו בכל צ"ד וצ"ד מיעות רבינו הקדוש
 ומן שני הגמרות ומן החוספתא וספרא וספרי ומן החוספתא מכלם חזאר האקור
 והמותר העמא והעמור החייב והפעור הפקיל והכסר ותחזר מהם דברים שנזכר
 חכמים וביאים שבכל דור לעשות סוג לתורה כמו ששמו משנה . וכן יחזאר
 מהם המנהגות והמחשבות שהחיקו ואקור לקור מהם שנאמר לא תקור מן הדבר

אשר יגידו לך . וכן משפטים ודינים מופלאים שלא קבלו מעשה ודכו זהם צ"ד
 על אותו הדור צמודה שהתורה נדרשת זהם . וחצרו חכמי המשנה חצורים
 אחד לפרש דברי התורה . ה' הושיע תלמידו על רבינו הקדוש ז"ל ספר
 בראשית ור' יעקבאל פירש מאלה שמות עד סוף התורה והיא הנקרא מכלתא
 וחכמים אחרים אחריהם חצרו מדרשות (בעל שם הגדולים מזכיר כמה מדרשים
 מדרש רבות . מדרש חנוך מגלות . ילמדנו . הנחומא . מדרש כוכן . מדרש
 וישע . מדרש ויקעו , אגדתא די בראשית . מדרש חדשא . מדרש השכם .
 מדרש אגור , מדרש משלי , מדרש שוחר טוב , מדרש שמואל , מדרש מי השילוח
 פסיקתא רבתי , מדרש פליאה , מדרש הנעלם , מדרש ויכולו וכו' וכו') והכל
 חיבור קודם הגמרא הצבליה . ואחר צ"ד ר' אשי שחבר הגמרא וגמרו בימי צט
 מר רב אשי נחפזו ישראל בכל הארלות פזר יותר והגיעו לקלוות ואיים רחוקים
 ורצה קטעה צעולם ונחמיעו תלמוד חורה ולא למדו ישראל בסיצותיהם אלפים
 ורצות כמו שהי' מקודם אלא מתקבלים הסרדיים אשר הי' קירא . וזה רבינו
 הקדוש אשר חיבר המשנה הי' צננת שלשת אלפים ושמונה מאות ושמנים לצריאת
 העולם . שם אצוי הי' רבי שמעון בן גמליאל נשיא לביה ישראל (הוריות י"ג)
 בכד הלל הזקן חוטר מגזע ישי . רבו הי' ר' שמעון כמאמר בשהייתי לומד אלל
 ר' שמעון בהקיע (ערוצין כ"א) וחי מלא שנה לדעת יוחסין . בר קפרא הודיע
 ברמו מוחו לאמר מליקים ואראלים תפשו בלוחות הצרית ובצרה יד אראלים ממעל
 וחטפו את הלוחות וידינו המליקים (כתובות קג) ובתוספת ע"ז במדרש כסכולד
 רבי גזרו שלא לומר את צנים ואצוי מלהו . רבי טנא טפת ארמיית בעבור
 שהיא לבון עלגים (צ"ק פ"ג) והרמזים בהקדמות זרעים כתב רבי הי' לח לבון
 ומפ"ג מכל האדם בלבון הקודש עד שהחכמים ע"ה הי' לומדים פירש מה שכתב
 עליהם מאותיות המקרא מדברי עזריו ומסרתיו ורצן חורה צישראל ואסק ההלכות
 מדברי החכמים והמחלוקות המקובלות מיימות משת רבינו עד ימותיו והי' הוא
 בעלמו מן המקובלים שהוא קבל משמעון אצוי ושמעון מגמליאל אצוי עד שמעון
 הלדיק שקבל מעזרא . רב ושמאל תלמידי רבי . שמאל הי' בנהרדעא ורב
 הלך לקורא מחסיה והי' שם לראש כ"ד שנה . וצטעס סידר ומסכת תרומות
 אחר בביעית אחר הרב : ואילו בעלי המשנה בלא ספק עבריים במקומן בארץ
 הלצי ועל זה הדרך שהי' תשובתן לכל מי שיאמר מן האחרונים שלסון המשנה
 אינו לח . וכפי דבריו בהקדמות זרעים ומסכתות המשנה הנה שטים ואחד וכפי
 בעס קריאת גאון פעולה שטים ע"ט שידעו המסכתות ומספרם רק שטים קמכו על
 הקרא שטים הנה מלכות ופרקיהם הנה חמשה מאות עשרים וארבעה כמספר
 שתי תיבות תלמוד צבלי . ועל שם תלמוד רמז כפי צעה"ע מפרקת לו מיימנו
 אש דת לנו . דת לנו אותיות תלמוד . ובעל תוספת י"טו בפתיחת המשנה כותן
 בעס לקריאת מסכת ואומר נראה צעיי שהוא מלסון ומסכת י"ט כו כל מסכת
 מחוגה ומעורב צדיקים טובים והרי המקרא זה מסכת י"נה צו כאמר ח"בה עמודית
 מצעה וכדרש צפ' כל כחצי על התורה שכתב ספרית שצעה ואמר כל שמסכת

ייכה היא התורה שנצט"פ שנלמד הקבלה שנצט"פ לא ירום איש את ידו בתורה
 שנכתב אבל נספר חקידים קיון מחקכ"ע מלחמי תורה שנצט"פ דומה ללמדה
 ופסחים שמועלים ואורגים זה לכך נקרא עסקה לשון ארוגה כמו עם המסכת
 דכתיב גבי שמשון וכן החכם צ"ו נספר אולם הפרטים שרש מסך וצירוף פירש
 עסקה שמועה לשון עסקה ושמע כי דברי תורה שנצט"פ ה"י מקובלים משמיעה
 אל שמיעה וצדד קידור העסקה דרשו וה"י אמונת עתיד חוסן ישועות חכמה
 ודעת אמונת זה קדר זרעים וכו' (שבת ל"א) הרמז"ס בהקדמת המשנה מחלק
 אותה כזה: חלק הראשון פרוקים מקובלים מפי משה ויש להם רמז בכתב
 ואפשר להוליך בדרך קצרה זהו חן צו מחלוקת החלק השני הם הדינים שכלאמרו
 בהם הלכה משה וקיי. החלק השלישי הדין שחולף על דרך הקצרה ונפלה
 גם מחלוקת ונפסק הדין על פי רוב ומפני כך אומרים (יצות ע"ו) אם הלכה
 נקבל ואם לדין יש תשובה. הרצעי הם הגזירות שנקי הכזבים והחכמים
 בכל דור ודור כדי לעשות קיי. וחלק החמישי הם הדינים העשויים ע"ד חקיהם
 והחכמה וכו'. וחלק מעלות האנשים הנזכרים במשנה שזה קב"ח לשלש מעלות
 שכל מי שיהי צעיקו נכבד מאד במעלותיו על כל המעלות קראו בשמי השם
 כגון שאמר הלל ושמי שמעי ואצטליון (אב לבנים קטנים) כמו שאין כשיש
 לכזבים ועליהם אמר גדול מרבן שמו. החכמים שהי צעיקו למטה מן המעלות
 הזו נכנה אותן ברבן כגון רבן גמליאל רבן יוחנן בן זכאי. ושהי צעיקו למטה
 מן המעלה הוא יכנה את שמו רבי כמו שאמר רבי מאיר ורבי יהודה וה"י מכה
 אכשי המעלה הזאת כמו כן אבא כמו אבא שאול. ומונה ג"כ ה' פרקים הפרק
 הראשון באין החכמים הנזכרים במשנה ונקראו ההלכות על שמו. עוד צעיקו
 החכמים הנזכרים במשנה נקבל מעשה שהי בזמן אחד מהם או עוסק שיקר צו
 או פסיק שאומר צו דרש כמו ר' יהושע בן לוי. ר' אלעזר הקפר. וצ"ח חסד
 בלילות ולמלאכות כמו שאמר נחום הלבלר איש צרתא.

שפירשו

בפירושו ספן ורלון וכן האמוראים ומגלים המעכה שהוא רלון המולך . ואמר עוד
 עם השליה ז"ל : הרמזים בהקדמה קדר זרעים האריך מאד בענין המעכיות של
 שחא סדרי מעכה ונחן קטר וקדר להסדרים . והקדמה זו מעולה במאוד מי שרולה
 לזכות זכהר תורה מצע"פ . לריך לידע כל דברי הקדמה הזאת וישמע חכם
 ויוסף לקח . ורצינו הקדוש בוראי רוח ה' דבר צו ומלחו על לשונו בחיבור
 המעכיות בלשון לח אומר מעט וכולל הרבז והמוטע מחזיק המרוצה . ואם יש
 חקר או יחיר או חלוק בדבריו הכל מיד ה' השכיל . ועל זה השתדלו בעלי
 החלמוד בכל חכם להשיג דבריו אשר רצו כמו רצו כללי עניניו וקו הפרטים .
 ובערוך כולל טעם לקריאת עם מעכה . ז"ל מעכה (כריחוח יד) יכול אפילו מעכה
 ח"ל להורותם למה נקראת מעכה מצביל שהיא שניה לתורה שהתורה ששמעו
 כל ישראל זהר קני הוא תורה מצכת ומטה רצינו שמע המעכה מפי הגבורה
 פעם שניה והיא תורה מצע"פ . ושליה דף של"ח אומר כלל אמוראים ענין
 אמורא הוא כמו החוספהא דהיינו לפרש דברי המעכה כי בדורות האחרונים
 נחמטעו הלצנות ולא הספיק הפירוש של החוספהא וזאו האמוראים ופירשו המעכה
 יותר באריכות . ואף חני אומר חלקי שכל חכם בישראל הרולה להצין החלמוד
 ע"פ חקיו הוכרח לו ללמוד כל דברי שליה הנקרא תורה מצע"פ . וגם הקדמת
 זרעים להרמזים ומצוא החלמוד לרצ שמואל הנביד וקונטרס אחרון מספר עם
 הגדולים מערכה ספרים קדר הנאים ואמוראים . כגון שאמר כללי הלימוד , קחם
 מעכה ר' מאיר . קחם חוספהא ר' נחמ"א . כל יש אמורים רצי נחן . כל ר'
 יהודה קחם מצמכה ובריחא הוא ר' יהודה ברבי אלעאי . כל רצי שמעון קחם
 ר' שמעון בן יוחאי כל הקנה קחם היא הקנה עזרא . ר' אליעזר ור' יהושע הלכה
 כר' יהושע וכו' וכו' .

ובתלמוד היא הכלל כל רצי אלעזר קחם היא ר"א בן פדה . כל מעכה
 בחסיד אחד או ר' יהודה בן צבא , או ר' יהודה בר אלעאי . רצ ושמואל הלכהא
 ברב באיקור וכשמואל בדיני . רצ אחא הלכהא ברבינא לבר מאומלל ציעי ומזריקי
 (שלש הלכות צפי גיד הנסה) וצחדומי מהרשא קימן הוא להלכות ולמיערות וכן
 קימן בגופיה היינו הך דהכא זו גופה קשיא . זימורא פרק כלל גדול זומר חייב
 משום טועע ליפרא סוף פרק האורג ככנסה לפור חחה . צחצחא פרק אלו קשרים
 מציא אדם חבל . אצי ורצא הלכהא ברצא לבר נקיהא דהלכהא כותיה דאצי וסימוך
 יעל קגם . פירש רס"י צ"מ דף כ"צ קימני הלכות הן יאוש שלא מדעה (צ"מ
 כ"צ) עד זומם (סנהדרין כ"ז) לחי העומד מאליו (עירובין ע"ו) קדושין שלא
 נוסרו לציאה (קדושין נא) גלוי דעתא בגיטא (ביטין לד) מומר אוכל נבלות
 להכעיס (סנהדרין ס"ז) עשו קימנין כאלה לתורתן להקל על הזכרון כאשר
 אמרו אין תורה נקנית אלא צקימנין (שבת קד) ואמרו אגורה צקימנין ואקצרה
 צדמיי לה , ואמרו בני יהודה דמתנה קימנא נחקיים הלמודן צידם (עירובין
 נג) וקימנין כאלה רבות הן צמ"ס כמו מוכנים איזמל צוכרים (חולין ד) אומר עם
 החוספת קימנא שמעתיא דרצ מעכה לקמן פרק שני איזמל שאין לו קרנים

וכי הרהורי עצירה קסין מעצירה וסימוך ריחא דצטרא (יומא פ"ג) מה כאמור
 דצרי רש"י עס תלות נשים קסים להכחיש את צטרו יוהר מגופו של מעשה
 ריחא דצטרא המריח צטר ללי קסה לו הריח שמתאזה לו .
 וזה התלמוד כחלק לשני חלקים . משנה ופירוש המשנה . והפירוש הזה
 מתחלק ג"כ גם היא לשני חלקים האי הלכה מקויימת והצי הלכה דחיה .
 המקויימת הוא שלמדו מפי מרע"ה ומסה מפי הגבורה . (מצוא התלמוד לר"ס
 הכניד) והנה לריך יגיעה רבה וסקידה יתירה להצין דצרי התלמוד ויורדי ים
 התלמוד יחזקו כן תורנס צקום סכל והצן צוקרא וצחורה הקדושה , כעלמס
 צאצות הפך צה והפך צה דכלל צה וצה חחזי וסיצ וצלה צה ומנה לא חזוע
 ולפוס לערא אגרא . כדרסס הפסוק פלס ומאזני משפטו להי וכי . פלס זה
 המקרא , מאזני זה המשנה , ומשפט זה הגמרא . להי זה החוספתח ומשפטו כל
 אצני כים כולהם כועלין סכרן מכיס אחד (ירושלמי הוריות פ"ג) ואשר לצו ככון
 עם אל , ועס קדושיו כאמון ילמוד התורה והמלטה כעלת רוח"ל צקפרו דרך
 חכמה כאשר אציח צענין . ויסמע לדצרי הרצ"ע צקפרו יקוד מורא סער ראשון
 זה"ל : עוצ הוא למשכיל סיתצוכן קוד לשון הקודש מהמקרא כי מננו תולדות
 חיים להצין קוד התורה וקוד המורה , גם התרגום מועיל מע"פ שאינו כלו על
 דרך הפסע . ויש חכמים רצים שלא למדו ומקורת גם דקות לשון צעיניהם הצל .
 גם לא קראו מקרא אף כי הטעמים , רק מיומת הנערים למדו התלמוד שהיא
 פירש המשנה (כאשר הנה הלומדים צימיו) והס על דרכים רצים , כי מהתלמוד
 דע המלטה אשר יעסה האדם וחי צהס , רק אין ככון למשכיל להיות ריק ומחכמת
 המקרא . כי כאשר ימלא בתלמוד כחוצ סכאמר לא ידע צאזזה ספר הוא , ואס
 הוא על דרך הפסע או דרוס או אסמכתח צעלמח וכי . וכחזיק עוצה לקדושי
 עליון הישרים והתמיימים על חקדס עם דורות אחריהם וצנים יולדו אשר כחצו
 צקפר כל דצרי התורה הכחצ והקבלה להשאיר לנו אחריהם צרכה ומפיהם אנו
 חיים כי נאה דרשו ונאה קיימו המלטה והגית צו יומס ולילה . צסני דצרי יהודה
 כולהו חנוי צנזיקין הוה (מעניח פ"ג) רק זעיר עס זעיר עס כולל ומפורז
 ומפורד צין מדרשות ואגדות תלמוד צצלי וירושלמי מחכמות העולם קורות אצותס
 הקדושים וקורות חיים מה הגיע אליהם תחת ממשלת פרס רוני ויון כנולל
 צצח צתרא פ"ח הורדוק עצרא דצית חסמוכחי קס קטלינהו לכלהו רצנן (חסמוכחי
 כקי ג"כ מכצח"י אומר צקדר הדורות הטעס סמכצח"י צל"יון גצור ואיס מלחמו"י"ח סכך
 הי כחוצ על דגלס מכצח"י שהוא ר"ת וי כמוד צאלים הי) פעס אחת גזרה מלכות שלא
 יפערו ישראל את הסצת וסלא ימולו את צניהס הלך ר' ראובן האילטורצולי . הלך
 וסיפר קימי שלא יכירו צו שהוא יהודי החזירו וסלחו אחר רצצ"י ור"ח צרי יוקי
 לרוני וצטלו הגזירה (אדר"כ מעילה ספ"ח) (מכאן כראה ססמעו לשון עם הארץ)
 דצרים רצה פרסה כי הלך ר' אטיע (ר' יהוטיע צן חכניה הי צזמן חורצן צית
 סני) עם ר"ח ור"ג לצטל גזירה אלל מטרוכיתח ככרית . וצרי"ה י"צ הרצה ויכוחים
 הי לו עם אכדרייטוס . וכן צגיטין וצצח מליעח מאורעות אצותיו צימי חורצן
 הצית

הציה . אולם נעשים המה קורותיהם אשר נרשמו ומאשר חציבה היתה החורה
 צעיניהם עשו תורתם אומנתם כמאמר ר' כהוראי נמיח אחי כל אומנות שצעולם
 ואיני מלמד את בני אלה חורה (קרוטין פ"ד) ציודת בחורה שצע"פ שמו כל
 נעניחם יומם ולילה מחמת שדברים שצע"פ לא נחמו לכחוב . כאמרו דברים
 שצע"פ אי אחת רשאי לכחוב (געין ס') לכן אמרו (שבת פ' כל כחצי) העוסק
 בצוקרא מדה שאינו מדה , העוסק צמטקה מדה שטוטלין מונה סכר , העוסק
 בצמורא אין לך מדה גדולה מזו . ואמרו לעולם הוי רץ אחר הנשכה יותר מן
 הגמורא . אמר ר' יוקי זאת אמר עד שלא סיקע צו רוב נשכיות (ירושלמי שבת)
 פירש טס צעל יפה מראה , הנשכה והגמורא יפ"ס ממקרא שפני שחלוין צברסא
 ומשכחיס , שצייניהם לא ה"י גמורא צכתו וגם לא ה"י נתן לכחוב אלא לפי
 שכתמעט הלצ החמילו דורותיו לכחבו . ופרש"י (צ"מ ל"ה) צימי רבי נשכית
 נשכה זו . הא דקחתי גמורא אין לך מדה גדולה מזה לפי שצמורצו הלמודי
 שואי והלל שה"י לפניו ג' דורות רבו מחלוקת בחורה ונעשית כשתי תורות מחוך
 שצמד מלכיות יון וארס ובזירות שה"י בוזרין עליהן ומחוך כך לא ה"י יכולין לתת
 לצ לצר דברי החולקים עד ימיו של רבי שנתן הקצ"ה חנו צעיני אנטויכיוס
 מלך רומי כדאמרינן צע"א ונחו מלרה ושלח וקצן כל הלמודי א"י ועד ימיו לא
 ה"י נשכתות צרות אלא כל הלמודי שצמוע דבר נפי גדול היונו גרסא ונתן
 סיומין הלכה פלוני ופלוני שמועתי נשס פלוני וכשכתקצלו אמר כל אחד נה
 שמוע וקבל ונחמו לצ לצר טעמי המחלוקת דברי מי ראוי לקיים וקדרו
 הנשכתות דברי כזיקין לצדס ודברי נשים לצדס וכו' וקתם צמטקה דברי יחידים
 שראה רבי את דצריהם ושנאן קתם כדי לקציע הלכה כמותם . וכן חוקי"ט
 צהקדמותו : אצל צקיף ציה שני אע"פ שה"י צידס כל הכללות ההם הנה נשפי
 מיעוט לצס ועכירת דעתם צסצות טרדות הלרות אפשר שידמו דבר לדבר ואינו
 כן אלא דומה לדבר אחר . ולפיכך רצינו הקדוש אסף וקצן כל חכמי א"י
 שצדורו וכסאו ונחמו וקצעו הלכה לדורות ממה ש"ל לא להם מחוך המסא ומחן
 ולא קצעו צמטכתן אלא הלכה צלא טעם וקצה אצל היתה המקורה עדיין צדי
 החכמים השלימים ומי שירלה לדעת להצין ולהשכיל שיושג לפניהם ולמודוס והיא
 הגמורא . וצעל הליכות עולם שער א"י פ"א : וזאת לפנים צישראל השעודה והחורה .
 היו החכמים מקבלים איש מפי איש ולמודים הנשכה צע"פ כאשר נמסרה אלא
 שהיו הלמודים עושין סיומין למשכתם וכחצין אותם מפי השכחה הנלויה
 צדצרים וה"י משחירין אותם לכן נקראת ונגילת סתרים . וצסם הגדולים ערך
 נשכה : ומזה מוכח דהלל ושואי הם עשו שיחא קדרי נשכה ורצינו הקדוש
 צירר ותיקן וקילר וחצר שיח קדרי נשכה כמו שהם צידינו . ואמרו צצ"מ דף
 פ"ו רבי ורבי נתן סוף נשכה רב אפי ורבינא סוף הוראה , ואמר טס רש"י : סוף
 הנשכה סוף הנאים עד ימיהם אמרו איש את דבריו צצית המורש וה"י הלמודים
 גורסים שמועה שמועה לצדה ולא ה"י נשכתות סדורות וקדר נקצן על הסדר
 והם כללו האמור צדורות שלפניהם וקדרו את הנשכתות ואחריהם לא יוקיפו
 אלא

אלא מעט . רב אשי ורבינא סוף הוראה היינו סוף כל האמוראין . עד יוהא
לא היתה גמרא על הקדר אלא כשהיתה שאלה כשאלת צעם המענה צבית
המדרס או שאלה על מעשה המאורע צדין ומוון או איקור והיתר כל אחד ואחד
מעמו . ורב אשי ורבינא קידרו טמועות אמוראין טלפניהם וקצעו על קדר
המעכהות כל אחד ואחד אלל המעכה הראויה וכו' ועל מאורס צקוטה פ"ט
מענה יוסי צן יועזר צטלו האשכלות (איס טהכל צו . רוצ"ס צפירוסן) כתצ רט"י
צבמרא ופרט טהכל צהס , עד יוהא לא הי' ונחלוקה צחכמי ישראל , כלס
הינ אמוריס דצריס ככתיבתן למטה וקייני וכו' כדאמרינן צחגיגה טנחלקו צקמייכות
הקרבנות ציו"ט והוא הי' ונחלוקה ראסון צישראל צדצרי תורה . ראה פתיחת
העורה ודצרי אפורי טס דה"ה אמנס הקתירה הטולחת צמענה וצרייתות הוא
כפי הסנה הראשונה כוונ טהמלחא אמוריס תמיד קשיא רישא אסיפא הטקונה
רישא רבי פלוני אמור וסיפא רבי פלוני וכו' . ולהעמיד הלכה צרורה קצלו
החכמים עדיות כמלחא מעכח עדיות העיד פלוני . וסאלו עדיות פ"א מענה ד'
ולמה וזכירין את דצרי טמאי והלל לצעלה ללמד לדורות הצאים טלא יהא אדם
עומד על דעתו (ראה טס המעניות ד' הי' ו' ודצרי תוקיו"ט דה"ה אלו דצריס
קחצרו צ"ה להורות כדצרי צ"ט . וכתצ רנוצ"ס צהקדמות פירוש המענה הטעס
טהולרכו לכחוצ דעת איס אחד ואח"כ חוזר ונן הדעת שהוא כגון טאמרו צ"ט
כך וצ"ה כך כדי להודיעך אהצחם את האמת והגצרת הלדק והאמונה טהרי אלו
האנשים הככצדים החקידים הכדיצים המופלגים צחכמה כשראו דצרי החולק עליהם
עוצים ודצריהם ועיונו ככון הודו לו וחזרו לדעתו כט"כ טאר האנשים צראותו
האמת טועה עם צעל דינו יהי' כוונ כן טועה לאמת ולא יקטה עורף וזהו דצרי הכחוצ
לדק לדק תרוף . וזה ונחלוקה הלל וטמאי הי' לטס טמים , ועליהם דרשו הפסוק
את והצ צקופה . טני חלמידי חכמים טמופלפלין זה צזה צהלכה צחחלה כעשו טוכאי'
אפילו רצ ותלמידו , ולסוף כעשו אהצין כוונ טאמרו אע"פ טנחלקו צ"ט וצ"ה
לא כוונעו צ"ט ליטא נטיס וצ"ה ולא צ"ה וצ"ט טללמדך טחיצה ורעות טוהגים זה
צזה לקיים ונה טנאמר האמת והטלוס אהצו (צמות דף י"ד) . וצעירוצין פ"א ג'
טמים נחלקו צ"ט וצ"ה הללו אמוריס הלכה כמותנו והללו אמוריס הלכה כמותנו
ילכה צח קול ואמר להם אלו ואלו דצרי אלהים חיים והלכה כצ"ה . וכתצ הריעוצ"א
ע"ז צחידוטיו וסאלו רצני לרפת איך אפשר טיהי' טניהם דצרי אלהים חיים וזה
אוקר וזה ונחיר והרלו כי כפעלה מעשה לקבל תורה הראה לו על כל דצר ודצר
מע פנים לאיקור ומ"ט פנים להיתר וסאל הקצ"ה ע"ז ואמר טיהא זה מקור
לחכמי האמת מישראל ויהי' ההכרעה כמותם . וצחגיגה פ"א צעלי אסיפות אלו
ח"ה טיוטצים אסיפות אסיפות ועוסקין צתורה הללו מעמאין והללו מעהרין הללו
אוקרין והללו מעהרין הללו פוסלין והללו מעקירין טנא יאמר האדם הואיל הללו
מעמאין והללו מעהרין הללו אוקרין והללו מעהרין הללו פוסלין והללו מעקירין איך
אכי לומד תורה מאתם ת"ל כתנו מדעה אחד כלו אל אחד כתנן ופרנס אחד אמרן
מפי אדון כל הנועטים צ"ה וכו' . וצעדיות פ"ד חקצו הדצריס טהס מקולי'

ז"ס ומחומרי ז"ה ולהיפך וקס פ"ג ארבעה דברים שרי הוסיע מעמאל וחכמים
 מעהרים אחר קס הרמז"ס פ"ג על דבר מעשים האלו זה"ל: הזכיר מאמרות הרבה
 זכאן ואע"פ שאינן מכוונת המסכת ואין בהם עדיות וכמו כן הלכות הרבה וכי
 והוא יום שהוסיפו את ר' אלעזר בן עזריה זיט"ה, והוא אמרם עדיות זו ציוס
 חקניה. הזכיר מחלוקת הלל ושמיאי ואין הלכה כאחד זכאן מעשים אלו והמסקנה
 בעלמה שואלת למה מזכירין את דברי שמיאי והלל לזכור ומוסיפה ללמד לדורות
 הבאים שלא יזא אדם עומד על דבריו. ולדעת קולע למעשה שהיה המוצא
 זכאן מליעאל פ"ד באותו היום הציצ ר' אלעזר כל תשובות שבעולם ולא קבלו
 סימנו עומד ר' הוסיע על רגליו ואמר לא בשמים הוא. הנה לא קבלו דעתו
 מפני שהיה היו הרוב וז"ד הגדול ואין לנו אלא השופט שבימינו כאמרו יפתח
 דדורו כשמואל דדורו (ר"ה פ"ד) וכדרכו היטב המאמר הזה בקשר חולדות ארם
 בהצילו דברי המדרש על הפסוק כי חק לישראל הוא משפט לאלהי יעקב אחר
 מלאכי הקרת לפני הקב"ה אמת ר"ה ואיננו יו"כ אחר הקב"ה אמי ואחס כרד
 לישראל למטה. וכן, אמרו ז"ד היום ר"ה הקב"ה אומר למלאכי הקרת העמידו
 ציונה. אשר הקראו אותם אחר ר"ה אם קריתם אותם הם מועדי ואם לאו אינן
 מועדי (ירושלמי פ"א דר"ה) לכן לא השגיחו קס צבת קיל כי לא בשמים הוא רק
 המשפט לז"ד שלמטה לזאת אחר הקב"ה נלחמי בני היינו הכני רואה שקבלו
 מלכותי וחורתי לנלח כלחים יען לא יגביחו על אותות ומופתים מכותלי ז"ה
 חרוב ואמות המים. וכן ירושלמי מועד קטן פ"ג זקאו לנדות את ר' אלעזר
 וכי אחר חרוביתא חרוביתא אין הלכה כדבריהם. אחר ר' חיינא משכיחנה לא
 כיחנה אלא אחרי רבים להטות וכי. ילחא צת קול ואמרה הלכה כר' אליעזר
 אחר ר' הוסיע לא בשמים הוא. אומר בעל יפה מראש דובמת דרוק חולדת ארם
 זה"ל: הדרשנים יאמרו שרל"ה ר"ה לומר שראוי להכריע דעתו מפני זקנאו וזה
 ענין החרוב שהוא מהאילנות הקיימים לבנים רבות ויש להכריע דעתו מלד יחסו
 וקבלתו מאבותיו הקדושים וזה ענין אמת המים וממי יהודה ילאו, והם הסיני שכל
 זה אינו מועיל מאחר שחולקים עליו. וי"א שכוונתי בענין החרוב שלמד תורה
 בדוחק הפרנסה כמו שאמרו צעירי צעירי בני שמורת בעורב אין דברי תורה כתקיינן
 אלא בני שמחרין עליה. וענין החרוב ע"ד שאמרו בתענית ומיכא בני די לר
 זקו חרובין, ורלה להוכיח שז"י לו כל המדות הנלרכים להשגת הלימוד עכו
 פקת פקו וסתד לו ת, וביתו באמת המים היותו עניו כמו שאמרו במדרש
 היות למה כמעלה תורה כמים, מה מים מניחים מקים הגבוה, וקיים קס
 שאמרו לא בשמים הוא ולכן אין להכריע תלוייה אלא בהכרע השחזונים וכדאמר
 לענין צת קול כדאיתא בתמורה. ובירושלמי סיכה פ"ג שאלו מפני מה זכו
 ז"ה שתקבע הלכה כדבריהן. אחר ר' יודה בן פוי שזיו מקיינן דברי ז"ס
 לדבריהן ולא עוד אלא שזיו רואין דברי ז"ס וחזרין בהן ואמר קס צבל יפה
 מראה אם כשנע צת קול שאלו ואלו דברי אלהים חיים מפני מה זכו לקבוע
 הלכה כמותן דאף על גב דאלו ואלו דברי אלהים חיים הן, היינו דאית להו טעמא
 וקצרה

יקצרה חבל לקוטעה דעילתא חד מצ' חלקי הקוטר הוא כי צ' הפכים לא ילדקו
 צוטשא אחד . וי"ל דה"ק מפני מה זכו שהסכימו צ"ה אל האמת עפי מצית סנאלי
 דאין לומר מוסר דאינהו חריפי עפי או עסקו עפי אלף שהיו מקדימין דצרי צ"ס
 וצפי הכזקין קאמר מפני שעמותן הן ועלוצין הן וסוכין דצריהם ומודין על האמת
 ולי כראה כי אמרו אם נחלקו צ"ד הולכין אחר הרוב ואם לאו עומדין למחין
 (סנהדרין פ"ח) וכן אמר חו"ה בהקדמתו : וראיתי צמעטי קדמונינו ז"ל
 שהסתדלותם היה בכללי הדינים ולצדד ענין איסור והיתר ואח"כ הי' מנסתדלים
 לצדד מעשיהם וחוצה לצותם וכשהיו לריבין לפסוק את הדין אם הי' הדין צדור
 להם מן היקודות שקצלו מעם הנציאים ע"ה היו פוסקין אותם על דרך הזוא אם
 יסכימו כלם לדעת אחת הי' פוסקין כדעת הרוב כמו שאמרו על הסנהדרין
 בשאלה שאלה לפניהם אם שמועו אמרו להם ואם לאו עומדים למחין רבו המטהרין
 ומהו רבו המטמאים עומאו , ונעיקר מצידם יחד ורבים הלכה כרבים . ומדרש
 דצה פ' וילא והנה צאר בצדה זו סנהדרין והנה עס שלשה עדרי לאן אלו שלשה
 שורות של ת"ח שהם יושבים לפניהם כי מן הצאר היא יסקו העדרים שומס
 והיו שומעין את ההלכה והאזן גדולה ע"פ הצאר זו מופלח מצצ"ד שהי' מוסרם
 את ההלכה ונאספו שמה כל העדרים אלו ת"ח שצארן ישראל וגללו את האזן
 שומס הי' שומעין את ההלכה והשיצ את האזן ע"פ הצאר שהיו נושאים ונוחכים
 בהלכה עד שומעמדים אותה על צריה דאמר עס פירוש יד ונשה אילו שלש שורות
 של סנהדרין כדאיחא צומנת סנהדרין שלש שורות הי' . שורה אחת של כ"ג
 יושבים של כ"ד וחחוייציס הי' לשמוע לצ"ד הגדול כאמרום אפילו אומרים לך על
 שאל שוא ימין ועל ימין שהוא שאל וחחוייציס לשמוע לדצריהם (ספרי) לכן
 צור ר' גמליאל על ר' יהושע שיצא אליו צמקלו ציו"כ שחל להיות צחצונו (ר"ה
 כ"ה) וצטל דעתו מפני דעתו , מהג עלמו כענין שכתב הרמב"ן בהסבוחיו שורס
 דאשון מספר הנולית להרמב"ם זה"ל : ויס צוא חכאי יחזקן צו המסתכל צראשון
 של הוריות דף א' ע"צ צעין יפה והיא שאם הי' צומן הסנהדרין חכם וראוי
 להוראה והורו צ"ד הגדול צדד אחד להיתר והוא קצר שטעו צהוראחם אין עליו
 לשמוע דצרי החכמים ואילו ראוי לעלמו להיתר הדצד האסור לו חבל מכהג
 חומר לעלמו וכס"כ אם הוא מכלל הסנהדרין יושב עמהם צצ"ד הגדול ויש עליו
 לצא לפניהם ולומר טענותיו להם ישאו ויתנו עמו ואם הסכימו כלם צצטול
 הדעת שהוא שאמר וצצטו עליו סצרותיו , יחזור וינהוג צדעתם אחר כן לאחר
 שסילקו אותו ויעשו הסכמה צטענתו עכ"ל . אולם צמה שהוא כגד האמת
 הגלוי אמרו צמקום ע"ס חלול תסס אין חולקין כציד להרצ . וחכמינו אהבו מאד
 את האמת ולמען אצת הכבוד או הצלע לא עשו סקר צנפסס חלילה ככראה
 מעדיות פ"ה : צן מהללאל העיד ארבעה דצרים אמרו לי עקיבא חזור צך צדי
 דצרים שהיית חומר ונעשך אצ צ"ד לישראל אמר להן מועצ לי להקרא שועה
 כל יעי , ולא לעשות טעה אחת רשע לפני המוקים .
 ומפני שחכמינו הקדושים חקרו ודרשו רק אחרי האמת והורו לנו כל אשר
 קצנו

קצלו מרבותיהם איש מפי איש עד משה רבינו ע"ה והמה קצלו האמת מכל איש
ולא עמדו על דעתן לאמר קצלו דעתי רק שקלו כל דבר צמחזני הסכל הישר והלדק
צקוד חכמים ונבונים , כנמלא זרכות דך כ"ע : מעשה בתלמוד אי קצא לפני ר'
הושע אמר ליה הפלת ערצית רשות או חובה אמר ליה רשות צא לפני ר' גמליאל
אמר ליה חובה הויתין עד סיבכקו צעלי תריסקין . לכן החוב על כל איש ישראל
לשמוע לדצריהם אשר אלרו בתלמוד לדורות , כדצרי הרמז"ס ריק הלכות מורים
אחד דצרים שלמדו אחס מפי השמועה והס תורה קצע"פ ואחד דצרים שלמדו
מפי דעתם צא' מן המדות שהתורה כדרשת בהן ואחד דצרים שעשו אוחן קייב
לתורה ולפי מה שהשעה לריכה והס הגזירות והתקנות והמנהגים צכל אי וא'
מב' דצרים אלו מ"ע לשמוע להם והעובר על אחד מהן עובר צל"ת הרי הוא
אומר צפי התורה אשר ירוך אלו הגזירות והתקנות וצקנהדרין פ' חלק האומר
דקדוק זה לא אמרו הקצ"ה רק משה מפי עלמו אמרו היא צכלל כי דבר ה' צזה .
והרמז"ס צפי המענה צ"ג עקרים : ואין הפרש אללינו צין וחמע היתה פלבג
וצין לככי ה' אלהיך כי הכל מפי הגבורה והכל חורת ה' תמימה . וחוקיו"ע
בהקדמת המענה אומר כיון שהכללות צצדיהם אמיתיים ומקורות להם (להחכמים)
מעשה רבינו ע"ה מפי הגבורה מפני כן אלו ואלו דצרי אלהים חיים המזכין
והמחייצין המעמאין והמעטריין . וציערת דצק ח"צ דך כ"ג אלו חוקרין ואלו
עטירין אלו ואלו דא"ח . ולכאורה זר הדבר איך יתכן שני הפכיים צרושא אחד
וכו' וכו' . וזה אמרם אל תהי מפליג לכל דבר שאמר זה חכם עומא והוא עהור
כי אין לך דבר שאין לו מקום וזמן סיג ע שיהיה צאמת עומא . וכן ואלאכו
צמלצה שה' אהוב ציני אצות וכו' וכו' וזה כוונת חכמי מענה ז"ל מחלוקת הלל
ועמאי קופה להתקיים כי מע"פ שהיום הלכה כצ"ה סדבר זה עהור יהיה זמן
שהיה עומא כדעת צ"ס כי אין לך דבר שאין לו זמן ומקום וכן להיפוך ולכן זה
מחלוקת לט"ס . ובעל מנורת המאור כר צ' כלל ז' מציא דצרי הרמז"ס בהקדמת
זרעים וחס : המחלוקת כפלה צדבר קלא קמועה צו שניעה וחוקרים על אופני
ההיקם או מעטם קצרא כאמרם מכצדין את הצית ואח"כ כוטלין לידים או כוטלין
לידים ואח"כ מכצדין את הצית שאין אחד מוכני דצרים אלו מוקבל מעשה ולא
קמועה מסיני וכן כל הדומה לזה המחלוקת מוצ"ס ומצ"ה ומהתחלים והאמוראים
והצאים אחריהם כולן הן דומה לזה . והעקידה פ' נח סער ה' נאה דורש
לצחא מאמרם דאלו ואלו דצרי אלהים חיים , זה לשונו : וכמה הפליגו חכמינו ז"ל
להורות זה צנה שאמרו פרק קמא דקדושין עמי כי ידברו את איצים צסער אמר
צ' חייא צר אצא אפילו האצ וצנו הרצ ותלמודו סעוקקים צתורה צסער אחד נעקים
איצים זה לזה ואיכס זזים מעס עד קנעקו אהצים זה לזה סלא' את והצ צקופה
אצ"ה צקוף . וזה כי צחחלה כטיעקו דצרים מתחלפים או יאמרו דעות מקצילות
יראה שהם מתנגדים סלכאורה יראה שא' חפץ ציקרו סל מלך והסני לא כן יראה
אונס כטיעקו ויתנו צדבר וידע טעס כל אחד מהם ימלא לקוף כי הכבוד אשר
קדוק האחד הוא עלמו מה קידרוש הסני והוא הדבר אשר יחדם , והיא טעס אמרם

ז"ל הללו מטהרין והללו מעמאין וכו' אלו ואלו דברי אלהים חיים , (חגיגה ג')
 כי כינת כלם להעמיד התורה והמצוות על כד היותר שלם שאפשר ולהפק רבון
 אלדים שהנחילה לנו . ולזה ה" כל הספרות ההם ככנסות תחת גדר התגבלת
 שהיא ומקיימין אותה כמו שאמר על זה כלם נכתבו מרעה אחד (קבלת יצ) ומזה
 הענין אמרו כל וחלוקת שהוא לקם שמים קופה להחקיים (אצות פ"ה) שהוא
 מזה האופן שהענין הכללי אשר ירלה האחד הוא אשר ירלה חצירו , ולא יתחלפו
 כי אם צעניכים החלקיים הפרטיים .

והנה כל דברי חכמינו קדושים לנו מאשר נאמין כי כלם דברי אלהים
 חיים , כאמרם זכמים דף קט"ו : ר"ש אומר כללות נאמרו צסיני ופרעות צאולה
 מועד וכו' . וכן צקוטה דף ל"ז פרק"י טס כללות נאמרו צסיני צקתם נאמרה
 תורה צסיני ולא נחפרטו לו כגון צסיני נאמר וזכחת עליו את עולתך ולא פירש
 מתן דום כ"ל . וצלתי דברי הקבלה לא כצין את דברי התורה , כאשר אמר
 ציערת דצס ח"צ דף כ"ח : ועיקר התורה צתורה טצע"פ כי תורה טצכתה היא
 דמוזים וקיימי דאורייתא ועיקר התורה טצע"פ הנמקרה לחכמי הדור להורות ע"פ
 התורה אשר נוסר לנו מחכמי הדור מעתיקי טמועה תורה טצע"פ . וכן צהקדמת
 ספר תלמוות מורה להרסצ"ן : מוסכם היא צין אומתנו טדברי תורה לריכים
 לדברי קבלה ומי שאינו נאמין בקבלה היא אללינו לדוקי כי צאמת טדברי תורה
 לא יוצנו אלא בקבלה וכמו שאנו לריכים לקמוך על הקבלה צפירוש המלות התורה
 בן אכחנו לריכים לקמוך עליהם צפירוש הענינים , וכמו הנמשל שהציץ הלל לאותו
 גוי טצא להחגייר על מנת שלא ילמדנו אלא תורה טצכתה והלל כחצ לו אלף בית
 בימל ולתחר כחצ לו גימל צית אלף והגר עכהו טלא למדו כך אמתול אמר לו הלל
 ולא עלאי דידי קא טוכח . והנה חכמינו הקדמוכים היו מוכים המלות וכל תיבת
 ואת התורה . צמדרט רצה וילא אמרו טאלו היו ישראל חקרים עוד אחת לא היו
 עקבלים את התורה . פירש ידי וטסה לפי דאחא טאותיות התורה הם טטים רבות
 דכן טטים רבות נפשות ישראל . ישראל ר"ת ים טטים ריצוא אותיות להתורה (רצנו
 טעדי" גאון חיצר טיר צמשקל על מתין אותיות טים צתורה מן אלף עד תיו נחמת
 דדרך צדיחותא טאל לחייע אחד הטא אללו כונה תפירות תפרת היום והחייט הטיצו
 מעלתו יאמר לי כונה אותיות ים צתורה) (טס הגדולים) והי" רי עקיבא דורט על
 כל קץ וקוץ תלי חלין טל הלכות (מנחות דכ"א) צמדרט רצה פ' צמדצר דרשן
 י"א מקומות הנקודים כגון אשר פקד וטסה ואתרן הוא"ו טל ואתרן נקוד .
 ויאמרו אליו איה טרה נקוד על איה - וילכו אחיו לרעות את נקוד על את או
 צדרך רחוקה נקוד על חית עטרון עטרון טעטת נקוד על עטרון . וי"א למה
 נקוד אלא כך אמר עזרא אם יצא אליהו ויאמר למה כהצת אותן אומר לו כצר נקדתי
 עליהן ואם יאמר לי יפה כהצת כצר אמתק נקודותיהן מעליהן . טמעון עמקורי
 הי" דורט כל אחין טצחורה כיון שהגיע לאת הי' אליהך תירא וגו' (טסחים כ"צ
 קדושין כו) ואמר ר' טמלאי (מכות כג) תרי"ג מלות נאמרו לו לטסה צסיני טס"ת
 כנגד

כנגד ימות החמה רנ"ח כנגד איצרו של אדם אומר רב המנוחא וזה קראה חוריה
לוה לנו תורה בגימט' הכי הוי . והקשו תורה תרי"ח הוי ותלכו חכמי ולא יהיה לך
מפי הגבורה שמענוס . (צטס הגדולים : הראשונים כ"ע ה"י רלוסם בגימטריאות
חומין דמשכחת צט"ס וצוירקסי גם רבינו יעקב צעל העורים צפרפראותיו וזה
דרכו בקודש וכו' ודבר פשוט שאין לאחד הזמן ולטרוח בגימטריאות רק אם יצא
צנקל צעה מן העתים הנה וזה טוב) .

תגדומא פי וילא דורש כי היות מלות עשה מספר האצרים רומז כל אחד
ואחד אומר לו עשה צי מלות והיות מלות לא העשה מספר ימי הסנה כלומר כל
יום ויום אומר לו לאדם אל העשה צי עזירה - והרמזים סמוכה צספר המלות
מלות שהמה דאורייתא ומלות שהמה מדרצקן ומחלק ציניהם אומר קס פורס אי
שאין ראוי למות בכלל המלות שהן מדרצקן , וזה"ל : הסחכל מומי טישמע לטווס
תרי"ג מלות כאמרו לו למשה עשו צו רצים ומנו כר חנוכה ומקרא מגילה מכלל
מלות עשה וכן מלה צרכות צכל יום וכחוס אצלים וכו' . כר חנוכה טקצעות
חכמים צצית טכי וכן קריאת המגילה . אמנם היות כאמר למשה צסיני טילוכו כי
כשיהי' באחרית מנולכתו ויקרה לנו עם היונים כך וכך יתחייב לנו להדליק כר
חנוכה . הנה איני רואה שאחד ידמה זה או טיעלה במחשבתו . ומה קיראה לי שהציהם
לזה היותו מצרכין אשר קדשנו צמלותיו ולוכו , וסאלת החלמוד (טצת כג) היכן
לכו ואמרו מלא הסור . וכן חולין דף ק"ו מים ראשונים מלות וזה מלות אמר
אצ"י מלות לטמוע דברי חכמים , כי אמרו (ירושלמי פ"א פ"צ) אפי' מה טחלמוד
והיק עמיד להורות לפכי רצו כצר כאמר למשה וסיני . ופ"צ דמגילה : ועליהם ככל
הדברים מלמד שהראשו הקצ"ה למשה דקדוקי הורה ודקדוקי סופרים . וצומכת
טצעות ל"ט אין לי אלא מלות טכלטוו על הר סיני מלות טעחידין להחדש כגון
מקרא מגילה ומין ח"ל קיימו וקצלו קיימו וזה טקצלו כצר . ועל המטכה עדיות
פ"ח : אמר ר' יהושע מקובל אני מרבי יוחנן צן זכאי טטמוע מרצו ורצו מרצו
הלכה למשה וסיני אין אליהו צא למעל ולטהר וכו' , ומציא חוקי"ע לטוך
הרמזים : לא כטמוע ומשה רבינו ע"ה זה הלשון אצל כטמוע ומנו זה הענין לפי
טמועה סיפר צציהת המטיח , ולשון התורה אם יהי' כדחך צקלה הטומים וזולת זה
והגיד להם מפי הגבורה צהקדמותיו וקצותיו . ואומר הרצ צהקדמותו
לזרעים : ועל כל דבר שאין לו רמז צמוקרא ואינו כקשר צו ואי אפשר להוליאור
צדרך מדרכי הקצרא עליו לצד כאמר הלכה למשה וסיני . והרצ צעל ומגלת אסתר
צפירושו לקפר המלות חמה על הרצ על כלל זה צאמרו על דבר שאין לו רמז
צמוקרא שהוא הלכה למשה וסיני הלא אמרו צרים פרק לולצ דף מ"ד עטר נטיעות
ערצה ונסוך המים הלכה למשה וסיני - וכחצ הוא ז"ל יש לו רמזים צתורה
וארץ מטפטו להכריע טכווכת הרצ היינו צאם טאותו רמזו אינו כסתר וכו' .
ומציא צקלה דברי הרמזים צהקדמותו קס אשר זה לטונו : כי גם טכל התורה
קצלנו פירוטה מוטה רצו וכלה היא הלכה למשה לך כאמר הלכה למשה רק
על אחס המלות שאין צהם רמז צתורה ולא טוכל להוליאם מדרך הקצרא כגון לוב

סמן לכזיר ורביעיית יין לכזיר . ובספר המלכות פורש צי' אומר הוא ז"ל בארנו
 בפתיחה חזונו צפירם המוסכה פרוצ דיני החורה יל"ב ז"ב מדות שהחורה נדרשת
 בהם . אומר גם בעל מרבניחא עבא כללו כל דבר שהרמז"ס אינו קורא דבר
 חורה או דאורייתא או גופי תורה אלא מה שבא ונזאר בחורה או שבא למטה
 רצו ע"ה מקובל צקיני מפי הגבורה באיזה פסוק אע"פ שהפירוש שהוא אינו כמשמעות
 פסטי' דקרא ואפילו בגז"ס או בא' מ"ג מדות שהחורה נדרשת בהן או צריצוי
 אם בא למטה רצו ע"ה בקבלה מפי הגבורה שהגז"ס או אחד מ"ג מדות או
 הרצוי שהוא אחי לאגמורין כך וכך . וכן רש"י קדושין דף י"ז אומר אין אדם
 דן גז"ס מעלמו ונקורה הוא להם מרבותיהם וקיי' איזה תיבה נכתבה לגז"ס
 בכל דבר הלמד מחזירו . ובספר התורה והמלוכה להרצ החריק מוה' יהודה
 מאלבום נזרר כי כל דברי תורה שבג"פ הלל הם כחוצים באלבום אלהים בחורה
 שבכתב וכל דברי חכמינו ומוכרחים ומוטבעים בעומק הלשון עצרי על פי חקים
 מיוחדים שהיו לחז"ל בשפת קדשנו . וכן הרצ ונרענורה על המוסכה באבות
 פ"ג מקורה סיג להורה אומר : המוקרת שנסקרו לנו חכמים בחקרות ויתרות
 שבחורה הם גדר וחזוק לתורה שבכתב שעל ידיהם אנו מצינים כמה מלות איך
 יעשו אותם כמו צבוח צבחה סנים חקרים ואחד ואלא שיונו אנו לומדים
 להכשיר סכה צג' דפניה , וכגון מועדי ד' אשר תקראו אהם שבכתב חקר צג'
 מקומות לומר אפילו סוגגים אהם , אפילו מוידים אהם . וכן במקומות רבות
 בחלמוד הולילו חכמינו ו"ל דינים רבים נטעם המלה כמו בשבועות פ"ז אחר הרצ
 ונרענורה לא תקנה תורה לתוצע ליטצע וליעל אלא לכתצע שיטצע ולא יטלם
 דכתיב ולקח בעליו ולא יטלם . וכן גמרא סם ופירש הר"ן רישא דקרא שבועת
 ה' שהי' צין סניהם . ודינים רבים הולילו בדרך קצרה יטרה מה שהזינו
 בעומק טלם ויושר נפסם כמו שאמר הרמז"ס צטעם סדר צבא בתרא אחר צבא
 מליעא : וסידר החלק הזה שמדבר בחלוק הקרקעות והדיכין בענין הדירות המשותפות
 והשכיכות וצטול מקח ומוכר צטציל סכולה קבלה ודברי סברות ולא התבארנו מן
 החורה . וכאשר אמרתי היו דורשין כל אות וכל נקודה לדינא וליושר מדות
 באמנם צונחות פרק ר' עקיבא דכ"ע הקצ"ה הראה למטה שיבא ר' עקיבא
 צקוף כמה דורות והלך וישב לו לסיף י"ח שורות ושמע דבריו וכשהיו אומרים
 לו מנין לך זה ואמר הלכה למטה מסיני שמה משה והי' דורש ר' עקיבא על
 כל קוץ תליץ טל הלכות . וצירושלמי צרכות פ"ט נחמ"י עומקני שמש אה ר' עקיבא
 עשרים ושתים טכה ולמדו אתין וגמין רצוין אכין ורקין מיעוטין . כאשר
 באמר פרק אין דורשין אלו לא באמר את השמים ואת הארץ הייתי אומר השמים
 והארץ אלהות הן . והרמז"ן פי' צראשית אומר סדרשו מלה אה לרבות שהוא
 בגזרה מן אחא צוקר . והרא"ס כתב עליו שאין זה ע"פ דקדוק על הכתובים
 אותו ואוהך ואותי - ובאבות פ"ד על מאמנם המכבד את החורה אומר הרצ :
 הדורש החקרות והיתרות שבחורי ומראה טעם על כל קוץ וקוץ לומר שאין זה
 דבר לצטלי אין לך כבוד תורה גדול מזה , וכן משמעות רבי צטל כבוד החורה אומר : שהי'

כותן לב לדרוש על כל קוץ וקוץ וחסו כבוד תורה גדול שאין צו דבר לצעלה
 ושרעצ"ן בהקדמתו לפירוט התורה אומר וכל הנמסר למטה רצונו צטערי הצינה
 הכל נכתב בחורה בפירוט או ברמזה בחיצות או בגימטריאות או בלורות
 האותיות הכתובות כהלכתן או המסתוות בלורה כן הלכפופית והעקומות וזולתן
 או בקולי האותיות או בכתריהם כמו שאמרו : כפעלה מטה למרום מלא להקצ"ה
 שה"י קושר קשרים לאותיות אמרו לו אינו למה אמר לי עתיד אדם אחד לדרוש בהן
 חלי חלים של הלכות . והכלית שקידת החכמים צדיני איקור והיתר צעשים סייגים
 וגדרים לקיים את התורה. ודרשו כל תיבה ואת להוליא למודים מועילים ומוסר
 השכל לדרורה הצאים , אמרו חננקה פקוקים יט בחורה שאין להם הכרע כמו
 הנך טובע עם אבותיך וקס העם וכו' . וכן אמרו ירושלמי פרק ואלו מפקיין
 רבי זעירא צטס ר' אלעזר אכתוב לו רוצי תורת וכו' רוצה של תורה נכתבה
 אלא מרוצין הן הדברים הנדרשים מן הכתב מן הדברים הנדרשים מן הפה .
 וכן ירושלמי שקלים פי' אלו הממונין : ח"ר יונה כתיב לכן אחלק לו דברים
 ואת עלונו יחלק שלל , זה ר' עקיבא שהחקיין מדרש הלכות ואגדות אמר ר'
 אבהו כתיב ונשפחות קופרים וכו' . מה תלמוד לומר לומר קופרים טעמו את התורה
 ספורות ספורות , חננקה לא יתרונו , חננקה דברים חייבים בחלה , חננקה
 עשרה נסים פוערות לרותיהן . שלט וטע כריתות בחורה , ארבע אבות מוקים
 אבות ואלאבות ארבעים חקר אי . והנה אמרתי שחכמים גדולים חזרו כללי המענה
 והתלמוד , כמו הרב ר' שמואל הנגיד , ר' משה חיים לולאעי , צקפרו דרך
 הצונות , והקל"ה בדבור תורה שצעל פה המתחיל כלל מדות ארוכה מארץ מדה
 מצאר קס הצרייתא דר' ישמעאל צ"ג מדות שהתורה נדרשת בהן , וכללים
 לענין פסק הלכה שצוציאם ג"כ הרב צעל קדר הדורות וטס הגדולים מערכת
 ספרים . וכן רש"ל צקי יס של שלמה , כגון פ"צ סימן הי : כל תיקו הנאמר
 בחלמוד לענין איקורא לחוצרא ולענין ממונא לקולא . והנה לריך שקידה
 יתירה לירד לחוך עמקה דצריהם , כמו שאמר בהקדמות קי' עלחמות מלה : כל
 מקום שזכר בחלמוד פעור אין הכונה מותר לעשות הדבר הזה כמו שצוצא
 מוכת טבת פ"א וכן באיקורי טבת וע"ז ועריות כונתם לומר פעור מדיני אדם
 אצל אקור וחייב צדיני טעים כי כל דצריהם שקולים על פלס מואזני לךק ומשפע
 ולטון חכמים מרפא ומחכימות פתי ובלדק כאמר עליהם להצין משל ומלילה .
 דצרי חכמים ומדוחם ונלחך צינה יתירה להצינם . כאשר כתב צעל מגילת
 אסתר בהקדמתו לקפר המלות להרעצ"ס זה"ל : כי רצו ונשערו רחש הדרכים
 וכללים שילטרך האדם לדעה על כהן להצנת סוגיות וצעיות תרולים והיות
 מהדרכים אשר דרכו צס חכמי המענה וגם חכמי הגמרא . וצעוטימינו קצונת
 האדם הלכה ודלה מיימות ר"י הנקטיא הוא רצונו הקדוש אשר ה"י הראשון שהתחיל
 לכתוב כל דבר הלכה ולפרסמה כי בחתלה היו מותנים איות הלכה כדי שלא
 תשתכח מהם וגם היו נקטירים אותה לפי שלא כתבה לכתוב . וזה הוא
 פ"ג י"ל סתרים . הוצרנה צריט פ"ק דטבת וצריט פרק סזרק וצקאר

מקומות

ונקמות בגמרא • וכראות רבינו הקדוש כי לרות רבות תמיד בכל יום היו
 כחוספת וצלות על ישראל והיו כורדים אכה ואכה וגם בזירות רבות לצטלם עתלמוד
 תורה זחל ויירא שלא תסתבח תורה מישראל וקנן החכמים שהיו צימיו לאמר לו
 קבלתם צתורה נקסא ודרק עת לעשות להי הפרו תורתך והכל העלה צכתב על
 קפר והוא חצר המטניות צאר היעב לפי שכלו הצחיר כאיר וזחיר וכעלם השמים
 לעוהב ולא הוסיף ולא גרע צכתיצתו אפילו אות אחת ונאקר קבל מצותיו •
 וצאר חכמיו וכזוכיו שאמרו לו קבלתם צלקונם ונעם העלה צכתב כי חייב אדם
 לומר כלשון רבו • והיו שלשון המענה לא חברה מדעיו מאצט פ"ק דצ"ק
 על המענה ראקונה שאורה כשהזיק חב המזיק • והקפו חייב המזיק מצע"י ליי
 פירוש כי חב הוא פועל עומד והקיצו האי חכא ירושלמאז הוא דנקט לישכא
 קלילא • הרי מצואה כי צלשון שקבלה כחנה צלי תוספת וגרעון • וכן כתב
 מהרי"ק צטורס קצ"ו (ולי הלציר כראז ג"כ ראי וזה שאמר צ"ק ר' יעקב וצטלם
 שאל ר' יעקב וזה עמידתו והקיצו ר' יעקב אומר וכן ס"ף כלים אמר ר' יוסי
 אשריך כלים שכתבת צעומא וילאת צעורה) וצחלת צלצית העומאז ומקיימת
 צחית עזרה) • אחרי רואי ראיתי צקפר צחית הדת צהערת יס"ר שקלעתי
 למחצותיו) ואחר כך כתבועו הלציות וצטלו השקדים וגם המעשים כל
 לרכס וצקנת זה חלן וזה הצנת לשון המענה וכל אחד פירש כפי חכמתו
 וצחנתו רבו צה דיעות חלוקית ופינים ופינים קמות צכל דור ודור עד עת צא
 רצונא ורצו אפי אשר הם סוף האמוראים וקבלו כל החכמים אשר היו צזונס למען
 שתברר נשנתם וכל אחד יאמר צזה סבתו או אשר קבל מצדו ומלא סועו
 דעומס העלם צכתב וזו הוא הגמרא • אמנם הם לא הספיקו להשלים לכזו הגמרא
 צזונס ומרימר וזר צר רצו אפי וחציריהם הם קיימו את הגמרא צזונס • כמצואה
 צקפר הקבלה לרצונו אברהם סלוי זל"ל ואחריהם קמו רבנן סבוראי ואחריהם
 סבאונים • והסבאונים האלו שתחילו לחבר לנו פקדים צגמרא וצצרו סבורים
 קלרים להאיר לארץ ולדרים • פסק ההלכה ופירושה על וצחנתה כי ראו חכמת
 סחכמים צזונס וצמענה • ואחריהם קמו חכמים וכצבים צכל דור ופירשו לנו
 הגמרא כרס"י והרמב"ם והרמב"ן וצאר חכמים ג"כ כי ראו קלר ונלע שכלנו
 וצלהצין אפילו דרכי הגמרא סנעשית לפירוש המענה והולרך פירש לפירושה לכן
 אזרו גם צצרו חיל לעשות שלא תסתבח התורה מפי זרענו והרחיצו צלקונם
 קאריכו צפירוסם לא הכירו דבר גדול ודבר קטן אשר לא פצחו לנו • רצונו
 הקדוש היי הראשון אשר החל לקדר ההלכות, אומר סס הגדולים מצרכת גדולים
 אות ר: ודע דכתב מרן צכללי הגמרא דרבי קלר ח"ר קדרי וצכת ועשאן טשה
 וצחתיצת רצו סרירא גלון כחוצ דהלל וצמאי הם שקלרו ח"ר קדרי וצכת ועשאן
 טשה וראיתי רמז צצ"י אכתוב לי רבי תורתו רבי קרי • (כתב מהרי"ל צלקיעו
 קעעס רבי סוכבד עשירים היינו סעומנו יראו וכן יעשו לכבד העשירים והוא
 היי עשיר גדול ואי"כ כסיכבדוהו כולא סוכבדין אותו צקביל שהוא עשיר ולא
 מפני תורתו) ומעשה:לילות הקבלה איך צא אלינו איש מפי איש כזה הצחית

דברי הרמז"ם בהקדמת ספרו הגדול יד החזקה • וגם הכוזרי מאמר שלישי
סימן ק"ה כותב ג"כ דרך הקבלה ומוחמה שכלל דבריו כל דבריו עד הנה בקילור
לעתיק מהם זה"ל : הכוונת החמידה עם אנשי ציה שני ארבעים שנה מהזקנים
הנעזרים בכח השכינה שהיתה צבית ראשון וכו' • ולאחר הארבעים שנה ה"י המון
החכמים הנקראים אנשי כנסת הגדולה ולא יספרו מרוב והם פעלו עם זרובל
קמחו קבלתם אל הכנאים ונביאים וקרוה לאנשי כנה"ג • ואחריהם דור שמועון
הלדיק כהן גדול ואחריו אנטיגנוס איש סוכו ואחריו יוסי בן יעזר חסיד שצכהונה
ויסף בן יוחנן • אמרו משמה יוסי בן יעזר נטלו האשכולות שאלמר אין אשכול
לאכול מפני שלא ידעו לו עון ונעוריו עד יום מותו • ואחריו יהושע בן פרחי
ונחאי הארזלי ואחריו יהודה בן עזאי וקמעון בן בטח וחצריהם וצימיהם החחילה
דעת הקראות • בעבור מה שאירע לחכמים עם ינאי המלך (קדושין ס"ו) והיה
כהן והיתה אמו חסודה שהיא חללה ורמו אליו אחד מן החכמים שאמר לו ינאי
המלך רב לך כהר מלכות והנה כתר כהונה לזרעו של אהרן ויעלוהו מציריו להצאיש
בחכמים ולכלותם ולהגלותם ולהמיתם ואמר להם כאשר נאצד החכמים ממי
כלמוד החורה אמרו לו הרי תורה שצכתצ כל הרולה יצא וילמוד ואל תרביש לתורה
שצע"פ והאמין להם ושמוע דצריהם והגלה החכמים וכללם שמועון בן בטח והי'
חוחנו וכתקלקלה הרצנות זמן מועט • וטרו להחזיק החורה צקול דעתם
והקשותם וכלאו ולא יכלו עד שהושצ שמועון בן בטח ותלמידיו מאלכסנדריא וצנה
הרצנות לאיחנה • ואחריו היו שמעי' ולצטליון ומחלמידיהם הלל ושמאי והי' מענין
הלל מה שהוא מפירסם מחמתו וענותותו והוא מזרע דוד והיה מאה ועשרים
שנה והי' לו כמה אלפים תלמידים • גדול שצנהם יונחן בן עוזיאל • קטן שצנהם ר'
יוחנן בן זכאי • וזה ר' יוחנן בן זכאי היה מאה ועשרים שנה כרצו (ר"ה פ' י"ט)
והי' צחורצן ציה שכי ומחלמידיו ר' אליעזר בן הורקנוס שיס לו פרקי ר' אליעזר
המפורקמים צכהונה ומדות הגלגלים וכל דצר מופלא צחמות הככבים • וצאלת
הדורות שהיתה הורהם אומנותם לא פסקו הע' סנהדרין • ואחרי אלה רבי
עקיבא ורבי טרפין וחצריהם וכולם אחר החורצן והגיע ר' עקיבא אל גבול קרוב
מהכנזאה עד שהי' משחמש צעולם הרוחניים כאשר אמרו עליו ארבעה נכנסו
לפרדס וכו' אחד צא צעלום וילא צעלום ומנו ר' עקיבא וכו' • והוא מעשרת
הרוגי מלכות • (ידוע דהעשרה הרוגי מלכות לא נהרגו בזמן אחד וקדם
הריגת רצ"ג להריגת ר"ע כמ"ש צס' יוחסין דפוס אמטורדס דף כ"ד ועיין
פ"ה דקמחות • (סס הגדולים קוכטרס אחרון) • וצטלשלת הקבלה מכתפק
אס הומתו וקיים סס : ולא נהרגו כל החכמים ההם זולתי קלת הכחוצים
צגמרא והם רצ"ג ור"ע ור' יהודה בן צצא ותרדיון וכו' • והפייטנים צדלו זה
מלצס להציא מורך צלצ המון צימים ההם שסם ימי ענוי ותקוצה • וראה צחי
סוף פ' מקץ) ואחריהם צדור אחר רבי מאיר ורבי יהודה ור' יוסי ור' שמועון בן
עזאי ורבי חייכא בן הרדיון וחצריהם ואחרי אלה רבי והוא רבינו הקדוש • ועמו
ר' נתן ור' יהושע בן קרחה וזלחס רבים ואחריהם צעלי המשנה הנקראים חכאים

ואין אחריהם אלא האמוראים והם צעלי הגמרא וחיצר רבי המסנה סנה ק"ן
לחורבן בית שני אחר חנוך מואת וסלטים סנה להפקת הכוזה , והסתדלו במסנה
זהסתדלותם בחורה וכו' ונתגבל זה מלכות הלסון העצריה וכו' אכל קלור
דצריה ויפי חצורה וכו' ערכה וכולל אופני הענינים צענין סיראה המעיין צעין
האמת כי צטר ודס יקלר מחצר כמותה אלא צעור אלדי ואין סוכא אותה אלא
מי שאינו מצינה וכו' . אכל שמועות הגמרא והמקצלים אותו יארכו הדצרים
זהם וצדרכיהם וצדצריהם וצוטסליהם ואס יס צהס עה שאינו היום ומצוצה כצר
ה" צדורות ההס כהוב ומצוצה * וכו' וכו' . אחרי חכמי הסלמוד ורצקן סבוראי
היו הגאונים , כאטר מדצר מהס הרמז"ס צהקדמות יד החזקה. וצסס הגדולים אמר :
גאונים כצר נודע שחצרו הגאונים כמה חצורים צחלמוד , ולפי דצרי הרמז"ס
כחצו צלסון ארמי . והרצ"ע צפירוסו כסכותצ הגאון סהס כונתו על רצינו
סעדיה והר"י כסכותצ גאון סהס כונתו על רצינו האי גאון . רצ האי גאון
ה" צרומא הוא ה" בן רצ סריאל גאון בן ר' חכיכא גאון , ואריה חקיק על
חותמו , וה" חתנו של רצ סמואל חפני , והלמידיו רצינו נקיס גאון ורצינו גרסון
מאור הגולה רצ סעדי" גאון אחרון הגאונים גדול צחכמה ופירס הסירה צערכי
מלצר ספריו הרציס כספר האומנות וכו' , כתצ פסקי דינין והלכות ה" ומרע
חכיכא בן דוקא . רצ נקיס גאון קיצל מרצינו האי ורצינו חוסיאל וה" רצו של
הר"י . הר"י הוא רצינו ילחק אלפסי והרצה גאוכי הדורות עסו פירוס להלכות
הר"י , הרעצ"א , רצינו חס , הר"ן . רסצ"ס כי הגמות הרצ העטור ועוד כמה .
וקס הרמז"ס אחרי הר"י וחצר ספרו יד החזקה . כפי סרליתי צספר סס
הגדולים . רצינו משה ומצע דוד הע"ה כולד לרצינו מיימון אציו צחדס ניסן יוס
יד סנה ד' אלפים חתל"ג ליליה צקירטוצה וכפטר מן העוה"ז וזכה לח"י עוה"צ
ציוס צ' צסצת יוס כי לחדס עצה אלף חק"א לסערות. והרסצ"ן צחסו ח"א סימון
ע"צ כתצ אטר חי סצעים סנה . והרמז"ס כתצ צהקדמות יד החזקה : כללו של דצר
חצרתיו כדי שלא יהא ארס לריך לחיבור אחר צעולס . וקס הרצ"ד והסיג עליו
צאמרו צהקדמות סצר לתקן ולא תיקן מודע לא כתצ הדצרים צסס אמרס כאטר
עסה הריף זל"ל וסייס סעסה זאת אלא כל קצל די רוח יתירה ציה . הרצ"ד .
הנקרא רצינו אצרהס צר דוד , הוא הרצ"ד הסליטי צעל הסגות ה" חלמיד
רצינו משה הדרסן ורצינו מסולס . מהר"ס ריקאנטי פ' כסא כתצ סנגלה אליו
אליהו סנצ"א . וזה סכתצ צהסגת פ"ח דלולצ כך נגלה לי יסוד ה' ליריחי .
וצהסגות פ"ו דכלאים אזיל ומודה להרמז"ס שולאכה גדולה עסה צאסיפת צצלי
וירושלמי ותוספתא והעעס סהסיג עליו צכל חוקף הוא כדי סהדורות לא יסוכו
עליו ויסצרו דאין לנטוה מדצרו ומה גם סקרא ספרו ומסכה תורה וכתצ לצרו
סאסף לו כל הדינים למען לא יצלה זמנו צפלפול הגמרא , והרצ מרן מהר"ר
יוסף קארי הגין צעד הרמז"ס צכסף ומסכה אטר עסה . וכתצ עליו צעל סס
הגדולים חוקף גדולתו וחסיצתו ומפורסס סכתפסו הורלותיו וספריו הקדוסיס
ציה יוסף וכסף ומסכה וס"ע צכל ספורות הגולה . ומגדולי חלמידיו הרצ מהר"ס

קירדצירי

קירדיזירי והרצ מהר"ם גאלאכטי והרצ מהר"ם אלסיד . מן האריך ימים פ"ז
 פנים ועלה לשמים צע"ק לפת יום ה' י"ג ניסן של"ה . ואמרו עליו שה' לו
 חגיד . ועוד חיצר כללי הגמרא וסו"ת א"ה ומגיד מייסרים ודק הצית . הר"ן
 מפרט הריף חצירו של הרצ המגיד ומגדולי תלמידיו הקדוש רבינו אפרים וידאל רבו
 של הרצ"ן וגם הרצ"ם . הרצ"ם רבינו ילחק צר טעה כתב שם הגדולים ראיתי
 בקיצוץ יסן טצצח הרצ"ם לאלגזייר לא נהגו צו כבוד והלך לעיר לאמדייה וציוסה
 והמרינום . כתומה לדיין ע"פ המלך . וועשה הזאת הלל היא כתומה מהחכם
 ברעץ צאריכות . גם הרמז"ן השיג על הרמז"ם רק רבים מנינים צעדו כאשר עשה
 צספר המלות צעל מבלת אסתר ומרגיחא טצח . הרמז"ן רבינו משה צן נחמן אחד
 מרבותינו צעלי התיקפז (שם הגדולים אומר דע שרבותינו צעלי התוספת לא היו
 צומן אחד ומתחילת זמן רבותינו צעלי התוספות ועד אחרון לא יצ"ל ממאה
 וחמשים שנה) רצ"ח היינו רבינו ילחק צר אשר הלוי ה"י מצעלי החוס' והיא
 ה"י צומן רס"י . ורס"י הוא רבינו שלמה ילחקי או ירחי תלמיד רבינו יעקב
 צר יקר וה"י מנצח המלך ר"י הסנדלר ומגדולי תלמידיו רש"ם ורבינו ילחק צר אשר
 ורבותינו צעלי התוספות מילאי חליו הוא פירש הכ"ך אך פירוש דה"י ואיוצ אינו
 ממונו . הוא דקדק מאוד בלשונו שמוז כמה חדושים צטינו אות (שם הגדולים)
 עלה לשמים שכת תתס"ה לאלף ה' . רבינו אשר צן רבינו יחיאל הרש"ם
 אצי רבינו יעקב צעל העורים ספריו ודרושו על החלמוד נדפסים וכודעים .
 וזה רבינו יעקב צן הראש קורא אותו המגיד למרן יעקב דחילי וחיצר ארבע עורים
 קרוב לטכח ק' לאלף השטי וגדולי הדורות עשו חיבור עליו כמו מהרי אבות
 ומהר"י צן חציב ומהר"ם אלסקר . ופרפראותיו על החורה נדפסו בחומשים
 הרצ"ח רבינו שלמה צן אדרת והוא תלמיד הרמז"ן ורבינו יונה . חיצר חדושים
 על החלמוד וסו"ת לאלפים וחיצר חורת הצית הארוך והקלר ועל העורים נמלא
 צ"י גם דרכי משה להגאון מהר"ם איסרלס הרצ צעל המפה . ציוני הרמז"ם ה"י
 רבינו אברהם צן עזרא וכתב עליו שם הגדולים ראצ"ע מופלא בחכמות ואח הגלוי
 חכמת הדקדוק שחיצר הרצה ספרים שחיצר והם צכ"י כמות חכמות וה"י ציוני רבינו מהר"י
 הלעיר ראיתי כמה ספרים שחיצר והם צכ"י כמות חכמות וה"י ציוני רבינו מהר"י
 צן מייגאש והאריך ימים וה"י גם ציוני הרמז"ם וכן נפסיה קודם הרמז"ם . הרצ
 ציוני איספיוזח ז"ל עשה ציבור לפירוש הרצ"ע לכציאים וכחוצים ובהקדמתו מציא
 מרצני איעליא שכתברר להם שחלמידיו שלחו יד בפירושו והוסיפו מדעם דברים
 אשר לא כן, וכל לטון שיעלם בחומש וכציאים שהוא נכבד לדברי רבותינו ז"ל אינו
 מהרצ"ע עלמו רק חלמידיו צלי ידיעתו אחרי מותו שלחו יד והרצ"ע וכסאו
 נקי . אך מה נענה דזומין רבינו הרמז"ן כותב עליו צתוקף כגון מ"ס פ' שמות
 יולק זה . והרמז"ן ה"י סמוך לרצ"ע . ובספר עומר הסכמה יס סיר אשר
 צר ר"ח סכות צכצוד גדול להרצ"ע .

הנה הראח לדעת קורא נעים כמה גדולי ארץ הציאו אלינו הקבלה ויש
 לנו

לנו על מי לקמוך . אולם דע כי הגדולים האלו אהבו מאוד החכמות וכבוד
 החכמים הממוכמים בחכמות האלה , ועלינו לדרוך בנתיבותם . כי הנה אור
 לנתיבותינו , והרולה לילך בדרך ישרה ילמוד ספרי הרמז"ס . ונה נעמו דבריו
 בהלכות יסודי התורה והלכות מדע . אשרי ההוגה בהם וינהג מעשיו על פי
 למודיו הישרים . ואך אחרי שקידה רבה על ספרי החכמים הכוזבים כזיא סערי
 תורה . ועוצה העלה היעולה ונהרז רוח"ל בצפרו דרך חכמה באמרו :
 הנה ונה סלריך כל הרולה להיות חכם בישראל לדעת תחלה כ"ד הספרים עם
 ביאוריהם הראשיים . ואח"י"ג מודות שהתורה נדרשת בהם עם כל ביאוריהם ,
 ואחר שידע כל אלה ראוי שילמוד כל הס"ס מראשו וסופו בהצנח כל פסוטי
 הסוגיות על צוריין , אחרי כן לריך שילמוד ספר יד החזקה לפרמז"ס מראשו
 לקופו עם מפרסיו לדעת מולא כל דין ודין . אח"כ ילמוד הס"ע ויראה כל דין
 שיש בו חילוק מדברי הרמז"ס או נוסף עליהם יבקש מולאו בצית יוסף ויצין
 טעמו וכיוון , אח"כ ילמוד כל מדרשי הקדמונים עד חומס . עוד ילמוד
 מלכת ההגיון והמליכה והסיר עד שידע אותם . עוד ילמוד ההכנסה והתקצורות
 והחכונה הראשיים עד שידעם ושאר החכמות ומלכות מה סלריך לו ילמוד עד
 שידעם ואז יקם עיקר כל עיונו באלהיות כל ימי חייו , ולהצין אלהיות ילמוד
 בחלטה חכמות העולם , אחר כך ילמוד ספר הכוזבי , חזרו ר' יחק סנגרי
 בלשון ערבי וכעתק ע"י ר' יהודה הלוי לעברי , חזר ר' יהודה הלוי אחר
 שה"ק שהי' מפורר עלום , וספר חו"ה לרבינו צחי' הדיין החסיד וספר המורה
 להרמז"ס וספרי ארצ"ע , וספר עיקרים להפילוסוף אלהי עוה"ר יוסף אלבי
 ועקידה ומוסי' יחק עראמ"ה . ספרי הרלצ"ג פירושו על חנ"ך . רלצ"ג הוא
 רבינו לוי בן גרסום בן צהו של הרמז"ן חיבר פי"ה הכ"ד ושאר ספרים והוא קרוז
 להרמז"ן , ספרי עהר"י אברבנאל סר וגדול חטר מגזע ישי' והיא הי' מגרוס ספרד
 סנה מורה ישראל חיבר פי' על התורה ועל הנביאים באורך וברוח וסי' משמיע
 יקועה בדבר ציאת משיח וסי' ראש אמנה על העיקרים ועוד חזורים רבים .
 וספרי ר' שמואל ור' יהודה אבן תבון (אבן היא לבן חסון) ולהצין אגדות
 חכמינו ילמוד עין יעקב חזרו עהר"י בן חניב . עם חדושי והמשכה ילמוד עם
 פירוש רבינו עובדיה עברטורא היא עיר צרומניא חלמיד עהר"י קולין וכתב עליו
 הרדצ"ז שהי' ראש רבני ירושלים . ועם תוס' יו"ע ואז כאשר יסקד על ספרי
 חכמי הראשונים והאחרונים ידע להבדיל בין מלות דאורייתא ומלות דרבנן ומה זה
 סייג או גדר ולצל להחליף מנהג כשר וישר אשר אמרו עליו מנהג ישראל תורה
 עם מנהג אשר למדו מהעכוס אשר עליהם כאמר ויתערבו בגוים וילמדו ממועסיהם .
 בצ"ר פי' י"ב אל תוסף על דבריו חכי' ר' חייא שלא תעשה את הגדר יותר
 מן העיקר שלא יפול ויקלץ הנעימות אשר ע"כ אמרו לא ע"ה חסיד , כי בין
 מנהגי כשר וישר ומנהגי חסידות שקבלה צדיקו ומאבותיו נתערבו מנהגים אשר
 אסרו האחרונים משום דרכי האמורי ורק מפני שאין מוכרע צדיקו כדו בעיני
 ההמון מוזקן ולא יאמרו אך שקר כחלו לנו אבותינו כאשר נוכל בצד"ת חתם
 קופר

סיפר וזכרונה אדם מלכת נקטה אוח ח' ע' לזעל המנהג עכץ זילוף יין עם
 צילה על המה וגם לקנות ידיו ולתת המזלגות וגם עם אומר שהוא מנהג עכוס
 להעמיד לנלכת מים ומטפחה אלל כר הדולק אחר המה . כי צודחי ראו זאת
 מהאומות הקדמונים עת התגוררו ציניהם . כמו שאמרו סנהדרין פ"ד פסוק אחד
 אומר כמשפטי הגוים אשר קביצותיכם עשיתם וכחוצ אחד אומר לא עשיתם הא
 כילד כמותוקנים שזהם לא עשיתם וכמוקולקלים שזהם עשיתם ויש מנהג אשר
 הוא רק אסמכתא על קרא כאשר אומר פסחים פרק"י חרוסת זכר לטיט אומר
 חוסיו"ט חרוסת מלסון חרס ותפוח שה"י יולדת עם זלא עלב דכתיב החתן החפוח
 עוררתך . ואמרו מכניסין החינוקה להמלמד בן חמש שנים ונפחות מכלן אין
 מכניסין אוחן (יו"ד הלכת מלמדים סימן רמ"ה הג"ה ומ"ו מיד שה"י בן ג' שנים
 שלימות ומלמדין אותו אוחיות החורה הרב אברבנאל בפירוש לאבות והוא סמך
 זאת למקרא שלש שנים יה"י ערלים) ונמלא צספר נחלת שבעה מה שטובהגין לשבור
 הכוס בשעת חופה מטעם וגי'ו צרעדה , אמרו כל אדם שאין לו אשה שרר
 זלא טובה זלא שמוחה זלא צרכה וכו' , לכן מצרכין שבע צרכות על שבע טובות
 שמוקבל עתה (ראה צספר ר"ח חן טעם הגון על השכי צרכות הדומות בשבע
 צרכות שחותמין יולר האדם , ונחודשי מהר"ט כחצות דף ח' פירוש שבע
 צרכות) ודין זריקת אוכלין לפני חתן וכלה עיין א"ח סימן קע"א . צספר
 יסוד תקוצה הטעם למה מוקדיסין האשה זאלצע כשאחה ונחיל למוות זאגודל
 מן חורת ה' המינה אז יזא זכל פעם השם זאלצע , ועוד כאשר זאלצע
 זלתיים הוא . כתב הכל זו טעם למה נהגו ישראל לקדש צטבעת שאין זו
 זאבן עוב שלא חתן לזה אל המרגליות ותחשוב שהיא טוה דמים יקרים וה"י
 הדבר להיפך ונמלא קדושי טעות . וצספר יסוד תקוצה נקום הכי מוקדיסין
 לכתחילה צטבעת שאין זה אכן נקום דכתיב את צחי נחתי לזיס ר"ת "אזן
 "לא "יש , טעם המנהג לחדש הלצנה כנאל צעקידה טער ל"ז כמו שהלצנה היא
 נפרלת ונצניית כך הוא עכין אומה הזאת וכו' . וצטוסה הצרכה כנאל שהם
 עתידים להתחדש כמותה , מנהג ארצע כוסות דפקח כנאל צירושלתי פסחים
 פ"י , מנין לארצע כוסות כנגד ארצע גאולות לכן אומר וכו' , והולאתי והללתי
 וגאלתי ולקחתי , ועוד כנגד ארצעה כוסות של פרעה , וכנגד ארצע מלכות
 וכנגדן עתיד הקצ"ה להטקות את ישראל ארצע כוסות של נחמות ה' מנת חלקי
 וכוכי כוס רויה והדין כוס ישועות אשא תרי , זה כוכת הפייטן ארצע כוסות כצנחזה .
 ועוד צספר יסוד תקוצה מדוע כותצין צכחוצה ציום זה לחודש וצבט לירח רוח
 כי יקח איש אשה חדשה וברש ירחים . וצאצודרהם כתב אם אין ראי זכר לדבר .
 מנהג לשפוך המים אחר המה שנאמר ותמה עם מרים ולא ה"י מים לעדה ,
 ועם שיש ליזהר זכל תקופה שלא לשחות מים צבעת תקופה נקום סכנה שלא
 יזק ויתפח מפני שהקופת ניסן נהפכו מימי מלרים לרם הקופת חסרי זאות
 פרק זא אצרהם לשחוט צנו תקופת טובה נשחטה צה יפתח . וכתב אהכס
 ראצ"ע והנה היודעים תקופת האמת לא אמרו שהזיק לאוכל ושותה , ודבר

התקופות

צ"ע

התקופות שיחת הזקנות ודרש סתקתו יחזק ונת יפתח ים לו סוד כי לא נסתרו
 דים מנחומים שאמרו על התקופה כי לא נחץ ציעקב , וקרא צספר מלרימה
 להחכם המליץ המהולל פראנקיל מוויין וחדע כי כן האמינו צזיזק התקופות
 אומות הסבלות וחכם לצד ידע כי הוא בגבל המורר לארבע תקופות השנה ותקופתם
 על קלותם . ויש מנהג שתקטו רק לפי הזמן והמקום חץ תקומת ט"וים חמדי
 "שפ"ער "ווררמס "עליכן . ואמר עב"א א"ח ס' תר"ל אס נסתנה הענין מאשר
 ה"י צומן הראשונים רשאים לטנות הזנה לפי הזמן . ונספר נחלת סבעה
 סימן כ"ז אומר : והנה מקרוב צלו טעמו חיה דבר איקר בעשות או מחמת
 קלי הדעת או מפני שאינם בני תורה ואם נסתקו צחמא פצעים ושלט אי
 אפשר לשום מורה להוליחם מנחג הרע אשילו צאיסור של תורה , ואפילו עמי
 הארץ וצורים שאינם יודעים צין יעין לטמאל מרגלא צפיהם מנהג עוקר הלכה
 ועוד טס . נמלא כללו של דבר דאין בני העיר רשאים לתקן נגד הדין . וצספר
 פיעל לרק להרב הש"ך על תר"ג מלות אומר : לאו לא תתגודדו על אמת ,
 וצכללה שלא יה"י בני העיר חלוקים צתנהג עב"ל . מזה ילמדו רוב ערי גאלי"ע
 צבני העיר חלוקים צמנהגים מנהג אשכנז ומנהג ספרד . וצ"ין צצטובת
 מנהג"מ מיכן סימן ו' וסימן ע"ד דאין לסמוך על טוס מנהג אש"כ הוא מנהג
 דתיקון צפרע לעשות חיה העלה על הציבור כפי אלתותן להצמיד על האר
 ולהקל על אחרים ולקצוע אש"כ מנהג מזה ואומרים צזה מלא מנהג עוקר
 הלכה , וכן הצגדים מלצוסי היודים המה משתנים צכל זמן לפי המקום והמדינה
 עם ועם כלטונו . והנה צי"ד הלכות עכ"ס סימן קצ"ח אפרו רק מלצוסי
 העיוחד לעכ"ס . כמו שאמר מה שלוצאים צגדים ארומים נקום פרילות אסור
 אצל דבר סנהגו לתיצלת וכן טעושים נקום כבוד או טעם אחר מותר . וצצטובת
 מנהג"ק שורט קע"ח זה"ל : דאין אקר צלציקת צגדי עכ"ס כל זמן שאינו צגד
 העיוחד לעבודה זרה והציא ראי מזה שאמרו חולין ק"ו מים הראשונים האכילו
 צטר חזיר . ופ"ש"י טס דזה ה"י מצעה טבא איס אחר לאבטיא ואכל צלי כ"י
 וצצרו צעלי אבטיא דהוא צן ככר והאכילו צטר חזיר וקעה הרי ה"י יכול צעל
 אבטיא לצביר אותו צלצוסי דהרי ישראל לריכים להיות מליינים צלצוסיס
 אלא וראי כי אין איסור ללצוסי צגדי ככרים , צפרע כי
 אמתו לא נרע איך היו מלצוסי אצותינו צטנים קדמוניות וכדע כי הם הצגדים
 צטתנים כמעט צכל עשרה טנים כפי הזמן והמדינה .

בתנחומא נמלא על הפקוק איס מלרי הלילנו מיד הרועים וכי נקט רבינו
 מלרי ה"י אלא יודי ולצושו מלרי וכן מרדכי כי הגיד להס אשר הוא יודי ויונה
 הנביא לא ככר צמלצוסי ונמאל מאיזה עם הוא , ומאשר הוכיח מהפקוק
 צחקותיהם לא תלכו אמר הרמב"ם צספר המלות (מלות ט"ג) צחקותיהם לא
 תלכו לטון ספרי , יכול לא יצנו צתים לא יעצו כרעים כמותם ת"ל צחקותיהם
 לא תלכו , לא אמרתי אלא צחקים החקוקים להס ולאצותיהם , והמציאים ראי
 על

על איסור לציבה בגדי עמים לאיש ישראלי , מהמדרש שאומר צבציל די
 דברים ישראל נבאלו ומלרים שלא שינו צימם לקום ומלצום , הנוסחא הזאת
 טענה צידם כי כבר נחזרר כי הנוסחא לא שינו אח ומלצום לא כולא בהמאמר הזה
 אשר בא במדרש (שמות פ"א) (ויקרא פ"ג) וצילקוט כאשר מציא זה המאמר
 הרב צעל כלי יקר פ' שמות ולא כולא הנוסחא שלא שינו ומלצום . וצדרכי
 משנה הלכות חקות הגוים : אשר יש לאסור משום חקות הגוים הא הוא צדכר
 אשר אין טעמו כגלה אלא שהם נוהגין כן אז ודאי שמוטף אחריהם ומודה להם .
 והמנהג אשר יש לאסור משום מנהג הגוים הוא צדכר אשר שייך צו פריכות .
 כי הוא סנהדרין דף ע"ד דאמר"י לא השנה ערקתא דמסאכי , ופי' האלפסי
 שמהג של גוים ברכיעותיהן אדמות ושל ישראל שמורות דזה המנהג היא
 משום לניעות דאין דרך ישראל להיות אדום לצומו . אבל מנהג שנהגו ישראל
 ללבוש , והגוים צמלצושי אחר , אם אין אחרו של ישראל מורה יותר על הלניעות
 מאחרו של גוי , אין שום איסור לישראל ללבוש צמלצושי
 הגוים דכל האיסור אינו אלא כשהוא עושה כדי להדמות אליהן בלא
 תועלת אחרת , אבל ע"י הועלת ברי עכ"ל .

ובתשובת רמב"ן סימן רפ"ג על ענין המכצפים והמכשפים מה בכוהגין
 שאין נוסחין נשים עד מלוי הלכנה צאלו הארלות אינו כיחוש אלא כבס שמוטף
 האלכים על המעין כהמשך מלכותו כן עושין צמילוי ולא בחקרין ומה בטהרות
 בנשים לילך ער"ה על הקצרים אומר ציערת דצט ח"א דף ל"א : ואין שכיח לפני
 המקום אלא הערוכות אכסים ונשים וצחולות ולכן כבר קצעהי לכס ואהי כמדכר
 לכס מצלי ללכת ער"ה וי"כ על קצרות רק אכסים . (רבינו יוסף קמחי אצי הרד"ק
 צקפר מהלך קורא הגר על המנהג לילך להפלה על צית הקצרות ואומר קצת
 שאקרתה תורה דורש אל המהים ולכן הש"ע הלכת ר"ה אומר ג"כ שאסור להחפלה
 אל המהים אלא המהפלה יבקש טצזכות הלדיקים השוככים פה יקוצל חפלחו) .
 וגם צדכר חינוך הצנים כהפך הקדר ממה שלמדו צימים הקדמונים צעצור המנהג
 וההרגל הרע אשר על זה לעקו חבמים גדולים אשר הצאתי רוצ דצריהם צקפרי
 עמוד העולם . וצעל ווי העמודים בראה קדר הלימוד הכסון צאמכטרדם אומר
 החלי טיהפצט המנהג הזה ללמוד חכ"ך ודקדוק ואח"כ משנה וגמרא בכל חפולות
 ישראל . והש"ך יו"ד סי' רמ"ה אומר דכלא כדין כהגו העולם שלא ללמוד צניהם
 חכ"ך והשל"ה מלריך להוכיח פראוי וישר לאיש ישראל הרולה לקיים ושננהם
 לצניכס , שילמוד צנו החילה חכ"ך ודקדוק ואח"כ משנה וגמרא ופוסקים . גם
 הרב הגאון מוהי יעקב מליקא זל"ל אומר צלואה לצניו יהי לכס שיעור קצוע בכל
 זיס למקרא ולמשנה ואף כי אמרו חז"ל חלמוד צצלי צלול מכלס הם כבר מלאו
 כדכס צמקרא וצמשנה ואין מנגיח על זה צעצור המנהג הרע ההרגל , וכל אז
 רולה שילמוד צנו גמרא וחוספת טרם ידע קרא מקרא והמלמודים השועים יכו
 צבועים את חלמודיהם צאין חמלה למען יהגו וילפלו צכל השצת השיעור גמרא

אף שזה הש"ע שאוקר לאכול מאכלות אקורות וכדומה אוקר ג"כ להכות הצנים
 שחא' ציו"ד ס"י רמ"ה לא יכה אותם המלמד מכת אויב מוקר אכזרי לא צפועים ולא
 צמקל חלל צרועה קטנה . וכן ס"י פ"ט ע"י שהוא מלמד תלמידים גדולים או
 קטנים לא יכף אותם תמיד צפועים וציקורין של דברים . וצדור ההכרח ללמוד
 חכמה הדקדוק כבר כתבו גדולי החכמים וחזרו ספרים בחכמה הזאת, כהרצא"ע
 והרצ רד"ק ואצ"ו ר' יוסף קמחי ז"ל אשר אמרו המושלים אם אין קמ"ח אין
 חורה וכל הגדולים שומרי תורה ידעו לחות הלשון ודקדוק . ר' יהודה הלוי ה"י
 מלין ומסורר מהולל-מאד ככתוב בספר שם הגדולים ועוד שם רצינו שלמה בן
 צביריל מרקדק ומסירר ותוכן הרצה , חיבר מאמר מופלא וקראו כתר מלכות וחיבר
 אזהרות וכמה פיוטים נחמדים . וארב מחצרת שירה שקולה מד' מאות חרוזים
 בדקדוק , הזכירה הרצא"ע בספר מאזנים וכתב דנא יסקל כסף מחירה , ומציא
 ג"כ צעל ש"ה מערכת ספרים אוח ש"י ספר שיר גדול מהרצ האי גאון על הדיכין
 וסיעור גדול מאד ומכללי הדקדוק לרציני' הם ז"ל , שיר על מנין אותיות התורה
 ומצבו סעדי' גאון , ורצ"ס כזכה . החכם ר' יהודה בן שלמה הספרדי הידוע
 בן חרזי מעתיק פירוש המענה להרמב"ם ומעריצי הפליא לעשות צפירים בספרו
 החכמוני , ורצ"ס מהאחרונים לועקים חונק על המנהג ללמוד עם הילדים גפ"ת
 צטרס יצינו מקרא . צעל גור אר"י פרשה דברים אחרי אשר האריך והוכיח
 ע"י אומר : יעסוק בחוספת ומי יתן וה"י לו העקר ולא יבקש חוספית
 והגדולים יכלו צהבל יתייהם וטוחם צצהלה צפלפול של הצל .
 השל"ה דף קפ"ח אומר : והכה יס כח משוגעים האומרים החילוק מחדד
 האומר כן ראוי לכזיפה . ועס דף קפ"ג : אמת הדבר טובא פלפלא חריפתא
 וצפרק צ"ו אומר רבא צטעה סמכניסין אדם לדין שואלין אותו פלפלא בחכמה .
 הצל כל זה כאמר על פלפול של אמת . ודוקא צפלפול של אמת הצל צפלפול של
 עקר דובר שקרים לא יכון . תנא תלמוד ותיק ה"י ציצנה שה"י מעהר את הסרן
 צק"ן טעמים וז"ל החוספת תימא מה חריפתא הוא לטהר את הסרן . וכן צעל
 חות יאיר : אל יצלה צנך זמנו בחלוקים וצחריפות של הצל אשר צעו"ה נחפשו מה
 שלא מלאכה כלל בדברי הקדמונים לא צגמרא ולא צחוספת . לכן אומר השל"ה
 וענין החלוקים יה"י צטלים ומצוטלים , ומי יתן שלא יה"י צעולם . וגם חבני
 החלמוד צו לעבו לפלפול של הצל , צאמרס צ"ו ל"ח חרופי דפיוצדיתא דמע"לין
 פילא צקיפא דמחטא . וציומא כ"ח צבלאי טפסאי דדיירי צארעא דחשובי אמרי
 צמעתתא דמחטבן . גם הגאון מו"ה יעקב וליסא זל"ל צקשרו כחלה יעקב אומר :
 והעיון שחלמוד יה"י חליצא דהלכתא לא צפלפול הנהוג צעווחינו הרצ"ס
 צדור שזה . החכם גרעץ מציא צקפרו קירות היהודים דברי ספר אגרת
 המוסר , זה"ל : על ידי הפלפול לא שמו לצס רק להרמיצ חרופים ופסקים ופרופים
 מה שזה מנגלה זה ומסיר מה שזה אוקר זה מחיר , על קורי עכצ"ס יארוגו
 להצאי"ס את ריחם לגלות נצלתם . כל זאת היחה לצני עמנו יען לא קראו
 קורות חכמינו הקדמונים מה עשו צחייהם , אף עמנו צכל עו לאסוף תורה
 ועדע , לא כן צזמנינו אשר האבות לא יתנו צניהם ללמוד לשון וספר רק טעמים
 לראותם

לראות עוקרים הרים ועומים בקצרה עקומה ולסוף מואסים בחורה ובכל דבר
 חכמה . ומה יעשו לנצח חינוך זניהם להיותם מאשרים צפני המעונות, הן כל
 גיעת האבות לנען יולאי חלליהם לא יחנו שינה לעיניהם להציא ערך לציחם
 וללבוז שהן וכחלת אבות לזניהם, אולם מה יעיל כל הונס אם זניהם ילכו סוצב
 כפרה ודבר ומה יחנו ומה יוקיפו להם אולרות כסף וזהו אם כזהמות ארץ כדמו
 הלא לתחלה יבקש איש חקר חכמה . ויען הליכות עולם לא ידעו ותולדות
 הזמנים וקורותם נעלמו מואחס יולאי ונשפט מעוקל , החלמוד לא יעלה צידם
 והמקרא לא למדו , נשאר ערום וחסר כל חכמה . אבות ! השכחתם כי חינוך
 הצנים יסיד מוקד ואזן פנת אושר האדם זמני וכלאי ואחס תאבזו את הישן
 נוטן בעצור המכהג הנהוג תימים ימימה , כאשר אחר המורה ח"א פל"א : והוא
 ההרגל והלימוד כי האכסים צעצוע אהבים מה שהורגלו בו וטעים אליו עד שאתה
 תראה אנשי הכפר כפי מה שהם ונתייעו רחילת ראשם וגופם והעדר הסכאות
 ולוק הפרנסה יואסו המדינות ויצחרו הענינים הרעים המורגלים . ואומנם כן
 הוא הקצה עתה אשר האבות אין להם פכאי להסביח על זניהם מאשר יעיק להם
 עול הפרנסה ונלוך העתים יצרא בקרצם רוח כהה לכל יופי וכסבז . ולקיים וסנכחם
 לצניכס יסלחו אותם אל בית הלימוד . והרצנים לא ישימו לב לחקן קדר הלימוד
 וגם קומע אין להם . אשר על זה העיד צעל יע"ד ח"א דף כ"ה : צעו"ה הן
 לרעה ומארת צדור הזה חכמי הדור וצעלי יראה רואים כל פרלה מצעלי זרוע
 ויד רמה , וככה מהמונים עם וסותקים . והן מי עור כושלס וחרש כוללכי
 אשלה , רצני ארלנו כרוצם לא למדו חכמות ונעדריס מדיעת הלסון לכלכל דצריהם
 דדרשחם . ודי להם אם למדו דיני איקור והיתר לידע אם יש צחצשיל ששים ואין
 בהם צנותן נעם לטבח בקצרה ישרה . לרוצ המה אלה האומר עליהם אלוהי
 כסף לא מעשה לך , סועלים קטנים וחצלי כרם הי לצאות אהבים הרצנות ויקנו
 העטרה עצור כסף . כאשר לעק על זה צווקכת סנהדרין דף ג' בחדושי ונהר"ש
 אלקי כסף זה דיין סנתן כסף צקציל שהעמידוהו . (ראה כל המאמר צפתח דבר
 לכפרי אמרי ישר) ורש"י צושלי אומר ראש עושטה כף רומה מי שהוא עני
 בחורה מורה הוראת סקר . וכן יו"ד הלכות כבוד רצו ות"ח : תלמיד סלא הגיע
 להוראה ומורה הרי זה סועטה רשע וגם רוח ועליו כאמר כי רצים חללים הפילה .
 וצקס הטור שם : ותלמידים הקטנים הקופלים להורות וליקצ צראש לתהגדל
 צפני עמי הארץ מרצים וחלוקות ומחריצין העולם , ומכצין נרה סל הורה .
 כי הכל הולך אחר הפרנס כמו שאמרו (סענית כ"ד) והי אם מעיני העדה נעשתה
 צקבגה וסל לכלה צזון סעיניה יפות אין כל גופה לריכה צדיקה , וצזון סאין
 עיניה יפות כל גופה לריכה צדיקה פרס"י כך צזון שהפרנסים הגונים כל הדור
 עוצים ניכהו ואם אינס הגונים ודאי כל הדור רשעים . והנה אחרי
 כל הדברים האלה כל מסכיל יצין כי רק אלה היודעים קורות העתים והסתלסלות
 הקצלי והחוקרים אחר מוקור כל מלכה , מנהג ודין המה חפסים ונהצלי סוא , ויאבזו
 החכמות ודורשיהם כאשר כהצ הרצ החכם המהולל מוה' יהודה לעוו צמ"ע צן

חכמה
 חכמה

חכמה : כי היודעים העבר , קורותיו אשר לרר בכפיו לא ילכו אחורנית בהחכמה
 ואשר ירדו צועלות כלם החכמה לא שאלו ימיה עולם ולא הזינו סכות דור
 ודור ודורטיו . והוכחתי למדי כי ליעוד החכמות מועיל להצנח התורה ולהחזק
 אח הקס הככזר בכל לצב , כמו שאמר הרב אצ"ע זקפרו יסוד מורח טער ז' :
 ע"כ יש לאדם לבקש כל דבר שיציאו לאהוב אה אלהים ללמוד תורתו אשר נקרא
 למטה רצינו ע"ה על הר סיני בקולות וברקים וללמוד התלמוד הוא תורה טבע"פ
 כי צלחי תורה טבע"פ אי אפשר להצין תורה טבע"פ וללמוד חכמות
 ולחפש האמונות ולא יתעסק בהצלי העולם רק להתצודד ללמוד ולהגות בתורת
 השם ולשחר מלותיו , ויבקש מאלהים שיאליל עליו וחכמתו לכל יקבל בלימוד
 החכמות , כמו שאמר בחדושי מהר"ם זרכות פ"ג דף י"ז רמ"ז כל אדם להשכיל
 זידיעת מליאותו ואחדותו ויכלתו וידיעת דרכיו ית' צ"ה כפי יד סכלו של אדם אך
 ע"פ אמונתו והתורה וכל מה שכראה לו בשכלו שהוא נגד תורתו הקדושה
 לא יאמין בו ויתלה הדבר בקע סכלו וז"ל ר"ע גמור בכל לצבך וכן לדעת
 דרכי ה' אשר מוטו תמלא מופת למליאותו ואחדותו ויכלתו שהוא ודאי דבר
 גדול כי גם האיש מטה רצינו ע"ה זיקס ע"ז הודיעני לא אח דרכיך . קוף דבר
 ראיו כי לירד לחוך עמקה דברי חכמינו הראשונים והאחרונים ההכרח לידע
 קורות חייםם (וכן חועיל הקריאה בסיפור מעשה החסידים באגדות אשר בלא
 שם כי כל אלה מעוררים את השכל להתייעץ ולעשות כמעשיהם הנחמדים .
 מסלת ישרים פכ"ג) קורות תורה טבע"פ איך נכתבסלו ונכתבצ
 איך מנקור תורה טבע"פ פלגי מים רצים אדירים ומצרי ים התלמוד ילאו .
 מפלג אלהים מלא מים החכמה נפלגו והיו להרצה ראשים וכל הנחלים האלפים
 אל הים התלמוד ומנקוס טצח מנקור חיים תירת מטה שם הם טצים ללכת . וכל
 הנמא לדבר ה' ילך למיש הנזלים מוצר מים חיים מגלת עליות יורדת
 ומורס עז מנצח לאדם . לקח טוץ תורת מטה מחוקקנו הערוף כמטר לקחה תול
 בעל אמרוחיה העהורות . טחקים הרעיפו טל אורות חיינו גם הרים נטפו מים
 זה סיני בקודש ומלפני ה' אלהי ישראל אשר חיי עולם נטע צחוכיו בהורה עץ
 חיים למחזיקים בה , לקול תמון מים צראש חלות התורה גשם נדבות חמף
 אלהים לצרי לצב . טרי מטר מלכי רצק יטבעו נפש מוטל טמים ונפש רעבה
 תמלא טוץ . יאכלו עמים מיערת דצט ותארנה עיניהם , יאמרו אוהבי ה' לכו
 דודים כלל טדי תרונות החכמה המלאים ומגד תצואות טמים וכלקט אמדים אחרי
 הקולרים בטדה תרונות התורה והחכמה , נכבימה לברומים כרס הילצאות אשר עזקוהו
 בגדרים וסיגים חכמי לצב אשר לא נשאו לשוא נפסס אך לתורה ולתעודה הקדישו
 עתותם . גדרם אל תהרסו ואל תטיבו גבול עולם גבולות טבצלו ראשונים , דרך מלך
 של עולם כלך כאשר כאמר אחרי ה' אלהיכם תלכו להדציק צמלותיו צו מדצקו ואותה
 תעבודו לטוב לכם כל הימים .

דברי סופרים יצאו דבריהם ויש להם חלק גדול במעשה המצוות (מדינת דודים י"א)

למה יאמרו יי' אל עמם ויש להם חלק גדול במעשה המצוות (מדינת דודים י"א)

למה יאמרו יי' אל עמם ויש להם חלק גדול במעשה המצוות (מדינת דודים י"א)

התורה והחכמה

מבקשי ה' יבינו כל
(משלי י')

רבים וכן שלמים גדולים חקרי לב, ושלומי אנוני ישראל חכמי עמנו זכרונם
לצרכה נלח כצר הראו לדעה צקפריהם המסולאים נופז כי התורה והחכמה אחזי
יד תלכנה, את זה לעומת זה עשה אלהים, זאת התורה עורסה לנו קהלת יעקב,
אמרותיה אמרות טהורות כסף טהור מזוקק טבעתים, חלצה עמודיה טבעה חכמות,
דרשו ועל ספר ה' כלם כלולות זה אחת וזהה לא נעדרה, ולחכמה רצתי יתרון
עולתיה ואומיותיה עם נקודות הכסף, וה' נקור החכמה יהצ חכמתה לחכינין
לדורקיו ומצקסי פניו, צעצרים לפניהם כל טויו אשר לפן צחורתו המדרסת
לארבעה פנים הכרמזים צולת "פרדס" אשר דברתי מהם צראש דבר ומקפרי זה.
ואת אשר יחין חוכן הדעת צאורה יראה אור צהיר צחקקים. אמנם זאת התורה
הפתח אולרה הטוב רק להמעמיקים עלה לירד לעונקת דבריה, להנין קודה
ליראיו. אולם לא תתודע להחכמים צעיניהם ולהמתרסלים אשר לא ידרקוה
צבל לצצם. וגם לא נמלאת להועי רוח אשר יאמינו צהצלים הרצה, ולאשר אין
חלק לגו צציה. ולא כדרסת היא לחלה אשר צקוא נתעו ללכה אחר כוצים
ומראה עינים, והן לא תסכן צנפט פחועות. (חכמה שלמה) וכן כאשר אומר
הרמזים צהקדמות זרעים: טהאדם כטיה" רודף תאות ומגזיר המורגשות על
המושכלות ומעצדי טכלו לתאותיו עד יחזור כצהמה אשר לא תלייר לנפטה אלא
האכילה והשתיה והתענוט אז לא יתודע הכח האלהי רולה לומר הטכל. רק לצרי
לצב אשר לא נטאו לקוא נפטם תראה את כל ציה נכותה כי יצואו לראות כל
כצודה פכימה. אשר על זאת יתפלל כל חקיד לצוא צקוד ה' כאשר טפך טיה אש
אלהים: למנות ימינו כן הודע וכציה לצב חכמה, ומנעים זמירות חלה את פני
ה' גל עיני ואציעה נפלאות נחורתך, גם אכחנו הפלה לאל חי האר עינינו
צתורתך. ואך כקילים יטכאו דעת, וחקרי לב חכמים צעיניהם אשר לא עעלו
צחורה ולא לקחו החמה למטען למו, לא יחפזו לטעום מעסיק דצקה, ומכופת
לופים אשר תחת לטונה. כאשר אער המורה הגדול כור העהור הרצ הרמזים
זל"ל. צפתיחת המורה: "כי אלה המצולצלים טמוחם מזהם צדיעות טאינס
אומיות ויחטבו טהם צעלי עיון ואין דיעה להם כלל צדבר טיקרא חכמה על דרך
האמת, הנה יצרחו ומעיני חכמה כאלה. כדרקס כי לא דבר ריק הוא נכס,
אמר ר' ינאי כי לא דבר ריק הוא נכס, ואם הוא ריק נכס טאין אדם יגיעים.
(ירושלמי טפ"ק דפיאה) והנה אמנם כן הוא והתצאר מהנסיין ואשר חכמים יבדו
טדברי תורה טצכתו ודברי תורה טצע"פ יצנו לאומיהם רק על ידי קפרי גדולי
חכמי

חכמי עמנו אשר זיכרו היטיב דבריהם המשיצים נפש על פי חוקי ומשפטי החכמה
 התמימה . לבן חכמים חזיע דעה , וכזונו לחם חכמי חרקים יפתחו חדות ומשלי
 החורה התמימה אשר כחפוחי זה צמסכיות כקף דבריה דבר דבור על אפנו .
 כי כמו זה הפוח טל זה , אשר הרב המורה צפתיחה הזכרת , אשר כסוהו
 צמכצת כקף דקת העינים וואד , וכסיראה ורחוק או וצלתי החזונות , יחסוצ
 הרואה צו טהוא הפוח כקף , וכסיסחכל איש חד הראות הסחכלות עוצה , יתצאר
 לו מה שצחוכו וידע טהוא זה , וכן הס ומשלי הנציאים ע"ה , כגליהס חכמה
 מועילה דדברים רבים , וחוכס חכמה מועלת צהאונת האונת . וכן כל מלה
 שצממשלי הנציאים והחכמים יט לו ענין , וצפרטוח דברי החורה אף אמרו אין
 מקרא יולא מידי פטועו , צכל זאת טראו לדעת כי מלותיה ואותיותיה ונקודותיה
 מרמזין על משפטים ישרים וחקים טוצים למודי מוסר השכל , כאמרו מי איכל
 מידי דכתיבי צכתוצים דלא רמיזי צאורייהא (תענית פ"ח) ודמו דברי תורה לאש
 כדרקס הלא כה דברי כאש נאום ה' וכפטיש יפולץ סלע . (ירמיה כג) מה
 הפטיש הזה ותחלק הסלע על ידו לכמה כילולות כן כל מקרא נחפרט לכמה
 טעמים (סנהדרין ל"ד) לכן מצארי דברי הנציאים רבים הנה ואופני הביאורים
 שונים , ועל כתי קודט צכלל כאמר דדברי העקדה : צהס יטהלל החכס צחכמותו .
 והמקוצל צקצלתו וכו' . לכן אמר הרמז"ס צפתיחה הזכרת : "דע כי מפתח
 הצנת כל מה טאמורהו הנציאים ז"ל וידיעת אונתו היא הצנת המשלים
 וענייניט ופירוט מלותיהס , וכצר ידיעת אמרו וציד הנציאים אדונה , וידיעת
 אמרו חוד חידה ומטול ומשל , וכצר ידיעת מה טפתח צו טלמה להצין ומשל
 ומלילה דברי חכמים וחידותם" . ועל דבר לטון חכמים צמדרשים
 ואגרות המדרשים צמשל ומקרי תורה , הוא החכמה , הוסיף לאמר : "וראינו עוד
 שהדרשות ההס אס יעיין צס סכל מה מון הרצנים לא יקשה עליו
 מלומה מהס , כי לא ירחיק הסכל הנמחר הערוס מן ידיעת טצעי המליחות
 הנמנעות" . ציחד הקתירו החכמים דבריהס דצרט מועטקה צראקית או מועקה
 מרכזה , אשר זה לטון הרמז"ס צמאמרו המוצא . "וזכרנו צהס טועטה
 צראקית הוא חכמה הטצע , ומעטה מרכזה הוא
 חכמה אלהית , וצארכו אמרס ולא צמרכזה ציחיד אלא אס כן ה"י חכס
 ומצין מדעתו מוסרין לו ראשי פרקים . וכצר ידיעת אמרס ז"ל ולא צמעקה
 צראקית צטנים , ואילו צאר טוס אדם העניינים ההס כלס צספר יה"י כאלו
 דרטס לאלפים ומצני אדם . ודצרו צהס רז"ל צחדות ומשלים להוטף אחרי דרך
 ספרי הקודט צעצור טהס (למודי חכמה הטצע) ענייניס ציניהס וצין החכמה
 האלהית קורצה גדולה . ולא טחסוצ טהקודות העלמות ההס ידעות עד טכליחס
 ואחריהס לאחד מומנו , לא כן , אצל פעס יולץ לנו האונת עד טכחשצהו יוס .
 ואח"כ יעלימותו הטצעים והמנהגים עד טכסוצ צליל חסוך קרוב למה טהיינו
 חחלה , ונה"י כתי טיצרק עליו הצרק פעס אחר פעס , צמעט הפרט ציניהס .
 עד כאלו הוא צאר דדירי לא יסור , ויסוצ הלילה אללו כיוס , וזאת היא מדרבת

גדול הכזיאים, אשר כאמר לו, ואחתה פה עמוד עמדי, וכאמר זו כי קרן
 אור פניו. ובתוך הספר ח"א פ"ע אומר: והסתכל איך אלו העינים המופלאים
 האמיתיים אשר אליהם הגיע עיון המעולים שבפילוסופים ופוזרים במדרשות
 וכשיעין בהם האיש החכם שאינו מודה על האמת בתחלת עיון ישחק מהם למה
 שיראה בפסועיהם ומהצב מלמדת העליאות, ועלה זה (וקצת זה) דברם נחידות
 באלו העינים לזרותם מהצנת המון. ועל הכזעים מדעת אשר יקבלו
 דברי האגדות הזרות כפי הנראה בהסקפה ראשונה ולא יחשבו בהם שום כונה
 נסתרת אומר הרב בפרק חלק: מה שראיתי הם ומאמינים איתם על פסועם
 ואין סוצרים בהם פירוש נסתר בקום פנים והתנגעות הם אללם מחויבות
 המליאות, אומנם עושים כן לפי שלא הצינו החכמה והם רחוקים מן השלמות
 כדי שיתעוררו ואליהם ולא מלאו מעורר שיעורר אותם, סוצרין שלא כיומו
 החכמים ז"ל בכל דבריהם הישרים והמתוקנים אלא מה שהצינו לפי דעתם מהם
 וקהם על פסועם. ואצ"פ שהנראה מקלת דבריהם יש בהם מן הדעה והרחיק
 מן השכל וזה הכת עניית הדעת יש להלעער עליהם לסכלותם לפי שהם ומכרין
 ונכשלין החכמים לפי דעתם והם משפילים אותם בתכלית השפלות. והנה
 כראה אף אשר הזהירו חכמים רבים ואחכמי אנוכיתו מלקבל דברים כאלה על
 פסועם בכל זאת מאלו דברם שהמה מלומדי תורה ויראי תלום, אולם מאשר
 לא למדו חכמות ונעדרים מידיעות העולם, לכן יוליאו משפט מעוקל בדברי חז"ל
 והציאם הצנתם את האגדות והמדרשות ע"פ פסועיהם להצות החכמים והחכמות
 ולהאמין בהצלי שוא ככספים קדים ורוחות. ביוחד כתפסמה האמונה בהצלים כאלה
 צין אכטי המעון ארץ פולין. כאשר אומר בעל מעשה טוביה: אין לך ארץ
 שעוסקין בדברי כספים קדים ורוחות קניעות והמצעות כארץ פולין ובקזלם אל
 החד כזודי, והציאם לזה מאחר שנואלו בתלמוד מאמרים רבים יורו בהסקפה
 ראשונה על מליאות כמו אלמלא כתבה רשות לעין לראות אין כל צריה יכולה
 לעמוד מפני המזיקין (צרכות ו') (נדע למציעים בכלי המחזה כי כל האויר מלא
 מרמזים ותולעים ועופפים. וגם צטפז מים רמס אין מספר ואלמלא כתבה רשות
 לעין לראות בעלה כפס האדם במאכל ומשתה) וכן אין נכנסין לחירצה מפני
 המפילת ומפני המזיקין (צרכות ג') (לכל יפלו עליו אצני קיר מופלות.
 וישכנו טס צריות מזיקות. והאויר לא מנוהרה) ובמטעה אצות פ"ד וי"א אף
 המזיקים אומר הרב ברטורה אלו הקדים שלאחר שצרא הקצ"ה אדם וחיה היה
 מתעסק בצריאות, וכצרא רוחותיהן לא הספיק לצרא גופיהן עד שקרש היום
 וכצארו רוחות צלא גוף. ומדוע יספרו צבי אדם כי ראו אותם בתמונת גשמי?
 הנה לקח זאת מהתלמוד ומדרש שאמרו ג"כ ספרים ורבים. והנה גם צזה
 הסתירו דבר חכמה ותמה על הרמזים ז"ל שלא דבר מאומה מזה בפירוש המשנה
 רק על המאמר עשרה דברים נצראו צין השמעות, רמז בדברים מצטים חכמה
 כצבנה בכלל. ובעל מדרש שמואל מציא ג"כ טס פירושים טובים ממלאם טס.
 ומציא דעת הרמ"א בענין י"א אף המזיקין. ומדע כי בכל מקום שאמרו י"א אין

דעת כל החכמים כוחה וזה , כי יש מהירות הרבה בזה המאמר שאמרו לא
 הספיק הקצ"ה לצרף גופיהן . הן קעפיהנו ישיבנו הצורח שמים וארץ ומלאם
 צמאמרו הוא לוח עליהם יעמדו יחדיו , אל כציר היפלא ממונו דבר , איך קלרה
 ידו ולא הספיק לצרוא גופיהן עד שקדש היום . הן הזמן ענין אלהי ואיך משנה
 עמים ומחליף הזמנים השעה דחקתו , וזה שאמר לשמש ויזרח ולירח אל תהל אורך
 איך לא עלר במרוכה הזמן לאמר לשמש דום עד אכלה ועשי , והכתוב אומר
 יוכל אלהים ביום השביעי מלאכתו אשר עשה . ולמה צאדם ילרו עפר מן האדמה
 כפח צאפו נשמת חיים , אחרי שם בוש עפרו , ואחרי עורו זאת , ובקדים צרף
 הרוח טרם תאר גופם . הן אונת כי לא יצבר מאלהי הרוחות אשר צריאה
 יצרא בלא גוף . אולם איך יוצן המאמר שפרים ורבים אס אין חושם צם .
 ומאמרים כאלו הציחי רבים לחשוב דיעות טעות . הרב קפירני בכונת התורה
 אומר על דברי הקרצנות : שער עיזים לחטאת כי אמנם מין העיזים רב ההיזק
 לאדם בצדות וכרמים ואולי לזה נקראו השדים שעירים לרצ היקן . לאדם צמה
 שאפשר להם , ולזה קראם רבותינו ז"ל מזיקין . ושם עוד בהמשך : ובכן ראוי
 להחזיקן איך צטמאה ובכל עמא יתחברו השדים שהם מדיחים את האדם מן הדרך
 כפי האפשר אללם . ונערים עליו רוח טמאה במקום הטמאה אשר שם רב
 משכנם . ונראה שהשדים הם נשמת רשעי ארץ כבדלות זו וזו לרוע כפי מה
 סיה"י רב רשעם צעות"ז ולזה אמרו בערכין פ"ג כל שנה סה"י אדם הראשון בדור
 סוליד סידין רוחין ולילן . ולזה נטו קלת קדמוני האומות (צמאמרו הצא נדבר
 איך דיעות קדמוני האומות קצלו בעלי הקבלה כאמונת שדים ורוחות וגלגול שהוא
 דעת פיטגורוס היוני) ושהם לבושים גוף מורכב מאש ואויר (תחנבד לדברי
 צרעטורה הכוזבים) בדברי הרמב"ן ז"ל בפרשת אומר (אל נחמה על זה הן
 הרמב"ן הי מקובל) וזה לזמן קלוב להם בגזירת האל יתי כפי מדרגת רשעם
 למען ישאו עונם צרעב וצמא וכאזים לשבר רוח . (קותר לדברי חז"ל
 עוה"צ אין צו לא אכילה ושתיה , ולדברי הרמב"ם הלכות תשובה פ"ח שאומר
 העולם הצא אין צי גוף ובויה אלל נפשות הלידיקים בלצד צלי
 גוף כמלאכי השרת הואיל ואין צו גויות אין צו לא אכילה ולא שתיה ולא הדברים
 שמאמעין לגופות) וצחיות אותם היסודות דקים וקלים וצלתי סובלים שום אחר
 מהמראות הם צלתי כראים וטעים באויר (וזה הכל כפי דעת בעלי הקבלה כאשר
 כמלא סל"ה צית דוד דף כ"ג אומר : וכבר נפל מחלוקת גדול בשלימות הכלמי
 האחרון . אס יה"י לכפש לצרו או בגוף וכפש . הרמב"ם וקיעתו העקרים מ"ד
 סוברים שהוא לכפש , וחכמי האונת סוברין בהרמב"ן שהכלמיות לגוף ולכפש (ראה
 דעתו המוצא בכסף משנה הלכות תשובה פ"ח מג"ע התחנות וכו') , ולזה יה"י
 תחיות הממים סיתקיימו בכלמיות בגוף וכפש , וזה נקרא עוה"צ בדברי חז"ל .
 (אולם ראה הכסף משנה הלכות תשובה פ"ח ודברי עקרים המזכרים וסוף ספר
 טבילי אמונה ודברי חוסי יו"ע סנהדרין פ"א , ששבר לכפש בלצד) ותמה אני על
 הקפורני פילוסוף צכל ענינו מה ראה לדיעה הזאת . אולם דברים כאלו לקוחים
 מדברי האגדה אשר אין לקבלם כנראה בהקפסא ראשונה . וחכמינו בעלמם
 אמרו

אמרו ירושלמי פ"ג דפיאה וספ"ק דחגיגה אין למדן מן האגדות וכן תוס' יו"ע
פ"ח דזרכות מסכה ז' ומגן אברהם א"ח סימן קכ"ח והרמב"ם צדק הקדמות
להמורה : וכבר אמרו חז"ל אין מקשין בהגדה וירושלמי הוריות ולא יסלענו אלהים
לאכול מומנו זה בעל הגדה שאיני לא אוקר ולא נחיר , לא מנוח ולא מנהר ,
וירושלמי שבת פרק כל כחצי אמר ר' יהושע בן לוי הדא אגדתא הכותבה אין
לו חלק לעוה"צ הדורסה מחחרך הסומעה אינו מקבל שכר אמר עס יפה מראה
הכותבה אין לו חלק לפי שלא כתנה לכחוצ דברים שבע"פ אין לכוחצן , והכותב
לעין יעקב מסכת זרכות פרק הרואה על המאמר הקב"ה מוריד שתי דמעות לים
הגדול אומר : האי מלחא אגדתא הוא וזה וכל דדמי ליה אמרו רבנן אין סומכין
על דברי אגדה . וציאר הר"ן עס דלית ספק דאין לפני הקב"ה לא שחוק ולא צבי
ולא אכחה ולא דמעות , ורבנן דהכא לאו על פסעא אמרוהו אלא בחורת משל
דמיון כי היכי דזרה תורה בלשון בני אדם , ויחר אף ה' , עלה עשן באפו .
וכן הרשב"ץ צספר מלחמות מורה : על כן אמרו שאותן ק"ל טהה שהי' אדם כוזב
הוליד שדין ורוחין לפי שלא נאמר עליהם וילד דדמותו כללמו . וכינת רוחין
ושדין לא שהיו שדין ומשג אלא בני אדם דומין לשדין צמעשיהם כלשון בני אדם
שאומרים על אדם רע זה שד הוא . וכל אדם שמשחית צמעשיו ג"כ נקרא שטן
וכן בלשון הכחוצ ויקס ה' שטן לשלמה את הדד . ומה שאמרו שדין ורוחין
לא יוצן כפשוטו , וזה מכלל דצריהם שאינם כנגליהם , וכן אמר הרמב"ם צמורה
ח"א פ"ז כל אוחן ק"ל טהה שהי' אדם כוזב הוליד שדים , וכאשר רלוהו השם
הוליד דמותו כללמו , וכבר ידעת כי כל מי שלא הגיע לו זאת הלורה (אשר
לא הגיע לשכל הנקרא ללם אלהים) הוא אינו איש אצל יס לו יכולת על מיני
ההזק , ואמונות כוזבות כאלה ככסוף שדים ורוחות יזיקו באמונה , הודעתוך
צריחת החורה מועעה הכסוף . (מורה ל"ז לג') וכזק רצ יגיע על ידיהם לבוך
ולכפס כי ירעו וישחיתו כל חלקה עוזה בלב אדם יציאוו לכפור ציכולת האל
הכל יכול , ורצים חללים הפיל הפחד צלילות ושדים ורוחות אשר יראו מהם
הפתאים ונשים וקטנים ועצדי הסכלות כאשר אמר הכוזרי מאמר צ' פכ"צ :
כאשר נראה שהרחק הרוח פתאום צעצור פחד או דאגה עסקה הבוך . ונראה
צנשים וצנערים צעצור חליטה רוחם שיעשו צגיפותם וקומות שחורים וירוקים
מהליאה צלילה והם ויחדים זה אל השדים ואפשר שיקרה מזה ומראית המהים
וההרובים חליים קשים צבוף וכפס . והרמב"ם צמורה כ"ע לשלישי : שגעונות
ע"ז וממה שפסות ההמון כוונות אליו ר"ל עשיות הטלסמאות והורדת הרוחיות
והכסוף והשדים והמזיקים שגעונות עלוונות ישחקו מהם אנשי הסכל .
והרצ"ע על פסוק ולא יזחו עוד לשעירים אומר : הם השדים צעצור סיראו
אוחם המשובעים צדמות שעירים . ואומר עס צעל וקור חיים : ודע שזאת
האמונה הי' קרוצ צימי משה ע"ה והיו בני אדם כושכים אחריה מאלד ונקחים
בה המלא כחוצ לשדים לא אלוה וכבר ציאר חז"ל לא אלוה דבר צלתי כמלא .
ואפס כי לא תהי' הפארתנו כגד עמים זולתנו אשר עלו צמעלות החכמה

צמורה דפסוקה דהאס כפסך דה אה צמעשם

דמ

צממעס אוחנו מאמינים דברי פתיות כאלה . כאשר אומר הרמז"ס הלכות עכו"ס
 פרק י"א סימן ו' : ודברים האלו נכסף מעוכן נכחש וכדומה כלם דברי סקר וכזב
 הן , והם שהטעו בהם עוזדי עכו"ס הקדמונים ואין ראוי לישראל להתקד בהצלים אלו .
 ועמים זולתנו צממעס אוחנו מדברים כזה תחת לאמר רק עם חכם וכזון הגוי הגדול
 הזה יאמרו רק עם קבל הגוי הקטן הזה . וכן הוא באגרת הצדרכי להרשב"א ז"ל :
 ע"כ כאשר עליהם בכללם שהם נכחסיין פוליא של מעלה (חולין ז) כלומר מצידין
 להקרת הצמחון . והשחדלה התורה למחות זכרונם לגמרי מפני הטוחם האדם
 מעבודת אל"הו ומקנין שום שלמות אמת וכל יסודות האמונה , וכן נטורת
 המאור כר ז' ח"ב פ"א : דברי הכסופין נקצצין להאדם להקיר צמחוננו מאל
 אשר הוא בוזר ומקיים ומתעסקים בצצלי שוא והם דברי קדים ורוח טמאה ועל
 כל אלה הזהירה התורה לפי שכל אלו הדברים הם הצלים ורוחות הדברי פתים
 נעשים לריקים . והרמז"ס בצפר המלות מלה ל"א אומר : הזהרנו מקסום
 ר"ל סיניע הכח הדמיון צמין וון ההנעה כאלו הצעלי כוחות כלם המגידים מה
 שיחדש קודם היותו אמנם יתאנות להם צהיות כח הדמיון מהם חזק ודצריהם
 מתקיימים צרוז . ולכן ישענו צמה שיה" ויה" להם יחרון על זה כיתרון מעלות
 אישי האכשים קלחם על קלחם צכל כח נוכחות הנפש . והנה צהם וי שיכה
 צמטה אשר ציד צארץ הכאת הכופות ויעק זעקות נטוכות ויצע לארץ וון
 ארוך עד שיעללחו כמו עיני חולי הנופל ויספר ונה שעתיד להיות . וכבר
 ראיתי זה פעמים צסוף המערב , וכן חז"ל נסכת כדריס דף ל"ב אמרו כל
 המנחש לי נחש , כי נחש ון דקפיד קפדינין צהדיה , ומאן דלא קפיד אין צהם
 מוש . שכאמר כי לא נחש ציעקצ , וסם בצפר המלות מלה ל"ב : לא יהי
 צך מעוכן שיאמר עה פלוגי טובה והעונה פלוגית רעה . מעוכן אלו אחוזי עינים
 והוא מין גדול ון החצולה מחוצר אליו קלות הטועה ציד , וני טעושה זה
 נקרא אחוז עינים , והוא מין הכסוף . והוא עם זה גוכב דעת הצריות . וההפסד
 המגיע מזה גדול , כי כן לזר האכשים הנמנעים חכלית המניעה אפשר אלל
 הסכלים והנשים והקטנים רע מאל ויפקיד סכלם ויציצם להאמין הנמנע . לכן
 אמרו סנהדרין הלוחש על המכה אין לו חלק לעוה"צ . וצעירוצין פ"ג אומר
 ר"ע מצרעטורה : והעכו"ס חייט לכשפים מחוך כך לא יצא ישראל לדור עם
 עכו"ס שלא ילמוד ומעשיו . והנה נראה צרוז כי תורתנו וחכמינו אקרו להאמין
 צכסוף וסדים וכדומה יען צאמוכות כוזבות כאלה יועס זהו האמונה הטהורה .
 צכל זאת נמלא צנו רוב לומדי תורה אשר יאמינו בהצלים כאלו וידצרו דופי
 על אלה אשר יאמרו כי דברי הכשפים הנה הצל וריק ועליהם כאשר דצרי
 הרשב"ד , הלכות תפוצה פ"ג סימן ז' למדו זאת והאגדות המצטקות את הדיעות
 אם יוצנו על פשוטם . כי גדולי חכמינו צארו היענ צעוצ עעס ודעת מאמרי
 האגדות כאלה . כאשר ציאר העקרים מאמר ג' פ"י מאמרס כ"ב וחלומות שוא
 ידצרו וכחוצ צחלוס אדצר צו לא קשה כאן ע"י מלאך כאן ע"י סד (צרכות כה)
 בלומר ע"י כח הדברי או ע"י כח המדמה , וכן צטעה שאדם יסן נפשו אומרת
 למלאך

למלאך ומלאך אומר לכרוז אומר המורה שפי לשני : והשכל נקרא כרוז ומה אחר
הוא כלה זה למי שידע ומה אחד הוא כמאס לפתאים . (והנה לביא צמחאים
הצאים מדרשים ואגדות רבות בהנה אשר צמחשכים יושיצו ואין כונה כלך אם
כאמינס צלי שום שכל . אולם כראה בהם אור צהיר אם לאור חכמי עומנו המצארים
דצריהם ע"פ החכונה נקע ונלך) . ואנכי כאשר כליותי הסתונכתי ואחקרה לדעת
זאת מדוע כונעט כל לומדי התלמוד צומנו צאלנו יעאלנו לקול החכונה אשר
צחוץ תרוכה וישאלו מיני מדע . ומלאחי הסצות כאשר אדיר מהם צצא . רק
הקצה הקרובה הוא יען המה נעדרים ידיעת קורות הדורות ותולדות חיי חכמינו
לדעת כי חכמים גדולים ומני עומנו כרצ סעדה באון הרומצ"ס רצח"ע אלבי
רלצ"ג וכסנה רבים דרשו החכמות ומפסוס כוממונים . אף דדפו אותם צני דורם
ולא ידעו כי צדעת כל הון יקר ימלאו וצחכמה יסון עם כאשר ימים ידברו , אשר
צעת מאצדה חכמת חכמינו אצדה הארץ וצעת צינת נצוינו נסתרה אז כפל ישראל
והלך צגולה לפני לר צאין עוזר וצבאון חכמת חכמינו תחום קרננו . ובלות
החיל הזה צכל מקומות מושצותם צאשר המה שונה מידם היתה זאת להם אשר
עצר עליהם אם לקצט אם לחקר . צעת אשר אחזו צחכמות ועלו צמעלות
החכונה להחנער מעפר האולת התענגו על רצ טווצ הלפון לדורשי דעת , וצסכן
ישראל צעח יקדו אצן פנת אמונתם על כן וצקים חכמתם . וצעת הדעת מאסר
וצחרו צאשר צחרו לטכן צערפל והי צעכן העכן שם יחנו צני ישראל אז צהשך
שום יכוסה ועמלם יגעם אשר לא ידעו ללכת לאור שתי החורות הכתז והקצלה .
וישעו לאור כר וכלה וחורה אור , כי החכמה והתורה אשר הופיע ה' מפארן
מרבצות קודש המה אור לנתיצתנו כאשר אומר הרומצ"ס צסוף חלק שליטי מקשרו
יד החזקה : צרוך ה' אשר הלינו מלמשט צחושך וערך אותנו כר לישר המעקסים
ואור להורות נתיצות היושר וכן הוא אומר כר לרגלי דצריך ואור לנתיצתי .

והנה אלה אשר ריצ להם עם דורשי מדע וידברו דופי על החכמים המסכילים
אשר יזיירו צזהר התורה והחכמה זאת היתה להם ונאשר נעלם מאתם איד כל
גדולי החכמים שחיו צשנות מאות טלפנינו ערם צלו ימי האפילה המה החאמנו
צכל עז לעשות טלום צין התירה והפילוסופיה צזרחתם את כל כבוד החכונה
לעיני כל ישראל צספריהם המסילאים , למדו אותנו כי התורה והחכמה תאומים
יתלכדו ולא יתפרדו וסכיהם נחת אלהים לטווצ לפניו ולאשר ישר צעינו . וכי
חמוצ על אש ישראל הרולה לצא צקוד התורה לחזו צזה וגם מזה אל ינח ידו
ללמוד סכיהם כאחד כאשר יורנו המורה ח"ג פו"ה : כי כמלא צספרי הנציאים
ודצרי החכמים שמשיימים ידיעת התורה מין אחד והחכמה הגמורה מין אחד
החכמה הגמורה הוא אשר החצאר צה צמופת מה שלמדנו מן התורה ע"ד הקצלה
מן הסכליות ההם וכל מה שחמלא צספריים מהגדלת החכמה וחשיצותיה ומיעוט
קוכיה לא רצים יחמו , והחכמה מאין חמלא , וכיולא צאלו הפקוקים הרצה
בלס על החכמה הוא אשר תלמדנו מופת על דיעות התורה ואמנם צדצרי חז"ל

הוא ג"כ הרצה מאוד רלוני לומר שבס הס ושינויים ידיעת התורה וזין אחד
 ושינוי החכמה זין אחר. אמרו חז"ל על משה רבינו ע"ה, אב בתורה אב בחכמה
 אב בצדיקים. וזכרו החכמים ז"ל ג"כ שהאדם כהצב צדיעות התורה
 תחילה ואחר כך הוא כהצב בחכמה וזה לשונם ז"ל: כהאדם
 ככנס לדין תחילה לומר לו קצעת עתים לתורה, פלפלה בחכמה הזכנת דבר
 דבר מתוך דבר. הכה התבאר לך שדיעת התורה חללם זין אחד, והוא לאמת
 דיעות התורה בעיון האמיתי. והרצ ר' משה ציטורל בפירושו לקשר ילירה
 לומר: ידעה לעס ליון שאם יחקרו בחכמה הפילוסופיה ישימו תורת משה פלקת
 ודרך רנויה ואין זה כי תורתו הקדושה כקראת פילוסופיה העתורה. ובהלכת
 תשובה פ"ו לומר הרמז"ם: שאין להצת הסי"ת כקשרת כלבו של אדם עד
 שיטבה זה תמיד כראוי ויעזב כל מה שצבולס חוץ ממנה וכמו שליה בכל לצדך
 אינו אהב הקצ"ה אלא צדעת שידעו ועל פי הדעה תהי' האהבה לפיכך לדין
 אדם ליחד עלמו להצין ולהשכיל בחכמות ותבונות המודיעים לו את קונו כפי כח
 שיש באדם להצין ולהשכיל. וכן צמורה כ"ח לטלמי: וכבר ידעת מה שבה
 מחזק המורה באהבה בכל לצדך ובכל נפשך ובכל מאורך וכבר בארנו בעקבה
 תורה שזאת האהבה לא תהא אלא בהשגת המליחות כלו כפי מה שהוא וצחית
 חכמתו זו, אשר זה נגמרת התורה במלות שנוע ישראל ה' אלהינו ה' אחד שנועו
 בן ישראל בתבונה כי ה' אחד ואהבת את ה' או אז יולד בקרבך האהבה אליו.
 והראצ"ע פי יתרו: ואשר כסאו לבו ללמוד חכמות שהם כמו מעלות לעלות צדק
 אל מקום חפ"ו יכיר מעסי הסם צמחכות וצלמחים וצחיות ובגוף האדם בעלמו.
 ויבנה לבו אח"כ לדעת הגלגלים. ומדרכי הסם ידע המעשיל את הסם ובה
 אמר משה הודיעני כל את דרכך וזה לא יכול להצין אלא מי שהיה חכם מופלח.
 וכן תולדות אדם ד"ז: גם יד הצחיקה בצריחים הוא עזר גדול לנטוע בלב האדם
 אהבת הסם כי תפתח לו שיערי צינה להצין ולהשכיל בגדולות ה' ובכחו הגדול
 ולהשקיף דרכי עיבו וחסדו והשגחתו על הכל כי כאשר יתן אדם עיניו ולבו על
 גבהי הגאורות זו למעלה וזו ורוחק מלצי הכבדים העליונים ישתחוה על המרחקים
 הנפלאים שבין הארץ למקומם וכן צין ככז לככז. וכאשר ירד זון ההר הטוב
 הלצנון הזה אל חכמה הטבע המלמד אותנו מבעלי חיים, כשיחצוין באותות
 החכמה שהוא יציע מפתחות תמים דעים. פ"ה יראה התמימים הגדולים אשר צים,
 ופה בעפת מים, ע"י המראות המגדילות המוחקים חלק אלפים יותר מנה שהם
 באמת, כנה בעלי חיים רלים וקצים זה. ותוסו"ט על המענה באבות תקופות
 ובמעריחות פרפראות לחכמה ומלחתי להנגיד שפירש תקופות שהוא חכמת החצוין
 ובמעריחות חכמת השעור פרפראות לחכמה פירש לחכמה החכמה הקרוי חכמה
 וצינה, הם המעשיכים לב האדם לחכמה אלהית שנידיעת בגלגלי השמים ידע
 ויכיר הצורה. וצח"ה לא יעבור עילת העילות אלא כציא הדור צטבעו או
 הפיליסיף המוצחק צנה שקנאו זון החכמה. ועקידה שער לה: כי כל עוד יקישו
 חכמה ודעת בהכרת המלאות מלד טבעם יקישו הכרה ודיעת את מעסי הסם כי

נורא הוא . ונני יודע בכל אלה זולתי החכם הנצני . וזכורני מ"ג קיון
 מ"א : כי הסנהדרין היו מלווין לדעה כל החכמות , והחכמות ממקור ישראל
 ילאו , וירדו עם ירידת העם . כאשר נמלא גם עם זכורני מ"ג קיון ק"ו :
 שלמה המלך דבר על כל החכמות זכה אלהי ושכלי ונצני והיו אנשי העולם
 באים אליו להעתיק חכמתו אל האומות עד מהודו . וכללם מאתנו אל הכסדים
 החילה ואח"כ אל מדי ופרס ואח"כ אל יון . ואח"כ אל רומי . ובאורך הזמן
 ורצ המלועים לא נזכר בחכמות שהם הועתקו מן העזרים . היפך מה שכחצ
 נספר הצרית בחלק כחצ יושר : הנה ראייתי את היהודים ואנשים צם מעט
 האומרים שהפילוסופיה היי צראסונה אלל בני ישראל ומתם למדו האומות וזה
 שקר אלל בחילה המליאו אותם חכמי הגוים הראשונים היי בני קדם אח"כ חכמי
 מלרים אללם למד הפילוסוף קאלאן ואח"כ נעמקה הפילוסופיה לחכמי יון צעיר
 מוקדן וצעיר אטהען כי עם "ה" החכם קאקראט ופלאטאן ומנו למד
 אריסטאטליק וחכמי אטהען נקראו מחכמי התלמוד צומכת זכורות קצי דצי אחונא
 וצציעול מלכותם נחצטלו צחי מדרשם ונעמקה הפילוסופיה לערציים ומשם
 לאדום בחלק אייראפא ומן אז ועד עתה הוא צידם . ואנשים וצני ישראל
 אזה יהודים צדורות הקדמונים למדו מתם . והעד שחכמת פילוסופיה שלהם
 מה שחז"ל קראו אותה חכמת יוכיה . הגם שרש"י ז"ל צעירוצין דף מ"ט פירש חכמת
 יוכיה לשון חכמה שמדצדין צו בני פלטרין ואין שאר העם זוכרים צו . וחכמינו
 ז"ל ידעו החכמות אפס לתוהו נחצצו צעייניהם נגד חכמת התורה אשר צלצם .
 ועליה היי כל מחשבותם כל הימים לצרות הלילות ולמדו רק החכמות השמושיות
 לתורה כאמנם הקופות ובינועריאות פרפראות לחכמה וצכני דרצ יהודה כוליה
 חכמי צנזיקין הוה . (תענית פ"ג) . ואחות דעי אף חכי . כי מראש מוקדם לור
 ומנו חלצו הצרתיס אצינו ידענו אחד נקרא אשר בחכמתו הכיר את אל אחד
 קונה שמים וארץ . וכן הורה את צניו אחריו כי יש אל עליון המליא כל
 הצריאה מאין , וכאשר ירדו בני יעקב מלרימה ועצדום וענו אותם המלרים אז
 עקלר רוח ומעצודה קשה נשמה חכמתם . ואז מלרים וכסדים על שרשי החכמה
 החחקו , ואחר כן כאשר גפן הסיע מומלרים ונעעו צארץ כנעני וישראל היי עם
 לגוי ומלכת כהנים , אז מליון ילאה הורה ונהרו אל ציה יעקב כל הגוים לשמוע
 חכמתם . וגם אחרי ציצה שצוח צצל , גדול היי כבוד הצית השכי , כי מלכי
 רומי טי הוצילו לאלהים צליון אשר נורא ומקדשו וכצדו אלהי יעקב , ואמרו
 רק עם חכם הגוי הגדול הזה אשר צחר אלהים להשכין שמו ציניהם . אולם
 כאשר חטא ישראל ואצדו ארלם ועוטותיהם חרצו נוס . והלכו צגולה צצי
 לפני לר אז אצדה חכמת חכמי רק חכמי התלמוד עמדו צפרץ למען לא חלצו
 תורה ולמען השאיר לנו פליטה צציר התורה הזאת . ולהגדיל תורה ולהאדירה יקדו
 צחי ספר ללמוד השתי תורות ועשו החכמות לרקחות ולנצחות נגד חכמת התורה
 ולמדו רק החכמות השמושיות ההכרחים להצנת התורה כמו חכמות הקופות ומזלות
 וכדומה . אשר לכן אמרו צמדשם איכה מלכה ושריה צגויס אין תורה אס האמר

אין חכמה בגוים אל תאמין • ואם תאמר אין תורה בגוים תאמין • ונעט נעט צעת
 החבורה בני עמינו תחת ממשלת יון ורומי אשר רדפו אותם צטנאח חנס נסכחו
 החכמות, כי ידוע לכל אשר צנפול עם גם חכמתו ולקומו תחצנע • וצטכנו צעת
 שאכן נפחד רעת חנה המליק חכמתו צחון חרונה • וכן צכל הזמנים הצאים
 צנפול עם ישראל כפלה החכמה עמו, וצקומו נעפר ספלותו גם חכמתו קמה
 וגם כלצה • כאשר נציא צעל קדר הדורות דף נ"צ דעת צעל צצילי חמוכה אשר
 כאשר הלך אלכסנדר ירוסלימה הסליעו אריסטו רצו על ספרי ס'מז והעתיק
 נעס הפילוסופיה וקראה על שמו ואמר עס המורה ח"א פע"א חומר: החכמות
 היו צראשונה צישראל אך צטלוע האומות עלינו צאו לידם ואנחנו צלמדנו דצר
 נהם כראה היות ראשיתו נאחס ותהי להיפך • וכדצרים האלה דצרי המורה
 הסוכרים: דע כי החכמות הרצות אשר היה צאומתנו צאניתת אלו העניכים
 אצרו צאורך הזמן וצטלוע האומות הסבלות • לכן מלאכו סחכמי התלמוד
 למדו נחכמי האומות וקראו החכמה חכמת יוכית • ותקנו צרכה להרואה חכס
 צחכמת העולם נאשר שיקרה היחה צעיניהם, ואמרו האומר דצר חכמה אפילו
 צאומות העולם נקרא חכס • וכצרו החכמים כאשר נמלא צנוסכת דרך ארץ
 נעשה צארצעה זקנים ואלו הן ר"ג ור' יהושע ור"א צן עזריה ור"ע סהלבו
 למלכות הפנימית והיה להם פילוסוף אחד חצר עס • אומר לו ר' יהושע לר"ג
 דצי רלוך לקבל פני פילוסוף חצרו אומר לו הן • הלך ר' יהושע ועפח על
 הדלת • הכה קראו לפילוסוף אשר לא נצני ישראל חצרו • לכן אומר הרצ
 המורה ח"צ פ"ח: ולא תרחיק היות דעת אריסטו חולק על דעת החכמים
 צזה (צתהלך הגלגלים) כי זה הדעה, רולה לומר היות להם קולות, חונס
 הוא נעבך אחר האמת גלבל קצוע ונולות חוזרים, וכצר ידעת הכרעצז דעת
 אומות העולם על דעתם צעניכי החכמה האלו והוא אומר צפירוש ונלחו חכמי
 אומות העולם את חכמי ישראל • וזה אמת כי העניכים העיוניים חונס דצר
 צהם כל ניי סדיצר כפי סהציא עליו העיון, ולזה יאמן מה סהתאמת מופתו • ועס
 צמורה ח"צ פ"א חומר: ואלו העניכים כלס (מה סזכר מדיעות הפילוסופים צמליאת
 הסבה הראשונה צין צמליאת הסכלים הכצדלים צין צמליאת צהגרמיים הסווימיים) כצר
 צארנו סאינס סיחרים דצר מנה סזכרו כציאיו וחכמי תורתנו כי אומתנו אונה
 חכמה סלימה כמו סציאר יתעלה ע"י הארון אשר הסלמנו ואמר רק עם
 חכס וכנון הגוי הגדול הזה אך כאשר אצרו עוצתנו רסעי חכמי האומות
 הסבלות ואצרו חכמתו וחצוריו והמיתו חכמיו עד סטצנו סכלים כמו סיעד רע
 צעוניתנו ואמר ואצדה חכמת חכמיו ונעתק אלינו דעותיהם כמו סנעתקו אלינו
 מדותיהם ופעולותיהם וכמו סאמר צדמיון המעשים ויתערצו צגוים וילמדו
 מנעטיהם כן אומר צהעתק דעות הסכלים אלינו וצילדי ככרים יספיקו • וכאשר
 גדלנו על מנהג דעות הסכלים סצו אלו דעות הפילוסופיות כאלו הם ככרים
 נחורתנו כזוחס מדעות הסכלים אשר יחסו הרצני הסבל צכל מה סאמר
 אריסטו הוא זוף וכזו ויליאת ען הדת • וסא קימר לדצרי הנציאים ועטו

פירושים

פירושים זרים למעשה ורכבה ומעשה זראסית
או יחצבו מהם בפסוקו ואין הדבר כן אבל כל המלא לחכמי הפילוסופים זולת
ערוך העולם וקדמותו וההשגחה כפי דעת הרב הוא כמלא לחכמינו וראשונה
כמלא לכביחורו אחר שקבלו ומעשה רבינו ע"ה ארון הכתובים והוא היה אז
לחכמים .



סתרי תורה

ודנה קורא נעים אם חכם לזך הצין ומנתי במאמר הקודם הנקרא תורה
וחכמה בדברי וסודות התורה וקוד ה' ליראיו הכמוז צאות ק' מולת פרד"ק .
כי לא הנכתי בזה סודות הקבלה הנקראת מנעליה חכמת אמת . כי אמת לא
הלכתי בגדולות , בקוד חכמי הקבלה לא זאחי , פליאה דעת החכמה הזאת ,
אחרתי רחצה מלות ה', וני יתן ואלהלך זרחצה צם צידיעת החורה כאשר קיימו
וקבלו היסודים ופני מעשה ופני הגבורה , וצופלא ומני כל אדרש . והנה דרכי
המדברים צעניכי חורה יתפרדו לארבעה ראשים כאשר יתארם צעל אפיקי יהודה :
הראש האחד יפנה דרך קלולה נאות תהלה לא יפנה דרך כרמים , כצושה
לרצים וכן שלמים , קדמונים אחוזה כחרוה. הרדיפות, הוא דרך הפסע הנבלה
קראוה מרכז העגולה , כי מומנו תוללות חיים להחיות זרע על פני החשיה
צכפלים . ומשכהו דרך הדרוש תארוהו , אחריו ימשכו חוצרי חצר לדרוש
הדבר מנעלים לילים ופרחים אלקים ואכסים ומשנחים . והנה כל הדרושי דרשת
ח"ל צאגדות ומדרשים הנה הנחמדים ומחוקים מדצק נדרשים לכל חפליהם .
והשלישי לקם שבו ואחלמה ואצני כזר ומחוקקות שנה , וחאת תורה האדם .
הרביעי בקורש קוד אלוה עלי אהלי כבוד אומר כולה כבוד אלהים הקתר דבר
ואין פוחר , כגזו לכלנת המן ומאמר למאמר ומאמן לכאמן . קדמוה שרים
אחר כוגנים רוח החיה באופנים הוא ומעשה זראסית ומעשה מרכבה חכמות
הנצעיית וחכמות אלהיית (על זה הענין נכתב החורה האלהות כי אם שחלטי
דבריה הנה ענינים נפלאים הכרחים על מקצליה ידיעתה ועשייתה הנה לא קרת
ממוז צהם אל ענינים עמוקים ודקים נפשיים יהיו כתרים ועטרות זראש
הדברים ההם הנבלים. עקידת קער ל"ז) והו ומנתי בדברי וסודות החורה וסתרי

תורה

סיפורים

תורה היינו להצין החכמות והאלהיית הלפונה בהם . אולם כבוד אלהים הקטר דבר
 וחכמים ילפנו דעת ללמוד למשכילים , כדרקס פסחים פי עשירי מה ולמכסה עתיק זה
 המכסה דברים טכסה עתיק יומיא ומה כינהו קתרי תורה . פרס"י קתרי
 תורה ומעשה זראשית ומעשה מרכבה . ואומר קס המהרש"א קתרי תורה הינה
 ומעשה מרכבה וקרי קתרי תורה . צפרק חץ דורסין : ואקור לגלות אפילו ליחיד
 אם לא מצין מדעתו . וכן אמר הרמב"ם במורה ל"ג לראשון : דע כי ההתחלה
 צואת החכמה נזקת מאוד ר"ל החכמה האלהית אצל לריך לחנוך הקטנים ולקצ
 קלרי התבונה כפי שיעור הזכחם ומי שיראה שלם צסכל וזומן לזאת המדרגה
 העליונה ר"ל מדרגת העיון המופתי וההוראות הסכליות האמוניות יעלוהו מעט
 מעט , ודברו בהם צחדות ולא עקה כל אדם חכם תחצולה ללמוד צצלת
 צאור צכל כך מן התחצולה מופני היות בהם דבר רע נקטר או מופני היותם
 קותרים ליקודות התורה כמו שחצבו הפתאים , אצל העליונים לקלור הסכל
 צחחלה לקבלם , ובלו בהם מעט שילמוד השלם , ולזה כקראו קודות
 וקתרי תורה . וכן אמר בהקדמות ח"ג למורה זס"ל : הנה צאורו
 פעמים רבות טעקר הבוכה צזה המאמר לצאר מה טאפטר לצארו ומעשה
 זראשית ומעשה מרכבה וכבר צארו טאלו הדברים הם מכלל קתרי תורה
 וידעה ג"כ חיד האשיומו רבותו זכרונס לצרכה מי טומגלה אותן וצארו ז"ל
 טעקר ועל"ם קתרי תורה המצוארים והגלויים לצעלי עיון עלום
 מאוד . אמרו צפסחים על מה ליוצבי לפני ה' קתרה לחכול לצצעה ולמכסה עתיק
 אמרו למכסה דברים טבלה עתיק יומיא וכנהו קתרי תורה והצין
 שיעור מה שהייקרו אליו אם יש צלצך תבונה . והנה צארו עוותק
 ומעשה מרכבה והיותו רחוק מדעת המון . והצאר אפילו
 מי טיצין מומנו מה טחננו ה' תבונה אקרה התורה ללמוד אלא פנים
 צפנים למי טיט לו המדות הזכרות , ואין מוקרין לו מומנו אלא ראשי פרקים
 לצד . וזאת הוא הקצה צהפסק ידיעה מן האומה לגמרי
 עד טלא כולל מומנו דבר קטן או דבר גדול . והנה התצאר כי קודות וקתרי
 תורה לא הנה קודות הקבלה אטר כתחרטו מימי הרמב"ן עד האר"י ז"ל . ולא
 כיוורו חז"ל צומאורס ומעשה מרכבה או ארצעה ככקו לפרדס טזהו חכמת
 הקבלה עין חכמי התלמוד לא ידעו וזאת הקבלה לרופי טמות ונראה צפירוס
 וכל דברי הרמב"ם טומעשה זראשית ומעשה מרכבה היא חכמת טבעיית ואלהיית
 כנזכר . והרמב"ם ז"ל מלעיב על דברי הקומיעות ולרופי טמות צאמרו צמורה
 ח"א פ"א : ואין אללנו טס צלתי בגזר אלא זה והוא יהו"ה אטר הוא טס המפורט
 במור , לא תחטוב זולת זה ולא יעלה צומחצחך טבעון כותבי הקומיעות ומה
 טחטומעו מהם או מולאהו צספריהם המטוקים וטמות חזרום לא יורו על ענין
 צקום פנים ויקראו אותם טמות ויחצבו טהם לריכים קדוקה וטהרה וטהם יעטו
 כפלאות כל אלה הדברים לא יאות לאדם שלם לטומעס כ"ט טיאמינס . ואמר הבאון
 יעצן צספרו אור החיים פ"א : עתה צטולה טענת צעלי ריצנו צונה טכולל לרצנו

מטה

המורה

מעשה שהלעיג על הקמיעות וזדין הלעיג . והתנזר עשות המזכירים בחפלות
 שמות המלאכים . וצמורה ק"ב לראשון אומר : וכאשר מלאו האנשים הרעים
 הפתאים אלו הדברים ושמורת הקבלה התרחצ להם הכוז והמאמר טיקבלו
 איזה אותיות שירלו ואומר שזה עס יעשה כשיכתב או כשיאמר על תואר כך .
 ואח"כ נכתבו הכוזים הזם אשר בדלום הפזאים הראשונים ונעסקו הספרים
 ההם לידי עוזים רכי הלצצ הסכלים אשר אין אללם מאזנים ידעו בהם האמת
 מן השקר והקמיעים ונמלאו בעזבוותם וכחשצ בהם שהם אמת וקוף דבר פתי
 יאמין לכל דבר . אף שנמלאו המבינים בעד הקבלה וספרים ואומרים שהרמז"ם
 חזר צקוף ימיו מדיעותיו צקפרו העורה ומספרים מאגרת סכתצ צקוף ימיו . אולם
 שמוע נא מה סכתצ בעל עס הגדולים ערך עי' : הרמז"ם , כתצ מהרמז"ו ז"ל .
 ששרטו מפיהם דדיקנא דז"א השמאלית ולכך לא זכה לחכמת הזהר . הנה מעיד
 שלא למדה . וצקפר נגדל עז . כתצ בחלתו שהרמז"ם צקוף ימיו עסק צקבלה
 ולפי דברי הרצ מהרמז"ו הכוזר יתכן שצקוף ימיו מה שעסק הוא בשמוע איזה
 שמות הקודש כנראה נמגילה סתרים שמיחסים אותה להרמז"ם והזכירה מהר"ם
 אלסקר קימון קי"ז . אך ראיתי צקפר טוקן סודות כ"י שנקסחפק צכתצ הכוזר אס
 היא מהרמז"ם . וקדר הדורות אומר : וראיתי צקפר אגרת הרמז"ם סכתצ
 נירוסלים למורים לתלמידו והי' אומר אחרי צואי לארץ הלצני ומלאתי זקן
 שהאיר עיני צדרכי הקבלה ואולי ידעתי אז מה שהקבתי עתה דברים כתצתי שלא
 הייתי כזה ע"כ . והריטצא צקפר נגדל עז הלכת יקודי החורה ספ"א שואל
 איך ידע וראה שהרמז"ם צקוף ימיו ידע בחכמת הקבלה . וצקפר זקן אהרן פי' חיי
 טרה ד"ב קע"צ שלמד צקוף ימיו נזקן אחד סזרי חורה וחרה לו מאוד על
 ספריו סכתפזרו טהי' חוזר נכונה דברים סכתצ לפי הסכל פילוסופי , ועל זה אומר
 הגאון יענץ צמטפתח ספרו דף כ"ה ח"צ אס היות כצר נודע מה סכתצו צקפרים
 שצקוף ימיו זכה הרמז"ם לחכמת הקבלה אבל לא נודע אס שורט דבר נמלא צו .
 והנה זה האמת שלא למד מימיו קבלה סבעל ספר הגלגולים אומר העועס שהרמז"ם
 לא למד קבלה צעצור טהי' מפאה שמאלית . ואגרת הרמז"ם שמיציאים צעלי
 הקבלה לאות כי החכמה הזאת אמת הוצא צפכים טונות , אחד אומר סכתצ צא
 אלי איע אחד ואמר לי דברים כל טעם , ואחד כתצ צא אלי זקן אחד נירוסלים
 וטונו ר' יעקב ויע אומר נמלרים . והנה אין הסכמה צדצריהם ככל דבר טקר .
 והחכם יטר צפירוסו לצחינת הדת אומר על אומרם שהרמז"ם ז"ל צקוף ימיו התעסק
 בחכמת הקבלה , לא אכציר מילין לצעל החלום הזה כי מוכח כצר היותו טקר וכז
 עיין צבורי העתים לסנת תקל"א דף קל"ג וצפרע צקפר ארי טוהס פרק י"צ .
 והמהרש"א צחדוטיו על האגדה צפ"ג דחגיגה אומר לי' ר"י לרי' אלעזר תא אגמך
 מעשה מרכצה וכו' נכאן טקוצה לאותן האנשים סצדור הזה שמוצלים כל ימיהם
 בחכמת הקבלה גם צילדותם ואס החכמה ההוא חכמת הקבלה איכו טוגע צמעטה
 מרכצה לא ידענא למה לא הוצרה זו החכמה צקום נקום לא צנוטקה ולא צתלמוד
 ותוספתא וצמוכילתא וצקפרא וצקפרי ולפי הנראה טחכמה זו טוגעת למעלה

מעשה

ונעשה ורכבה ויותר ראי להסתירה ולא לגלותה * וכן הוא ז"ל קדושין דף
 ע"א על המאמר שם מ"ב אין מוסרין אותו אלא למי שהוא לטוב וכו' אמר :
 גם בזה ראינו צדור הזה שאפילו מי שאין בו אמת ומדות הללו השם מ"ב מקור
 צידו גם צפרהסיא * וקיים כי כל מי שצידו למחות יגבור בחכמים האלה כפי
 דעתם כי יצדו בזה גם העוה"ב * גם הרמז"ן צפתיחז פירושו להחורה אומר על
 לומדי הקבלה : אל יאמין צפוא כתעה כי לא תצוהו צפירותיו רק רעה *
 כי ידברו על ה' טרה אשר לא יכלו כפרה * ובעל העקרים הביא דבריו במאמר
 שני פכ"ח זה"ל : וכן כתב הרמז"ן ומכאן החזאר טעות המזכיר ר"ס
 צפ"ה טעות המלאכים כי טעות המלאכים אונס הם להם ואלו
 הכח אשר להם בעלמם וזהו מה שהוזכר עליו צד צור לא
 י"י לך כמו שכתבו * ואונס נפל הטעות בזה למה שזכרו קלת תפלות
 מיוחדות לקדמונים נזכרו בהם טעות מיוחדים , וחשבו מתוך כך שהוא עותה
 להכניס בתפלה כל הטעות ואינו כן כי לא הותר להזכיר שם מן הטעות בתפלה
 אלא הטעות המיוחדים לו יתצרך ולא שם אחר כלל * ולכן נקרא אותה החכמה
 קבלה לפי שאי אפשר להשתמש מונה אלא דרך קבלה , שאם לא כן אפשר
 שיצא האדם לטעות ולעבוד אלוה מצלעדי ה' * ולמען ישיביל וידע אנשול לך נשגל
 בזה , הרי שנמלא בתפלה לקדמונים שם ונלפ"ן והרואה יחשב שהוא שם לאחד מן
 המלאכים ואינו כן אלא כנוי לשם בן ארבעה בחנוף האותיות זאלפא ביתא דח"ת
 צ"ט וכן כונו צמוכסו הוא כנוי לה' אלהינו בחנוף כל אות מה' אלהינו צמות
 הצא אחרים זאלף בית וכו' * וא"א לעמוד על האמת זה מתוך הכחצ
 כלל * והולרכתי לכחוצ זה לפי שראיתי אנשים נשחצשים בזה וקורין בספר
 הזהר ובזולתו נקפרי חכמי הקבלה מזולת הקבלה אלא נקצרת עלמם להראות כי
 חכמה גדולה להם * וכנכסים לפנים ומחילתם * ואני אומר כי אשר כתבו
 חכמי הקבלה צפריהם הוא רק כאשר אומר העקידה בהקדמת פירושו לט"ה :
 האונס מה שידובר בו מחכמי הקבלה בו כחוצ וחחום לא יועיל כי אם להודיע
 היודע לידע שידע לא זולת * הרב המריף מו"ה יעקב מליסקא זל"ל צפשו נחלת
 יעקב : וזכוונת הקודות ע"פ חכמת הקבלה לריך שמירה ואזהרה יתירה לבל
 יצא לדי קילוך צנטיעות ואין לסמוך על לימוד חכמה הזאת צונן הזה נשום
 אדם וצפרטו מאותן שלא נאלו כרסם צט"ס ופוקקים ומחפארים בחכמה זו לא
 תאמין ולא האזהר ולא השמוע אפילו לדבר קל נחם * צפרט לא ידענו איזה קשר
 קבלה הוא אמת * בעל שם הגדולים מערכת ספרים קונטרס אחרון אומר : ושומר
 כפשו ירחק עד הקיר דבר הספר שלומד כי הרב מו"ה חיים הכהן תלמיד מזהר"ו
 ז"ל בהקדמת ספר מקיר חיים כתב ז"ל חלפו חורות עצרו חק והדפיסו מאמרי
 האר"י ז"ל וראיתי אחרי רואי לאשר הביא אלוה צידו הוא עמוק המלך לא זה כי
 כל זה הוא צדוך גביצה כי מעולם לא ילא מתחת ידי הקדוש דברים אלו ולא
 צונקירה פח"פ שכתב אותם לשמו ועשה עליו מפרט דברי האר"י ז"ל ומאמרי
 הזהר ומעולם לא כתב האר"י ז"ל הקדמה אחת לענין קשר עם הליקיים , הנה

הוא

ד

ולות
 ע"ס
 קצבו
 ד
 ר"ס
 אמת
 פתי
 צ"ס
 זולס
 ל
 עיד
 צלה
 אזה
 ר"ס
 חס
 כתב
 זקן
 שלא
 וואל
 ח"י
 על
 אמר
 ר"ס
 צ"ס
 בעלי
 צא
 זלים
 קר
 צק
 וכז
 צ
 מרך
 י"הס
 עשה
 למוד
 עלה

הוא כחוצה צספר עץ חיים מידי האר"י ז"ל ותו לא מידי וכו' וכו' . וכאשר
 יסתכל המסתכל בדברים אלו יקרה קבור לכו איך הותרה הרלועה
 להדפיק ספרי קבלה ואין תקיף ואין יודע ואם חוקד צקרצי על ענינים
 אלו . ומדברי הרבנים קדושי עליון הנזכר יראה כמה יחלוקן אדם על שהודפסו
 כל ספרי הקבלה האומרים ויותר ומהם . ולא עוד אלא צטעיות וסגיאות מה
 אענה ומה אומר וכו' וכו' כי רבו כמו רבו ספרים ומקומים ודרושים ואומרים
 שהם מהאר"י ז"ל ויש לחוש שמה ערבו ומזלחו כאשר כולל א כונה פעמים
 צתוך דרושי האר"י ערצ רצ עלה אחס והן להרחיק
 עלמו מלהיות צעלה ודפיקי ספרי קבלה הקומע יסומע
 ועליו מצא צרכת טוב . וסו"ת הרצצ"א סימן תקל"ח צדבר הזהר : וכבר
 למדו הרמאים אומנות מכושרת זו למלא חן או לרמות צני אדם על פחותי
 לחס , כי זו מלאכה ומלאכה הזיוף מציפין ואומרים דברים ומתמיחין שלא
 כשמעו מעולם וצלקון אחרת , וכל שהן יכולין להעמיק צענינים אשר לא
 צבראו ולא היו כי צזה פתו צני אדם , ועוד כי אפילו הנצי"ח וצארץ
 הקדושה שהיתה ארץ הנצואה לא כשומע ולא נה"י כזה סיכחצ ואלאך ספר גדול
 וממלא כל חכמה כזה לסיס אדם וממות אדם הרשקון עד עתה . והחכם יס"ר
 מציא דברי מעשה אפור צהקדמותו לאמר : וכבר נשחצקו צחכמה הזאת וכפל
 המחלוקת והצלצול צין יודעיה וכעדרה הסככמה צהם צהרצה מדרושה היותר
 גדולים עכ"ל . ואמר עוד החכם יס"ר עס : כל אחד כחצ רק ומאמר הדעת
 לא נכח קבלתו , כמו סיוכל לנסות מי סיקרא חחלה סי מערכת האלהית ואחריו
 ספר טערי אורה ואחריו החייע והרקאנעי ואחריו הפרדס . ואחריו ספר אולרות
 חיים וכו' שלא יוכרח להודות כי כל אחד מהם הולך צדרך מיוחד לו לצדו , הלא
 ידמה לו כאלו יכלול כל אחד מהם חכמה צפני עלמה , ואם הדבר כן הלא יהיה
 הקורא כצוך ולא ידע צנוי יחזיק אם יקבל כל הסצרות אשר צכל הספרים ההם
 ולקוף תהצולל דעתו . ואמת הוא סלרוב תהצלע חכמה לוודי הקבלה ודעתם
 יסכל כאשר וספר קדר הדורות צטנת ד"א תקב"ד צעיר אומעריא קרוב לכהר
 פישן היו עס כמו אלף יהודים וצתוכס צחור נקרא דוד אלמוקר וכתחכם צקבלה
 מעשיות ומיני כסופים וככנס צו רוח טעות ועשה עלמו מעיח והסית והדיח
 יהודים רבים והוא היה רואה ואינו כראה ויבל עיני הונלך והראה לו שהו צורת
 ולצקיף נהרג וחנות הונלך טככה . (כמלא ממו"ה דוד לוריא ומאמר על קדמות הזהר
 גם מהרצ מוה' ונסה קוביץ ספר צן יחאי) וצטס הגדולים מערכת אי מציא שאלה
 טשאלו ומכיל אחד על דבר הזהר טכמלא צו דינים מדיניים טוכים אשר לא כמלא
 צחלמוד . ורצים הנה אשר יחיו צספק אם זאת קבלה הוא אשר נקבל ואם סי
 הזהר הוא מרצצ"י . צעל טלשלת הקבלה כתצ זה לטוכו : ראיחי צספר היוחסין
 (דפוס קאנטטאטוכי) דבר וממו"י והוא צטנת ה' אלפים סי כמלא כמות אנשים
 טאמרו טדברי הזהר אשר הם צלשון ירושלמי הם דברי רצצ"י אצל אח אשר הם
 צלשון הקודש אינם דבריו . וי"א שהרצצ"ן מלאו צאי וטלחו לקטלוכיאה

אחר

אחר הלך לארגון וכפל ציד ר' נעשה דיליאן . וי"א שרבי נעשה דיליאן המזכר היה
חכם גדול ועושה אילו הפירושים משכלו ולמען יקח נחיר רב מהחכמים הי'
כותבם ותלה אותם על רש"י וחזריו וכן הרב מוה' ר' ילחק
מן עכו אשר כפי שמוצא בקפר עם הגדולים בשם ספר נוצלות חכמה
להפילוקוף אלהי מוה' יס"ר מקדיחה היה הלמוד חזר ובעל סודו של הרמז"ן .
כחצ ברב הזהר זזה"ל : מפני שאלתי מדבריו מופלאים רדפתי אחריו ואשאלה
את החלמידים הנמלאים בידם דברים גדולים ומנו מאין זה להם סודות
מופלאים ולא נאלתי תשובתייהם על שאלתי זאת מכוונת זה אומר זכה זה
אומר זכה , שנעתי אומרים לי על שאלתי כי הרב הכאמן הרמז"ן ז"ל שאלה
אותו מארץ ישראל לקטלויאל לבנו והביאו הרוח לארץ ארגון וי"א לאלקטני וכפל
ציד החכם ר' נעשה די ליאן . וי"א שמועלם לא חזר רש"י ספר זה אבל ר'
נעשה זה היה יודע עם הכותב ובכחו יכתוב ר' נעשה זה דברים נפלאים אלה ולמען
יקח בהם נחיר גדול כסף וזהו רב תולה דבריו באשלי רבני ואמר נחוד
הספר אשר חזר רש"י ור' אלעזר בנו וחזריו , אני מעתיק להם דברים אלו
ואני צווי ספרה ואמלא שמה את ר' נעשה ואמלא חן בעיניו וישבע לי לאמר
כה יעשה לי אלקים אם לא אראך הספר . והי אחרי הדברים האלה נפרד
ממני וילך לטוב אל ביתו ויחלה בארצבלל וימת וכמעתי הצבורה היטב חרה לי
עד מות ואלל ואשים לדרך פעמיו ואבא אל אילל ומלאתי עם חכם גדול חקן
ושמו ר' דוד דפאן ואמלא חן בעיניו ואשבעהו לאמר הכתברו לו סודות ספר
הזהר שבני אדם נחלקים זה אומר בהם זכה וזה אומר זכה ויאמר דע באמת
כי כתברו לי בלא ספק שמועלם לא זה לידו של ר' נעשה זה ואין בעולי ספר
זה רק היה ר' נעשה בעל עם הכותב ובכחו כחצ כל מה שכתב בקפר זה וכו'
וכי והען אשת ר' נעשה והשבע בה יעשה ה' אלקים לי וכה יוסף אם מועלם
ספר זה הי' עם אישי אבל מראשו ולבו נודעהו ושכלו כחצ כל מה שכתב
ואומרה לו בראותי אותו כוחצ מוצלעדי דבר לפניו נודע האמר שאהה מעתיק
מספר ואתה אין לך ספר רק מראשך אתה כוחצ הלל כאה לך לאמר כי משכלך
אתה כוחצ ויתר יהיה כבוד לך ויען אלי ויאמר אולי אודיע להם סודי זה
שמשכלי אני כוחצ לא יסגיתו בדברי ולא יתנו בעבורם פרוטה כי יאמרו כי מלבי
אני צודה אותם אבל עתה כאשר ישמעו שמתוך ספר הזהר אשר חזר רש"י
ברוח הקודש אני מעתיקם יקנו אותם בדמים יקרים . וכן בקפר ארי כהם
ובקי מטפחת ספרים להחכם יעז"ן , מוכה שבאים בזהר פסיקים אשר אינם
בחתך ומזאר בעשות דברי הגמרא וכו דברים רבים לקוחים מספר המורה והכחרי
כאשר הוצא מהחכם גרעץ כך שביעי מספרו ד"ה כאטע י"ב ומציא עם
מאמר מזהר שקורא המענה דם נדה נגד חכמת הקבלה ואומר שנעשה רבינו לא
זכה לבא לארץ ישראל יען לא הצין חכמת הקבלה ראה עם כאטע י"ב הזרות
שנמלא בו ואין החכם יעזן טען נגדו שאינו לרש"י כאשר מוצא בקפר עם
הגדולים ומערכת ספרים אוח ז' זה"ל : עשה מקורו זה מטפחת ספרים וראיתי
בהעברה בעלמא שיעשה פלולים עד שכתב שאינו לתחתי אלא לאחר ופקפק על
הגדולים

הגדולות והטובות אשר בזהר . ומה ר' יצחק מן עכו מציא בעל שם הגדולים
 בתולדות חיו : וראיתי קטרוק כ"י . ומהו מפעולות שהיה עשה ע"י חכמת
 הלירוף וזאים חליו מלאכים ומגלים לו קודות ופעולות ודברים הללו מוכנים
 למ"ס מזה החקיד בספר חקד לאברהם ז"ל : ומפני שנעלם ממונו הלירופים לזה
 בעלמה ממונו ידיעת פעולת השמות ואם ימלא אדם ממונו חיה דבר אזי ימלא
 מרורות פתנים בדבשו כי אי אפשר לו להכניס עוז צרע או לפחות לבלבל ילועי
 חזיו ואז יחלל ויקלץ חיו , וידענו כי בדורנו חכם מופלג ורך . צענים צערי
 המערב למד מזקן מקובל חכמת הלירוף ונשתמש בחכמה זו ללרכו ובעו"ה מנת
 בלא עתו , לכן אזהרה אזהרה קווענו כי הגם שימלא רב בחכמה זו וילמד
 להצין לא יתעסק בה ללרכו כי נכפשו דבר עכ"ל . ושמו דברי החכם
 הפילוסוף האלהי הרב ר' אליהו דול עדיגי נספרו בחינת הדת , אשר זה לקינו
 בדבר ספר הזהר והקבלה : הנה כת אשר חשבו חכמה שכל דברי החיר' בכללם
 זרותיותיהם להם רעוים בעלמיהם זולתי לאכסי הכת שהוא ואכסי הכת הזאת
 ייחקו אלה הדברים לקבלה ויפליגו לדבר על מי שיחשוב לחלוק אהם בדבורם
 וצדעוהם וכת רוב מהנעשקים אחרי דברי החלמוד וכן גם כן בעלי הפשע
 וכת המחפלקפים ואכסי אומתו יתאמרו נגד אלה , והאחרונים יענו עליהם
 כי אכחו כמלא כל הגאונים או רוצם לא הלכו בדרך הזאת ואונם דבריהם
 בלתי נקבימים אהם הנה תמלא הגאונים כולם או רוצם לא ידעו דבר מזה
 אבל ראו להנשך אחר הקצרה . ואמרו צעקין בעלת אור כי אין ראוי שיאמרו
 הדברים כפשוטם כאשר להם מוכישים מהשכל . ומלא גדולי המפרשים לחלמוד
 לא ידעו דבר מזה אבל ראו להנשך אחר הקצרה . כאשר תראה דברי הראש"ד
 נגד רס"י צביאור הונלך זקדוק . ואל תשיצני מציאור הולאת השם מן ויקע
 ויצא וכו' . אשר כתב רס"י צפירוטיו כי אין מיוחס לחמוד הקבלה ולא מיוחד
 להם נבד . ומלא גם כן ר' יצחק בן גיאורת פנה לדרך ההתפלספות ורב
 קעדיה גאון ראה דרך ההתפלספות כפי דרכו , ולא נמלא בדברי החלמוד
 מאמר יורה בהכרח או קרוב להכרח על הדעות שהמה אשר למוקובלים האלה .
 ומלא הרמז"ס ז"ל אשר הי' צקי מאוד בכל דברי החלמוד לא נמלא כמות
 לא ידע מאלה דבר ורבים מאוד זולתו . ויענו נכבדי זאת הדעת כי אשר יאמרו
 אלה המתייחסים בקבלה שהמה דברי רס"י צספר הנקרא ספר הזהר אינו חמת .
 זה כראה מפנים רבים ראשון שלו חצרו ר"ס היו מזכירין ממונו חיו צרייתא
 או חיו אגדה בחלמוד כאשר עשו נוספרי ומשאר חבורים חלמודיים וזה לא ימלא
 ויענו עוד טעמות האכסים שהמה אשר הזכרו צספר הוא היו אחר רס"י
 אכס דבית כירוע זה לאשר ראה טמות האכסים שהם וראה גם כן בחלמוד ואם
 בן לא יחקן כלל שיהיה נחצר ספר הזהר רס"י , ויענו עוד כי הס' הוא
 לא החפרקס באומתו כי אם קרוב לג' עאות טנה , ויענו עוד שלו היה
 ר' טמעון אז המוקובלים וידע קודות הדינים ורעויהם בדרך אמתי היה ראוי
 שיהיה הלכה כמותו ואין הדבר כן . ועוד כי אכחו כראה פעמים רבי' יאמרו
 אע"פ שהיה זה חכם גדול וראוי להאמין בו וזהו שיש בו חכמה גדולה

המקובלים

המקובלים שכפי הרמז ראוי שיהיה הדין כך ות"ע כראיה הפוקקים וגדולי התלמוד
 יפסקו להפך . ויעטנו עוד כי הדבר המקובל אין ראוי שתמלא בו המחלוקת
 ואנחנו נתמלא מחלוקת רבה צ"ן אלה המקובלים בקרטי התורה היותר גדולים .
 וזה כי יש מהם נוי שאומר כי העקר קפירות הם האלוהות בעלמו ושאיך הכה
 עלה יותר גדולה כלל וזאת הדעת הוא כפירה צדה וכ"ס כפי המפורסם אלל
 כלל חכמי ישראל ויתר העם . אלל אם אולי ירכו לומר שהם עניני או תוארי
 מה נתמלאים צאל , אם בצחיכת השכל ואם באופן אחר , וזה רחוק וקרטיהם
 ועדצריהם צאלה הספירות ויאמרו גם כן שתפלותינו כלם רומזים על ענה ולאלה
 כבין ויש מהם נוי שאמר שהנה עלה עליזכה על אלה ויקראוהו אין סוף ואלה
 כאשר יצאו דצריהם כראוי לא יהיה מחלוקת רבה ציניהם וצ"ן המפורסם אלל
 העם כלו מענין האל ואם כן איך כאשר שהדברים האלה קצלה ואלל תסיבני
 מהמחלוקת הנמלאת צ"ן חכמי התלמוד כי כאשר הצ"ן היעצ מה שכתבנו בענין
 התלמוד בזה המאמר ומה שאמרו גדולי המעלה רבי משה ז"ל בדצריו לא יקרה
 וזה ספק . ואם כן אחר שאין לנו צקום פנים פרקום צלתי מחלוקת למה
 נכריח עלמינו ללכת צזו הדרך וכ"ס כאשר נתמלא רוב הדברים ההם צלתי
 וסכמינום כלל למה שהצאר צהקש השכלי ואלל רובם נאותים לדברי קדומי
 הפילוסופים אשר התצאר צטולם אלל היודעים .

וזה דברי החכם הפילוסוף משה גדליהו ברעבער צפתיחת פירושו לסקר
 הכוזרי על דברי הקצלה : נראה צעליל להצותן צחכמה זו כי היא רטמי דיעות
 צבי קדם וילדי נכרים ודעות חכמי יון ושאר העמים . וקראו לחכמה שהיא
 המורכבת מדעות פלטי היוני ומחכמה צבי קדם גנאקטיקא , וכבר אמרו חז"ל
 שמהם המלמדים עלו עמם מצצל וכו' . וצכלל כאשר כי לחכם האמיתי ואזה צ
 שורת ה' התמימה והצדורה אין חלק צצעלי הקוד ולא נחלה צקודותיהם כי מלצר
 שורת ה' צהירה וזכה ותאיר עינינו וחגיה חסכה כפטינו ואין לורך להין לעלות
 על צומתי מרומים ולרגל שמי שחקים לראות מה יעשה אחורי הפרגוד ואת כל
 עיני פולחן על מעלה . ולהליע שאלו עתחת מקום חשך ואפילה מנודח
 לחור קם מקום מוקצ קמאל וק"א כי כבר דצרה השורה נגד החלומות האלה
 ואמרה כי המלה הזאת אשר לכי מלך היום לא נפלאת הוא מוקד ולא רחוק
 הוא וכו' . עוד מהנמנע שהפלוסוף ההורי יעקוב דצרים האלה אשר
 אין להם יקוד צסכל חנוטי כלל וכו' . ומאחרי שאין סכל האנוטי מביע
 להם ולא צאו צתורה כבר ילאו מכלל חכמה והמה רק ילדי כח הדמיון . ומה
 לפילוסוף ולדמיונם וכו' .

שנית רוב דצריהם מרחיק השכל צמלאו אוחם מחליעים צחק הצורה
 ובעלם כצודו יתצרך דצרים מצמיאים לידי הגשמה או לידי רצוי צלימוד הספירות
 וקוד אצא ואנח וצער אכפין ודומיהם , וכו' וכו' . מה זאת עשו צעלי קוד
 לנו המעט צעייכס להחשיך את הצוכתס למה זה גנחתם את אלהי . וה'
 אלהים מלכי מקדם המרוסם לאין תכלית מכל מחשבות ומלומות העולות צחזיק

כח המדמה הוא מנהלנו ומסביבנו צלי שחוק וצלי אמצעי ואליו קרא וכוונת
 עליו דרכיו . ואם יאמרו על הסתירות והסתגרות שאם גם לא יוצן הדבר
 לריק שנאמין בו הלא אלה דברים של תהו כי זה פארנו וכבודנו שלא תחייבנו
 הסורה להאמין בדבר שימאן בו השכל וכו' וכו' .
 ונודע לכל דורס קדמוניות המריצה הגדולה שהיתה צין אלהי תורת
 הרמזים ואלהי תורת הרמזים צעזור הקבלה . לכן כל אחרוני השוקים אשר
 לימוד הקבלה מאשר נתחמה צנסיין כי כל דורשי לימוד הקבלה ישאלו כל קצרה
 ישרה ונחמיות יתעבו , אלהים רק קודות ואומרים רזי לי ורזי לי ואינם מצינים
 שום דבר תורה לפשוטו ומעקצים הכתובים וכל הישרה יעקב ומוסיפים על
 הקודם בהכניסם בתפילה תחינות וצקשות צנסיין ארמי שומריה צעיני מלאכי הסרת
 סיניו כיחות הנפש הטויות , בדעת הכלבו מוצא צנסייה הלכת ראש הסנה .
 ונתפללים למלאכים אשר אסרתה הסורה צדיצור לא יהי לך . כמו שנאמר בצו"ת
 חות יאיר , וזה"ל : כ"ס קרחק מלומר צפיו תחנות וצקשות שזכר זהם
 שמות ספירות וכיטוים המיוקדים על ארמי הקבלה שפשוטן של הדברים מורה
 פירוד ונשמות חלילה : וכן הגאון הרב ר' אלעזר פלעקעלט צקפרו תשובה
 מאהבה חומר : שבו צקפירים בהזכרת קצות המלאכים והאומות והספירות
 בלימה ומלאכי הסרת אינם כזקקין ללבושם המצובשם : וזה לשון ראש"ע
 בהקדמות פירושו להסורה צחצו המעשה דרכים למפרשי הסורה חומר : הדרך
 השלטי חושך ואפילה הצודים מלצם לכל הדברים קודות ואומותם כי הסורות
 והמשפטים חדות ולא אחריק להסיצ עליהם כי עם תועי לצד הם וכו' . ופקק
 דין הוא צו"ד הלכת ח"ת סיין רמ"ו : המקובלים ושאר האחרונים הפליגו בדבר
 שלא ללמוד חכמת הקבלה עד אחר שימלא כרסו מה"ק , ויש טחצו שלא
 ללמוד קבלה עד שיהי צן ארבעים שנה כמ"ס צן ארבעים לצינה , ורוב המתפרלים
 לעלות בהכמה זו קודם הזמן הראוי קמטו צללה עת . ועתה רצים המנה המתפרלים
 אשר ישתמשו צממות וכל הרולה ליטול את השם יצא ועו' ואין קץ לתפלות
 המלאים משמות המלאכים אשר העלו עמיהם מצבל אשר צלל שפתם חלי מדברים
 עצרי וחלי ארמית . לכן הטוב צעיני שיאחו צחורה הסומינה משיצת נפש ואשר
 הוא עץ חיים למחזיקים בה ומהחכמה אשר הוא קם חיים למולאיה אל יח ידו ,
 כי החכמה חמי בעליה , וירא אלהים יולא ידי שניהם . והדרך הקלולה ללמוד
 הסורה צסום שכל , בעלת הראש"ע אשר זכרתי מהקדמת פירושו להסורה וצקפרו
 יקוד מורא . והנה הראתי לדעת כי אשר לוו חכמינו על לימוד החכמה לא
 כיוונו אל הקבלה רק חכמת הפילוסופיה היתה נבגמתם , צאמרים ארבעה נכנסו
 לפרסם . ואשר אמרו על ר' יוחנן צן זכאי שלא הכיח דבר גדול ודבר קטן דבר
 גדול מעשה מרכזה , חומר על זה הכסף ומטה הלכת יקודי הסורה שהרי הדרש
 של מעשה מרכזה הוא הצורה יתעלה צין לדעת חכמי הקבלה וצין לדעת חכמי
 המחקר וכאשר יודע ממוצא לעולה דברי הרמזים צפתחת הסורה שאומר : וכבר
 צאמרו וזכרנו צסום שפע עשה צר אפית הוא חכמת העצם

ומעשה

ועשה תרכזה הוא הכנת חלטה וכאשר כחז בארצעה פוקים
הראשונים והלכות יקודי התורה וזה נקרא מעשה זרה וזה מעשה
תרכזה וקיים עם טידיעה פניהם נקרא צפי חכמי הגמרא עיול בפרדס.



אגרות ומדרשות

אמר ר' יצחק לשעבר הי' אדם מתאוה לשמוע
דברי משנה ותלמוד ועכשיו שאין הפרומה
מצויה ותאות אדם רק לשמוע דברי אגדה
(מסכת סופרים)

והנה נודע וכתבר כי חכמי התלמוד הקטירו החכמות באגרות ומדרשים
אשר שכל עובד לחכמי לצב דרשים, ומה כוללו דברי הרב הרמז"ם ז"ל בהקדמת
זרעים על דברי הגדות ומדרשות חז"ל, ז"ל: וחומר זה הענין צנוי שאין לו
חכמה כלל ולא הרגיל כפשו מדרשי חכמות התלמודים אבל הי' כסעו
עסק כל אנו לשכל אשור עכשאלהו שאלות האלהים שהם לפנות
בדרשות אין קצק שהם רחוקים צעיקו כרחוק השמים מן הארץ ויקלר שכלו
להצין וזה, ועל כן ראוי שכדין הדרשות ההן לכך זכות
וכע"ז לעיין בהם, ואל כומר להרחיק דבר מהם, אבל כעירחק
צעיקו דבר מדבריהם כרגיל כפשו בחכמות עד שכצין עכ"הם. וכן ראשית
דבריו עם: הדרש הכמלא בתלמוד אין ראוי לחשוב שנעלתו ונעוטה ותועלתו
חקרה אבל יש בו תזונה גדולה מפני שהוא כולל פליאות כפלאות, כי הדרשות
הם כשישכלו בהם השתכלות סכלי יוצן בהם נהנוט האמיתי וזה שאין למעלה
ומנו, ויגלה מהם מן הענינים האלהיים. ואמרות הדברים מה שהי' חכמי
החכמה ועליונים אותו ולא ראו לגלותו, וכל מה שכלו בו הפילוסופים דורותיהם,
ואם תביע אותו על פשוטו תראה בו ענינים רחיקים מן הסכל שאין למעלה
מהם, ועשו דבר זה לענינים כפלאים. האחד מהם ללעוץ רעיוני התלמודים
וללצב לצותם, ועוד כדי לעור עיני הכסילים שלא יזירו לצותם לעולם.
ואלו הי' תראה להם זהר האמנות יקירו פניהם מהם כפי חקרן ענעיהם
שכאמר בהם ובדומיהם אין מנגלים להם הסוד מפני שאין שכלם שלם לקבל
האמנות

האמנות

האמתות על צוריים . וכי החכמים לא הי רולים לנלות קלחם לקלחם סודות
 החכמה . וכבר זכרו קאים מן החכמים ככד לאכסים בקיאים בחכמת מעשה
 זראסית והוא הי בקי במעשה מרכבה ואמר להם למדוני מעשה זראסית ולמדכם
 מעשה מרכבה , ואמרו טוב הדבר , וכאשר למדוהו מעשה זראסית נמנע הוא
 מללמוד להם מעשה מרכבה , וחס ושלום מעשה זה מפני רוע לב למנוע
 החכמה , או בקציל סיהי לו יתרון עליהם , שהמדות האלה מבינים בחד
 מהטפסים קל וחומר באלו החקידים הנכבדים , אלל עשה הדבר בקציל טראה
 בעלמו ראוי לקצב מה טיט אללם , וטאנים ראויים לקצב מה טיט אללו .
 והציאו ראוי על ענין זה דברי שלמה דבט וחלב חמת לשונך ופרטו עליהם השלום
 ואמרו שעכין דבר זה , שהחכמות המחוקות שהנפט הנעם בהם כמו טינעם
 החך בדבט וחלב לריכים להסתירם ואל יעלו על שפת לשון צקום פנים . ואולם
 ירמו זכחמו מהם רמזים כעלמים וכסיבלה הקצ"ה מוסות הסכלות מלכ ויי סירלח
 אחרי אשר ייגע וירגיל בחכמות אז יצין מהם כפי שכלו ואין לאדם עם החכמה
 זדריטה אלל לעזוב עכיכוו ציד הצורח ולהתפלל אליו ולהתחנן לזוכנהו ולגלות
 לו הסודות הגנוזות , כמו שאלאנו דוד המלך ע"ה עשה כן באמרו : גל עיני
 ואציעה כפלאות מחורחך . וגלו במעשיות רבות בתלמוד וע"כ אין ראוי לחכם
 לבלות מן הסודות אלל למי שהוא גדול מנו . וכן שלטי הגבורים צפרק
 קמח דע"ז שמוציא לשון ריח"ז בענין דרוקים ואגדות (ומוציא ג"כ של"ה דף ת"ו)
 זה לשונו : דע והצן כי המדרשים על ג' דרכים , יש מהם שהם גוזמא כמו
 שאמרו דברה תורה לשון הצאי דברו כציאים לשון הצאי דברו חכמים לשון הצאי
 (חולין ל) בענין ערים גדולות וצלורות בטמים , וכן והצקע הארץ לקולם .
 יש מהם רבים כדברי רבה בר בר חנה שהן דרך גוזמא . ויש מהמדרכות שהם
 מעשה כיסים שמראה הקצ"ה כוחו ומראה להם מעשים מוראים כו"ט כדניאל
 וראיתי אני את המראה . ויש מהמדרכים שכונת חכמים בהם לדרוש המקרא
 בכל ענין סיכולין לדרוש ולסמכו על מ"ט אחת דבר אלהים שהים זו שמועט
 ואל התמה על זה הלל תראה רוב פעמים אפילו הדיוע אחד מדבר דבריו
 מורכבין טיט להם שני פנים וכ"ט דברי חכמה שאלאנו צרות הקודש , ועד"ז
 דורקים החכמים המקרא בכל ענין סיכולים לדרשו ואמרו אין מקרא יולא מדי
 פשוטו שהוא העיקר . וכל המדרשים הנדרשים צו יש מהן שהוא עקר קרוב
 לפשוט ויש מהן טיט צו רמו כמעט , הלל תראה מה שדרש אחד מהחכמים יעקב
 אציו לא מת ואס ח"א להיות המדרש כמשמעו יש צו רמו לאמר סלדיקים
 אינם מהים ששום זכרם ומעשיהם הטובים קיימים לעולם . ומה שדרשו
 עמידה הארץ להולא גלוסקאות וכלי מילח צל ללמד שעמיד הצורח לחדש טובה
 בעולם . ועוד אמרו בתלמוד ארץ ישראל (ירושלמי צפ"ו דכו"ר) וכי
 המדרשות אמנה הם דרוט וקצב סכר . הא לך הדבר מוצא ש לא אחר
 החכמים המדרשים ע"ד אמונה ועקר אלל להרבות טעמים
 במקרא ולדרשו בכל פנים . והמלגלג על דבריהם עליו כאמר ויהיו מלעיזים

במלאכי

צמלכי חלקים . וכחצ מהרי"ק ז"ל : וכן אחת מולא צנזיאים סדצרו צמסל צד"ח
 צדצרי קבלה אלל צדצרי חורה ומלות חי אחת רשאי לדורסם צלסון מוסל חוץ
 מוסלסה דצרים שהי רבי יסמעאל דורסן צלסון מוסל והלכה כדצריו צטנים . אם
 יקום והתהלך צחוץ על מועכחו מלמד סקרא הכחוצ מועכחו גופו . וזרחה
 עליו סמוס וכי סמוס לצדו עליו זרחה אלל הדצר צרור כסמוס . וזה לסון
 הרמז"ס צדצר אגדות ומדרסות חורה פרק ו"ג לסליטי : ואמנם ארבעה מינים
 סצלוצ צצר זכרו ז"ל צו קלת קצה על לך הדרסות סדרכס ידוע למי סהצין
 דרכיהם וזה שהס אללס כדמות מלילת הסיר , לא סהדצר ההוא הוא הענין
 הפסוק ההוא . וכחלקו צני אדם צדרסות לסני חלקים , האחד ידועה שהס
 אומרים על לך צאור ענין הפסוק ההוא , והחלק הסני הוא מוצה אוחס ויחסס
 לסחוק אחר שהוא מוצאר כגלה סאין זה ענין הפסוק . והחלק הראשון כלסס
 וכחצר לאומה דרסות לפי מוסצתו ולסמורס , ויחסוצ שהס ענין הפסוק וסמוספט
 הדרסות כמוספט הדינין המוקצלים . ולא הצינה אחת מוסתי הכחות שהס על לך
 מלילת הסיר אשר לא יספק עניינים על צעל סכל . והי"ה דרך ההוא צמון ההוא
 והי"ה עייסס אחתה סכל כונה סיעסו המוקוררים מוצרי הסיר . אמרו רבותינו ז"ל
 חני צר קפרא ויחד תהי"ך על אזניך אל תקרי אזניך אלל אזניך מלמד סאס
 יסמע אדם דצר מוגנה יתן אלצעו צחוץ אזנו , ואני תויה אם זה סחכא אלל אלל
 הסכלים כן יחסוצ צפירוט זה הפסוק וסזאח הוא כוונת זאת המלות וססיחד הוא
 האלצע ואזניך סס האזנים . איני חוסצ סאחד מי ססכלו סלס יחסצ זה ' אלל
 הוא מלילת סיר כאה מאלר הזהיר צה על מדה עוצה והוא כי כמו סאסיר לומר
 דצר מוגנה כן אסור לסמעו , וסמוך זה לפסוק על לך המוסל הסיר , וכל מה סיאמור
 צמדרסות אל תקרי כן אלל כך זהו ענינו . וכצר ילאחי מן הכוונה אלל שהוא
 חועלת ילטרך אליה כל צעל סכל מואכטי חורה הרצנים . וכן אומר צעל צחינת
 הדת : ואולם ענין האגדות אשר צחלמוד ומדרסים אשר לצעלי המוסנה והחלמוד
 מולא צס דעות רצות כה האוניס כפי פסוטס כלס , וכח תרמיק האגדות
 הרחוקות כפי פסוטס וחלעיג עליהס , ואומר כי החלמוד כחלק לצי חלקים . חלק
 צהודעות הדינים כלס , וחלק צמדרסות ואגדות , והחלק הראשון אין ספק אלל
 כל צעל דת מואכטי אומתו סאין ראוי לחלוק עליו כלל כאשר כצר כאמר . אולם
 החלק הסני הוא אשר יסכן לפעמיס סלא נסכים צו ולא יקרא צזה חטא . וזה כי
 חורה לא חיצתו לסמוע לחכמים אלל צעניני הדינים אשר צס מועסה או צעניני
 סרטי האמונה המוסכמים מהס , אם צענין הדינים מוצאר צאמרה חורה על פי
 חורה אשר יורוך ועל המוספט אשר יאמרו לך חעסה , ואולם צסרטי הדת
 המוסכמים מהס מוצאר ג"כ סראוי להיות הענין כמו סאמרו כי סס היו ראטי
 האומה וחכמיה אשר ידעו עניני הדת וסרטיה . ואולם החלק האחר
 והס הדצרים אשר אמרוס על לך סקצרא לא כמורי חורה לא
 כחויצ צלי ספק להאמינס כאשר יראה לנו היותס
 חולקים על האמת , למסל אשר כחצו צחכמת העולם אמר הרב

המורה

המורה פרק י"ד לשלישי: אל תצקם ממני שיסכים כל מה שזכרו רבותינו צעניני
 הסכינה למה שהענין כולל באמת, כי החכמות הלימודיות היו צומכים ההם
 חקרות ולא דברו בהם בקבלה מן הכביאים אבל מה שהיו חכמי הדורות צומכים
 ההם או מאשר שמועם מחכמי אותם הדורות, וכן מאור עינים מארי צינה
 פ"א: כלל זה צידנו כי אם שתצין דברי חכמינו האמורים בשמים וכסיליהם
 תמינחם ותנועתם וכן צלוח הארץ ותראה כגדס איזה סחירה מדעות הפילוסופים
 אשר כתבו אחריהם אף אם ישב כי דברי חכמי האומות מיוקדים ביותר
 אין זה חקרן צחק יתר הדברים שנקרו לנו כי הנה צאלה לא דברו המקובלים
 מן הכנזאה רק ככל אדם אשר לנראה עיניו יפוע או לנשמע אזניו יוכיח.
 וכן בקפר מלחמות וולוח להרשצ"ן: דברי רבותינו כחלקים לשני ענינים החלק
 הראשון הוא הדברים שהם תלויים צמלות וצדיקים וזה הנקרא מדרש חכמים.
 והחלק השני הוא דברים שאין צו לא מלוח ולא עצירה ונקרא מדרש אגדה.
 ואמנם החלק הראשון אנו חייבים להאמינו ולהזהר צו ואין טוס חלק מדרריהם
 ז"ל שצאו צענינים אלו שאין אכחו חייבים להאמינו ולהזהר צו, וחייבים אכחו
 לצארו וללצנו ולצרו ולדברו ולהגות צו תמיד ולישא וליחן צו. ואמנם החלק
 השני והם דברים שאמרוה דרך אגדה לנושך לצ הצריות וקטני החלומים באשר
 היה יגיעים ומתעסקים דברים על דרך זה המשל והחדה לתת לפזאים ערונה
 לנער דעת ומזימה ועל זה וכיולא צזה אין אכחו חייבים להאמינם אבל איש
 חכם לצב ישחדל להשיצם אל המושכל ויצרכם, כי כל דצריהם צזה אינם על
 דרך כגלה אלא על דרך נקצר, על כן מיי שלא יר"ה להאמינם אין עליו עון
 אשר חטא והרול"ה להצנוק צו ולצא תכוחו הנה שכרו אחר ופעולתו לפכיו.
 והחקיד הרב רנח"ל בקפרו דרך חכמה אומר: המאמרים צהגרות יחלקו לצ'
 עינים, אשר יגידו צם עקרים ועקרי החכמה מוקרים או אלהים. והנה המאמרים
 הלמודים המוקרים אין לורך לדבר עליהם כי תועלתם מפורסמת ויפעמם
 בלייה, אך כדבר מן הלמודיים האלהיים הם חלק הסודות ואין ראוי שימקור
 כך לפכי כל הרולה ליעול את הסם כי אין כצודו של השי"ת שימקרו סתריו
 ציד אכפי מדות רעות וענינים צאמה עמוקים ומאור ולא יללחו צם אלא אכפים
 זכי השכל ומלומדים צדרכי העיון היעב, ואם יפגעו צככלים גסים אף צלתי
 מלומדים צעיונים יוליאו הענינים האמיתיים היקרים לשצנפים ודעות רעות.
 לכן אור הרשצ"ן f ז"ל על המאמר הקצ"ה מחפלל: יש צאגדה
 זו סוד נקבצ וגם הכותב אומר טם צאגדה זו יש דברים קטים הליור
 ועוד להרשצ"א צרכות פ"ה: וזה מנהג חז"ל צמקומות אחרים כמו צמ"ס פרק
 הספינה על פקוק וכירס אצד חצצון אור רשע אין רם אצד חצצון. וצודאי אין
 כונחם להוליא פקוקים וידי פשוטי אלא כל זה מחכמתם לקצוע דברים הלריכים
 לכצדי הענין גדולי התועלת צלסונות לא תשכח זכרם. והרשצ"ן צמאמר השכל
 אומר: וראיתי להזהירך עם אזהרה גדולה ומזקה ואוא שלא יעך הדמיון
 הכחוצ אשר העניה כצר אנשים הרצה לדבר סרה צדברי רבותינו ז"ל צאגדות

ודרשות ופזרות הנז והנה ויאמר כי כל הדברים צ"ס כפי פשטיהם ולא
 יסברו צ"ס קצרות, ואף כי מקלת דבריהם רחוקים מאד מן השכל. והנה האנשים
 האלה יסירו הדר התורה ויחסכו מאורה. וכן הרמז"ם בהקדמות זרעים: וע"כ
 ראוי סדרון הדרקות ההם לכף זכות ואל נאחר להרחיק דבר מהם אבל כסירחק
 צעינינו דבר מדבריהם כרגיל נפסקו בחכמות עד סכנין עניניהם, שהרי החכמים
 אע"פ שהיה להם מן התורה ללמוד ועוד הרעיון והגיגה וחזרת החקידים
 הנכבדים היה מייחסים החקרות לכפסם כשהם מעריכים נפשותם לפי מה שקדם
 אותה, והוא מה שאמרו עירובין דף כ"ג ל"ג של ראשונים כפתחו של אולם
 ושל אחרונים אפילו כמעט סידקית וכ"ס אכחו שהחכמה נעדרה מנו כאלו
 הודענו הקצ"ה ואצדה חכמת חכמי וצ"ת כצונו תסתר, ייחד הכתוב כל אי
 מנו בארבעה דברים, בחולסת השכל, וחזק התורה, ועללה צקספה החכמה,
 דריות צלע העולם, ארבעה טעמי הרעים, ואיך לא נככים החקר לכפשותינו
 כסנערוך אותם עליהם. וכן הכוזרי סוף מאמר שלישי: הגדות מהם מה שהם
 מעלים מציאים על קודות החכמה כמעט גלותם. ואין לחסוד דבריהם אבל
 כחסוד הצנחנו. כי הנה חכמינו ז"ל עמלו בדבריהם להשאיר לנו זכות
 צמוקרים עונים ללמדנו ארבות חיים כאשר אמר הרמז"ם צקסר המלות: ואף הם
 ז"ל אמרו אין וקרא יולא מידי פקוטו צכל זאת למען הועלנו בעשות פעולות
 טובות או להרחיקנו ממדות וגינות דקו פקוק אחד והולילו מנו לימוד טוב
 כמו שדרשו במדרש הפקוק והודעת להם את הדרך ילכו צה. את הדרך זו
 במילת חקדים. ילכו זה ציקור חולים, צה זו קצירת נתיים, ואת המעשה אלו
 הדיינים, אשר יעשו זו לפנים משורת הדין. כשחלה ר' אליעזר ככנסו תלמידיו
 לצקרו אמרו לו רבי למדנו ארבות חיים ונזכה צהם לחיי עוה"צ ואמר להם
 הזזהו צכבוד מצירכס (צרכות ע"ד) וכדומה הרבה. גם צחיי המדיני הורו אותנו
 לטוב לנו: נקיי הדעת מצירוסלים לא היו חותמין על השטר אלא"כ יודעין מי
 חותם עומס. ולא היה נכ:סין צקסודה אלא"כ יודעין מי עיקצ עומס:
 (סנהדרין כ"י) לעולם אל ירצה אדם רעים צחוך ציתו סנאמר איש רעים
 להתרועע. (פרש"י להתרועע להתרולץ) (צרכות פע) כי צירות הטובה רבו
 אוכליה רבים הנה המלקקים תחת שלחן איש אשר השעה משחקת לו וצלר לו נעמו
 אויביו. האדם כיבר צכוסו צכיסו צכעסי ו"א אף צשחקו ו"א אף צקלמסו
 (עירובין פ"ו) אל יצו אדם יותר מחינע (כתובות כ"ו) אל תכנס לצ"חך
 פתאום כ"ס לצ"ח מצירך (טבת י) ילך תיטיק ואשה שאל דוחה וימין מקרבת
 כי לשרט ילרי לצב הרעים וכל פגע אחת היא תטפת מלחמת טול רק
 צתחצחיות העשה מלחמה, וגם האשה אשר עמדך חכוד יותר מנוסף (צ"ע
 דף ע"ג) רק עסוכצת חקך טמור פתחי פיך. ומפנק ומוער ילדיו אחריתו
 לא הצורך. ואם אמרתי אקשרם כמו לא יכ"ס ספרים הרבה, וצלדק
 אמרו במדרש חז"ת: סמוכני צאש"קות אלו הלכות המאוסות רפדוני צתפוחים
 אלו אגדות. ודרש המאמר הזה צעל אפיקי יהודה כי השליטה כוס יין ים חפץ
 לצעליו

לצעלי צו וצמה סצחוכו כי היץ אשר צו יסמח לצב חטס ותכוס עלמו חף חס
 זרק ומנו ילליח עוד להכיל דצריס אחריס חבל דצרי האגרות כמו חפוח טיש
 צהס פכיוי וחילון. החילון הוא המאמר המוספר והפכיוי הוא המוסכל המורכב
 חוך חוכו של המאמר רק להיות הסיפור כמו שומר אל המוסכל כמו הקליפה
 להפוח. וכן צפסיקהחא ילקוט רמז קס"ח אשר ר' חצין דצרי חורה כמסלו
 כקודיטען יס צו דצט ויס צו יין ויס צו פלפלין יס צו יין כי מוציס דודיך
 מיין ויס צו דצט ומחוקיס מודצט וכיפת לופיס ויס צו פלפלין אמרת ה' לרופה
 עכ"ל. אשרי חיס שומע לדצריהס היקריס כי נעים כי נסמרת נהגה צהס יומס
 ולילה וכסיומס חמיד כגד עיניכו על לצצנו ועל כפסנו להיות מואשר צזה וצצח, כי
 בס צעולס הזה חין עוכג גדול כעוכג הרחכי הזה, ולירד לעמקת דצרי חורה
 והחכמיס עוב לחדס לעקות כעלח הרמז"ס צהקדמות זרעיס אשר זכרתי טיצקס
 מלח חלל העיב חוכן הדעת להאר עיניו צהורתו ויאלל מחכמתו עליו ויחן
 צלצו לחיבז מלוחיו, וסקרו אחי על ספרי הקדמוניס כי כן דצר הסל"ה הקדוש
 ספרי האחרוניס המה רק מליקטיס מהראשונים ווי חיס ירא ה' צמלוחיו
 חפץ מאוד אורחו דרך יצחר, ילמוד ציאורי הקדמוניס על כחצי קודס כפירוש
 רט"י רצח"ע רטצ"ס רלצ"ג רמז"ן רד"ק אצרבנאל עקידה ר"ט צן מלך ספורטי
 וכדומיסי. וצדצרי הרמז"ס יגה חמיד כאשר יעץ עלה המליך הצדוטי צקוף
 ספרו: סוף דצר חיימן או חסמליל חלמין צמה סהלמין צו אחרון הגלויס
 צזמן וראשס צחסיצות הרצ המורה זל"ל. כי החכמיס חללו חזינו צקוס סכל
 צמקראי קודס ועל סרטי לקון הקודס החחקו עפ"י חקי הדקדוק וההגיון ירד
 יס החלמוד והעלו פכניס צידס, צמועלות ודעת סורו אותנו צמה ירלה חיס
 לפני חליה מרוס, וצספריהס כוזרי מורה חו"ה עקריס עקידה וככה תורה וחכמה
 יחלכדו ולא יחפרדו, וכל אשר פרשו צמקרא וצדצרי חכמי ס"ס ע"פ סכל
 עקור חייס לצעליו ציחרו היעצ. מה מאד נעימיס דצריהס ומחוקיס מודצט
 וכופח לופיס לכפס המוסכיל, חמלחס כפס כצון, וזה דור דורטיהס צספריהס
 חמס לחיס חצני חן צסכיות כסך חורה. חס חמרתי חספרס חן עלמו עספר והלא
 חמה צכחוציס נדרטיס לכל חפליהס. ראה צמורה ח"צ פ"ל ציאור הכחוצ ויצדל
 חליהס צין חמיס אשר מחחה לרקיע וצין חמיס אשר מועל לרקיע צמאמר ר'
 עקיבא כסחחס מביעיס לחצני טיש עהור אל חמרו חיס חיס, סכן כחוצ
 דובר סקריס לח יכון, אשר חמר סס הרצ והחצונן חס חיה מואכטי ההחצונות
 כמה ציאר צזה המאמר ואיך גלה הענין כלה, טחס ילקח על פסועו צגקות
 העיון יהיה ענין צלתי כולל כלל, טחין סס (צחטמיס) גוף צלתי היקודות
 צינינו וצין חטמיס ואין סס חיס למעלה מן חלויר. וכן הלך צדיעה הזאת
 העקידה וצעל רוח חן צפירוש הפקוק הנזכר. ומאמרס סהזחיר ר' עקיבא
 לצל כאמר סחמיס הנזכר צכהוצ חינו חיס מועס. וכן ציאר סס מאמר חז"ל ארס
 ומה כצרחו כחחד. ומה סציחרו צמדרס סהנחט נרכצ וסחוא היה כטיעור
 גמל וסחוכצו היא אשר הטיח חה חוה וסחוכצו הוא סמאל, ראה סס הפרק

הזה

הזה וכן פרק טשי ממורה ח"ב ציחור הפסוק נרדה נא אשר זה לטון רבים
 אשר אמרו כביכול אין הקצ"ה עושה דבר עד שנסתכל בפלמיה של מעלה -
 אמר : אחמה מאמרס מסתכל כי צום הלסון בעלמו אמר הפלטון . ועל
 מאמר צראקית רבה כל מקום ה' הוא וצ"ד אמר הוא ז"ל : ואין הכונה באלו
 המאמרים כלם מה שחשבוה הפתאים שיש לו ימעלה דברים או מחשבה או
 שאלת עלה או החזוכות והעור דרעה אחרים כי כבר אמר הכניח את מי מעץ
 ויצינהו . וראה גם דעתו בענין המלאכים ומה שאמרו רבותו צוכין יהודס וחמר
 אמר ר' יוחנן ציקס לעבור ורמו לו הקצ"ה מלאך שהיה ממונה על החלואה אמר
 הרב כי הכחות כלם מלאכים , והנה רולה לומר כח הקוסי . הנה כבר קרא הכח
 הזה מלאך , וכן ממלאס תמיד אמרים מלאך הממונה על כך וכך . ומה מאוד
 רע עירון הסבלות ומה מאוד מציק אלו אמרת לאיש אחד מאשר יחשבו שהם
 חכמי ישראל שהם ישלח מלאכו שיכנס בצעון האטה וילייר עם העובר יעצ לו
 זה מאד ויקבלהו ויראה זה עולם יכולת צחק הסס וחכמה ממונו ימעלה עם
 האמינו ג"כ שהמלאך הוא בוך כאש קורפת שעורו כשליס העולם כלו , ויראה
 זה כלו אפשר צחק הסס , אמנם אם תאמר לו שהסס ימעלה עם צורע כח
 מלייר יעשה חכמות אלו האזרים ויתארם והוא המלאך יצרח וזה :

ועל דרך זה הזן מאמרס מלאך הממונה על הזריון לילה שמו .
 מלאך הממונה על הצרר יורקמי שמו (שקמים קי"ז) הממונה על המזים
 דומה שמו (צרכות ח"י) והוא גם כן ממונה על הרוחות (סגדרין ל"ד)
 שר של ים (ביעין ס"ז) מלאך הגשמים רידא שמו (מענית כ"ו) מלאך
 המות מלא עינים (ע"ז כ') לאמר כי אין נקשר מכה המות . וכן
 ראה צמורה צפרק טבעים לראסון מאמרס צחגינה מסצנה רקיעים פירוס
 קילו לרוכב ערבות , וקיים סס כי כל מה שמלא לכתמים ז"ל כי השמים
 הפלוכים צהם כך וכך והשמים הפלוכים צהם כך וכך אין ענינו טצטמים
 בטמים אחרים צלתי השמים אצל ענינו שהכוחות המהות הענין הפלוכי
 והסומרות קדורו יצואו מן השמים הסס והרא"י על מה שאמרתי לך אמרס
 ערבות טצו לרק ולדקה ועפטע וגכוזי חיים וכו' , ועל טעתיד הקצ"ה להחיות
 צו המזים , ומצואר הוא טכל מה טמאלואו אין מהס דבר טהוא בטס טיה"י
 צמקיס כי העל אינו טל כפטונו . וכן מצואר הרעצ"ס צמורה פסוקי חכ"ך
 על אופן הטלס ע"פ הטורה והחכות להרחיק כל בטמיות מהצורא יחצרך .
 כאשר מטצח החכס ר' טמואל אכן חצון צהקדמותו לטמיות פרקי הרעצ"ס
 על הפסוק צירעיהו אל יתהלל חכס צחבותו , אמר : ולהרצ ז"ל צו פירוס
 ללא יקילה צבתס אופיר . וכן ציאר טעוב טעס צלצות פ"ד צהמטכה יפז
 טעה אחז צחטובה ומעטים טוטים צעוה"ז , את המקרא צקהלת כי אין
 מעטה ומטצין צטאל ומקיים כאשר חצון ספר קזלת צזאת הנחירה יחצאר
 האמת

האומה • וכן פירשו צעקידה עקרים וזינה לעתים ודומיהם דברי התורה הזאת ומדרשות חכמינו באופן אשר הכונה לצ קוראם • דרוש אוחס צספריהם היקרים •

אברי הצומר זהם וצונטנחס קילת נקיה •



דרך אמונה

דרך אמונה בחרתי משפטך שויתי
(תהלים קי"ט)

לפלגות גדולים חקרי לצ צים החקירה צדצר מליחות הצורא יחעלה •
אחר חקר כצודו העלו פנינים צידם , תהום החכמה אומר צי הוא ככר , דרשו
ה' צהאלאו על ידי , ולא נמלא להחולכים חסיכים ואין נגה ונגה נגדו • רק
הנשכילים אשר יזסירו כזהר הרקיע ילכו צאור ה' , וצאורו יראו אור • וזה פרי
הלימוד מקפרי חכמי עמינו , אשר עלו צקלם החכמה מולצ ארלה וראשו וגייע
הצמיחה , כי נראה ה' כלצ עליו • כי נבקוד על דלתות הקפרים מדצרים צרומו
צל עולם כספרי הרמזים והנהלכים צנחיצותיו , יודע לנו כי צתורה וצחכמה
יעלה האדם צחור אדם הועלה צדרך חיים אשר למעלה למושכיל לצבור צאמונה
צארץ , עת חלקו צחיים ממים וצחלד , ולצצוע נעיונות ציון ה' כלח אחרי
עורו נקפה זלח , ווצצרו יחזה חלום • ורק צתורה וצחכמה צצמורת סניהם
זה כל האדם אשר אחרון על עפר יקום וגואל חי אשר יפיח רוח צעלמות
היצנות והחיינה • ולרצע אומר צלצו לח תדרוש אחרי ההורה והחכמה ואין
אלהים כל מצימותיו , אומר אלהים , אככי אקתיר פני מוץ ולא תסורכי •
זה דור דורקיו מוצקטי פניו ימלאו היולר כל צכל נצרא • אחד היה לצרהם
אצינו ע"ה אשר אחד נקרא ואחד קרא , לרק יקראו לרגלו , ולום אח צניו
אחריו לצומר דרך ה' • כאשר נדרש מאמר חכמינו ז"ל צהקוחפין , ר' אליעזר
המדעי אומר אלטוגניות גדולה היתה לו לצרהם צלצו סכל מלכי מוצר ומערצ
מסכימים לפתחו • רקצ"י אומר מרגליות טוזה היתה לצרהם אצינו חלוי צלוארו
סכל חולה קראה אותה מיד נתרפא וצעה סכפטר ון העולם נעלה הקצ"ה
וחלחה צגלב חמה • ופי"ו הרקצ"א ז"ל סהחכמה דומה לצצנים מוצות ומרגליו
ואצרהם

ואזרהם אע"ה תכהיג והרגיל חלומידיו זלוארו רלוני בדבורו , סכל חולה כחרסא ,
 דהיינו קרפאס וחלי רעה אמוכהם . וכן פרקו רוב המפרקים , והצעל צינה
 לעהים דרוק י"ח פירק ג"כ : המרגליות עוצה הוא החכמה שלמדה ורפא חולי
 הכפס , וכמות חלחה בגלגל חמה , רולה לומר שהשמש מעיד על מליחה אלהים .
 כוואמר המפורר השמים וקפריס כבוד אל . וכאשר הזהירו הכזיח טאו מרום
 עיניכם וראו מי צרה אלה . או אמרו הצע שמים וראו וסור קחקים גבהו מנוך .
 וצעל צינה לעתים דרוק מיד אומר : הורה ענין זה יחזקאל ע"ה נפתחו השמים
 ואראה מראות אלהים ירלה תחלה נפתחו שערי השמים שידעתי ענינם ומסס צאתי
 לראות מראות אלהים , לא כן הרשעים אשר בחשך ידמו ואת פועל ה' לא יצטו
 ומעקי ידיו לא יראו לכן לא יחזו אלהים . עליהם אמרו חז"ל (חגיגה י"ד) אי
 להם לצריות קרואות ואינן יודעות מה רואות שעומדים ואינן יודעין על מה
 עומדין כי כל כפלאות ה' ובצורותיו נכחצים צאלצע אלהים חרות על לוחות
 השמים , ואשר לא דרשו ה' ועוזו ואין עינים להם לראות גצוה ועל גצוה עליון על
 הארץ אשר כפי דרשה צינה לעהים דרוק כ"ח מתרעס דוד המלך ע"ה על
 דעמי דורו אשר אינם מצינים ומקחכלים בכל אלו הפעולות והמעשים הטבעיים
 ואמר כי לא יצטו אל פעולות ה' ואל מעשה ידיו יהרסם ולא יצנס . ורוב אדם
 אינם מתפעלים ומחזות אלהים כאלה הנראים בצריחים יען הרגלו צראייתם
 וילדותם צעת הכרחם עוד לא נשלמה צחכמות וכמו שדרש טס הצינה לעתים
 טעם מדוע הקיץ וטסה רצינו המוקה על פניו בדצרו עם בני ישראל וצחא וטסה לפני
 ה' לדבר אהו יקיר את המוקה עד לחתו , כי הענין הוא כי אם היות כל דבר חדש
 אשר יש בו איזה טני יתפעל האדם מומנו ויעשה בו רושם הנה זה יהי צעת הראשון
 אשר ירגיש בו בצואו וזומן לזומן , אך אם ינוסף הדבר כן צהתמדת זמן רב אז כצר
 הוא מורגל בו וכיון דדס דס לא יתרסס מומנו כלל , וכמו שאמרו הקדמונים על
 הגרמיים הסנוייים שהם משמיעים קינות גדולות צנגון ערב וואד אלא שאין אנו
 מרגישים זה מרוב ההרגל וואד בכל יום תמיד . כאשר אמר המפורר השמים וקפריס
 כבוד אל הנה מגידיס הדר פעולותיו , אכן לפי שהדבר הזה תמיד צסקידה כי
 יום ליום יציע אומר ולילה ללילה יחיה דעת זה היא קצה שאין אומר ודברים וצלי
 כמות קולם . וכצר הורו אוחנו גדולי הכמינו טלא זאת אמוכה אשר לדיק צה
 יחיה אם יאמר אדם צפה לצד אכי מאמין צאל אחד ולצו חקר מכל ידיעה , והוא
 איס צער לא ידע ולא יצין , כאשר אמר הרב המורה פרק כ' ח"א זה"ל : ואין
 אמוכה אלא אחר הליוור כי האמוכה הוא האמוכה צנה טילוייר הוא חוץ
 לכפס כפי מה טילוייר צסכל וכו' . לא מי שיאמר אוחו צפה ולא ילייר לו ענין
 ויהי מהכח הנאמר עליהם קרוב אחה צפיהם ורחוק אחה מכליותיהם . וכן צעל
 חו"ה טער היחוד פ"א: גדר יחוד האלהים צלב טלס הוא טיהי הלצ והלשון טוים
 ציחוד הצורה ית' אחר אשר יצין צדרכי הראיות צרור מליחותו ואמתת אחדותו צדרך
 העיון . וכן טס פ"צ : אינם מעלים על מחשבתם להצין אמתת ענין מה טיעציר
 על לשונם מפני הקבלות והעללות והס חושצים כי ענין היחוד נבאר להם כאשר

במורה נבחרת ולא ירגישו כי לצותם ריקים מאותו וכו' וכו' . ואמת אומר הפילוסוף
באמרו לא יוכל לעצור עילת הצילות ותחלת ההחלטה אלא נביא הדור צטבעו
או הפילוסוף המוצק צמח שקלאו וכן החכמה , אבל זולתו עוצדים זולתו מפני
שאנס וצנינים כמלא אלא מורכב . וספ"ג אומר : וכבר חייבתו החורה צוה
להצין צריך הקצרה הסכלית מאותה הצורה כמו שכתוב וידעת היום והשעות
אל לצנך . ואמר דהע"ה ואתה שלמה בני דע את אלהי אביך ועבדו כלב שלם
וצנפס חפלה כי כל לצוה דורש ה' ואמר דעו כי ה' הוא האלהים . ואמר
אשגבזו כי ידע שמי . וצנער הצנינה אומר חו"ה כי הצנינה צחכמה הנראית
בצריאת הצורה יתעלה הוא הדרך הקרובה אל צירור מליאותו וזה אשר לא יוכל
להציא ראיות על אמתת מליאות הצורה כמסל מצעל חו"ה לעור הכמסך אחר פקח
ועורים כאלה וייפס סבלותם באמנם כי קלר שכל האנושי להשיג דברים רעים
כאלה ודי לאיש יהודי אם יאמר אני מאמין באלהי העברים אלהי אברהם ואלהי
יחזק ויעקב , אולם לא כן דמו חכמינו הפילוסופים . צנל צחכמה עולם אומר :
אם הכלית הראותם ומייצ לבו העלמות לקלורנו לא צכל זאת נחדל מלהכיר
גדלך , כי חזק הסתרי יעיד עליו למקלרים כמו שיגלהו חזק הראותו לנשיגים ,
ואמר סס על היולר הכל חכלית וזה פנדע צך שלא כדעך ואולם כדע היודך
כמלא ואיך יעלם מליאותך עם גדל פרקים מעשיך והגלותם . ועל מלוי הדריסה
באותה מליאת הצורה דרש צנל צינה לעתים דרוש חו"ה הפסוק דרך אמונה
בחרתי ומשפטיך שויחי זה"ל : ירלה כצבאחי למה שנוגע אל האמונה אני צעלמי בחרתי
בצחירה מה שהוא דרך האמונה ודעת האמיתי שהוא לצחור הלודק מצלתי לודק
ע"פ טענות המחוייבות ומשכל כי צוה צלי ספק יסכים ג"כ אל האמונה
המקורסת צחורה כי אין צה אמונה אשר לא יבחרנה השכל אבל צמספטי ה'
אין הדבר כן ומשפטיך שויחי כל המשפטים והמלות סלך כולן אני משום אותן יחד .
מצלי שאחר צמספט זה זולת ומספט , לומר זה ומייצו השכל זה אינו ומייצו
ועוב הוא להתחקות על שרטי האמונה למען דעת מה להשיצ לאפקורס כאמנם
ז"ל ודע מה שמשצי . כאשר אומר הכוזרי מאמר חמישי סימן ע"ז : ומה שכתב
אלל חכמי שרטי האמונה אין צוה תועלת זולת החדוד צדצרים והעזר על מה שני
הוי זהיד צוה שתקוצ לאפיקירוס , כי כאשר הוכיח צנל הכוזר יתרון למחקר
מכציא כי הכציא לא יוכל להועיל לאדם בהתאמות דבריו ע"ד הלימוד ההקטי
וההגיוני שהתמים לא יוכל להשיצ לתחגבר לו ולהציא ראיה על אמתת אמונתו
מאמתת אמונתו (כלומר שיאמר המאמין האמין כמוכי והאמת אחי מאמת שאני
המאמין) וצנל ההקטים המוכיח אמתתו ע"י מופתי השכל יוכל לכלל מתכגדו .
ואומר ההצדל צין שני חכמים אשר האחד מאמין צטבעו והשני מאמין ע"י לימוד ,
דווח לחכמת השיר אשר כצדלים צה בני אדם כי מזהם סצמסקל וערך התכועות
וחחוך החלקים מוטבעים צטבעם וכולדים על התכונה לדעת לכלכל
שיריהם צמספט צלי למוד והרגל ונתהם אשר אינם מוטבעים על זה אך ילרכו
ללימוד וליגיעה לקלוצ השיר ולערוך אותו אחרי תלמות רבות ואין ספק כי
להראשונים

להראשונים יחרון על אלה , וכראה מלך אחר איש אשר נקרא למשורר וצטון ומהריון
 כי הוא טועם ונטקל הסיר צלי לימוד ומרגיש כל טפל מלך טבעו . זה לשון
 הכוזר גם אשר חזינו אחרי דברי אשר לקחתים מפירות החכם מוה' גדליהו
 צרעכיר כ"י , אומר : כי החכם החמים כמו הנציחים על הדמיון מצטו הוא שיוכל
 להועיל אדם צדק הלמוד ולא יסיז על חולק צדק הדבור ובעל הדבור יראה
 עליו הוד חכמה עד סיקים לו הקומע יחרון על החמים ההוא החסיד אשר חכמתו
 אמונתו וכו' וכו' . כאשר נראה מאשר לומדים ונקלצי הסיר (ונקלצי הסיר)
 ונדקדקים צונסקלם וכשמע להם המיה ודברים ונזהילים בחכמתם וכראה המוטבע
 הוא טועם ונטקל הסיר וכו' . וצקי א' נעמאר החמישי אחר טלח יארע לנו נזק באמונה
 אם כשמע טענות המחנדים כאשר כזר הכחה האמונה פורש בלכנו ולא תזוז אותה
 ומוקומה וז"ל גם : ותזימוהרת לי שמיעתם כאשר הית' וותרת לך ידיעתם אם להאמין
 צהם או להסיז עליהם כי כזר חקרתי המדרגה העליונה וצירור האמונה וצלי מחקר
 וכו' וטוב לי טאלמוד ואחסדד צהקצת הדעות הנדפקות מן הסכלות כי אין הקבלה
 טובה אלא עם הלז טוב אצל עם רוע הלז החקירה יותר טובה כס"כ כסויליא
 המחקר אל אמונת הקבלה היא ואז יתקצו לאדם השתי המדרגות רכוכי לומר
 הידיעה והקבלה יחד וכו' , והחיים קלרים והנלחכה מרובה אלא ליחידים חסיה
 להם האמונה צטבע (ועל אמונה זה צטבע אחר המורה צפרק ל"ח לכסי אין
 כח צקצרה וסכל לדעה איתו צקום פנים צלי (נבואה) לכן הותר לנו לחקר
 ע"ד הפילוסופים לנקות עלמינו מדעות רעות ונהצלי טוא ככסוף והאמונה צקדי"
 כאשר אומר הצדדשי ז"ל צקו"ח הרש"א ונחועלת הפילוסופיה באמונה טבל
 כאמין צהבלים כאלה . וכן אומר הכוזרי צמאמר חמישי סימן צ' טלריכה האמונה
 והקבלה להיות נחחזקת ע"י הידיעה והעיון לצל יטנו מוסדותיהם כי לולא זאת
 איך הוכל הנפש לעמוד כגד כל הדעות הנפסדות ככסוף וכדומה מצלתי טחפתת
 אל אחת מהן , זה לשונו . ומי לנו צנפס קוצלת טאיננה כפחית לדעות
 העוצרות עליה מדעות הטבעיים (אשר כחשי צאלהים ואמרו כי הטבע פועל כל)
 והאלטגכינוט וצעלי הטלסנאות והמכטפים ואכטי הקדמות (האומרים טהעולם
 קדמון) וזולתם ולא יגיע אל האמונה עד טיעצור על דעות רצות ונאפיקורקים
 עכ"ל : ואמר המפרט על אמרו ולא יגיע אל האמונה עד טיעצור על דעות רצות
 ונאפיקורקים : כן דרך כל צוחן אשר יסיס עיניו על כל דבר ולכל חכלית
 הוא חוקר טלריך לעצור צצחיתו על האמיתיות על דעות רצות ונאפיקורקים
 והוא עובר צמי הספקות וכבוד צסכך הדעות עד טיצרר האמת ויחזק צמעו האמוני
 ע"י הקטות אמיתיות וירוח לו , כי הספקות והדעות הזרות הן כמלרף לכסף וככור
 לזהב .

וואת כדע מכל ענל הטחכלות כאשר חרץ נשפטו הרצ צעל העקרים
 כי החיוצ על איש ישראל להאמין צאל אחד טותן התורה וכותן טכר לשומרי
 מלותיו ומעניט לעוצרים והאמין צטלטה עקרים האלה וליאות אלהים , תורה
 מן השמים , וטכר ועונט , וטועה צקצרה צדרך דריטתו אקור לחלוק עליו , זה

לטונו במאמר ראשון פ' צ' : וי שהא ונאמין בתורה נשנה ויאמין בעקריה וכסבא לחקור
 על זה ואלך השכל והצנח הפסוקים הטוה העיון לומר שאחד מן העקרים הוא
 על דרך אחרת ולא כפי המוצן בתחלת הדעת. או הטוה העיון להכחיש העיקר
 הזוא להיותו חושב שאינו דעת צרי תכריח התורה להאמינו, או יאמין איה
 אמונה צנכ מנסי התורה להיותו חושב שאינו נוכחיש צזה קום אמונה אין זה
 כופר אצל הוא בכלל חכמי ישראל וחסידיהם, והרנוצ"ס צמורה פרק וי לטכי
 אומר: כל צעל דת ראוי לו לחקור על דתו. והנה אס כפי דצרי העקרים שמי
 שהוא ונאמין בעקרים על דרך אחרת מאשר הטוה העיון לזה אינו כופר מנכ"כ וי
 שהטוה העיון לדיעה אחרת צענין כישוף ועדים וכדומה, או וי שאינו ונאמין
 צספר הזהר שהוא נרצצ"י עאכו"כ שאינו אפיקורס, ואס הוא ונאמין צסלטה
 העקרים שמונה אותם הר"י אלצי הוא בכלל חכמי ישראל וחסידיהם, ואדרבה
 אקור לאיש ישראל האוהצ אלהיו ותורתו להאמין בהצלים ולהנוטף אחריהם מאשר
 ע"י אמונת קוא ככסוף וכדומה מסיר האדם צעחונו מאלהיו ומזיק לאמונתו
 לכפטי ולגופו. וכפי דצרי העיקרים רמו הצציא יפעיהו צאמרו: די מלככו די
 שופטכו די נחוקקכו. מלכינו רמו וליאת אלהים, שופטינו הוא סכר ועונס,
 נחוקקנו הוא תורה מן השמים. וע"ז יקרו אכנה"ג צתפלת מוקף לר"ה ונלכיות
 וליאת אלהים, זכרוכות סכר ועונס, שופרות תורה מן השמים. וכפי טל"ה ונה
 שאמרו חז"ל טלטה צצרות הנה. טצת צראשית (וליאת צורא) טצת מתן תורה
 (תונו"ה) טצת לעתיד (סכר ועונס) וכגד טלטה טצרות תקנו תפלת ט"ע לטצת
 ויכולו השמים, טצת צראשית וליאת אלהים, יטוח נשנה טצת מתן תורה תונו"ה,
 אחס אחד הוא טצת לעתיד, סכר ועונס. וזה לטון צעל צינה לעתים דרוש ע"א:
 ידענו מגדולי אחרונינו ז"ל כללו כל עקרי תורתנו צאוחס הטלטה שהס מליאתו
 ית' ותורה ו"ה והטגחת סכר ועונס, ולדעתנו זו אחת נוכחותיו ית' צמלות
 ק"ט פעמים צאחצה צכל יוס תמיד לקצל עליו עול ונלכות שמים צכל טלטה
 היקודות, טענע ישראל זרו על הטנועת והטית און לדצרי התורה וזה עקר תורה
 מן השמים. וצאמרו ה' אלהינו צ' טמות הללו רמו על שתי המדות דין
 ורחמים הוא סכר ועונס. וצאמרו ה' אחד הזהיר צצאור על הכרה וליאת
 יולר חצל. ולטצת קולר הטגחתו אומרס לנו ונלמטה למעלה כי נסיגס מהמאחר
 אל הקודס כי מחוך התורה אזו לומדים הטגחה ומענה צאכו להסיג וליאות
 ה' והחתימה נועין הפתיחה טכופל ט"ן ה' אלהיכס אמת ה' הוא וליאת אלהים,
 אלהיכס הוא דין המטפט, אמת היא התורה התנויעה. וצמודרש אמרו ויתכללו
 צני ישראל את עדים נהר חורצ: צטלטה טמות נקרא ההר הזה, הר האלהים,
 הר חורצ, הר סיני, הר האלהים טקסס הודיע הקצ"ה אלהותו, (מליאת אלהים)
 סיני למה טטנא את העליונים (שאמרו תנה הודך על השמים) ואהצ את התחתונים
 (צתורה) חורצ למה, טצו כתנה תורה טנקרא חרצ טנאמר רונמות אל צגרוכס וחרצ
 וכי (סכר ועונס) וצמטכן ה' ארון טלחן ומורה. הארון צו טכי ליתות העדות.
 (תורה) טלחן רמו להטגחה האלהית התמידית צהיות עליו לחס הפנים תמיד (סכר
 ועונס

ועונש) והתורה הוא הדעת מליאותו ית' הנאמר לארץ ולדרים ואל מול פני התורה
התורה הוא מליאותו יציעו כל שאר הכרות , וכאשר חטאו ישראל צעגל התכללו
עדים ומה חורב , ספרקו מעליהם אמונת שלטה העקרים , וצא כסף הכפורים
והמטכן סבו כרומים שלטה העקרים : ולזה רוצו רבותיו צמאורם פרק קנח
דזרכות , אור ר' לוי וכו' , לעולם ירביז אדם ילר הטוב על ילר הרע . סכאמר
רגזו ואל תחטאו , אי אזיל מוטב ואי לאו יעקוק בחורה . יזכיר לו העיקר
מחורה ען השמים . אי אזיל מוטב ואם לאו יקרא ק"ט . יזכיר לו מלכות שמים
שהוא מליאות אלהים , אי אזיל מוטב ואם לאו יזכיר לו יום המיתה (סכר ועונש)
והן אונת כי לא רצים יחמוו להצין חכמות ולצא על ידיהם להכיר הצורח כאשר
דמם צציה לנחמים דרום ונ"ח מה שאמר סמואל ירחיכאי אין החורה מלויה
צאילטרולוגין סאוונותם צמנים . אור ליה והלא אחת אקטרולוגין וגדול בחורה
אור לו לא הייתי מציט צאיקטרולוגיא אלא צטעה סהייתי פנוי מן החורה צטעה
סהייתי כפכה לצית הוים , דלכאורה יס צזה מהסתירה מה סאז"ל פרק כלל גדול
מנין סמלוה על האדם לחסוב תקופות ומזלות סכאמר כי הוא חכמתם וצינתכם
לעיני העמים . ואיך הרחיק סמואל ע"ה כל כך ההתעקק צאקטרולוגיא . וסאין
להציע זה אלא כשהוא כפכה לעים . (לי כראה סאקטרולוגיא הוא מה סאקר
להביד מול האדם ועמידות מוטב ומרות הסמים . אולם אקטרולוגיא לידע מהלך
וגדול לצא הסמים הוא סמלוה עלינו) אצל הענין לדעתי וסתאר צעלמו מהפסוק
סמומו לנודו מלוה הזאת כי תחלה אור ראה (לסון יחיד) לנודתי אחכם חוקים
ומספטים וכו' (צלטון רצים) כי היא חכמתם וכו' . ירלה ראה אחת היחיד
צדור צראייה צעיניך חכמה זו , כי לא רצים יחמוו להסיגה . ור"ג כשהיה אוראה
להדיונות לורות לצנות וכו' הכל היי כפי סקצל . הן אונת כי הסגת החכמה
עלמה הוא קסות מליאות לכל המון העם , כי לא רצים יחמוו . לכן אין
להמוון להחעורר דברי ריבות כגד החכם , וסאקר סחוב עליו לחקור ולדרוש אחר
האונת , כמו סאמר צעל חו"ה צהקדמותו : והענין הזה לחקור על ענין אחד האונת
ואחד העובר אין מנאמין רשאי סלא ידענו סהתורה הזהירה עליו דכתיב וידעת
היום והסצות אל לצדך וכו' אקר לא תבנר אמונת מנאמין אם לא ידעם ויעסם ,
והיא החכמה הלפונה אקר הוא אור הלצנות וכונה הכפפות וכו' .
והכצון מוטכיל יסתדל לחקור על מה סיס צכחו וכו' . ואני סאלתי אחד מהכחשצים
מחכמי החורה מה סזכרתי לך צחכמת מוטלפון והסיצ אחתי כי הקצלה מעמוד
צמקום העיון . אונרתי לו זה ראוי אלא לנני סאין צו יכולת לעיין ומפני מיעוט
הכרתו ודוחק הצנתו כנסיים וכקטניים וחסרי הדעת מן האכסיים , אך מי סצכח
סכלו והכרתו לעמוד על צדור מה סקצל ועכצוהו מלעיין צו צסכלו העללות
והקלות צנלות האל וצחורתו הוא כענכ על זה ואסם על אקר סחעלם מוטו .
כי צעל חו"ה קורא החכמות היי רוחנו ואור סכלנו ואמר על החכמה האלהית
והוא דעת האל יתצרך ודעת תורתו וסאר מוטסכלות כנפס וכסכל וכאיסיים
הרוחניים שהוא החכמה העליונה , ואחכנו חייצים ללמוד אותה כדי להצין ולהביע

קור
הוא
יקר
יזה
זה
סכי
סני
מי
מין
קס
ציה
אקר
כחו
די
. פ
מית
מה
ורה
צבת
יה ,
א :
וחו
לות
קס
ורה
דין
יאת
וחר
אוח
ס ,
ללו
ס ,
(ס
כיס
זרצ
ת .
וכר

אל החורה . ואמר עוד בהקדמה וכל חלקי החכמה היינו חכמה עצמי הגופות
 ומקריהן וחכמת המין ופעורים וחכמת הככבים וחכמת הנגון וכחמה הנה פעורים
 פתחם הצורה יחי למדברים להשיג בהם החורה והעולם . ואף שנחזרר מכל גדולי
 עמינו שחיוב על איש ישראל לחקור על יסודי ופרטי אמונתו בכל זאת יש לנו רבים
 ולמודי חורה שימאנו בחכמות ויסקיף להם אם ידעו לפלפל בחמה הלכה אף כונתם רק
 להחיהר והמה ומהכח השמימי שעליהם אמר בעל חו"ה סער עצרת אלהים פ"ד: והחי'
 אכנים לא הקפיק להם וחכמת החורה עד שהעריחו את עלוהם להבין דברי
 אכני החלמוד ולהחיר ספקותיו ולפתוח סתיוותיו לקנות זאת הסם והתפארת להם
 וחעלמים וחוצות הלצות ואינם וחעוררים לופסקידי הועשים כלו ימיהם צדיעת
 הענינים הנכרים מחולדות הדיין והזר הקסה ופסקי הדיין וזכרו המחלוקת
 בעלי החלמוד בחדושין הנופלים צדיין והחעלמו ועיין צוה שאין להם רשות
 להחעלם ומונו ועניכי כפקותם . וחלה סוורי ליון וסוכאי החכמות ימאנו בכל
 דבר חכמה ומחזיקים אמונתם קוח בין המון עם בחקר ילקחו דברי החכמים
 כפסועים . ואין להם חיד לעעוס ספרי ולילה . אף ידענו כי יחרון לצעל הלשון
 וכנים דברי יקר ומקדיה במכתב אחרו באמרו ומשנה אני המפליח לעשות במל"ו'
 וחילים יגבר כי בזה נכר אם הוא חי אלס או מדבר , ואין חילוק אלליו בין שיר
 בלשון עברי או בלשון אחר כמו שאמר הרמב"ם בפירוש ונסת כל ימי גדלתי בין
 החרמים זה קלור דברים : השירים המחוצרים בחמה לשון שיהיה לריך שיציו
 אם הוא אינו מדיבור האקיר או הנמאס , שהדבור לא יאקר ויותר ויהא
 וימאס ויולה באמירתו מלך הלשון שנעשה אזל מלך ענינו , שאם יהיה הענין
 שהוא ועלה יחייב לאמרו בחמה לשון שיהי . והיתר לימוד בכל לשון צימוד
 חפלה בכל לשון מדברי הסל"ה עמוד הדין זה לשונו : דלח אחא רב לעועי אלח
 לשון ארמי סמוכנה בעיני המלמדים לפיכך אל ישאל בהם לרכיו אכן שאר לסוכות
 אינם מנוכים בעיניהם וכזקקים להם הלכך ספיר דווי לשאל לרכיו בהם עכ"ל צ"י
 וסם סעיקר החרגום ארמי הים כדי להסמיע לכנים ולענוי הארץ ועמה לא היו
 מצינים כי אם איש איש כלשונו ע"כ יראה שכל אדם ילעז בלשונו במקום
 חרגום ארמי והוא מלום וון המוצחר וכן אמרו סמוע בכל לשון שאהה סומעי
 ואצי הס"ך ז"ל בקפרו בצורה אכנים אומר : זה המנהג נחפסע סכני צריחמו
 היושבים בקרבנו (בליעל) רוצם מדברים בלשון רוקיא אם יתן הסם חמלא
 הארץ דעה וידברו כלס ספת אחד לשון אשכנז . ובדבר אמונה אין זאת אמוכי
 עהורה עליה אמר הנביא לדיק באמונתו יחיה אם נאמין בדברים מה שירחיק הסכל
 היקר כי זה דברי הרמב"ם בכתבי קודש ואני יודע שאפשר שתחפשו ותמלאו
 יחידים וחכמי האמה רבותינו ע"ה בחלמוד ובנסוכיות ובמדרשות מדבריה מראים
 סצעת חולדתו על אדם גרמו הככבים כך וכך אל יקסה זה בעיניכם שאין דרך
 סכניח הלכה לועסה וכהדר אפירכי ואסיטויי וכן אין ראוי לאדם להניח דברים
 על דעת סכנר נחאנתו צראיחם בהן וינער כפיו מהן ויחלה בדברי יחד וון
 החכמים ע"ה שאפשר כחעלם ומונו דבר באותו סעה או סיס מואותן הדברים

רצו או אחרים לפי טעם או מעשה שהיה ולעולם אל יסליך אדם דעתו אחריו
 כי העינים הם לפנים ולא לאחור . ועוד קם : דעו רצותי שאין ראוי לו לאדם
 להאמין אלא באחד משלשה דברים , הראשון דבר שתהיה עליו ראייה ברורה
 מדעתו שכל אדם כגון חכמת השקצון . והשני דבר שיטיבנו האדם באחד מהחושם
 הרגבות כגון שידע ויראה שזה שחור וזה אדם או שיטעום שזה מר וזה מתוק .
 שזה חם וזה קר . זה האונתי צו מפני הקבלה וזה האונתי צו מפני ההרגש
 וזה האונתי צו מפני הדעה אבל האמין בזה שאינו משלשת המינים עליו כאמר
 פתי יאמין בכל דבר . ולדקו דברי העקרים מ"א פכ"ג : אין האמונה בכל דבר וצ"ל
 אל ההלכה כי אין האמונה במוכעוה עמה שישים האדם ואל"ה והאמונה קראוי
 שחשים האדם ואל"ה הוא האמונה בדבר האמיתי . לכן אחת אמרתי סלריך
 שקידה יתירה על ספרי חכמינו הפילוסופים למען דעת אח כל דברי החורה
 הזאת לא כאשר יעשו המוני עם שיספיק להם לקיים ודצרת צם וילמדו החורה
 עם פירוש רש"י בלבד או עם הפירושים שיקודם בקבלה הנסתרה ואינם לועדים
 ומקרא יען אמר החכא ונעשו ציכס ונן הגיון ופירש רש"י אל תרגילם במקרא
 יוחר עדי , מה יענו לדברי החכא לעולם ישלש אדם שנותיו שליט במקרא
 וכו' . ודברי הדורש הפסוק הכן בחון ואלאכתך זו מקרא ועתדה צעדה לך זו משנה
 ואחר וצ"ח צ"חך זו תלמוד (קדושין ל"ע"ז י"ט) ופסק דין וזה"ש ויר"ד ס"י רמ"ה)
 חורה שצכתו משמע כל ח"ך וכ"פ הצ"ח דשלא כדן נהגו העולם שלא לתמוד צ"ח
 ח"ך . ובספר תולדות אדם : וכל דברי ר"ח הם צנוין על יסוד מאמרו ז"ל שאמרו
 להאדם לריך לשלש שנותיו שליט היום במקרא ושליט היום בתלמוד
 ע"ז אמר ר"ח ז"ל מי שנולד כרסו ומעדני המקרא וצקי בכל הכ"ד ספרי הקודם ככלה
 צכ"ד קטועיה אז אין לריך לעסוק בכ"י שליט במקרא כי תלמוד צבלי צלול ונן הכל אבל
 חלילה להעלות על לב שלא יהיה צקי ומתחלה בתכ"ך וכו' , והסכימו לדבריו שצעה אצירי
 הרועים וכו' . וכן הגאון מליקא צקפרו נחלת יעקב : יהיה לכם שיפור קצוע צכל יום
 במקרי ולמשני . ואף כי אמרו חז"ל תלמוד צבלי צלול וכולם הם כצר מלאו כרסם במקרא
 ומשנה . לכן לעירים ליעים חדלו לכם משמוע ווקר אולת לקור מאמרי דעת ואל הערלו
 מהמון עם אשר יהנו עלינו בקולם כי תלמוד חכ"ך וספרי החוקרים , כי עליהם חמפה
 סכלותם לא ידעו ולא יצנו לא למדו ספר וחכמות מה להם רק כל חקידתם לצא במקיה
 מים וישכאו כל הולך חס ודורש חכמות , וכצר כתב על דרכי אנשים כאלה הרב
 רמח"ל צקפרו ומלת ישרים פרק י"ח : מנהגים רצים ודרכים רצים עוצרים
 צין רצים וצבי האדם צקם חקידות ואינם אלא גלמי חקידות צלי תואר וצלי
 לורה וצלי תיקון וכחשך זה מחקרין העיון בהשכלה האמיתות אשר לצעלי
 העידות ההם כי לא עררו ולא נתיגעו לדרך אח דרך ה' צדיעה ברורה וישרה
 אלא החחקרו והלכו בזה סגודתן להם לפי הסצרה הראשונה ולא שקלו לחס
 צמאזני החכמה , והנה א"ה הצאשו אח ריח החקידות צעיני המון האנשים ונן
 המסכילים עמהם כאשר כצר יחצנו שהחקידות תלוי בצצר הצל או דברים נבד
 השכל והדעה הסכונה . ויאמירו היות כל החקידות תלוי רק באמירת צקשות

רצות

פוח
 רים
 דולי
 צים
 רק
 יח'י
 דברי
 להם
 יעת
 וקת
 שוח
 צכל
 מים
 צטון
 ל"ו
 סיר
 צין
 ציני
 אהצ
 ענין
 יחוד
 אלא
 ינות
 צ"י
 היו
 קים
 מעי
 יחור
 מלא
 מוכי
 שכל
 לאו
 אים
 דרך
 רים
 מן
 רים

רצות וידוים גדולים וצרכיות והסתחיות גדולות וצטייפותם הזרים טינית זהם
 האדם אינו כעצילת הקרה והסלב וכיולא וכו' והנה זאת להם באשר נעדרים
 מידיעת התורה והחכמה וכבר אמרו ואין צור ירא חטא . והן לא נחמו סצחות
 וימים עוצים לישראל רק להתענג לפני ה' צתפלה וצלימוד באשר טעה ימי
 המעטה כל אחד רודף אחרי בלעו , וציוס הטצת כרצם אחרי אכל וטחה יקרא
 עונג לטינה טצצת וצחקילם יוטצים צמטיצת ללים לדצר דופי על חכמים דורט
 מרע ומחרחרים ריב צין איט לאחיו . ועל כאלה אמר צעל מקור חיים פרטת
 יחרו : ימי הטצת והמועדים הם ימי הנפט טהם מויומנים ללמוד זהם חכמות
 ולקנות חסיה ולהנהיג הנפט וללמודה לכן אמרו רז"ל צחלמוד ירוטלמי לא
 נחמו טצחות וימים עוצים אלא ללמוד זהם דצרי תורה אמר ר' אחי אלמלא
 הייתי מולא מי טהוא מונה עמי הייתי מחיר ומלכה צמועד , כלום חקרו אלא
 כדי טיהיו אוכלין וקוטיין וקנחים ויגיעים צתורה ועכטיו אוכלין וקוטיין ופוחזין
 וכן עקידה (טער כ"ה) והנה אם יערד ציוס זה לחקוצ ומחצות לעשות צזה
 ובכסף או צכל ומלכת ומחצת או כי יפנה לצצו ומחולכות המועטיות ויתעסק
 צמטאות טוה ומדוחים אקר הרגלו ציטיצת עמי הארץ ודצרי רכילות ולטון
 הרע המעילים טנאה וקנאה צין איט וצין אחיו וצין גרו וכ"ט אם הם מחזרי
 זיקות באפט עלים לחחרר ריב ומדון על מקומוטיהם ויטיצותיהם אקר ומרידי'
 החפלה ומונעים את התורה וכל זה ראוי טיוטכל ומקוטיחתו לטם לא חצצרו
 אט צכל מויצותיכס ציוס הטצת . כי מועט צכל עדה צארלינו עוצרים על לא
 חתגודרו , טדרטו צספרי לא העטו אגודות אלא היו כלכס אגודה אחת . וכן
 צספר פועל לדק להט"ך ז"ל אקר הצחתי לא חתגודרו על : וט ובכללם טלא
 יהיו צני העיר חלוקים צמנהגם . וכן צספר ומלכת ומחצת לרי ומטה חפץ : הקהל
 חקה אחת יהיה לכס זאת תורה החטאה צימינו צקרצ ישראל יחפללו צתפלות
 ומטות ומנהגם נפרדים עד כי נטצת לטנאה חנס צעיניהם כאלו קהל אחד
 אינו מוצע קודט טארית ישראל צדמותם צללום ואלו צראטיה נחערצו צטם
 אחד ותורה אחת וטפה אחת לכלס היו טצים לקהל אחד היינו לעם אחד צצא
 קהל המגורט ומלכות כאחינו הצאים ומרץ טפכיל לאיעלליע וקראט צטם פרטי
 והמוטצים צטם פרטי צתפלות ומטות . וזאת תורה הקנאות עד עלות חנה
 המליק לאין מרפא כאלו קהל אחד אינו מוצע קודט טארית ישראל צדמותם
 צללום וכו' ולא חתפלל חפלות טמות אל פני ה' וכן כוזרי מ"ג ט' מ' : חלוק
 הדעות הוט טורט הפקדת האומה ויליאתה ומתורה אחת ומטפט אחד עד
 טיהיה צצית אי עטרה אנטים צעטרה דיעות . לכן מאקר אין אומה ואין לדק
 צקרצ אנטים כאלה אקר ריב להם עם החכמה צטודס אל תצא נפטי ואני
 וציתי אחרי ה' אלהינו כלך להדציק צמדוחיו הנטגצות כאמרט ונה היא רחום
 אף אחת היה רחום ונה הוט חטון וכו' נרדף אך עוצ ולדק ונעטה היקר
 צעיני אלהים , דרך אמונה עתורה כצחר כי ונה יחרון לכל עמל האנוט ומקנאה
 איט מרעהו , תלא רחום ציוס הוטל אצרו עטתנותיו , אקרי מי טיחוק צועזו אלהים
 להטיצ

להטיב ע"ש כל אדם, כי צרוב היונים הכל נסכל גם אהבתם גם קנאתם גם
 סכנתם כבר אצדה, אשרי נוי שלב עוז כחן לו כי רק לרקה תעמוד לעד וזכרונה
 לא תמוט, אשר לכן אמרו אין עושין כפשות ללדיקים ועשיהם הם זכרונם. ואמר
 בקפר מוקרי הפילוסופים לרי שלמה בן גביריל שני פ"ה: דע כי היונים יאצרו כל
 דבר ויוחקו האותיות ויוצרו הלירות ויאצירו הזכרון אלא צמה סכנתם בלכות בני
 אדם יחילוהו האצות לבניהם ועל כן השתדל לקנות הזכרון אשר לא ימות
 בהכניסן בלכות בני אדם אהבתך תשאר צם זכרון מעלתך ויחרון מדותיך.
 ואחילה לאל בדברי מנעים זמירות ישראל העו לבני אל עדותיך ואל אל בלע.
 תודיעני אורה חיים סוצע סנחות את פניך כעיוות צימיקך כלח.

ת

אל הענקאים והענקרים ואוהבי חדשות אשר יאמרו עלי רוח נוי ילא
 ואלים הזה כי קצץ על יד נקפרי הראשונים לאגודה אחת, הזאת למלאכה
 חובר חיבור חקצ, אענה חלקי גם אחי: את נוי אין כמו אלה, הלא גם
 הזוכים העושים צומלכה זאת הפארתם כי עשו וכי יעשו, אם ידעו לבחור,
 וכי יעשו לבדי חומר כולל, לורה יפ"ה. חרם עלים עץ לא ירקב יצחר, יננה
 עליו קו, יחארהו צקרד וצנחונה יעשהו צנקהעות, יסור על העלים לחזרם
 להיות אהל אחד. וחרם אכן אצני כחל יקה עם אצני קדה השלם להם באצני
 גיר נכפלות, יגים אחד לאחד, אכן פנה ואצן קיר יתאחד אומר לרצק עוז עד
 יעמדו כד אחד, יסים קדרים ונעטרים צין הנפולות צהעיוו אחס עיח הפל
 צחור ובלצנים צכקיל וכלפות יהלום, וצנקהלות אקך על החומה יסר העקשה
 ויפתח פתחי כזרי פאר לפאר צית תפארה לצנה צית. והלייר אשר ינעח
 צקקר תפארת אדם ויענע טבע זיו הוארו, גם הוא צנראה הלצע יתקלק
 לרחק ולקרצ עד הוליאו לפעולת אדם זיו קלקתר פניו. וכל נעטי ידי אדם
 נעז יוליא עחוק, ויכל נעשהו נחומר יולר כבר היה לעולמים עד לא שלח ידו
 צומלכתו, ואך נפליח לעשות לעיניו תמוכה אחרת ניק כולל. וכן רוצ ספרים
 אשר קנוס עצה נונחי ספרי, אם יחרם עשו יסוצו לטפת יתר רעיהם אשר
 קפחו לקפרם להראות כי נחשצותיהם כונחצותיו, אז גדלם תקען ותכלנה
 ונלמעלה ספרים רבים אשר אספו לקנולים. ורק זאת תפארת הנחצר כי ידע
 לבחור דבריו ורעיון מול רעיון יציע באין מעלור כאשר אומר חכם לרפתי: לע
 קאל דע פאכקעע קע לאינווענקיאן. הצחירה צקעיפי קעיפים ולדעת

להתרועע הרעיונים צקרד ונעטר זאת הוא המוללה חדשה. ורק לור עולמים
 הוא יצרא חדשה נואין, ילו ויעמדו ילוריו יחדיו נאפס להגיד גדלו ותפארתו.

הם
 רים
 חות
 יתי
 קרא
 ורם
 יסח
 מות
 לא
 מלא
 אלא
 חזין
 צה:
 גסק
 גסון
 אזרי
 יידי
 נערו
 לא
 וכן
 שלח
 קהל
 גלות
 אחד
 צמס
 צח
 נרטי
 חמת
 וחס
 זלוק
 עד
 לרק
 ואכי
 חוס
 יסר
 כאל
 הים

תורת המחבר לאלהיו

ד' אלהי גדול העלה ורצ העלילה צוחן כליות ולב , פה חוף כחל תורה
 וחכמה זרם גליהם עזרו ראשי , תחת עץ הדעת שמה עוררתי אהבת לך ועשפט
 נוכח כסאך , הפעם אכרעה אשתחיה לפני הדר כבוד הודך , ואשלים תורה לך
 על חיים וחסד עשית עמדי , וכי הביאתני הלום , להוליא פרי וזימותי צעה רחם
 לבי דבר טוב ונעים , ואומר אני מעשי למלך של עולם . אתה ידך צראת ארץ
 ושמים , ובכחך הגדול חוללת תכל ויוצרי זה . הכרת האדם , עטרתו כבוד
 והדר , על עלתו הופעת ותלמדו דעת דרך יצחר . אערת ונצחר ילורי לא
 יבקשי תוהו , לכן שמך הגדול הודעת ללור וננו חלצנו , וצאש רחך הופעת
 וסיכי בקודש לזרע יעקב , ולרעמך יחיל מדבר פארן , עוד תרגו הארץ ,
 והקול גדול לא יסוף , עוד ישמעו ההולכים עליה ויכירו כי אתה מלך כל הארץ
 שוכן רמים , ומאור צרקך הארת תכל כדע כי יש אלהים קופעים . קלות הנקילה
 למצקסי פניך , פנות דרך ליוצרי חלד לאשרם צדרך צינה וכל מעגל יקר לנען
 קור ונשאלו וטה .

גם עלי עזרך הלעיר צאלפי יהודה הגרלת חקרך להאליז עלי מיפעת
 חכמתך לכפסי הלמאה אשר ערבה על תהום אפיקי מיויך הנזלים ונעקור חיים
 השקיה נכחל עדיך , דליתי ונצאר חפרוה שרים , חשפת לפני שלמה אורך
 לנען אראה איר צאורו , ולהפענב וננה נבדך . לורי ! הן אתה ידעת כולה ,
 חראה קרב אש ולב עמוק , קרעפיו תחקר , ומוך לא נעלם כי האמת אהבתי
 ונוער , לא שאלתי מוך עושר ומחמדי תכל רק החכמה דרשתי ומילר ונערתת
 לי , ועתה אשר שמת צפי אותו שמתתי לדבר . ועם ספרי כחצתי לא הכבוד
 שמתתי ונבומתי , רק קנא קנאתי לדתך , הן לרופה אמרתיך כסף לרוך מוזקק
 סבעתים תורה פיך , רק שומרי הצלי שוא חקרך עזבו ומחלו זהם סיגים לא
 ילליחו , אמרתי אסיר צדיליו אוליא יקר וזולל , וכלי יקר למעשהו . ואם העיתי
 כסה אוצר ואמי חלין ונשובתי , הלא אהך הסליח ועל כל פסעים חכסה צאהבה
 לשוגה מוצקס סליחתך . ואם אמת ועוז הוריתי לך נאה לנצח כי לא תצוק
 ומחריך , תלמד תועים צינה , ומחורתך למדת גם אותי להשאר ברכה אחרי
 צטרם אלך ואיכני . נא רחום וחנן אל תמוס חקרך וננוי גם ציחר שמתתי
 נחני צדרך אלך עד אצוא אל מקדשך לשצוע נעיוות ציויך כלל .



